

**A Béke Ligeti Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Szakiskola és
EGYMI**

HELYI TANTERVE

**Az értelmileg akadályozott tanulók
számára**

2020. szeptember 1.

Tartalom

- 1. 9-10. osztályos tantervek**
- 2. 11-12. osztályos tantervek**
- 3. Alsós tantervek**
- 4. Felső tantervek**

**A KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁJÁT
ELLÁTÓ KÉSZSÉGFEJLESZTŐ ISKOLA 9-10.
ÉVFOLYAMÁNAK KÖZISMERETI KERETTANTERVE**

TANTERVI BEVEZETŐ

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a *kognitív képességek* eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége. Az *érzékelés* gyakran differenciálatlanabb, így a releváns ingerek, *észleletek* feldolgozási folyamata – detektálása (felfedezése-tudatosítása), szelektálása (az adott helyzetben lényegesek szűrése, kiemelése) – is nehezített. Gyakran tapasztaljuk az önkéntelen *figyelem* ingadozását, csapongását különféle ingerforrások között, vagy merev megtapadását egy-egy dolognál. A figyelem szándékos fókuszálása, irányítása nagy erőfeszítést kíván, így hamarabb alakul ki fáradtság. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek rendhagyók, pl. ingerlékenység, kapkodó munkavégzés, indokolatlanul gyakori mosdóba vagy egyéb helyre kérérdzkedés, egyéb elkerülő magatartás (állandó orrfújás, ceruzahegyezés vagy bármi, az egyénre jellemzően). Az *emlékezeti* funkciókra jellemző, hogy a munkamemória egyszerre kevesebb, sok esetben csupán egy-egy új elemet tud befogadni. A hosszú távú tárba nehezebben rögzülnek új elemek. A felejtés kevéssé jellemző, de a felidézéshez gyakran szükségesek a megfelelő kulcsingerek. A felidézést jelentősen támogatja, ha az adott dologhoz, ismerethez a tanulónak pozitív érzelmi kötődése van. A *gondolkodásban* a megszokott sztereotípiák fontos támpontokat adnak, ugyanakkor ezek okozzák más kontextusban a rigiditást (gondolkodásbeli merevséget, rugalmatlanságot) is. Általában az egy szempont szerinti ítéletalkotás, az egyenes következményes következtetések, a ha-akkor összefüggések felismerése jól alkalmazható. Az új ismeret korábbiakhoz való kötése, változó kontextusban való értelmezése, rugalmas alkalmazása, azaz az ismeretek generalizálása nehezített.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékkal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, sőt tanulóknál a magyar nyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatják a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékkal, sajátos nevelési igénnyel összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanternv tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek. A Nat. szerint meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok egyes esetekben összevonva, integrálva jelennek meg. Az egyes eltérő megnevezésű tantárgyak Nat. műveltségi terület és tantárgy szerinti megfeleltetése az „A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok” cím alatt történik meg.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettanternvben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben – adaptált formában – lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola 9-10. közismereti évfolyamai az általános iskolai nevelés-oktatás koncepcionális folytatása. A nevelés-oktatás célja az általános iskolában elsajátított életkezdéshez,

pályaválasztáshoz kapcsolódó ismeretek megerősítése, a gyengébb vagy sérült funkciók fejlesztése, kompenzálása, a felnőtt életben elérhető munkatevékenységek iránti motiváció felkeltése, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges kompetenciák, magatartásformák kialakítása, a gyakorlati képzés sikerének megalapozása. A tanuló megismeri a gyakorlati évfolyamok munkatevékenységeit, felkészül a gyakorlati ismeretek és tevékenységek elsajátításának megkezdésére. A képzés során a tanuló megismeri, fokozatosan magáévá teszi és elfogadja a reális, képességeit, érdeklődését, lehetőségeit figyelembe vevő, számára elérhető életperspektívát, kialakítja életcéljait. Megismeri és alkalmazza a segítségkérés és elfogadás aktuális helyzethez szükséges formáit, társas kapcsolataiban és kommunikációjában kialakul a megfelelő önbizalomra épülő bátorság, a helyes önértékelésen alapuló közösségi magatartás. Az eltérő tanulási képességek miatt szükséges az egyéni megsegítés és bánásmód alkalmazása, folyamatosan szem előtt tartva a gyakorlati felkészítés eredményességének megalapozását. Különösen nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati tevékenységekkel és a munkavállalással kapcsolatosan a kommunikáció fejlesztésére a beszéd értése és a beszédprodukció, illetve alternatív kommunikációs eszközök területén egyaránt. A tevékenységek elsajátításának érdekében fontos a nagymozgásos fejlesztés a megfelelő állóképesség kialakulásához, a finommotoros koordináció fejlesztése a sikeres munka- és feladatvégzéshez. A készségfejlesztő iskola olyan nyitott szellemiségű, befogadó intézmény, amelyben minden tanuló számára lehetővé válik a képességeinek megfelelő ismeretek elsajátítása, a munkatevékenységekben rejlő sikerélmény biztosítása, az eltérő adottságok elfogadása és a tanulói közösség ösztönző erejének, lendületének kiaknázása.

Fejlesztési területek - nevelési célok

A tanuló a készségfejlesztő iskola 9-10. évfolyamain erkölcsi nevelés területén megismeri a felnőtt életet strukturáló szabályrendszereket, a szabályok betartásának fontosságát. Felismeri a cselekvéseket és döntéseket befolyásoló értelmi és érzelmi motívumokat, megkülönbözteti a kíváncsi és a nem megfelelő viselkedési formákat a társas érintkezésben. Folyamatosan alakulnak ismeretei a társait érintő érzelmi kapcsolatokról, megéli és tudatosan irányítja saját érzéseit, kiemelten a türelem, az együttérzés, a segítőkészség területén. A képzés során fejlődnek a tanuló ismeretei a nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a társadalom szerkezetéről, a hétköznapi életben végzett munkatevékenységek társadalmi hasznosságáról, a közös nemzeti értékteremtésben az egyének munkavégzési feladatáról. Erősödik szűkebb környezetével és közösségével való együttműködése. Aktívan részt vesz társadalmi rendezvényeken és külsőségeiben is megjeleníti a társadalmi ünnepek, megemlékezések szimbólumait.

Testi és lelki egészségre nevelés: a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók fizikai-morfológiai adottságai a kóreredettől függően igen sokfélék lehetnek, ezért az általános – Nat-ban megfogalmazott – célkitűzéseken túl szükséges az egyedi adottságokra, szükségletekre és lehetőségekre is tekintettel lenni. Érvényesülnie kell a korrekció és a kompenzáció elvének. Esetenként más szakemberekkel (ortopéd szakorvos, neurológus, konduktor, gyógytornász, szomatopedagógus stb., lelki egészség terén pszichológus, pszichiáter, családgyógyász, védőnő) való együttműködés, konzultáció is szükséges lehet.

Önismeret és a társas kultúra fejlesztése: kiemelt területe a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésének, szoros összefüggésben az önállóság fejlesztésével. Ugyanakkor adottságaiknál fogva sokan töredékesen képesek kibontakozni ezen a téren. Tanulóinknál kiemelt feladat annak megtanítása, hogy ismerje fel és tudja kifejezni saját érzelmeit, legyen tisztában saját erősségeivel és ismerje fel saját határait, bizonytalanságait. Ehhez igazodóan legyen képes segítséget kérni és elfogadni, ehhez ismerje meg környezetében a segítő személyek körét, az érdekképviselői szerveket. A szükségletalapú támogatás rendszerében képességeihez, adottságaihoz mérten optimális módon igazodjon el és tudja érvényesíteni érdekeit.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés: a Nat által összefoglaltak konkrét helyzetekben, a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló saját életterére, napi kapcsolataira jellemző módon kell, hogy megjelenjenek. Kiemelt fontosságú a valóságosság, hitelesség, beláthatóság. Az egészséges öntudat fejlesztése mellett kiemelten fontos olyan szokásrendszer következetes jelenléte az iskolai nevelés során, amely interiorizálása (belső meggyőződéssé, élete részévé válása) a tanuló részéről elősegíti a hétköznapi életben való eligazodást, a szükséges alkalmazkodást.

Médiatudatosságra nevelés: a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók kommunikációs adottságai nagyon eltérőek, de tartalmi és/vagy formai tekintetben többnyire elmaradnak a korosztályi sajátosságoktól. Épp ezért kiemelt jelentőségű a beszélt és az írott nyelv használatának és befogadásának gyakorlása, fejlesztése tartalmi és formai, mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt. Ahol jelentősebb akadályokba ütközik a szokásos csatornák alkalmazása, mindenképp indokolt az augmentatív és alternatív kommunikáció lehetőségei közül az adott tanuló számára legmegfelelőbb kiválasztása és tanítása, így biztosítva a kommunikáció jelentőségének és lehetőségeinek megtapasztalását. A médiahasználat ennek egyik eszköze is lehet. A médiumok, a különféle közösségi oldalak, információk megismertetése során kiemelten szükséges a felelősségteljes használatra tanítás, ezáltal az esetleges abúzusok (visszaélések, kihasználások, bántalmazások) megelőzése, tekintettel arra, hogy az értelmi akadályozottsággal gyakran együtt jár a rejtett szándékok fel nem ismerése, a naivitás.

A tanulás tanítása, pályaorientáció: Középsúlyos értelmi fogyatékos személyek esetében nem várható teljes önállóság e téren. A pedagógus fő feladata a személyiség kibontakoztatása, a tehetséggondozás, az egyéni hajlamok, érdeklődési kör megismerése és a tanuló támogatása az ebben való kiteljesedésben. Az eredményes tanulási stratégiák, a leghatékonyabb segítségnyújtási formák egyénre szabottan, differenciáltan jelennek meg. Fontos, hogy az egyént érintő döntésekbe mindig bevonják a középsúlyos értelmi fogyatékos személyt, belátható és érthető érveket, szempontokat mutassanak fel, megfelelően a „semmit rólunk nélkülünk” alapelvek.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés: Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet megismerésének és az ezekkel való harmonikus kapcsolat kialakulásának elősegítése. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók elsősorban saját élményeken keresztül, tapasztalás révén ismerkedhetnek nemzeti kultúránk értékeivel. A hazai – nem hazai, magyar – nem magyar kategóriákat többségük megtanulja értelmezni, és a sokszínűség, más nyelvek, kultúrák felfedeztetése, a kölcsönös tisztelet elemi megtapasztalása is elérhető. A nevelés egyik sarkalatos pontja az olyan szociális, kommunikációs, kognitív készségek fejlesztése, amelyek megkönnyítik és teljesebbé teszik a szűkebb és tágabb személyes, közösségi és társadalmi környezetben való eligazodást, részvételt. Ennek módja, mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat, de túlnyomó többségük felnőttkorra is több-kevesebb támogatást igényel jogainak gyakorlásában, elemi kötelességeinek tudatosításában (pl. okiratok jelentősége), változó társas-viselkedési helyzetek megfelelő értelmezésében és az ezekhez való alkalmazkodásban.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén a tanuló felkészül a felnőtt élettel összefüggő állampolgári és demokratikus jogok és kötelességek gyakorlására, megismeri a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Iskolai keretek között felkészül a döntések meghozatalában való felelősségre, igyekszik saját jogainak és érdekeinek megfelelő keretek között érvényt szerezni és ebben segítséget igénybe venni.

A készségfejlesztő iskolai képzés során erősödik a tanulóban a *fenntarthatóság, környezettudatosság* területén a környezete megóvására való igény, megismeri és elkerüli a környezetet károsító tevékenységeket. Odafigyel hétköznapijaiban az anyagokkal, energiával történő takarékosagra, igényeit a szükségletekhez és lehetőségeihez hangolja.

A gazdasági és pénzügyi nevelés területén a tanuló megismeri a társadalmi munkamegosztás alapjait, a munkabér és más támogatások beosztásának fontosságát, a gazdálkodással összefüggő ügyintézés formáit. Tovább formálódnak ismeretei a pénz értékéről, a beosztó családi költségvetés betartásáról.

A készségfejlesztő iskolai tanuló a *médiatudatosságra nevelés* eredményeképpen gyakorlottan használja az elektronikus információ hordozókat, képes tevékenységeihez, szórakozásaihoz a megfelelő felhasználás alkalmazására. Óvatosan kezeli a médiumok felhasználásában az információk hitelességét, vigyáz személyiségének védelmére. A szabadidő eltöltése során ügyel a média túlsúlyának elkerülésére.

Kulcskompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva (v.ö. önállósági szintek, differenciálás leírásával). Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet.

Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A közép súlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott

döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembe vételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a habilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségterületek elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a gyakorlati tevékenységek kiválasztására. A 9-10. évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	5	5	360
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	5	5	360
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	2	2	144
Művészetek	Ének-zene	2	2	144
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	2	2	144
Technológia	Digitális kultúra	2	2	144
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Egyéb	Életvitel és gyakorlat	4	4	288
	Gyakorlati képzés előkészítése	2	2	144
	Szabad időkeret	3	3	216
Összesen		34	34	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS TANULÓK NEVELŐ- OKTATÓ MUNKÁJÁT ELLÁTÓ KÉSZÉGFEJLESZTŐ ISKOLA

11-12. ÉVFOLYAMÁNAK KÖZISMERETI KERETTANTERVE

TANTERVI BEVEZETŐ

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a *kognitív képességek* eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége. Az *érzékelés* gyakran differenciálatlanabb, így a releváns ingerek, *észleletek* feldolgozási folyamata – detektálása (felfedezése-tudatosítása), szelektálása (az adott helyzetben lényegesek szűrése, kiemelése) – is nehezített. Gyakran tapasztaljuk az önkéntelen *figyelem* ingadozását, csapongását különféle ingerforrások között, vagy merev megtapadását egy-egy dolognál. A figyelem szándékos fókuszálása, irányítása nagy erőfeszítést kíván, így hamarabb alakul ki fáradtság. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek rendhagyók, pl. ingerlékenység, kapkodó munkavégzés, indokolatlanul gyakori mosdóba vagy egyéb helyre keredzkedés, egyéb elkerülő magatartás (állandó orrfújás, ceruzahegyezés vagy bármi, az egyénre jellemzően). Az *emlékezeti* funkciókra jellemző, hogy a munkamemória egyszerre kevesebb, sok esetben csupán egy-egy új elemet tud befogadni. A hosszú távú tárba nehezebben rögzülnek új elemek. A felejtés kevésbé jellemző, de a felidézéshöz gyakran szükségesek a megfelelő kulcsingerek. A felidézést jelentősen támogatja, ha az adott dologhoz, ismerethez a tanulónak pozitív érzelmi kötődése van. A *gondolkodás*ban a megszokott sztereotípiák fontos támpontokat adnak, ugyanakkor ezek okozzák más kontextusban a rigiditást (gondolkodásbeli merevséget, rugalmatlanságot) is. Általában az egy szempont szerinti ítéletalkotás, az egyenes következményes következtetések, a ha-akkor összefüggések felismerése jól alkalmazható. Az új ismeret korábbiakhoz való kötése, változó kontextusban való értelmezése, rugalmas alkalmazása, azaz az ismeretek generalizálása nehezített.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaikhoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékkal összefüggő tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíteni;
- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogatassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékkal, sajátos nevelési igényűvel összefüggő tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettantern tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek. A Nat. szerint meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok egyes esetekben összevontan, integráltan jelennek meg. Az egyes eltérő megnevezésű tantárgyak Nat. műveltségi terület és tantárgy szerinti megfeleltetése az „A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok” cím alatt történik meg.

Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettanternben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben – adaptált formában – lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

Célok és feladatok

A készségfejlesztő iskola tanulói számára készült kerettantern célja az egyéni sajátosságokhoz

igazodóan a képességeknek és érdeklődésnek megfelelő gyakorlati tevékenységek kiválasztása, a minél teljesebb körű felkészítés az iskola utáni gyakorlati feladatok ellátására. Az évfolyamok közismereti tantárgyai a 9-10. évfolyamokon elért tudásra építenek, azt megerősítik a gyakorlati képzés céljainak és feladatainak függvényében. A képzés célja, hogy kialakítsa a tanulóban az igényt a felnőtt életben szükséges tevékenységek elsajátítása, ellátása és minél önállóbb gyakorlása iránt, támogassa a gyakorlati műhelyekben elengedhetetlen praktikus készségek, figyelem, fegyelem, motiváció, pontosság, türelem kialakulását. A képzés feladata a munkafolyamat ellátásának, a munkatevékenységeket támogató készségeknek tudatos, célorientált fejlesztése, a kitartás megalapozása. A képzés során törekedni kell az egyéni képességstruktúra feltérképezésére és minél teljesebb körű fejlesztésére az eltérő szükségletek alapján. A gyakorlati oktatás során szem előtt kell tartani a hétköznapi életben előforduló felhasználások bemutatását, a gyakorlatias elsajátítást, a tevékenységek szükségességének példáit a felnőtt életben előforduló helyzetekben. A képzés alatt minél több lehetőséget kell adni a szituációs helyzetekben történő megértésre, gyakorlásra. A készségfejlesztő iskola 11-12. évfolyamain a gyakorlati tevékenységek elméleti ismereteit, alapjait is a gyakorlatban, folyamatos bemutatás, ismétlés, gyakorlás keretében célszerű elsajátíttatni. Törekedni kell az egyéni különbségekből, sajátos nevelési igényből adódó tevékenységválasztásra és az egyéni életutak alakulásában szerepet játszó lehetőségek minél teljesebb körű felismertetésére és elfogadására. Kiemelt figyelmet kell fordítani a munkavégzéshez szükséges szociális készségek, kommunikáció, a közösségi magatartás, a kölcsönös segítség, a csapatszellem fejlesztésére. Mindezek eléréséhez fontos a tevékenykedésre, az aktív felnőtt életre ösztönző, cselekvéseken alapuló, a szellemi és fizikai aktivitásra ösztönző, motivált légkör megteremtése.

Fejlesztési területek, nevelési célok

A készségfejlesztő iskolai tanuló a gyakorlati évfolyamokon az erkölcsi nevelés területén szociális kapcsolataiban felkészül a munkahelyi közösségbe történő beilleszkedésre, megismeri a munkatársi kapcsolatok kialakításához szükséges alapelveket. Képes társas kapcsolataiban a közösségi magatartás alapvető formáinak megtartására, alkalmazására, fejlődik feladatainak elvégzéséhez szükséges kötelességtudata. Megismeri és elfogadja az egyéni különbségekből adódó praktikus lehetőségeket, kialakul az egymás segítése iránt érzett igény.

Nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló érdeklődik környezete szokásai és hagyományai iránt, bővülnek ismeretei a társadalom és az őt körül vevő közösség ünnepeiről, jeles helyszíneiről. Kötődik és aktívan részt vesz a helyi megemlékezéseken, felismeri a haza legfontosabb

értékeit és szimbólumait.

A tanuló az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén megismeri és iskolai keretekben gyakorolja a demokratikus döntési szabályokat, igényli a saját hétköznapi életét meghatározó körülmények megismerését, a befolyásoló tényezőket figyelembe vevő választás lehetőségét, az önálló döntés szabadságát, aktívan részt vesz a közösség döntéshozatalában. Törekszik a társadalmi elvárásoknak megfelelő magatartásformák, jogok és kötelezettségek betartására.

A tanuló önismeretének és társas kapcsolati kultúrájának fejlesztése során megismeri és elfogadja reális életlehetőségeit, kialakul igénye a felnőtt élet kapcsolatai iránt, tudatosan gyakorolja a különböző helyzetekben szokásos viselkedésformákat. Fejlődik önbizalma, önértékelése, felismeri az érzelmi élet fontosságát és irányíthatóságát. Személyes kapcsolataiban kerüli a túlzott bizalmaskodást, kialakul magatartásában a felnőtt mértéktartás.

A tanuló tudatosan törekszik a testi és lelki egészségre nevelés területén az egészséges életmód szabályainak betartására, ismeri és kerüli a káros hatásokat. Megalapozódik a munkatevékenységek megkezdéséhez szükséges fizikai és lelki alkalmasság, fejlődik a kitartás, a tevékenységek végig vitelének igénye.

A készségfejlesztő iskolai évfolyamokon a tanulóban mélyül a családi életben elfoglalt szerepének ismerete, társas kapcsolataiban felismeri az érzelmi kötődések és kapcsolatok új formáit. Megismeri felnőtt élete családi életlehetőségeit, a családi, lakóotthoni együttélések alternatíváit. Gyakorolja a konfliktushelyzetek megoldásának lehetőségeit, törekszik a nézeteltérések kulturált megoldására, a kialakult kompromisszumokat elfogadja.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanulóban megerősödik a másokra való odafigyelés igénye, szívesen törekszik közösségében a segítségnyújtásra. Felismeri gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területén a készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás tovább tudatosítja a tanulóban az egyén és a környezet egymásra hatásának jelentőségét, a környezet kímélésének fontosságát. Felkészít a munkatevékenységek végzése közben és a mindennapi felnőtt élet tevékenységeiben felmerülő környezeti hatások megértésére, a káros jelenségek elkerülésére, az

elvárható óvatosság és mértéktartás szem előtt tartására.

A pályaorientációs fejlesztés során a tanuló felkészül a gyakorlati képzést követően a számára elérhető munkatevékenységben történő részvételre, amelynek része az alapvető képességek és készségek feltérképezése mellett az egyéni motivációk és elképzelések összehangolása. A képzés fő felelőssége a tanuló érdekében a pályaorientáció terén egyénre szabott megoldásokkal az érdeklődés, az alkalmasság és lehetőségek függvényében a megfelelő képzési profil kialakítása.

Gazdasági és pénzügyi nevelés terén a tanuló ismeretei bővülnek a felnőtt társadalom munkamegosztásának rendjéről, a családban elvárható feladatokról és a személyes felelősségi körébe tartozó lehetőségekről. Tudatosul az anyagokkal és energiával történő takarékoság fontossága, az életvitel tervezésének, a gazdálkodásnak a jelentősége a mindennapi életben.

A médiatudatosságra nevelés során a tanuló elsajátítja az elektronikus információhordozók célszerű és szükségszerű felhasználását, felismeri a virtuális valóság és „igazi” valóság közötti eltéréseket, fenntartással fogadja a médiahíreket. Megismeri a munkatevékenységekhez szükséges információk elérésének lehetőségeit.

Tanulás tanítása terén a tanuló igényli a gyakorlatba ágyazott ismeretelsajátítást, elfogadja a folyamatos önképzés szükségességét a változó világhoz történő alkalmazkodás érdekében.

Fejleszti és alkalmazza az önképzésben az iskolai pályafutása során elsajátított tanulási technikákat. Megőrzi kíváncsiságát a környezet változásai iránt és igyekszik a változásokat beépíteni ismereteibe, alkalmazni az új lehetőségeket.

Kulcskompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok közép súlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készség szintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús”, „bizonytalan” internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a közép súlyos értelmi fogyatékos tanulóknak is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai

összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mértén megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének

belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

Egységesség és differenciálás

A készségfejlesztő iskolában az egységesség és differenciálás elve az azonos életkori csoportokban történő oktatási rendszerben is biztosítja az egyéni haladási ütemnek, az eltérő képességeknek, a reális életlehetőségeknek a figyelembe vételét, az adaptív oktatás alkalmazását. Az adaptív oktatás lehetőséget ad az eltérő képességű, másodlagos sérülésekkel is küzdő tanulók számára egyéni tanulási utak kijelölésére, a habilitációs és rehabilitációs foglalkozások támogató jellegének tervezésére. A fejlesztésben a fő hangsúly nem a műveltségterületek elsajátításán, hanem a meglévő képességelőnyökre építve az alapvető kompetenciák kialakításán van. Az évfolyamokon a tanulók felkészülnek az eltérő érdeklődés és kompetenciastruktúra szerint a felnőtt életben betölthető eltérő lehetőségek megismerésére, kiválasztására. Az gyakorlati évfolyamok során a differenciálást legfőképpen az egyéni életlehetőségek, képességek felismertetésén keresztül az eltérő felnőtt életkori tevékenységek és a különböző életcélok kitűzésével kell elérni.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	11. évfolyam	12. évfolyam	
		Heti	Heti	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	144
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	1	1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	1	1	72
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Szabad időkeret		2	2	108
Közismeret összesen		12	12	864
Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettantervek	20	20	1440
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2	144
Készségfejlesztő időkeret összesen		22	22	1 584
Összesen		34	34	2 448

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

Ábrázolás – alakítás
(Vizuális kultúra)
9.-10. évfolyam

A tantárgy célja:

- 1 Alapozza meg a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló- alakító tevékenységekben az alkotóképességet.
- 2 Alakuljon ki és fejlődjön a kreatív önkifejezés igénye a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
- 3 Fejlődjön a tanulók képzelőereje, fantáziája.
- 4 Figyeljék és ismerjék meg pontosan környezetüket, fejlődjön a figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika.
- 5 Tapasztalati élményeik alapján tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk.
- 6 Alakuljon ki a tanuló pozitív énképe a felfedezések és a siker örömeivel fejlődjön, önismerete.
- 7 A tantárgy szemléletformáló hatása által fejlődjön a tanuló esztétikai érzéke.
- 8 Tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyeltetése, építészeti és művészeti értékek megismertetése.
- 9 Az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközök, anyagok megismertetése és megnevezése, a munkavégzés során az anyagokról szerzett tapasztalatok összegyűjtése.
- 10 Tantárgyi ismeretek bővítése, ismerkedés a műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságok, készségek fejlesztése.
- 11 Hagyományápolás, népszokásokról, nevezetes napokról való ismeretek folyamatos bővítése.

Fejlesztési (terápiás) tevékenységek:

Készségek:

Koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció), és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

1. Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
2. Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.

3. Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
4. Képolvasás, képi közlés képessége.
5. Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

1. Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
2. Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömezés keltése alkotó tevékenység révén.
3. Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

1. Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
2. Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
3. Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodás fajták:

1. Perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.
2. A tantárgy különösen fontos szerepet játszik a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Vizuális ábrázolás	25	25
2. Komplex alakító tevékenységek	30	30
3. Népünk művészete	10	10
4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	7	7

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Javasolt óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Önállóan használni a festés eszközeit. 2. Élményeit vizuálisan, adekvát színhasználattal megörökíteni, törekedni a valósághű ábrázolásra segítségnyújtással.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Önállóan használni a festés és a rajzolás eszközeit. 2. Segítséggel megfigyelni a színek egymásra gyakorolt hatását. 3. Irányítással elsajátítani a színkeverés alapjait. 4. Megfigyeléseit visszaadni rajzos formában támpontok nyújtásával. 5. Illusztráció készítésénél segíteni a szöveg és kép közötti összefüggés megértését. 6. Közös tevékenységben együttműködni tanári irányítással. Fejlesztési ismeretek 7. Festés 8. Rajzolás-színezés Tanulói tevékenységek 1. A színkeverés (kék-sárga, piros-sárga, kék-piros). 2. A komplementer színek egymásra gyakorolt hatásának megfigyelése alkotásokon. 3. Ünnepi dekoráció készítése (közös munka) felnőtt segítségével. Festés zenére, szabadon – a hangok és színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (nagy méretű papíron)-megadott szempontok alapján, irányítással. 4. Saját élmények megörökítése színek hangulati kifejezőerejének alkalmazásával-önállóságra törekvés. 5. Közös élmények (tábor, kirándulás) megörökítése – csoportmunka segítségével. 6. A látható valóság rajzolásának tökéletesítése, rajzolás modell után:

a. gyümölcsök, virágok, b. tájábrázolások, Szükség esetén segítségnyújtás. 7. Illusztráció készítése különböző irodalmi alkotásokhoz (vers, mese) példák megadásával.	
Fogalmak	Színek. Színek egymásra gyakorolt hatásával kapcsolatos fogalmak (kiemelés). Ünnepek szimbólumainak ismerete (Mikulás-csizma, Március 15. kokárda). Az illusztrált mű vagy esemény témája alapján. Színek, tónusok. Érzések, érzelmek, hangulatok. Ritmus, hangerő, hangmagasság. Ünnepek szimbólumai.

Témakör	2. Komplex alakító tevékenységek	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Az anyagokat és tulajdonságaikat minél részletesebben megismerni. 2. Változatos anyag-megmunkálási technikákat megtanulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Irányítással felismerni a különböző anyagfajtákat, megnevezni jellemző tulajdonságait. 2. Irányítással elkészíteni különböző tárgyakat. Fejlesztési ismeretek 1. Anyagvizsgálat. 2. Tárgyak (játékok, képek) készítése.

Tanulói tevékenységek

1. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint.
2. Só-liszt plakettek készítése, festése, kisütése.
3. Agyagtálak, poharak készítése, díszítése.
4. Ünnepi asztaldekoráció készítés: gyertyatartó, váza, szalvétatartó agyagból.
5. Edényalátét készítés: festett csempe.
6. Gombmozaik készítés.
7. Fonalkompozíció ragasztással.
8. Különböző műanyag flakonokból babaház, madáretető, stb. kialakítása kivágással.
9. Terménybáb készítés.
10. Kéreg-termény kompozíció.
11. Díszszalvéta pecsételéssel, nyomdázással.
12. Poháralátét készítés, vágás, ragasztás vagy festés.
13. Ünnepi papírdékoráció.
14. Papírhajtogatás: díszboríték
15. Papírkompozíció: üdvözlő kártya.

Fogalmak	Természetes anyagok (természetben megtalálható formában és feldolgozott állapotban, pl.: kéreg, termény, papír, léc). Mesterséges anyagok (műanyagok). Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója. A különböző anyagfajták megnevezése. Jellemző tulajdonságaikra vonatkozó fogalmak (üveg, fa, fém, műanyag, textil, stb.). Gyakori felhasználási területeik. Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója.

Témakör	3. Népünk művészete	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A népi hagyományokat megismerni. 2. A népművészet ágazatait számba venni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Irányítással népművészeti alkotásokat szemlélni.
2. Irányítással népszokásainkat megismerni.

Fejlesztési ismeretek

1. Népművészeti alkotások fajtái.
2. A népművészetben lévő változatosság, sokszínűség (kor, szín, korosztály, anyag, technika) megismerése.
3. Ismerkedés népszokásainkkal (szüreti bál, aratással kapcsolatos szokások, vásárok, esküvők).

Tanulói tevékenységek

1. Népművészeti albumok és gyűjtemények megtekintése.
2. Alkotók megfigyelése munka közben.
3. Nevezetes ünnepek „Jeles napok” jellegzetes magyar népszokásokkal kapcsolatos tárgyak, ábrázolások gyűjtése, készítése (viselet).
4. Régi falusi hétköznapiak, munkavégzéssel kapcsolatos eszközök (tájház, skanzen), ünnepi alkalmak során használt öltözék, tárgyak (pl. pásztorbot, furulya, szövőszék, fonások, stb.) gyűjtése, néprajzi tárgyú filmek megtekintése.
5. Tanulmányi kirándulás, helyi kiállítások, gyűjtemények meglátogatása, látogatás a (Néprajzi Múzeumban), helyi Skanzenben és a Göcseji Múzeumban néprajzi tárgyú kiállításokon.
6. (Alkalomhoz kötődő kirakodó vásár meglátogatása, élmények megbeszélése – [Mesterségek ünnepe], helyi kézműves vásárok.)

Fogalmak

Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrmivesség. Néphagyományokhoz kapcsolódó fogalmak.

Témakör	4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Javasolt óraszám: 7 óra

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Művészeti alkotásokat megismerni elemi szinten. 2. Múzeumi látogatások tapasztalatait, élményeit társaival megosztani tájékoztató füzetek, albumok segítségével.

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek Művészeti alkotásokat érdeklődéssel szemlélni (irányítással). Fejlesztési ismeretek 1. Művészeti alkotások megtekintése értelmezése segítségével. 2. Az ábrázolt személyek, események, érzelmek „felfedezése” a művekben. Tanulói tevékenységek 1. Múzeumlátogatás.	
2. Albumok, kiadványok, reprodukciók szemlélése, a művek által nyújtott gondolatok, érzelmek, vélemények közlése. 3. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben (műterem-látogatás, utcai művészek megfigyelése munka közben).	
Fogalmak	Egyszerű esztétikai fogalmak. Művészeti tevékenységekhez kapcsolódó fogalmak (festő, grafikus, szobrász, dombormű).

Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	A tanuló 1. képes esztétikus dísz- és használati tárgyak létrehozására segítséggel, 2. képes (életkorának) képességeinek és készségeinek megfelelő szintű jártasság megszerzésére, a technikai eljárásokban (rajzolásban, festésben, mintázásban, tárgykészítésben), 3. képes személyes és közös élmények, érzelmek, emlékek megjelenítésére képi formában segítségnyújtással. 4. megismeri a művészi alkotások, népművészeti tárgyak, helyi hagyományok alapjait.

10. évfolyam**Éves órakeret: 72 óra**

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Javasolt óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Önállóan használni a festés eszközeit. 4. Élményeit vizuálisan, adekvát színhasználattal megörökíteni, törekedni a valósághű ábrázolásra. Önálló alkotásra törekvés.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 9. Önállóan használni a festés és a rajzolás eszközeit. 10. Segítséggel megfigyelni a színek egymásra gyakorolt hatását. 11. Irányítással elsajátítani a színkeverés alapjait. 12. Megfigyeléseit visszaadni rajzos formában. 13. Illusztráció készítésénél segíteni a szöveg és kép közötti összefüggés megértését. 14. Közös tevékenységben együttműködni (pedagógus passzív jelenléte mellett). Fejlesztési ismeretek 15. Festés 16. Rajzolás-színezés 17. Új technikák elsajátíttatása Tanulói tevékenységek 8. A színkeverés (kék-sárga, piros-sárga, kék-piros). 9. A komplementer színek egymásra gyakorolt hatásának megfigyelése alkotásokon. 10. Ünnepi dekoráció készítése (közös munka)-önállóságra törekvés Festés zenére, szabadon – a hangok és színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (nagy méretű papíron)-szükség esetén segítségnyújtás. 11. Saját élmények megörökítése színek hangulati kifejezőerejének alkalmazásával. 12. Közös élmények (tábor, kirándulás) megörökítése – csoportmunka.

13. A látható valóság rajzolásának tökéletesítése, rajzolás modell után: a. gyümölcsök, virágok, b. tájábrázolások, c. portré (fej), d. emberalak, e. mozdulatok pontos megfigyelése és lerajzolása. Szükség esetén segítségnyújtás. 14. Illusztráció készítése különböző irodalmi alkotásokhoz (vers, mese).	
Fogalmak	Színek. Színek egymásra gyakorolt hatásával kapcsolatos fogalmak (derítés, tompítás, kiemelés). Ünnepek szimbólumainak ismerete (Mikulás-csizma, Március 15. kokárda). Az illusztrált mű vagy esemény témája alapján. Színek, tónusok. Érzések, érzelmek, hangulatok. Ritmus, hangerő, hangmagasság. Ünnepek szimbólumai. Az ábrázolandó élőlények, tárgyak, részeinek megnevezése. Arányokkal kapcsolatos fogalmak. Térbeli elrendezéssel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	2. Komplex alakító tevékenységek	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	3. Az anyagokat és tulajdonságaikat minél részletesebben megismerni. 4. Változatos anyag-megmunkálási technikákat megtanulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 3. Irányítással felismerni a különböző anyagfajtákat, megnevezni jellemző tulajdonságait. 4. Irányítással elkészíteni különböző tárgyakat.

Fejlesztési ismeretek

3. Anyagvizsgálat.
4. Tárgyak (játékok, képek) készítése.

Tanulói tevékenységek

16. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint.
17. Marionett baba készítése (agyagfej és végtagok, textil test, fagyöngy).
18. Só-liszt plakettek készítése, festése, kisütése.
19. Agyagtálak, poharak készítése, díszítése.
20. Ünnepi asztaldekoráció készítés: gyertyatartó, váza, szalvétatartó agyagból.
21. Edényalátét készítés: festett csempe.
22. Gombmozaik készítés.
23. Fonalkompozíció ragasztással.
24. Különböző műanyag flakonokból babaház, madáretető, stb. kialakítása kivágással.
25. Terménybáb készítés.
26. Kéreg-termény kompozíció.
27. Száritott növény festése mártással, ebből ikebana készítés háncs, kéreg felhasználásával (asztaldísz, kép).
28. Díszszalvéta pecsételéssel, nyomdázással.
29. Díszterítő festés sablonnal, vagy nyomómintával.
30. Poháralátét készítés, vágás, ragasztás vagy festés.
31. Ünnepi papírdékoráció.
32. Papírhajtogatás: díszboríték
33. Papírkompozíció: üdvözlő kártya.

Fogalmak

Természetes anyagok (természetben megtalálható formában és feldolgozott állapotban, pl.: kéreg, termény, papír, léc). Mesterséges anyagok (műanyagok). Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója. A különböző anyagfajták megnevezése. Jellemző tulajdonságaikra vonatkozó fogalmak (üveg, fa, fém, műanyag, textil, stb.). Gyakori felhasználási területeik. Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az

	elkészített tárgy megnevezése, funkciója.

Témakör	3. Népünk művészete	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. A népi hagyományokat megismerni. 4. A népművészet ágazatait számba venni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 3. Irányítással népművészeti alkotásokat szemlélni. 4. Irányítással népszokásainkat megismerni. Fejlesztési ismeretek 4. Népművészeti alkotások fajtái. 5. A népművészetben lévő változatosság, sokszínűség (kor, szín, korosztály, anyag, technika) megismerése. 6. Ismerkedés népszokásainkkal (szüreti bál, aratással kapcsolatos szokások, vásárok, esküvők). Tanulói tevékenységek 4. Népművészeti albumok és gyűjtemények megtekintése. 5. Alkotók megfigyelése munka közben. 6. Nevezetes ünnepek „Jeles napok” jellegzetes magyar népszokásokkal kapcsolatos tárgyak, ábrázolások gyűjtése, készítése (viselet).

7. Régi falusi hétköznapiak, munkavégzéssel kapcsolatos eszközök (tájház, skanzen), ünnepi alkalmak során használt öltözék, tárgyak (pl. pásztorbot, furulya, szövőszék, fonások, stb.) gyűjtése, néprajzi tárgyú filmek megtekintése. 8. Tanulmányi kirándulás, helyi kiállítások, gyűjtemények meglátogatása, látogatás a (Néprajzi Múzeumban), helyi Skanzenben és a Göcseji Múzeumban néprajzi tárgyú kiállításokon. (Alkalomhoz kötődő kirakodó vásár meglátogatása, élmények megbeszélése – [Mesterségek ünnepe], helyi kézműves vásárok.)	
Fogalmak	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrmívesség. Néphagyományokhoz kapcsolódó fogalmak.

Témakör	4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Javasolt óraszám: 7 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Művészeti alkotásokat megismerni. 4. Múzeumi látogatások tapasztalatait, élményeit társaival megosztani tájékoztató füzetek, albumok segítségével.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek Művészeti alkotásokat érdeklődéssel szemlélni (irányítással). Fejlesztési ismeretek 3. Művészeti alkotások megtekintése egyre önállóbban. 4. Az ábrázolt személyek, események, érzelmek „felfedezése” a művekben. Tanulói tevékenységek 1. Múzeumlátogatás.

4. Albumok, kiadványok, reprodukciók szemlélése, a művek által nyújtott gondolatok, érzelmek, vélemények közlése. 5. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben (műterem-látogatás, utcai művészek megfigyelése munka közben).	
Fogalmak	Egyszerű esztétikai fogalmak. Művészeti tevékenységekhez kapcsolódó fogalmak (festő, grafikus, szobrász, dombormű).

Összegzett tanulási eredmények a 10. évfolyam végén	A tanuló 5. képes esztétikus dísz- és használati tárgyak létrehozására, 6. Képes (életkorának) képességeinek és készségeinek megfelelő szintű jártasság megszerzésére, a technikai eljárásokban (rajzolásban, festésben, mintázásban, tárgykészítésben), 7. képes személyes és közös élmények, érzelmek, emlékek megjelenítésére képi formában irányítással, 8. megismeri a művészi alkotások, népművészeti tárgyak, helyi hagyományok alapjait.

Állampolgári ismeretek

A társadalmi ismeretek tantárgy célja az általános iskolában elsajátított ismeretekre építve a felnőtt élet mindennapjait átszövő történelmi, állampolgári és lakóhelyi ismeretek elmélyítése, pontosítása. A tantárgy tanulása során a tanuló egyre differenciáltabban megismeri az állampolgárságával, személyi okmányaival kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket, a társadalmi együttéléssel kapcsolatos szabályrendszert. Felismeri az állampolgársághoz kapcsolódó és a mindennapi társadalmi életben előforduló tevékenységeknél a szükséges és elégséges segítségigénylési lehetőségeket, képes támogatott módon döntéseket hozni, képviselni saját véleményét, igényeit. A lakóhely és a közvetlen környezet közlekedési lehetőségeinek megismerése megeremti az alapját a készségfejlesztő iskola külső helyszínein történő feladatvégzéshez szükséges, fokozatosan egyre önállóbb közlekedés előkészítésének. A gyalogos, a kerékpáros és tömegközlekedési lehetőségek és szabályok feltérképezésével a tantárgy segíti az optimális útvonal és a biztonságos lehetőség kiválasztását. Az alapvető történelmi ismereteken keresztül a tanuló felismeri a jelenkor társadalmi ünnepeinek fontosságát, a jelképek jelentőségét, példamutató elődeink tetteinek értékét. Elmélyül igénye a megfelelő külsőségek mellett az ünnepségeken történő aktív részvétel iránt, átérzi a hagyományokra épülő aktuális történések fontosságát.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés terén a társadalmi együttélés szabályainak betartására törekvő magatartás támogatásával, az alkalmazkodás, a közösségi felelősségvállalás tudatosításával.

Emlékeztet elődeink pozitív példájának megismerésén keresztül hozzájárul a nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljainak megvalósításához.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés fejlesztési területet támogatja a személyes adatok védelmének, az állampolgári jogok és kötelezettségek igénylésének megerősítésével, a demokratikus intézményrendszeren belüli eligazodás segítségével.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztésének területén a tantárgy részt vesz a lakókörnyezet, a társas közlekedés és a társadalmi megmozdulások, ünnepek egyre differenciáltabb megismertetésében, az ezekkel összefüggő szabályrendszerek betartásának segítésében.

A családi életre nevelés területén a tantárgy nagy hangsúlyt helyez a családi élettel kapcsolatos, a demokratikus intézményrendszerhez köthető adminisztratív ügyintézők megismertetésére, az ezekhez szükséges segítség igénybe vételének lehetőségére.

A médiatudatosságra nevelés fejlesztési terület támogatását szolgálja a tantárgy társadalmi eseményekhez köthető tartalmak keresésére, figyelemmel kísérésére ösztönző tartalma.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Személyi adatok. Állampolgári ismeretek	20	20
2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	20	20
3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	32	32

Témakör	1. Személyi adatok. Állampolgári ismeretek	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adatait pontosan ismeri. „Felnőttség” felelősségét megéli.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
• Megtanulni, és leírni, (lemásolni) nevét, legfontosabb személyi adatait. • Ismerni a közeli hozzátartozók adatait (nevek, címek, az iskola neve, címe). • Állampolgári jogainak és kötelességeinek néhány területét ismerni. • Az „igazolvány” használatának szabályait ismerni. • Törekvés a jog- és kötelesség szerinti életvezetésre.		
Fejlesztési ismeretek		
• Személyes adatok, az azonosítás módja, igazolása (ujjlenyomat). • A személyi adatok körének folyamatos, bővítése, gyakorlása. • Rokonsági fokok megismerése. • Rá vonatkozó törvények, szabályok ismerete, azok betartásának szükségessége. • Állampolgári jogok és kötelességek megismerése, rendszerezése. • Annak ismerete, hogy mire jogosít a személyi igazolvány? • Jogok és kötelességek ismerete.		
Tanulói tevékenységek		
• Hivatalos személyi dokumentumok (születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya) nézegetése, használatával kapcsolatos ismeretek rendszerezése, használatával kapcsolatos ismeretek. • Szituációs játékok az adatok gyakorlására (személyi dokumentumok használata). • Családfa készítése. • Az állam funkcióinak számbavétele (önkormányzat, nyugdíj, parlament). • Állampolgári jogok és kötelességek számba vétele (választások, adófizetés, törvények, igazságszolgáltatás, rendvédelem, honvédelem). • Az állam szerepével kapcsolatos helyszínek meglátogatása (önkormányzat, rendőrség, ökmányiroda, posta). • Szerepjáték: választás, különböző funkcióra (ki alkalmas rá az osztályban, a vezető kötelességei, a beosztott feladatai). • Rá vonatkozó szabályzatok megismerése (házirend, napirend), a szabályzatok összeállításában aktív részvétel.		
Fogalmak	születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, személyes adatok, állampolgár, sajátkezű aláírás, családi és utónév, állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya, rokon – ismerős, család, önkormányzat hivatalai, parlament, törvény, különböző szabályzatokkal kapcsolatos fogalmak, választó, képviselő, képviselő, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás.	

Témakör	2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Honismeretét fejleszteni, minél több konkrét ismeretet szerezni. Ismerni a közlekedés legfontosabb szabályait. A közlekedéshez szükséges jelzéseket felismerni és figyelembe venni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
- Egyszerűbb térképen tájékozódni kis segítséggel. - A domborzati térkép szín és jelrendszerét érteni. - Megtalálni térképen a lakóhelyét. - Ismerni az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár. - Személyes tárgyait, (poggyászát) számon tartani, és magával vinni az utazáshoz szükséges iratait. - Gondolatait néhány mondatban elmondani. - Betartani a viselkedési normákat. - Érteni a piktogramokat, megismerni a megállót, állomást jelentő táblákat. - A közlekedéséhez szükséges jelzéseket felismerni, és figyelembe venni. - Megtanulni, és alkalmazni a kerékpáros közlekedés szabályait.		
Fejlesztési ismeretek		
- Lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi jellemzőinek, élővilágának megismerése, térképismeret kialakítása, fejlesztése. - Magyarországról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása, rendszerezése (felszíni formák, ipari- és mezőgazdasági termelés, nevezetességek, megyék, városok). - A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek megismerése, az utazás megvalósítása segítséggel (menetrend, tájékoztató). - A közlekedés szereplőinek felelőssége. A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása. - A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet). - Kerékpározás közben kötelező a közlekedési szabályok betartása.		
Tanulói tevékenységek		
- Különböző léptékű térképeken tájékozódás, adott helyszín megkeresése, meghatározása a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése. - Atlasz, feladatlap, tankönyvhasználat. - Munka homokasztalon vagy színes gyurmával, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása. - Tanulmányi kirándulás (a tágabb lakókörnyezet megismerése). - Utazás különféle járműveken. - Szituációs gyakorlatok. - A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. - Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból? - Kerékpáros közlekedés a „KRESZ” parkban, illetve gyér forgalmú utcán. - Közlekedés fokozott önállósággal, az utazások megtervezése, a szükséges eszközök, előkészítése, ellenőrzése indulás előtt (igazolvány, pénz, bérlet, lakáskulcs, útravaló).		

• Közlekedési táblák, jelzések ismerete. • Helyzetgyakorlatok, filmek megtekintése, a szituációk megbeszélése. • Tanulmányi séta. • Balesetek megelőzése, szabályok betartása, ill. felelőtlen közlekedés következményeivel kapcsolatos film megtekintése és megbeszélése. • Önálló közlekedés adott helyre, adott helyről.	
Fogalmak	ország, haza, főváros, nagyváros, lakóhely, domborzati, gazdasági, utca térkép, nevezetesség, közlekedési szabály, segítség kérése, érvényes jegy, érvényes bérlet, megállók, állomások, pályaudvarok, információ, kicsinyítés, helymeghatározás, tájékozódás, körültekintés, megfontoltság, menetrend, menetidő, késés, útravaló, poggyász, helyjegy, jelzőtábla, KRESZ, kötelező betartani, büntetés, felelőtlen – felelős, közlekedési táblák, tájékoztató táblák felismerése, megnevezése, szabályos – szabálytalan, szabálysértés, büntetés, kerékpárral, kerékpározással kapcsolatos megnevezések, fogalmak

Témakör	3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	Órakeret 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ünnepek tartalmát és jelentőségét ismerni. A körülötte zajló politikai és társadalmi eseményeket figyelemmel kísérni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
• Tájékozódni a régmúlt, és a jelen eseményeiben. • A tanult történelmi eseményeket és személyeket ismerni. • Ismerni az ünnepek tartalmát és jelentőségét. • Külsőségeiben és tartalmában is képes ünnepelni. • Segítséggel észrevenni a környezetében lévő tárgyak, eszközök körében is a változást (számítógép, telefon, háztartási gépek korszerűsödése).		
Fejlesztési ismeretek		
• A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). • Tájékozódás az időszalagon. • A történelmi korokhoz kapcsolható helyszínek, épületek megismerése, az eseményhez kapcsolható személyek, népcsoportok megnevezése. • Piramisok – fáraók - egyiptomi kultúra, Róma – pápaság – kereszténység – templomok, szobrok, képek, ünnepek, • Hősök tere – szobrok, a magyarság híres vezérei, királyai, a kapcsolódó események. • Múzeum, skanzen meglátogatása (felkészülés a látnivalókról, melyik korban készült pl. épület, milyen munkát végeztek az ott élő emberek, milyen volt a ruházatuk stb.) • Ünnepek csoportosítása. • Szokások, normák (öltözködés, terítés, történelmi-, naptárismeret).		
Tanulói tevékenységek		
• Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján.		

• Könyvek, feladatlapok használata. • Irányított beszélgetés. • Történelmi eseményekről, személyekről filmrészletek, filmek, leírások megismerése, a kapcsolódó ismeretek rendszerezése, összefoglalása. • Adott korokkal kapcsolatos jelmezek, jellegzetes tárgyak készítése, szerepjáték. • Albumok, szórólapok, képek, internetről gyűjtött anyag. Tanulmányi kirándulás. • Néhány országosan ismert vezető nevének, funkciójának ismerete. • Az érintett személyek felismerése, megnevezése. • Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, az elkészült műsor, szereplés rögzítése, a felvétel megtekintése és véleményezése, hibák és a jól sikerült részek bírálata).	
Fogalmak	történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek, történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, feltaláló, kísérlet, elavult, egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi ünnepek
Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	Annak tudatosítása, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár, személyes dokumentumait épségben kell őriznie. Ünnepeink ismerete külsőségeiben és tartalmában, az ünnepi alkalmakra készülés lelkesen és aktívan. A közlekedési és a balesetvédelmi szabályok ismerete, és annak elfogadása, hogy tudás, és engedély nélkül járművet vezetni tilos!

Minimum követelmény:

- Képességeihez mérten ismerje személyi adatait, legyen képes lakóhelyét megnevezni, és az oda vezető utat elmondani.
- Ismerje a közlekedés főbb szabályait, egyre nagyobb önállósággal közlekedjen.

10. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Személyi adatok. Állampolgári ismeretek	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési célja	Adatait pontosan ismeri. „Felnőttség” felelősségét megéli.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
• Megtanulni, és leírni, (lemásolni) nevét, legfontosabb személyi adatait, érteni, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár. • Ismerni a közeli hozzátartozók adatait (nevek, címek, az iskola neve, címe). • Állampolgári jogainak és kötelességeinek néhány területét ismerni. • Az „igazolvány” használatának szabályait ismerni, és betartani. • Törekvés a jog- és kötelesség szerinti életvezetésre.		

Fejlesztési ismeretek

- Személyes adatok, az azonosítás módja, igazolása (ujjlenyomat).
- A személyi adatok körének folyamatos, bővítése, gyakorlása.
- Nyomtatványok, adatlapok kitöltése személyi adatokkal, aláírással.
- Rá vonatkozó törvények, szabályok ismerete, azok betartásának szükségessége.
- Állampolgári jogok és kötelességek megismerése, rendszerezése.
- Egyszerűbb összefüggések felismerése.
- Annak ismerete, hogy mire jogosít a személyi igazolvány (útlevél)?
- Önérvényesítés. Jogok és kötelességek ismerete.

Tanulói tevékenységek

- Hivatalos személyi dokumentumok (születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya) nézegetése, használatával kapcsolatos ismeretek rendszerezése, használatával kapcsolatos ismeretek.
- Szituációs játékok az adatok gyakorlására (személyi dokumentumok használata).
- Űrlapok kitöltése, aláírás megfelelő nagyságú betűkkel (pl. útlevél igényléséhez).
- Másolás, írás, adatlapokkal való ismerkedés, memorizálás.
- Az állam funkcióinak számbavétele (önkormányzat, nyugdíj, parlament).
- Állampolgári jogok és kötelességek számba vétele (választások, adófizetés, törvények, igazságszolgáltatás, rendvédelem, honvédelem).
- Az állam szerepével kapcsolatos szemelvények, cikkek olvasása, riportok megtekintése, helyszínek meglátogatása (önkormányzat, rendőrség, önkormányiroda, posta).
- Szerepjáték: választás, különböző funkcióra (ki alkalmas rá az osztályban, a vezető kötelességei, a beosztott feladatai).
- Rá vonatkozó szabályzatok megismerése (házirend, napirend), a szabályzatok összeállításában aktív részvétel.

Fogalmak	születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, személyes adatok, állampolgár, sajátkezü aláírás, családi és utónév, állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya, önkormányzat hivatalai, parlament, törvény, különböző szabályzatokkal kapcsolatos fogalmak, saját érdek, választó, képviselő, képviselő, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó

Témakör	2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési célja	Honismeretét fejleszteni, minél több konkrét ismeretet szerezni. Ismerni a közlekedés legfontosabb szabályait. A közlekedéshez szükséges jelzéseket felismerni és figyelembe venni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek - Egyszerűbb térképen tájékozódni kis segítséggel. - A domborzati térkép szín és jelrendszerét érteni. - Megtalálni térképen a lakóhelyét.		

- Ismerni budapesti nevezetességeket.
- Ismerni az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár.
- Személyes tárgyait, (poggyászát) számon tartani, és magával vinni az utazáshoz szükséges iratait.
- Gondolatait néhány mondatban elmondani.
- Betartani a viselkedési normákat.
- Értetni a piktogramokat, megismerni a megállót, állomást jelentő táblákat.
- Ismerni a közlekedési csomópontok jellemzőit.
- A közlekedéséhez szükséges jelzéseket felismerni, és figyelembe venni.
- Megtanulni, és alkalmazni a kerékpáros közlekedés szabályait.

Fejlesztési ismeretek

- A főváros és lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi jellemzőinek, élővilágának megismerése, térképismeret kialakítása, fejlesztése.
- Magyarországról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása, rendszerezése (felszíni formák, ipari- és mezőgazdasági termelés, nevezetességek, megyék, városok, környező országok, Európai Unió).
- A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek megismerése, az utazás megvalósítása segítségével (menetrend, tájékoztató).
- Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése.
- A közlekedés szereplőinek felelőssége.
A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása.
- A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet).
- Kerékpározás közben kötelező a közlekedési szabályok betartása.

Tanulói tevékenységek

- Különböző léptékű térképeken tájékozódás, adott helyszín
- megkeresése, meghatározása a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése.
- Idegenforgalmi kiadványok, fotóalbumok, nézegetése, atlasz, feladatlap, tankönyvhasználat.
- Munka homokasztalon vagy színes gyurmával, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása.
- Tanulmányi kirándulás (a tágabb lakókörnyezet megismerése).
- Prospektusok, szórólapok, plakátok gyűjtése, tablók készítése.
- Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése, utazás különféle járműveken.
- Szituációs gyakorlatok.
- A szabályok biztos ismerete és gyakorlása.
- Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból?
- Alternatív közlekedési lehetőségek. Kerékpáros közlekedés a
- „KRESZ” parkban, illetve gyér forgalmú utcán.
- Képek válogatása, csoportosítása (épületek funkciója, kora szerint).
- Közlekedés fokozott önállósággal, az utazások megtervezése, a szükséges eszközök, előkészítése, ellenőrzése indulás előtt (igazolvány, pénz, bérlet, lakáskulcs, útravaló).
- Közlekedési táblák, jelzések ismerete.
- Helyzetgyakorlatok, filmek megtekintése, a szituációk megbeszélése.

• Tanulmányi séta. • Balesetek megelőzése, szabályok betartása, ill. felelőtlen • közlekedés következményeivel kapcsolatos film megtekintése és megbeszélése. • Önálló közlekedés adott helyre, adott helyről.	
Fogalmak	ország, haza, főváros, nagyváros, lakóhely, domborzati, gazdasági, utca térkép, nevezetesség, turista, idegenforgalom, külföld, belföld, nemzeti büszkeség, Európai Unió (zászló, Himnusz), uniós jogok (munkavállalás, utazás), közlekedési szabály, segítség kérése, érvényes jegy, érvényes bérlet, megálló, állomások, pályaudvarok, információ, piktogramok, kicsinyítés, helymeghatározás, tájékozódás, körütekintés, megfontoltság, menetrend, menetidő, késés, útravaló, poggyász, helyjegy, jelzőtábla, KRESZ, kötelező betartani, büntetés, felelőtlen – felelős, közlekedési táblák, tájékoztató táblák felismerése, megnevezése, szabályos – szabálytalan, szabálysértés, büntetés, kerékpárral, kerékpározással kapcsolatos megnevezések, fogalmak

Témakör	3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	Órakeret 32 óra
A témakör nevelési- fejlesztési célja	Az ünnepek tartalmát és jelentőségét ismerni. A körülötte zajló politikai és társadalmi eseményeket figyelemmel kísérni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
• Tájékozódni a régmúlt, és a jelen eseményeiben. • A tanult történelmi eseményeket és személyeket ismerni. • Ismerni az ünnepek tatalmát és jelentőségét. • Külsőségeiben és tartalmában is képes ünnepelni. • Segítséggel észre venni a környezetében lévő tárgyak, eszközök körében is a változást (számítógép, telefon, háztartási gépek korszerűsödése).		
Fejlesztési ismeretek		
• A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). • Tájékozódás az időszalagon. • A történelmi korokhoz kapcsolható helyszínek, épületek megismerése, az eseményhez kapcsolható személyek, népcsoportok megnevezése. • Parlament – az országgyűlés tagjainak munkája, választása, az ország működése, törvényhozás). • Közlekedési Múzeumban a közlekedési eszközök fejlődése, változása (esetleg utazás „nosztalgia járművön”. • Napjainkban lezajló társadalmi események figyelemmel kísérése (választások: képviselők –országgyűlési-, önkormányzati-, európai parlamenti). • Ünnepek csoportosítása. • Szokások, normák (öltözködés, terítés, történelmi-, naptárismeret).		

Tanulói tevékenységek

- Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján.
- Könyvek, feladatlapok használata.
- Irányított beszélgetés.
- Történelmi eseményekről, személyekről filmrészletek, filmek, leírások megismerése, a kapcsolódó ismeretek rendszerezése, összefoglalása.
- Adott korokkal kapcsolatos jelmezek, jellegzetes tárgyak készítése, szerepjáték.
- Az ipar, közlekedés régi eszközeiről képek, rajzok gyűjtése, tabló készítése.
- Albumok, szórólapok, képek, internetről gyűjtött anyag. Tanulmányi kirándulás.
- Néhány országosan ismert vezető nevének, funkciójának ismerete.
- Az érintett személyek felismerése, megnevezése.
- Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, az elkészült műsor, szereplés rögzítése, a felvétel megtekintése és véleményezése, hibák és a jól sikerült részek bírálata).

Fogalmak	történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány, politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak (parlamentáris demokrácia, nemzeti jelképeink), egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek, történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás, emlékezet, hagyomány feltaláló, kísérlet, elavult, egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi ünnepek

Összegzett tanulási eredmények a 10.évfolyam végén	Annak tudatosítása, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár, személyes dokumentumait épségben kell őriznie. Ünnepeink ismerete külsőségeiben és tartalmában, az ünnepi alkalmakra készülés lelkesen és aktívan. A közlekedési és a balesetvédelmi szabályok ismerete, és annak elfogadása, hogy tudás, és engedély nélkül járművet vezetni tilos!

Minimum követelmény:

- o Sajátítsa el és alkalmazza a helyes közlekedési szabályokat.
- o Képes egyszerű élethelyzetekben helyesen viselkedni.
- o Segítséggel tudjon tájékozódni a térképen.
- o Képességeihez mérten ismerje a Parlament munkáját.

DIGITÁLIS KULTÚRA

Helyi tantárgyi tanterv

9-10. évfolyam

A képzés sajátosságai szerint: értelmileg akadályozott tanulók számára

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

értelmileg akadályozott tanulók szegregált oktatásban történő oktatása: 9-10. évfolyam

A tantárgy órakerete: **heti: 2 óra**
 évi: 72 óra

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
9.	2	72	72	0
10.	2	72	72	0

A tantárgy célja:

1. Felkelteni a tanuló érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt.
2. Bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékokban és a munkában.
3. Ismerni a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait.
4. Használni az irodai munkában előforduló eszközöket.
5. Teremtsen lehetőséget a számítógép használata az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására.
6. Az informatikai eszközöket tudatosan, célnak megfelelően használni.
7. A számítógép részeinek, működésének megismerése.
8. Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
9. Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.
10. Irodatechnikai készülékek működésének megismerése.
11. A számítógép részeinek, működésének megismerése.
12. Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
13. Irodatechnikai készülékek megismerése, a megismert készülékek szabályos működtetése.
14. Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása, egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret

9. évfolyam:			
Tematikai egység neve	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összhőkerete
Számítógép-kezelés	17	0	13
Irodatechnika	15	0	4
Dokumentumkészítés	5	0	5
Játékprogramok	14	0	14
Évfolyam összesen	72	0	72

10. évfolyam:			
Tematikai egység neve	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összhőkerete
Számítógép-kezelés	17	0	13
Irodatechnika	15	0	4
Dokumentumkészítés	20	0	5
Játékprogramok	20	0	14
Évfolyam összesen	72	0	72

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

9. évfolyam

Témakör	1. Számítógép-kezelés	Javasolt óraszám: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A számítógép használathoz kapcsolódó erkölcsi és jogi szabályozókat szintjének megfelelő mélységben ismerni és alkalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek
1. A számítógépet és a megismert eszközöket fokozódó önállósággal kezelni.
2. A számítógép képernyőjén leggyakrabban megjelenő jeleket és a rendszeresen használt szakkifejezéseket, rövidítéseket ismerni.
3. Kapcsolódni az internetre (segítséggel), tartalmakat keresni.
4. A felállított szabályokat tiszteletben tartani.
5. Az egészséget kímélve használni a számítógépet.

Fejlesztési ismeretek

1. A meglévő ismeretek rendszerezése.
2. Rendszeresen használt szakkifejezések, rövidítések.
3. Hálózatra kapcsolódás (iskolai hálózat – internet).
4. Közösségi oldalak használata.
5. Levelezés.
6. Etikai elvek rögzítése.
7. A számítógép használata során szükséges egészségügyi szabályok ismerete és azok betartása.

Tanulói tevékenységek

1. A számítógép használatának rendje (üzembe helyezés, munka végi teendők, mentés, kilépés, áramtalanítás, gép megvédése a szennyeződésektől – por, hő, folyadék).
2. Teendők váratlan helyzetekben.
3. A kifejezések mögötti tartalmak rövid lényegének megértése, kipróbálása a gyakorlatban (mentés – mentett, nem mentett tartalom keresése, könyvtár fogalma – saját könyvtár, más könyvtára, jelszó – a jelszó lényege, jelentősége).
4. A hálózat korlátolt, ellenőrzött használata (néhány címszó keresése – saját iskola honlapja, időjárás jelentés, műsorújság).
5. E-mail cím létesítése, levelezés társakkal.
6. A lehetséges (meglévő) technikával egyéb kapcsolat létesítése, fogadás, elutasítás.
7. Óvatosság a kapcsolatok létesítése során.
8. Közös szabályrendszer felállítása, a korlátok elfogadása és betartása (személyiségi jog, intim szféra, időkorlátok elfogadása).
9. Saját adatok korlátozott, megfontolt használata, a kapott információk valóságtartalmának mérlegelése.
10. Ismeretlen honlapok használatának elutasítása.
11. Az interneten keresztül történő vásárlások, pénzes játékok elutasítása.
12. Szem kímélése (távolság a képernyőtől, hangerő szabályozása, hosszabb ideig tartó munka megszakítása mozgással, néhány mozgásforma elsajátítása és gyakorlása)

Fogalmak

A számítógépen lévő rövidítések, feliratok és azok értelmezés, egér, billentyű, kattintás,

Témakör	2. Irodatechnika	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az eszközöket célszerűen és biztonságosan működtetni. 2. A megismert számítógép perifériákat célszerűen használni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Telefonálni (vezetékes, mobil és számítógépes lehetőségek megismerése). 2. CD-, DVD-lejátszót kezelni. 3. A fényképezőgépet használni (digitális fényképezés, telefonnal fényképezés). 4. Fénymásolást figyelemmel kísérni (a papírtöltés és az elkészült munka észlelése). 5. Nyomtatás (segítséggel). Fejlesztési ismeretek 1. Telefon, mobiltelefon használata („okostelefon”). 2. Ismerős számot hívni, röviden, lényegét közölni. Segélykérő telefonszámot ismerni. 3. CD- és DVD-lejátszó használata segítséggel. (CD/DVD a számítógépen.) 4. A készüléket szakszerűen használni. 5. Fényképezőgép (telefon fényképező funkciója) használata (digitális fényképezés). 6. Nyomtatás (segítséggel).

Tanulói tevékenység	
1. CD- (DVD-) lejátszóba lemez behelyezése, kivétel a lejátszóból, tokba helyezés, a tárolás módja. 2. CD-lemezek kiválasztása, lejátszása. 3. Telefonkészülékek. 4. A készülék működtetése (töltés, tárolás), a kulturált játék és zenehallgatás szabályainak elsajátítása (időtartam, hangerő). 5. Telefonhívás kezdeményezése, elkészítés, a telefonálás időbeli és pénzügyi vonatkozásainak tudatosítása. 6. Fényképkészítés gyakorlása természetes fényben és vakuval. 7. Az elkészült képek megismerlése a képernyőn, a fotók minőségének bírálata (jól sikerült, nem jól sikerült), a kiválasztott kép kinyomtatása. 8. Másolás a készülék (önálló) beállítása nélkül. 9. Kiseb feladatok teljesítése, adott oldalak lemásolása. 10. A nyomtató előkészítése a nyomtatáshoz (papírmennyiség ellenőrzése). 11. Az előzetesen elkészített dokumentum (levél, önéletrajz, meghívó) kinyomtatása.	
Fogalmak	Elektromos hálózat, elem, halk – hangos, tárolás, hőérzékeny, porvédelem, tisztítás, karcolás, CD (DVD), szabályos működés, érzékeny a hőre, karcolásra, CD-lemez, kiad, betesz, film, filmbefűzés, vaku, másolás, fényérzékeny, átállítás, nagyítás, kicsinyítés, nyomtatás, papírtöltés, üzemmód, egyoldal, kétoldal,

Témakör	3. Dokumentumkészítés	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Igényes munkát végezni. 2. Dokumentumot készíteni, kinyomtatni megfelelő helyre eljuttatni (e-mailt elküldeni, plakátot kitenni).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Egyszerű számítógépes rajzot készíteni (segítséggel). 2. Egyéni ötletek, tervek alapján újabb alkotásokat készíteni. Fejlesztési ismeretek 1. Egyszerű szerkesztőprogramok közül adott program alkalmazása. 2. Szöveg- és ábrakészítés. 3. Egyéni alkotás készítése. 4. Az elkészült dokumentum elhelyezése a könyvtárban. Tanulói tevékenységek 1. Egyszerű rajzok, ábrák, szövegrészek alkotása a számítógéppel. 2. Szöveg változtatása formai (betűtípus, nagyság, sortávolság, bekezdés), tartalmi (hibák javítása, szövegrészek törlése). 3. Dokumentum szerkesztése, ábra rajzolása, kép beillesztése (képes- rajzos-szöveges alkotások készítése előre megbeszélt témában – plakát készítése iskolai ünnepélyre). 4. Színválasztás, színezés, törlés, tiszta lap kérése. 5. Az elkészült dokumentum mentése, elhelyezése a könyvtárban, a dokumentum visszakeresése, újbóli megnyitása, a tartalom módosítása.	
Fogalmak	Betű- és számbillentyű rajzlap, vonal, ecset, színek, pontos másolás, magánjellegű adatok, önéletrajz,

Témakör	4. Játékprogramok	Javasolt óraszám: 20 óra

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A játékfüggőséget elkerülni. 2. A játékot következetesen végig játszani, az eredményt elfogadni.

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek - A megismert játékot egyre jobb eredménnyel teljesíteni. Fejlesztési ismeretek - Eltérő típusú játékprogramok megismerése. - A játékok körét bővíteni. Tevékenység - A játék többféle irányítása szerinti (navigálás az egérrel, billentyűvel, külső eszközzel). - Stratégiai játékok (hosszabb ideig, egyre bővülő tartalommal). - Tananyaghoz szorosabban kapcsolódó oktató játékok (egyre nagyobb önállósággal részt venni a játékban).	
Fogalmak	A megismert játék elnevezése, a játszáshoz szükséges fogalmak ismerete.

Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	A tanuló képes - a környezetében meglévő számítástechnikai eszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, - a technikai fejlődés által biztosított lehetőségek sikeres alkalmazására (segítséggel, irányítással), - szabadidejének tartalmas eltöltésére az információs eszközök alkalmazásával, a számítógépes függőség kialakulásának elkerülésére, - az egészség megóvásának szem előtt tartására az eszközök használata során.

Témakör	1. Számítógép-kezelés	Javasolt óraszám: 17 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A számítógép használathoz kapcsolódó erkölcsi és jogi szabályozókat szintjének megfelelő mélységben ismerni és alkalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. A számítógépet és a megismert eszközöket fokozódó önállósággal kezelni. 2. A számítógép képernyőjén leggyakrabban megjelenő jeleket és a rendszeresen használt szakkifejezéseket, rövidítéseket ismerni. 3. Kapcsolódni az internetre (segítséggel), tartalmakat keresni. 4. A felállított szabályokat tiszteletben tartani. 5. Az egészséget kímélve használni a számítógépet. Fejlesztési ismeretek 1. A meglévő ismeretek rendszerezése és bővítése aktuális problémákkal. 2. Rendszeresen használt szakkifejezések, rövidítések. 3. Hálózatra kapcsolódás (iskolai hálózat – internet). 4. Közösségi oldalak használata. 5. Levelezés. 6. Csetelés (telefonálás számítógép használatával). 7. Etikai elvek rögzítése. 8. A számítógép használata során szükséges egészségügyi szabályok ismerete és azok betartása.

Tanulói tevékenységek

1. A számítógép használatának rendje (üzembe helyezés, munka végi teendők, mentés, kilépés, áramtalanítás, gép megvédése a szennyeződésektől – por, hő, folyadék).
2. Teendők váratlan helyzetekben.
3. A kifejezések mögötti tartalmak rövid lényegének megértése, kipróbálása a gyakorlatban (mentés – mentett, nem mentett tartalom keresése, könyvtár fogalma – saját könyvtár, más könyvtára, jelszó – a jelszó lényege, jelentősége).
4. A hálózat korlátolt, ellenőrzött használata (néhány címszó keresése – saját iskola honlapja, időjárás jelentés, műsorújság).
5. Közösségi oldalakra kapcsolódás segítségével, a kapcsolódás, adatok felrakása, kapcsolat létesítése.
6. E-mail cím létesítése, levelezés társakkal.
7. A lehetséges (meglévő) technikával egyéb kapcsolat létesítése, fogadás, elutasítás.
8. Óvatosság a kapcsolatok létesítése során.
9. Közös szabályrendszer felállítása, a korlátok elfogadása és betartása (személyiségi jog, intim szféra, időkorlátok elfogadása).
10. Saját adatok korlátozott, megfontolt használata, a kapott információk valóságtartalmának mérlegelése.
11. Ismeretlen honlapok használatának elutasítása.
12. Az interneten keresztül történő vásárlások, pénzes játékok elutasítása.
13. Szem kímélése (távolság a képernyőtől, hangerő szabályozása, hosszabb ideig tartó munka megszakítása mozgással, néhány mozgásforma elsajátítása és gyakorlása)

Fogalmak

A számítógépen lévő rövidítések, feliratok és azok értelmezés, egér, billentyű, kattintás,

Témakör	2. Irodatechnika	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Az eszközöket célszerűen és biztonságosan működtetni. 4. A megismert számítógép perifériákat célszerűen használni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Telefonálni (vezetékes, mobil és számítógépes lehetőségek megismerése). 2. CD-, DVD-lejátszót, MP3-t kezelni. 3. A fényképezőgépet használni (digitális fényképezés, telefonnal fényképezés). 4. Fénymásolás segítségével, fénymásolást figyelemmel kíséreni (a papírtöltés és az elkészült munka észlelése). 5. Nyomtatás (segítséggel). Fejlesztési ismeretek 1. Telefon, mobiltelefon használata („okostelefon”). 2. Ismerős számot hívni, röviden, lényegyet közölni. Segélykérő telefonszámot ismerni. 3. CD- és DVD-lejátszó használata segítséggel. (CD/DVD a számítógépen.) 4. MP3 és más forgalomban lévő készülék megfelelő használata. 5. A készüléket szakszerűen használni. 6. Fényképezőgép (telefon fényképező funkciója) használata (digitális fényképezés). 7. Fénymásolás (segítséggel). 8. Nyomtatás (segítséggel).

Tanulói tevékenység 1. CD- (DVD-) lejátszóba lemez behelyezése, kivétel a lejátszóból, tokba helyezés, a tárolás módja. 2. CD-lemezek kiválasztása, lejátszása. 3. Telefonkészülékek. 4. A készülék működtetése (töltés, tárolás), a kulturált játék és zenehallgatás szabályainak elsajátítása (időtartam, hangerő). 5. Telefonhívás kezdeményezése, elkészítés, a telefonálás időbeli és pénzügyi vonatkozásainak tudatosítása. 6. Fényképkészítés gyakorlása természetes fényben és vakuval. 7. Az elkészült képek megismerlése a képernyőn, a fotók minőségének bírálata (jól sikerült, nem jól sikerült), a kiválasztott kép kinyomtatása. 8. Másolás a készülék (önálló) beállítása nélkül. 9. Kiseb feladatok teljesítése, adott oldalak lemásolása. 10. A nyomtató előkészítése a nyomtatáshoz (papírmennyiség ellenőrzése). 11. Az előzetesen elkészített dokumentum (levél, önéletrajz, meghívó) kinyomtatása.	
Fogalmak	Elektromos hálózat, elem, halk – hangos, tárolás, hőérzékelő, porvédelem, tisztítás, karcolás, CD (DVD), szabályos működés, érzékelő a hőre, karcolásra, CD-lemez, kiad, betesz, film, filmbefűzés, vaku, másolás, fényérzékelő, állítás, nagyítás, kicsinyítés, nyomtatás, papírtöltés, üzemmód, egyoldal, kétoldal,

Témakör	3. Dokumentumkészítés	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Igényes munkát végezni. 4. Dokumentumot készíteni, kinyomtatni megfelelő helyre eljuttatni (e-mailt elküldeni, plakátot kitenni).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Egyszerű számítógépes rajzot készíteni (segítséggel). 2. Egyéni ötletek, tervek alapján újabb alkotásokat készíteni. Fejlesztési ismeretek 1. Egyszerű szerkesztőprogramok közül adott program alkalmazása. 2. Szöveg- és ábrakészítés. 3. Egyéni alkotás készítése. 4. Az elkészült dokumentum elhelyezése a könyvtárban. Tanulói tevékenységek 1. Egyszerű rajzok, ábrák, szövegrészek alkotása a számítógéppel. 2. Szöveg változtatása formai (betűtípus, nagyság, sortávolság, bekezdés), tartalmi (hibák javítása, szövegrészek törlése). 3. Dokumentum szerkesztése, ábra rajzolása, kép beillesztése (képes- rajzos-szöveges alkotások készítése előre megbeszélt témában – plakát készítése iskolai ünnepélyre). 4. Önéletrajz, levél írása. 5. Színválasztás, színezés, törlés, tiszta lap kérése. 6. A célnak megfelelően a szöveg stílusának, nagyságának változtatása (levél barátnak, tanárnak, szülőnek). 7. Az elkészült dokumentum mentése, elhelyezése a könyvtárban, a dokumentum visszakeresése, újbóli megnyitása, a tartalom módosítása.	
Fogalmak	Betű- és számbillentyű rajzlap, vonal, ecset, színek, pontos másolás, magánjellegű adatok, önéletrajz,

Témakör	4. Játékprogramok	Javasolt óraszám: 20 óra

A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. A játékfüggőséget elkerülni. 4. A játékot következetesen végig játszani, az eredményt elfogadni.

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek • A megismert játékot egyre jobb eredménnyel teljesíteni. Fejlesztési ismeretek 1. Eltérő típusú játékprogramok megismerése. 2. A játékok körét bővíteni. Tevékenység 1. A játék többféle irányítása szerinti (navigálás az egérrel, billentyűvel, külső eszközzel). 2. Stratégiai játékok (hosszabb ideig, egyre bővülő tartalommal). 3. Stratégiai játékok játéka a géppel, hálózat segítségével, társsal (sakk, memory, pasziánsz). 4. Tananyaghoz szorosabban kapcsolódó oktató játékok (egyre nagyobb önállósággal részt venni a játékban). 5. Képek készítése (néhány kocka rajzfilm) segítségével.	
Fogalmak	A megismert játék elnevezése, a játszáshoz szükséges fogalmak ismerete.

Összegzett tanulási eredmények a 10. évfolyam végén	A tanuló képes 1. a környezetében meglévő számítástechnikai eszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, 2. a technikai fejlődés által biztosított lehetőségek sikeres alkalmazására (segítséggel, irányítással), 3. szabadidejének tartalmas eltöltésére az információs eszközök alkalmazásával, a számítógépes függőség kialakulásának elkerülésére, 4. az egészség megóvásának szem előtt tartására az eszközök használata során.

Életvitel és gyakorlat

A tantárgy célja, hogy az általános iskolában elsajátított ismeretekre építve megerősítse a tanulóknak a minél önállóbb életvitelhez szükséges életvezetési és háztartási ismereteket, rávezessen a környezet rendezésének, tisztán tartásának fontosságára, bővíljenek ismeretei a test védelmével, működésével, tisztán tartásával kapcsolatban, ismerje meg a családi és más együttélések esetében a kölcsönös támogatás lehetőségét. A tantárgy tanulása során a tanuló ismeretei rendszereződnek a testápolás, a személyes higiéné és a környezet tisztán tartásának fontossága témakörében. Nagy hangsúlyt helyez a tantárgy az esztétikus, praktikus megjelenés iránti igény kialakítására. A feladathelyzetekben és egyéb szabadidős tevékenységek végzésében törekszik a célszerűséget és kényelmet egyszerre szolgáló körülmények megteremtésében. A háztartási munkák ellátásához kapcsolódóan a tantárgy tanulása során egyre differenciáltabban megjelenik a lakás és az iskolai környezet által megkívánt megfelelő biztonság és óvatosság a gépek, berendezések használatában, a vegyszerek alkalmazásában. Kitérünk a balesetek megelőzése érdekében tett intézkedésekre és az esetlegesen bekövetkező balesetek esetén szükséges teendőkre. A tantárgy tanulása nagy hangsúly helyeződik a segítségnyújtás különböző területeire, a csecsemő- és beteggondozásra és az idősokok ellátására. A háztartási ismeretek keretében a tantárgy ráirányítja a figyelmet a háztartással kapcsolatos beszerzésekkel kapcsolatban a körültekintő tájékozódás, az igények ismeretében történő informálódás, a megfontolt választás és az esetleges panaszkezelés kérdéseinek fontosságára. Minden érintett területen kiemelten foglalkozik a mindennapi élet során kívánatos egészséges életmód szemléletének figyelembe vételével.

A tantárgy tanulása során az erkölcsi nevelés területén egyre differenciáltabban érvényesül a mindennapi családi életben és munkatársi közösségekben szükséges másokra történő odafigyelés, együtt érző, empatikus magatartás, a mások szükség szerinti segítségének igénye. Önismeret és társas kultúra területén a testalkatához, tevékenységeihez illő megjelenéshez szükséges információk alapján fejlődik a tanulók énképe, önismerete. Társai visszajelzése lehetőséget ad önbizalmának, önértékelésének reális fejlődésére. A testi és lelki egészségre nevelés területén a személyes és környezeti higiéné iránti igény egyre erősebbé válik, tudatosan a betegségek megelőzésében és leküzdésében fontos tevékenységek rendszerességének szükségességére. A felelősségvállalás területén a tanuló ismeretei bővülnek az együtt érző, segítő magatartás, az elfogadás vonatkozásában. A pedagógus felelőssége, hogy lehetőséget teremtsen az önkéntes segítségnyújtás igényének kialakulására, amely segíti a személyes

fontosság megélését. A fenntarthatóság és környezettudatosság területét a tantárgy a fogyasztóvédelmi szokások és érdekvédelem megismertetésével támogatja. A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet játszik a tantárgy a vásárlói tervezés és tudatosság alakításával.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	4	4
1 éves óraszám	144	144

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	40	40
2. Háztartás	60	60
3. Gondozási feladatok	14	14
4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem	20	20
5. Piktogramok értelmezése	10	10

9. évfolyam

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Tudni, hogy az ápolt, jó megjelenésért mit kell tennie. 2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Testápolás.
2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.
3. Reális, megvalósítható igényt kialakítani az öltözködéssel kapcsolatban.
4. Tudni, hogy az ápoltság jó megjelenésért mit kell tennie.
5. Irányítással előkészíteni a mosást, ismerni a mosószerek hatásait, az öblítés fázisait.
6. Alkalmazni a nagytakarítás műveleteit.
7. Kultúrtörténeti ismeretét fejleszteni.

Fejlesztési ismeretek

1. Önkiszolgálás, testápolás, öltözködés fázisai, eszközei.
2. Jó megjelenés, ápoltság.
3. Ruhaválogatás az évszaknak megfelelően.
4. Divat, a divat változásai.
5. Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás.
6. Irányítással a mosás előkészítése, mosóporok hatása, öblítés fázisai (zokni, zsebkendő, fehérnemű).
7. Személyes környezete gondozása.
8. Irányítással a terem, konyha, műhely kitakarítása a nagytakarítás műveleteinek alkalmazásával, eszközhasználat.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az ápoltságról az eddig tanultak alapján (fürdőszobai berendezések és tisztálkodási szerek rendeltetésszerű használata). Hajápolás, kéz- és lábápolás.
2. A ruhadarabok csoportosítása és felsorolása megadott szempontok alapján.
3. Régi és mai fényképek nézegetése, az ott látott alakok öltözetének megbeszélése.
4. Kisebbségi javítások elvégzése (pl. gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés).
5. Fehérnemű, zokni, zsebkendő kézi mosása
6. Eddig tanult tevékenységek alapján a különböző helyiségek nagytakarításához szükséges munkafolyamatok gyakorlása.

Fogalmak	Tisztálkodással kapcsolatos eszközök. divat, márka korosztályok, korszakok, ápoltság, borotválkozó eszközök. borotválkozás, áztatás, mosás, öblítés, teregetés, szájszag, testszag, dezodorálás, Az eddig használt fogalmak bővítése a nagytakarításra vonatkozóan.

Témakör	2. Háztartás	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Kiválasztani és használni a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. 2. Törekvés a kitartó, önállóbb munkavégzésre.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Törekedni a balesetek-megelőzésére. 2. Kiválasztani a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. 3. Önállóan teríteni, mosogatni, törölgetni, rendet rakni, a használt készülékek funkcióját és használatát ismerni. 4. Adott munkát kitartóan végezni. 5. Ruhaneműit kíméletesen használni és gondozni. 6. Szabadidejét hasznosan eltölteni, az elkészült munkadarabnak örülni. Fejlesztési ismeretek 1. Balesetvédelmi ismeretek, és a balesetek megelőzése. 2. <u>Konyhai munkák:</u> a. A konyha berendezése, a berendezések funkciója, rendeltetésszerű használata. b. Irányítással a megfelelő eszközök, konyhai gépek kiválasztása. c. Egyszerű ételek, saláták, édességek, sütemények készítése. d. Konyhai gépek szakszerű használatának módja (fokozódó önállósággal). e. Mikrohullámú készülék használata, ételmelegítés. f. A konyha tisztántartása, az élelmiszerek higiénikus kezelése.

3. Fürdőszoba és toalett tisztántartása és rendeltetésszerű használata.

4. Háztartási munkák:

- a. Mosogatás.
- b. Mosás. Szárítás (nagyobb terjedelmű, eltérő tulajdonságú ruhanemű).
- c. Vasalás.
- d. Ruhanemű tárolásának módja (védelem a portól, kártevőktől – ruhamoly).

5. Textilmunkák.

a. Varrás, hímzés, díszítő eljárások (gyöngyfűzés, kötés, horgolás) megismerése.

b. Kisebbs javítások elvégzése (gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés).

6. Dekoráció, alkalmi csomagolás, ünnepi készülődés a személyes megjelenésben és a környezetben.

Tanulói tevékenységek

1. Szerepjáték: balesetveszélyes helyzetek szimulálása, teendők baleset esetén.
2. A már ismert tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti alkalmazása.
3. Ismerkedés a tűzhellyel, mosogatóval, hűtőszekrényvel, mikro- hullámú sütővel.
4. Tárolás a konyhában (élelmiszer alapanyagok, edények).
5. Tevékenység során eddig tanult kisgépek használata fokozott önállósággal (turmixgép, kenyérpíró, habverő, hámozó kés).
6. A tisztaság fontossága, és ennek tudatosítása, tisztítószer használata szabályai (maró anyagok, fertőtlenítő szerek) segítségével.
7. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése a textilek gondozása során, a biztonságos munkavégzés (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás) szükség esetén segítséggel.
8. Képek, prospektusok, használati utasítások értelmezése.
9. A balesetek elkerülésének fontossága.
10. Eddigi tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti elemi alkalmazása.

11. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése, a biztonságos munkavégzés feltételei (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás, víz hőmérséklet, vasaló hőmérséklete) segítségével, felügyelettel. 12. Képek, prospektusok, használati utasítások gyűjtése, kézimunka megismerése, alapöltések, egyszerű munkafolyamatok megismerése, gyakorlása, kisebb darabok elkészítése. 13. Az alkalomnak megfelelő eszközök és anyagok változatos alkalmazása (farsangi, karácsonyi, iskolai rendezvény, születésnap, anyák napi ünneplés, vendéglátás,).	
Fogalmak	Eddigi fogalmak használata, bővítése: szakácskönyv, hozzávalók, mértékek, mérőeszközök. maró anyag, fertőtlenítés, hőfok, éget, perzsel, gőzölés, kártevő, vegyszer

Témakör	3. Gondozási feladatok	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Családjában beteget ápolni könnyebb betegség esetén. 2. Cselekvéssorokat ismerni (elmondani), melyek a betegápolás során előfordulnak. 3. Félelmét leküzdeni. 4. A csecsemők ápolását, gondozását megtanulni. 5. Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Teendők beteglátogatás során a kórházban, betegszobában, otthon. 2. Csecsemőápolási ismeretek (fokozott figyelem, az utasítások betartása). 3. Idősgondozással kapcsolatos feladatok. 4. Teendők hirtelen rosszullét esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham). 5. Teendők baleset esetén. 6. Az egészségügyi ellátórendszer megismerése.		

Tanulói tevékenységek 1. Beszélgetés, filmek megtekintése. 2. Szituációs gyakorlatok: segítség kérése, telefonálás, társalgás különböző korosztályok tagjaival (viselkedés orvosi vizsgálat és kórházi látogatás során, látogatás idősek otthonában, ajándékozás, kedveskedés a gondozottaknak). 3. Orvosi rendelők felkeresése, vizsgálatok, szűrések céljának tudatosítása, az egészség megőrzése is állandó odafigyelést igényel, teendők ennek megfelelően (védőoltás, szűrővizsgálatok, tüdőszűrés, vércukormérés). 4. Szerepjáték: csecsemőápolás (fürdetés, etetés, öltöztetés, sétáltatás) segítségnyújtással. A tevékenységek során segítségnyújtás, támpontok adása, tanácsadás szükséges.	

Fogalmak	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, egészséges napirend, alvás, pihenés, munka, sport, ájulás, görcs, roham, segélykérés, telefonálás, orvosi utasítás, látogatás, ápolás, rászorultság, gyógyszerekkel kapcsolatos ismeretek

Témakör	4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Vásárlásokat megtervezni a vágyak és a lehetőségek mérlegelésével. 2. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése. 3. Szavatosság fogalmának értelmezése. 4. Személyre szóló ajándékot készíteni (alkalom szerinti csomagolás, átadás).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Körültekintően vásárolni. 2. Egyéni szint alapján egy vagy néhány dolgot önállóan vásárolni.

Fejlesztési ismeretek

1. A konyhai tevékenységekhez szükséges áruk megvásárlása, fokozódó önállósággal.
2. Vásárlás közben figyelembe veendő szempontok tudatosítása.
3. Szavatosság az árucikkeken, eltarthatóság módja.
4. Eltérő árucikkek vásárlása.
5. A vásárlás megtervezése, üzlet kiválasztása.
6. Viselkedési formák alkalmazása, közlekedés.

Tanulói tevékenységek

1. Ismert üzletben egyéni vásárlás megbeszélés alapján lehetőleg önállóan (bevásárló lista, költségvetés).
2. Áruk megkeresése és a megfelelő kiválasztása a meglévő kínálatból valós helyzetben.
3. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése.
4. A szavatosság fogalmának értelmezése.
5. A reklamáció, panasz lehetőségeinek megismerése.
6. A vásárolt termékek praktikus, előrelátó szállítása.
7. Tárolás hűtőszekrényben (romlandó, eltartható).
8. Jelzések megkeresése és értelmezése (összetétel, szavatosság, ár).
9. Cipő, ruhanemű, ajándék vásárlása (bevásárló lista, költségvetés, méret, célszerű szín, anyag kiválasztása), csomagolás.
 - A 4.-9. tevékenységek közben folyamatos segítségnyújtás szükséges!
10. Szerepjáték.
11. Tanulmányi séta, vásárlás, különböző típusú üzletekben.
12. A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése (csarnok, piac, kisebb- és nagyobb bevásárló helyek, raktáráruházak, prospektusok, szórólapok árai és a valóságos árukon lévő tájékoztatók, üzletház, raktár, éjjel- nappal nyitva, nyitva tartás, pénztár, polc, gondola, reklám, plakát, ár, számla, visszajáró, szatyor, nehezebb-könnyebb).
13. Eligazodás az árucsoportok között, csoportosítás, válogatás.

Fogalmak	A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése. Tárolási fogalmak bővítése. szavatosság, dátum, jelzés,

Témakör	5. Piktogramok értelmezése	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Árucikkek jelzéseit összegyűjteni, értelmezni. A piktogramok jelzéseit megérteni, és tudatosítani, hogy az egészség megőrzése érdekében szükséges figyelembe venni (szavatosság, összetétel) azokat.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Jelzéseket és az azokban rejlő információkat felismerni. 2. Figyelembe venni minél több ismert jelzést. 3. Ismeretlen jelzésre rákérdezni, annak jelentését megismerni. 4. A jelzéseket megfelelően csoportosítani.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Élelmiszereken található jelek. 2. Tisztítószeren található jelek. 3. Ruhaneműkön található jelzések. 4. Tartós fogyasztási cikkeken található jelzések értelmezése (pl. szállítás módja, üzembe helyezés). 5. A környezetben megtalálható rajzos utasítások és rövid feliratok értelmezése (utcai tájékoztató jelzések, postai, kórházi, gyógyszerári, játszótéri, különböző. munkahelyi, szórakozóhelyekhez kapcsolódó).		

Tanulói tevékenységek

1. Egyszerű rajzos feladatlapot megoldani.
2. Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés magyarázat, csoportosítás.
3. Tanulmányi sétán eltérő árucikkeken lévő jelzések megfigyelése, ismerős jelzések keresése, értelmezése.
4. Megadott jelzés megkeresése ismeretlen környezetben.

Fogalmak

mélyhűtött élelmiszer, levespor, ételízesítők, konzerv, csomagolóanyag. fém, üveg, kerámia, tűzhely, veszélyes, összetétel, alapanyag, természetes szál, műszál, kártevők, védelem, vegyszeres tisztítás, csomagolás, törékeny, üzembe helyezés, állítva szállítható, felirat, tábla, címke, jelzés, tilos, javasolt, szabályos használat, büntetés, maró anyag

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén

A tanuló képes

1. a rendszeres testápolásra, környezetének, ruházatának rendben tartására,
2. a háztartási és gondozási feladatok elvégzésére segítséggel (irányítással),
3. a tisztító szerek takarékos és szakszerű használatára
4. vásárlásainak megtervezésére,
5. az árucikkeken található tájékoztató jelzések ismeretére és figyelembe vételére.

Életvitel és gyakorlat

A tantárgy célja, hogy az általános iskolában elsajátított ismeretekre építve megerősítse a tanulóknak a minél önállóbb életvitelhez szükséges életvezetési és háztartási ismereteket, rávezessen a környezet rendezésének, tisztán tartásának fontosságára, bővíljenek ismeretei a test védelmével, működésével, tisztán tartásával kapcsolatban, ismerje meg a családi és más együttélések esetében a kölcsönös támogatás lehetőségét. A tantárgy tanulása során a tanuló ismeretei rendszereződnek a testápolás, a személyes higiéné és a környezet tisztán tartásának fontossága témakörében. Nagy hangsúlyt helyez a tantárgy az esztétikus, praktikus megjelenés iránti igény kialakítására. A feladathelyzetekben és egyéb szabadidős tevékenységek végzésében törekszik a célszerűséget és kényelmet egyszerre szolgáló körülmények megteremtésében. A háztartási munkák ellátásához kapcsolódóan a tantárgy tanulása során egyre differenciáltabban megjelenik a lakás és az iskolai környezet által megkívánt megfelelő biztonság és óvatosság a gépek, berendezések használatában, a vegyszerek alkalmazásában. Kitérünk a balesetek megelőzése érdekében tett intézkedésekre és az esetlegesen bekövetkező balesetek esetén szükséges teendőkre. A tantárgy tanulásában nagy hangsúly helyeződik a segítségnyújtás különböző területeire, a csecsemő- és beteggondozásra és az idősök ellátására. A háztartási ismeretek keretében a tantárgy ráirányítja a figyelmet a háztartással kapcsolatos beszerzésekkel kapcsolatban a körültekintő tájékozódás, az igények ismeretében történő informálódás, a megfontolt választás és az esetleges panaszkezelés kérdéseinek fontosságára. Minden érintett területen kiemelten foglalkozik a mindennapi élet során kívánatos egészséges életmód szemléletének figyelembe vételével.

A tantárgy tanulása során az erkölcsi nevelés területén egyre differenciáltabban érvényesül a mindennapi családi életben és munkatársi közösségekben szükséges másokra történő odafigyelés, együtt érző, empatikus magatartás, a mások szükség szerinti segítségének igénye. Önismeret és társas kultúra területén a testalkatához, tevékenységeihez illő megjelenéshez szükséges információk alapján fejlődik a tanulók énképe, önismerete. Társai visszajelzése lehetőséget ad önbizalmának, önértékelésének reális fejlődésére. A testi és lelki egészségre nevelés területén a személyes és környezeti higiéné iránti igény egyre erősebbé válik, tudatosan a betegségek megelőzésében és leküzdésében fontos tevékenységek rendszerességének szükségszerűsége. A felelősségvállalás területén a tanuló ismeretei bővülnek az együtt érző, segítő magatartás, az elfogadás vonatkozásában. A pedagógus felelőssége, hogy lehetőséget teremtsen az önkéntes segítségnyújtás igényének kialakulására, amely segíti a személyes

fontosság megélését. A fenntarthatóság és környezettudatosság területét a tantárgy a fogyasztóvédelmi szokások és érdekvédelem megismertetésével támogatja. A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet játszik a tantárgy a vásárlói tervezés és tudatosság alakításával.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	4	4
1 éves óraszám	144	144

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	40	40
2. Háztartás	60	60
3. Gondozási feladatok	14	14
4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem	20	20
5. Piktogramok értelmezése	10	10

10. évfolyam

Témakör	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Tudni, hogy az ápolat, jó megjelenésért mit kell tennie. 2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Testápolás.
2. Egyszerű esetben önmagát ellátni.
3. Reális, megvalósítható igényt kialakítani az öltözködéssel kapcsolatban.
4. Tudni, hogy az ápoltság jó megjelenésért mit kell tennie.
5. Irányítással előkészíteni a mosást, ismerni a mosószerek hatásait, az öblítés fázisait.
6. Alkalmazni a nagytakarítás műveleteit.
7. Kultúrtörténeti ismeretét fejleszteni.

Fejlesztési ismeretek

1. Önkiszolgálás, testápolás, öltözködés fázisai, eszközei.
2. Jó megjelenés, ápoltság.
3. Ruhaválogatás az évszaknak megfelelően.
4. Divat, a divat változásai.
5. Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás.
6. Irányítással a mosás előkészítése, mosóporok hatása, öblítés fázisai (zokni, zsebkendő, fehérnemű).
7. Személyes környezete gondozása.
8. Irányítással a terem, konyha, műhely kitakarítása a nagytakarítás műveleteinek alkalmazásával, eszközhasználat.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az ápoltságról az eddig tanultak alapján (fürdőszobai berendezések és tisztálkodási szerek rendeltetésszerű használata). Hajápolás, kéz- és lábápolás.
2. A ruhadarabok csoportosítása és felsorolása megadott szempontok alapján.
3. Beszélgetés a divatról, milyen divatos ruhadarabok alkotják a mai fiatalok ruhatárát, a divat változásai.
4. Régi és mai fényképek nézegetése, az ott látott alakok öltözetének megbeszélése.
5. Beszélgetés a jó megjelenésű, jól öltözött emberről. Sminkelés.
6. Szerepjáték – „Divatbemutató”
7. Kisebbségi javítások elvégzése (pl. gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés).
8. Fehérnemű, zokni, zsebkendő kézi mosása
9. Eddig tanult tevékenységek alapján a különböző helyiségek nagytakarításához szükséges

munkafolyamatok gyakorlása.	
Fogalmak	Tisztálkodással kapcsolatos eszközök. divat, modell, divattervező, márka korosztályok, korszakok, smink és ápoltság, borotválkozó eszközök. borotválkozás, áztatás, mosás, öblítés, teregetés, szájszag, testszag, dezodorálás, Az eddig használt fogalmak bővítése a nagytakarításra vonatkozóan.

Témakör	2. Háztartás	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Kiválasztani és használni a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. 2. Munkát kitartóan végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Törekedni a balesetek-megelőzésére. 2. Kiválasztani a munkának megfelelő eszközöket és gépeket. 3. Önállóan teríteni, mosogatni, törölgetni, rendet rakni, a használt készülékek funkcióját és használatát ismerni. 4. Adott munkát kitartóan végezni. 5. Ruhaneműit kíméletesen használni és gondozni. 6. Szabadidejét hasznosan eltölteni, az elkészült munkadarabnak örülni. Fejlesztési ismeretek 1. Balesetvédelmi ismeretek, és a balesetek megelőzése. 2. <u>Konyhai munkák:</u> a. A konyha berendezése, a berendezések funkciója, rendeltetésszerű használata. b. Irányítással a megfelelő eszközök, konyhai gépek kiválasztása. c. Egyszerű ételek, saláták, édességek, sütemények készítése. d. Konyhai gépek szakszerű használatának módja (fokozódó önállósággal). e. Mikrohullámú készülék használata, ételmelegítés. f. A konyha tisztántartása, az élelmiszerek higiénikus kezelése.

3. Fürdőszoba és toalett tisztántartása és rendeltetésszerű használata.

4. Háztartási munkák:

- a. Mosogatás.
- b. Mosás. Szárítás (nagyobb terjedelmű, eltérő tulajdonságú ruhanemű).
- c. Vasalás.
- d. Ruhanemű tárolásának módja (védelem a portól, kártevőktől – ruhamoly).

5. Textilmunkák.

a. Varrás, hímzés, díszítő eljárások (gyöngyfűzés, kötés, horgolás) megismerése.

b. Kisebbs javítások elvégzése (gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés).

6. Dekoráció, alkalmi csomagolás, ünnepi készülődés a személyes megjelenésben és a környezetben.

Tanulói tevékenységek

1. Szerepjáték: balesetveszélyes helyzetek szimulálása, teendők baleset esetén.
2. A már ismert tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti alkalmazása.
3. Ismerkedés a tűzhellyel, mosogatóval, hűtőszekrényvel, mikro- hullámú sütővel.
4. Tárolás a konyhában (élelmiszer alapanyagok, edények).
5. Tevékenység során eddig tanult kisgépek használata fokozott önállósággal (turmixgép, kenyérpíró, habverő, hámozó kés).
6. A tisztaság fontossága, és ennek tudatosítása, tisztítószer használata szabályai (maró anyagok, fertőtlenítő szerek) segítségével.
7. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése a textilek gondozása során, a biztonságos munkavégzés (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás) szükség esetén segítséggel.
8. Képek, prospektusok, használati utasítások értelmezése.
9. A balesetek elkerülésének fontossága.
10. Eddigi tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti elemi alkalmazása.

11. Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése, a biztonságos munkavégzés feltételei (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás, víz hőmérséklet, vasaló hőmérséklete). 12. Képek, prospektusok, használati utasítások gyűjtése, kézimunka megismerése, alapöltések, egyszerű munkafolyamatok megismerése, gyakorlása, kisebb darabok elkészítése. 13. Az alkalomnak megfelelő eszközök és anyagok változatos alkalmazása (farsangi, karácsonyi, iskolai rendezvény, születésnap, anyák napi ünneplés, vendéglátás,).	
Fogalmak	Eddigi fogalmak használata, bővítése: szakácskönyv, hozzávalók, mértékek, mérőeszközök. maró anyag, fertőtlenítés, hőfok, éget, perzsel, gőzölés, kártevő, vegyszer

Témakör	3. Gondozási feladatok	Javasolt óraszám: 14 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Családjában beteget ápolni könnyebb betegség esetén. 2. Cselekvéssorokat ismerni (elmondani), melyek a betegápolás során előfordulnak. 3. Félelmét leküzdeni. 4. A csecsemők ápolását, gondozását megtanulni. 5. Az elemi segítségnyújtás módjait ismerni.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Teendők beteglátogatás során a kórházban, betegszobában, otthon. 2. Csecsemőápolási ismeretek (fokozott figyelem, az utasítások betartása). 3. Idősgondozással kapcsolatos feladatok. 4. Teendők hirtelen rosszullét esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham). 5. Teendők baleset esetén. 6. Az egészségügyi ellátórendszer megismerése.		

Tanulói tevékenységek 1. Beszélgetés, filmek megtekintése. 2. Szituációs gyakorlatok: segítség kérése, telefonálás, társalgás különböző korosztályok tagjaival (viselkedés orvosi vizsgálat és kórházi látogatás során, látogatás idősek otthonában, ajándékozás, kedveskedés a gondozottaknak). 3. Orvosi rendelők felkeresése, vizsgálatok, szűrések céljának tudatosítása, az egészség megőrzése is állandó odafigyelést igényel, teendők ennek megfelelően (védőoltás, szűrővizsgálatok, tüdőszűrés, vércukormérés). 4. Szerepjáték: csecsemőápolás (fürdetés, etetés, öltöztetés, sétáltatás) segítségnyújtással.	
Fogalmak	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, egészséges napirend, alvás, pihenés, munka, sport, ájulás, görcs, roham, segélykérés, telefonálás, orvosi utasítás, látogatás, ápolás, rászorultság, gyógyszerekkel kapcsolatos ismeretek

Témakör	4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Vásárlásokat megtervezni a vágyak és a lehetőségek mérlegelésével. 2. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése. 3. Szavatosság fogalmának értelmezése. 4. Személyre szóló ajándékot készíteni (alkalom szerinti csomagolás, átadás).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Körültekintően vásárolni. 2. Egyéni szint alapján egy vagy néhány dolgot önállóan vásárolni.

Fejlesztési ismeretek

1. A konyhai tevékenységekhez szükséges áruk megvásárlása, fokozódó önállósággal.
2. Vásárlás közben figyelembe veendő szempontok tudatosítása.
3. Szavatosság az árucikkeken, eltarthatóság módja.
4. Eltérő árucikkek vásárlása.
5. A vásárlás megtervezése, üzlet kiválasztása.
6. Viselkedési formák alkalmazása, közlekedés.

Tanulói tevékenységek

1. Ismert üzletben egyéni vásárlás megbeszélés alapján lehetőleg önállóan (bevásárló lista, költségvetés).
2. Áruk megkeresése és a megfelelő kiválasztása a meglévő kínálatból valós helyzetben.
3. A fizetéssel kapcsolatos ismeretek bővítése.
4. A szavatosság fogalmának értelmezése.
5. A reklamáció, panasz lehetőségeinek megismerése.
6. A vásárolt termékek praktikus, előrelátó szállítása.
7. Tárolás hűtőszekrényben (romlandó, eltartható).
8. Jelzések megkeresése és értelmezése (összetétel, szavatosság, ár).
9. Cipő, ruhanemű, ajándék vásárlása (bevásárló lista, költségvetés, méret, célszerű szín, anyag kiválasztása), csomagolás.
10. Szerepjáték.
11. Tanulmányi séta, vásárlás, különböző típusú üzletekben.
12. A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése (csarnok, piac, kisebb- és nagyobb bevásárló helyek, raktáráruházak, prospektusok, szórólapok árai és a valóságos árukon lévő tájékoztatók, üzletház, raktár, éjjel- nappal nyitva, nyitva tartás, pénztár, polc, gondola, reklám, plakát, ár, számla, visszajáró, szatyor, nehezebb-könnyebb).
13. Eligazodás az árucsoportok között, csoportosítás, válogatás.

Fogalmak	A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése. Tárolási fogalmak bővítése. szavatosság, dátum, jelzés,

Témakör	5. Piktogramok értelmezése	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Árucikkek jelzéseit összegyűjteni, értelmezni. A piktogramok jelzéseit megérteni, és tudatosítani, hogy az egészség megőrzése érdekében szükséges figyelembe venni (szavatosság, összetétel) azokat.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Jelzéseket és az azokban rejlő információkat felismerni. 2. Figyelembe venni minél több ismert jelzést. 3. Ismeretlen jelzésre rákérdezni, annak jelentését megismerni. 4. A jelzéseket megfelelően csoportosítani.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Élelmiszereken található jelek. 2. Tisztítószereseken található jelek. 3. Ruhaneműkön található jelzések. 4. Tartós fogyasztási cikkeken található jelzések értelmezése (pl. szállítás módja, üzembe helyezés). 5. A környezetben megtalálható rajzos utasítások és rövid feliratok értelmezése (utcai tájékoztató jelzések, postai, kórházi, gyógyszertári, játszótéri, különböző. munkahelyi, szórakozóhelyekhez kapcsolódó).		

Tanulói tevékenységek

1. Egyszerű rajzos feladatlapot megoldani.
2. Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés magyarázat, csoportosítás.
3. Tanulmányi sétán eltérő árucikkeken lévő jelzések megfigyelése, ismerős jelzések keresése, értelmezése.
4. Megadott jelzés megkeresése ismeretlen környezetben.

Fogalmak

mélyhűtött élelmiszer, levespor, ételízesítők, konzerv, csomagolóanyag. fém, üveg, kerámia, tűzhely, veszélyes, összetétel, alapanyag, természetes szál, műszál, kártevők, védelem, vegyszeres tisztítás, csomagolás, törékeny, üzembe helyezés, állítva szállítható, felirat, tábla, címke, jelzés, tilos, javasolt, szabályos használat, büntetés, maró anyag

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén

A tanuló képes

1. a rendszeres testápolásra, környezetének, ruházatának rendben tartására,
2. a háztartási és gondozási feladatok elvégzésére segítséggel (irányítással),
3. a tisztító szerek takarékos és szakszerű használatára
4. vásárlásainak megtervezésére,
5. az árucikkeken található tájékoztató jelzések ismeretére és figyelembe vételére.

Ének-zene

A tantárgy célja a ritmus, a zene, az ének, az együtt éneklés segítségével a tanulók számára közösségi élmény szerzése, az érzelmek kifejezésének, az ünnepek hangulatának megélése. A művészeti tantárgyak tanításának fontos célja a mindennapi életben előforduló zenével, énekléssel összefüggő helyzetekben tudjanak eligazodni. Ismerjék meg a magyar nép és más nemzetek dalait, a klasszikus műveket és az igényes kortárs zenét. Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem az ismeretszerzés célját szolgálja, hanem törekszik a pozitív zenei élmények, gyakorlati tapasztalatok és a művészeti alapkultúra megszerzésére. A tanóra élményforrásai elsősorban a közös éneklés, egyszerű hangszeres zenélés és az elmélyült zenehallgatás. A tanóra célja az esztétikai és érzelmi élmény nyújtás, a zene iránti érdeklődés felkeltése, az éneklés, énekes játékok megkedveltetése, valamint a zenei képességek fejlesztése, zenei ízlésformálás, gátlásoldás. A zenei nevelés hatással van a testi, szellemi fejlődésre, gazdagítja a gyermekek érzélemvilágát, hozzájárul a személyiség sokoldalú fejlődéséhez. A zenei befogadói kompetenciák fejlesztése törekszik az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyára, amelyben a jól megválasztott, igényes hangzású művek figyelmes meghallgatásának kell érvényesülnie, ezzel megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása.

Óratervek

	9. évfolyam	10. évfolyam
Heti óraszám	2 óra	2 óra
Népdalok- Ünnepkörök dalai	25 óra	25 óra
Ritmus- és hallásfejlesztés	22 óra	22óra
Zenehallgatás	25 óra	25 óra
Összes óraszám	72 óra	72 óra

Témakör	1. Nép dalok - Ünnepek körök dalai	Óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az éneklés, és a zene öröme átérezni. 2. A nemzeti ünnepeinket ismerni, a Himnusz, a Szózatot felismerni és énekelni, az ünnep jelentőségét átérezni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek 1. Együttműködni a dal tanulásban. 2. Az alkalomnak megfelelő dalt előadni. 3. Az ünnep jelentőségét átérezni. 4. A Himnusz és a Szózatot felismerni, énekelni. 5. Részt venni közös táncban, a lépéseket utánozni. Fejlesztési ismeretek 1. Magyar dalok. 2. Magyar táncok. 3. Más népek dalai. 4. Műdalok. 5. Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai. 6. Nemzeti ünnepeink dalai. Tanulói tevékenységek 1. Dal tanulás: ismerkedés hazai és más népek dalaival. 2. Jeles ünnepekkel kapcsolatos dalok tanulása. 3. Megemlékezés a Nemzeti ünnepekről, Himnusz, Szózat, történelmi dalok, toborzók éneklése. 4. Kétlépéses csárdás. galopp.		
Fogalmak	Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok. Csárdás, galopp népi, ország, nemzet, nyelv, más népi: cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel. Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak. A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	

Témakör	2. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Dalokat a tempó és dinamika pontos visszaadásával énekelni. 2. Dalokat hangcsöveken pontos ritmusban megszólaltatni. 3. Ismerni és használni a ritmushangszereket. 4. Az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel kísérni. 5. Észrevenni a dalokban a hangmagasságbeli különbségeket. 6. Részt venni a közös táncban, a ritmust érezni a lépéseket utánozni.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. 2. Ritmushangszerek használata. 3. Hangcső használata. 4. Tempóérezkeltető gyakorlatok. 5. és hallásfejlesztés. 6. Táncok.		
Tanulói tevékenységek		
1. A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével. 2. Kép, ritmus, dallamtöredék alapján dal felismerése - versenyek, analóg feladatok adása egymásnak. 3. Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékeltetése. 4. Dallam és tempó követése. 5. Hangmagasság differenciálása. 6. Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése, megkülönböztetése. 7. Hangcső megszólaltatása. 8. Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint. 9. Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása. 10 Modern tánc, régi korok táncai (galopp, csárdás)		

Fogalmak	Halkan, erősen, közép erősen, nagyon erősen. Szöveg, dallam, ritmus, hangszín, hangerő, skálázás, halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan, cintányér, dobok, triangulum, maracas, agogo, bongó, dobok, csörgődob, érintés, bújás, körtánc pörgés, forgás, kifordulás, guggolás,

Témakör	3. Zenehallgatás	Óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Megismerni zenei stílusokat, mások zenei ízlését tiszteletben tartani. 2. A zenei ízlést alakítani, fejleszteni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Zenét figyelmesen hallgatni. 2. A már tanult dallamokat felismerni. 3. A különböző feldolgozásokban az azonosságokat felismerni. 4. Hallott dallamrészlet felismerése.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Népdal. 2. Műdal. 3. Dallamok, dallamrészletek felismerése. 4. Tánczene hallgatása más-más feldolgozásban. 5. Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása. 6. Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (pl.: Grieg: Hegyi király barlangjában, Mozart: Szöktetés a szerájból, Beethoven: IX. szimfónia-Örömóda.). 7. Zenés darabok megismerése (pl.:A dzsungel könyve, Légy jó mindhalálig)		

Tanulói tevékenységek 1. Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése 2. Dalok felismerése képek vagy dallamuk alapján) 3. Műdal hallgatása kedvenc dalok megtanulása, együtténeklés az előadóval). 4. Táncdal, tánczene hallgatása különböző feldolgozásban. 5. Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása. 6. A zene hatásának megbeszélése. 7. Zenés darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből. 8. Dalrészletek és darabok, szereplők csoportosítása (összetartozók)		
Fogalmak	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata. A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok. táncdal, tánczenekar, szólóének, d	
Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	1. Zenei ízlés alakítása. Az éneklés és zenélés közösség formáló erejének megtapasztalása, szabadidejének az aktív és passzív zenéléssel tartalmassá tétele. 2. Tudjon elénekelni 8-9 dalt (a dal hangulatának megfelelően, lehetőleg tisztán, pontos ritmusban, helyes szövegkezeléssel, formálással) egyénileg, vagy közösen.	

Témakör	1. Népdalok - Ünnepekörök dalai	Óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Az éneklés, és a zene örömét átérezni. 2. A nemzeti ünnepeinket ismerni, a Himnusz, a Szózatot felismerni és énekelni, az ünnep jelentőségét átérezni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek 1. Együttműködni a daltanulásban. 2. Az alkalomnak megfelelő dalt előadni. 3. Az ünnep jelentőségét átérezni. 4. A Himnusz és a Szózatot felismerni, énekelni. 5. Részt venni közös táncban, a lépéseket utánozni. Fejlesztési ismeretek 1. Magyar dalok, táncok. 2. Más népek dalai. 3. Műdalok. 4. Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai. 5. Nemzeti ünnepeink dalai. Tanulói tevékenységek 1. Daltanulás: ismerkedés hazai és más népek dalaival. 2. Jeles ünnepekkel kapcsolatos dalok tanulása. 3. Megemlékezés a Nemzeti ünnepekről, Himnusz, Szózat, történelmi dalok, toborzók éneklése. 4. Kétlépéses csárdás. keringő.		
Fogalmak	Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok. Csárdás, keringő nép, ország, nemzet, nyelv, más nép- Pl.: cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel. Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak. A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	

Témakör	2. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Dalokat a tempó és dinamika pontos visszaadásával énekelni. 2. Dalokat hangcsöveken pontos ritmusban megszólaltatni. 3. Ismerni és használni a ritmushangszereket. 4. Az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel kísérni. 5. Észrevenni a dalokban a hangmagasságbeli különbségeket. 6. Részt venni a közös táncban, a lépéseket utánozni.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. 2. Ritmushangszerek használata. 3. Hangcső használata. 4. Tempóérezkeltető gyakorlatok. és hallásfejlesztés. 5. Táncok.		
Tanulói tevékenységek		
1. A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével. 2. Ritmus, dallamtöredék alapján dal felismerése - versenyek, analóg feladatok adása egymásnak. 3. Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékeltetése. 4. Dallam és tempó követése. 5. Hangmagasság differenciálása. 6. Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése, megkülönböztetése. 7. Hangcső megszólaltatása. 8. Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint. 9. Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása. 10. Modern tánc, régi korok táncai (keringő, csárdás)		

Fogalmak	Halkan, erősen, közép erősen, nagyon erősen. Szöveg, dallam, ritmus, hangszín, hangerő, halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan, cintányér, triangulum, maracas, agogo, bongó, azték zsámolydob, érintés, bújás, páros tánc, forgás, kifordulás.

Témakör	3. Zenehallgatás	Óraszám: 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. Megismerni zenei stílusokat, mások zenei ízlését tiszteletben tartani. 4. A zenei ízlést alakítani, fejleszteni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Zenét figyelmesen hallgatni. 2. A már tanult dallamokat felismerni. 3. A különböző feldolgozásokban az azonosságokat felismerni. 4. Hallott dallamrészlet felismerése.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Népdal. 2. Műdal. 3. Dallamok, dallamrészletek felismerése. 4. Táncczene hallgatása más-más feldolgozásban. 5. Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása. 6. Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (pl.: Muszorgszkij: Egy kiállítás képei, Smetana: Moldva. 7. Zenés darabok megismerése (pl.: A padlás, István, a király)		
Tanulói tevékenységek		
1. Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése (dalok felismerése dallamuk alapján). 2. Műdal hallgatása (ismert előadó hangjának felismerése, kedvenc dalok megtanulása, együtt éneklése az előadóval). 3. Tánccdal, táncczene hallgatása különböző feldolgozásban.		

4. Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása. 5. A zene hatásának megbeszélése. 6. Zenés darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből. 7. Dalrészletek és darabok, szereplők csoportosítása (összetartozók).		
Fogalmak	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata. A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok. táncdal, tánczenekar, szólóének, d	
Összegzett tanulási eredmények a 10. évfolyam végén	1. Zenei ízlés alakítása. Az éneklés és zenélés közösség formáló erejének megtapasztalása, szabadidejének az aktív és passzív zenéléssel tartalmassá tétele. 2. Tudjon egyénileg vagy közösen előadni 9-10 dalt, a dal hangulatának megfelelően (lehetőleg tisztán, pontos ritmusban, helyes szövegkezeléssel, formálással).	

Gyakorlati képzés előkészítése

A gyakorlati képzés előkészítése tantárgy célja a fiatalok megismertetése a munka világával, a felnőttkori munkavégzés lehetőségeinek feltárása, a munkatevékenységek elsajátítása iránti igény kialakítása. A tantárgy tanulása során a diákok megismerkednek a környezetükben előforduló munkakörökkel, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességekkel, munkakörnyezettel, eszközökkel, elvárásokkal. Elsődlegesen fontos a tanulók számára pályaválasztásukhoz kapcsolódóan a képességeikhez, érdeklődésükhöz és lehetőségeikhez illeszkedve és az intézményi kínálatot figyelembe véve a megfelelő munkatevékenységek kiválasztása és a minél önállóbb életvezetést lehetővé tevő életpálya tervezése. A tanulók megismerkednek a gyakorlati évfolyamok feladathelyzeteivel, bővülnek a munkatevékenységek körében eddig szerzett ismereteik, kialakul a munkavégzéshez szükséges motiváció, fejlődik a társadalmi munkamegosztásban elérhető helyük iránti igény. A tanuló magatartásában éretté válik a csoportos munkavégzés szabályrendszerének, a munkatársi kapcsolat, a munkavezető és alkalmazott viszonyának megismerésére. A tanuló a tantárgy tanulása során megismerkedik a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztrációs kötelezettségekkel, a munkaidő és pihenőidő rendjével, a munkavállalással együtt járó kötelezettségekkel és jogkörökkel, a segítségkérés eszközeivel.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén támogatja az etikus munkahelyi, tanműhelyi viselkedés szabályainak megismerését, a munkafeladatok elosztásának igazságos szempontjait, a vállalt feladatok végrehajtási és befejezési igényének erősödését.

Önismeret és társas kultúra területén a tanuló számára egyértelművé válik egyéni életlehetőségének formája, kirajzolódik a minél önállóbb, támogatott életvitelnek, egyszerű munkafeladatok végrehajtásának és munkatevékenység vállalásának lehetősége. A tanuló képessé válik csoportban végzett munkatevékenység folytatására, erősödik önbizalma a gyakorlati tevékenységek sikeres elvégzése iránt. A testi és lelki egészségre nevelés terén a felnőtt élet tevékenységeire történő felkészülés erősíti önértékelését, lelki egyensúlyát a felnőtt lét megélésének érzésével. A tanuló tapasztalatai és ismeretei bővülnek a társadalmi és munkahelyi munkamegosztás és munkahelyi kapcsolatok, kötelezettségek terén, különös tekintettel a munkahelyi óvó- és védőintézkedések betartásának fontossága szempontjából.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	3	3
1 éves óraszám	108	108

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. A munka világa, pályaválasztás.	30	30
2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.	30	30
3. Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.	48	48

9. évfolyam

Témakör	1. A munka világa, pályaválasztás.	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A feladat - munkavégzés minőségét, idejének hosszát, tempóját az egyéni képességeknek megfelelő mértékben javítani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Megérteni, hogy a feladat és a munkavégzés természetes és fontos örömforrás, az életkor növekedésével a felnőtté válás során. 2. Ismerni és elmondani a leggyakoribb foglalkozásokban magát, a végzett tevékenységet. 3. Hiányosságait képes javítani. 4. A munka világát rendezetten látni. 5. Megérteni, hogy mindenkinek szüksége van pihenésre (szüleinek is). 6. Önállóan elfoglalni magát. Fejlesztési ismeretek 1. A tanulás és munka közötti hasonlóság és különbség. 2. Az érdemjegy, bizonyítvány és fizetés értelme, jelentése. 3. A feladatvégzés, a munkatevékenység idejének növelése. 4. A feladat, munka, minőségének javítása. 5. Tanulás és munka, képességek és pályaválasztás közötti összefüggés. 6. Tehetség, lehetőség, szorgalom, kitartás kérdése. 7. Önismeret. 8. Az egyes foglalkozáshoz szükséges tulajdonságok számbavétele, hiányok regisztrálása, célkitűzés. 9. Nemek közötti fizikai és életfeladatbeli különbségek viszonya a pályaválasztáshoz. 10. A munka nehézsége és öröme. 11. A munka és munkabér. 12. A munka és pihenés harmonikus egysége.

Tanulói tevékenységek

1. Felnőttek és tanulók hétköznapijainak feldolgozása, beszélgetés, szerepjáték keretében.
2. Valamilyen, a csoportnak és a jövőbeni szakmatanulásnak megfelelő gyakorlati tevékenység (szövés, gyöngyfüzés, kézimunka)
3. Önértékelő feladatlapok értelmezése, kitöltése, megbeszélése pedagógus irányításával.
4. Tankönyv leckéinek értelmezése, tananyag feldolgozása kérdés-felelet típusú beszélgetés keretében.
5. A meglévő és hiányzó tulajdonságok listázása egyes szakmák jellemzői szerint (pl.: kézügyesség, pontosság, kitartás, felületesség, rossz látás, stb.).
6. Családról hozott fényképek nézegetése és beszélgetés a családtagok foglalkozásáról és a családon belüli feladataikról. (munkamegosztás)
7. „Amerikából jöttem” pantomim játék alkalmazása.
8. Fizetés, pihenés, kikapcsolódás, kulturált szabadidő eltöltés.
9. Aktív pihenés lehetőségeinek ismertetése, megbeszélése.

Fogalmak	hétköznapi, munkanap, munkaszüneti nap, ünnepnap, fizetés, munkabér, bevétel, jövedelem, kiadás, jutalom, bizonyítvány, minőség, mennyiség, tempó, hibás, hibátlan, gondos, összecsapott, sikeres, sikertelen, hanyag, lelkiismeretes, figyelem, pontosság, igényesség, szorgalom, kitartás, siker, hibázás, tökéletlenség, egyéni különbségek, adottságok, alkalmasság, fejlődés, nemekre jellemző feladatok, foglalkozások, kifáradás, pihenés, nyugalom, önálló, elfoglaltság, segítség, megelégedettség.

Témakör	2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A kapott feladatot határidőre elkészíteni segítséggel. 2. Tudatosan készülni a felnőtt létre és a munkavállalásra, irányítással	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Kitartó, elfogadható minőségű munkát végezni.
2. A feladatra készülni, és aktívan részt venni a gyűjtőmunkában.
3. Önismeretét fokozatosan alakítani.
4. A tapasztaltakat lényegre törően megfogalmazni, munkájáról reális képet adni, és hosszabb ideig emlékezni rá.
5. A munkáról pozitív képet kialakítani. A munkamorál megalapozása.

Fejlesztési ismeretek

1. Eszközhasználat, kez ügyesség fejlesztése, kisebb darabok elkészítése egyre nagyobb önállósággal (gyöngyfűzés, varrás, kötés, agyagozás, stb.).
2. Az intézményben meglévő munkahelyek, intézményünkben működő szakképzések, tevékenységek feltérképezése.
3. A számba vett munkahelyeken rövidebb idő eltöltése, irányítással és segítséggel, aktív munkával. (karbantartókkal, kerti munkával, konyhai feladatokkal /terítés, leszedés/, óvodában egyéni foglalkozás a kicsikkel, fénymásolás, iratrendezés, iratmegsemmisítés stb.)
4. A tapasztalatokról szóbeli beszámoló a társaknak adott szempontok alapján.(beszélni tudó tanulók esetén)
5. Közvetlen környezetében lévő felnőttek munkájának megismerése.
6. A megismert foglalkozások rendszerezése a szükséges képességek szerint (pl. jó kez ügyességre van szüksége, gyorsaságot igényel stb.) egyéni alkalmasság mérlegelése rávezetéssel.
7. Mi szeretnék lenni?
8. Milyen munkát szeretnék végezni?
9. Munkahelyek, foglalkozások számbavétele, rendszerezése.
10. Tanulmányi kirándulások különböző munkahelyek megtekintésére (pl. kertészet, üzlet, raktár, műhely, stb.)- helyi adottságok figyelembe vételével.
11. Az intézményben folyó munkavállalói program megismerése, a program résztvevőivel beszélgetés. Amennyiben az adott intézményen belül működik ilyen program.

Tanulói tevékenységek

1. Több-kevesebb segítséggel önállóan feladatot végezni.
2. Tanulmányi séta néhány intézményben.
3. Az ott dolgozó felnőttek munkájának megismerése.
4. Kérdések alapján adatgyűjtés (mi a feladata, milyen eszközöket használ, milyen képességekre van szüksége munkájához?).
5. Az intézményben lévő munkahelyeken adott idő eltöltése aktív munkával, irányítással és segítséggel.
6. A feladat rövid ismertetése, milyen feladatot tudott végezni, milyen eszközöket használhatott, hogy érezte magát a munkavégzés közben.
7. Foglalkozások és képességek egymás mellé rendelése irányítással.
8. Tablók készítése a munkahelyekről, foglalkozásokról.
9. Tanulmányi sétán tapasztaltak megfogalmazása, szemléltetés és képek segítségével.
10. A látottak megfigyelése, alkalmanként aktív bekapcsolódás a munkavégzésbe.
11. Önértékelés támpontok alapján.
12. Összehasonlítás, mérlegelés irányítással.
13. Prezentációk, fotók, beszélgetések a különböző munkahelyekről, foglalkozásokról-maximális segítségnyújtással.
14. Kérdések megfogalmazása a látottakhoz kapcsolódóan.

Fogalmak	Az elvégzett munkafolyamatok és eszközök megnevezése. A felmerülő ismeretlen kifejezések, fogalmak tisztázása. Felmerülő fogalmak tisztázása. Teljesítmény, kitartás, következmény, a megismert fogalmak tisztázása.

Témakör	3. Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A legfontosabb társadalmi elvárásokat, normákat megérteni és egyre önállóbban gyakorolni a különféle kapcsolatokban. 2. Véleményt, alkotni a helyes és helytelen viselkedésről.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Önismeretét fejleszteni, önmagát és társait elfogadni (képességeit megismerni, jó és rossz tulajdonságok között dönteni). 2. A tananyagot megértetni. 3. Aktívan részt venni a szerepjátékokban. 4. Tudatosítani, hogy rokonai között kell egy bizalmasának lenni (akit lehetőség szerint kritikusan válasszon), akinek elmondhatja titkait, félelmeit, akinek kikérheti tanácsát. Fejlesztési ismeretek 1. Munkaalkalmasság. 2. A munkavállaláshoz szükséges feltételek számbavétele: alkalmasság, életkor, egészségi állapot, erőnlét, szükséges okmányok (bizonyítvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókárttya). 3. Munkaszerződés, bér, utasítások elfogadása. 4. Alá- és fölérendeltség a munkahelyen. 5. Munkahelyi köteleességek. 6. Jogok a munkahelyen. 7. A munkahelyi beilleszkedéshez fontos tulajdonságok megnevezése. 8. Munkatársak elfogadása, alkalmazkodás egymáshoz. 9. Baráti viszony – kollegiális viszony, szerelmi viszony (rokoni, baráti, szerelmi, munkatársi kapcsolatok) jellemzői. 10. Kamaszok és fiatal felnőttek közötti életviteli eltérések: fizikai szempontból, kötelezettségek, szórakozás, kapcsolatok mélysége terén. 11. Kamaszok és fiatal felnőttek érzelmi világa és személyisége közötti eltérések. 12. Kamaszok és felnőttek irreális és reális vágyai és céljai. 13. Képességbeli korlátok felismerése elfogadása.

14. Saját reális elvárások, vágyak megvalósulásához szükséges aktív tevékenységek rendszerezése.

Tanulói tevékenységek

1. Munkatevékenységek gyűjtése, csoportosítása: képes elvégezni, nem képes elvégezni.
2. Ismerkedés az okmányokkal.
3. Szerepjáték: munkahely keresése, új munkatárs befogadása, beilleszkedés idegen közegben (viselkedés, öltözködés).
4. Segítőkész, hanyag, szorgalmas, tiszteletlen, nagyhangú, pontos stb.. a hasznos és kerülendő tulajdonságok kiválasztása.
5. A kapcsolatok tartalmának megértése és megbeszélése.
6. Tankönyv tudásanyagának megértése és feldolgozása.
7. Irányított beszélgetés súlypontos alkalmazásával.
8. Drámapedagógiai módszer alkalmazása: apró történetek, életszerű szituációk eljátszása (szerepjátékok).
9. Képes folyóiratok, áru katalógusok nézegetése közben csoportos beszélgetés.
10. Sorolja fel és csoportosítsa azokat az embereket, akiket jól ismer, a hozzájuk fűződő kapcsolata alapján segítséggel.
11. Képek gyűjtése, albumba rendezése, ezekről beszélgetés kezdeményezése.
12. Ismerkedés gyakorlása (szerepjáték).

Fogalmak	Képes vagyok rá, ill. (nem tudom) megpróbálom. Kötelező, kötelesség fogalmak tisztázása. A tulajdonságok tartalmának tisztázása. TAJ-szám, adóazonosító jel, testi fejlettség, fizikai erőnlét, egészséges életmód, tanulás, munka, szabadidő, kapcsolatok, kötődések váltakozása, tartóssága, jól-, rosszul esik, én és a másik, sértődés, megbocsátás, összeveszés, kibékülés. Önismeret. A megvalósítható cél és a sikerélmény összefüggése. Emberek (szerethetősége) elfogadása nem függ gazdagságuktól, tehetségüktől. Rokonság, barátság, szerelem, munkatárs, (kolléga) osztálytárs, osztályközösség, társaság, szurkolók, rajongók, társasági ember, magányos ember, buli, ismerkedés színterei, rokonszenv, ellenszenv, idegen különféle csábításai (elfogadása, elutasítása), bizalom.

Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	A tanuló 1. látóköre bővül, közösségi és közéleti kapcsolatai erősödnek, 2. követi a társadalmi beilleszkedés, kulturált magatartás, az egészséges életmód elveit, 3. képes a környezetében megismerhető szakmák és munkalehetőségek feltérképezésére, 4. lehetőség szerint (a valós helyzethez hasonló) a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztratív és egyéb tennivalókat (interjú, öltözködés, önéletrajz) kipróbál.

Gyakorlati képzés előkészítése

A gyakorlati képzés előkészítése tantárgy célja a fiatalok megismertetése a munka világával, a felnőttkori munkavégzés lehetőségeinek feltárása, a munkatevékenységek elsajátítása iránti igény kialakítása. A tantárgy tanulása során a diákok megismerkednek a környezetükben előforduló munkakörökkel, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességekkel, munkakörnyezettel, eszközökkel, elvárásokkal. Elsődlegesen fontos a tanulók számára pályaválasztásukhoz kapcsolódóan a képességeikhez, érdeklődésükhöz és lehetőségeikhez illeszkedve és az intézményi kínálatot figyelembe véve a megfelelő munkatevékenységek kiválasztása és a minél önállóbb életvezetést lehetővé tevő életpálya tervezése. A tanulók megismerkednek a gyakorlati évfolyamok feladathelyzeteivel, bővülnek a munkatevékenységek körében eddig szerzett ismereteik, kialakul a munkavégzéshez szükséges motiváció, fejlődik a társadalmi munkamegosztásban elérhető helyük iránti igény. A tanuló magatartásában éretté válik a csoportos munkavégzés szabályrendszerének, a munkatársi kapcsolat, a munkavezető és alkalmazott viszonyának megismerésére. A tanuló a tantárgy tanulása során megismerkedik a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztrációs kötelezettségekkel, a munkaidő és pihenőidő rendjével, a munkavállalással együtt járó kötelezettségekkel és jogkörökkel, a segítségkérés eszközeivel.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén támogatja az etikus munkahelyi, tanműhelyi viselkedés szabályainak megismerését, a munkafeladatok elosztásának igazságos szempontjait, a vállalt feladatok végrehajtási és befejezési igényének erősödését.

Önismeret és társas kultúra területén a tanuló számára egyértelművé válik egyéni életlehetőségének formája, kirajzolódik a minél önállóbb, támogatott életvitelnek, egyszerű munkafeladatok végrehajtásának és munkatevékenység vállalásának lehetősége. A tanuló képessé válik csoportban végzett munkatevékenység folytatására, erősödik önbizalma a gyakorlati tevékenységek sikeres elvégzése iránt. A testi és lelki egészségre nevelés terén a felnőtt élet tevékenységeire történő felkészülés erősíti önértékelését, lelki egyensúlyát a felnőtt lét megélésének érzésével. A tanuló tapasztalatai és ismeretei bővülnek a társadalmi és munkahelyi munkamegosztás és munkahelyi kapcsolatok, kötelezettségek terén, különös tekintettel a munkahelyi óvó- és védőintézkedések betartásának fontossága szempontjából.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	3	3
1 éves óraszám	108	108

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. A munka világa, pályaválasztás.	30	30
2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.	30	30
3. Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.	48	48

10. évfolyam

Témakör	1. A munka világa, pályaválasztás.	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A feladat - munkavégzés minőségét, idejének hosszát, tempóját az egyéni képességeknek megfelelő mértékben javítani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Megérteni, hogy a feladat és a munkavégzés természetes és fontos örömforrás, az életkor növekedésével a felnőtté válás során. 2. Ismerni és elmondani a leggyakoribb foglalkozásokban magát, a végzett tevékenységet. 3. Hiányosságait képes javítani. 4. A munka világát rendezetten látni. 5. Megérteni, hogy mindenkinek szüksége van pihenésre (szüleinek is). 6. Önállóan elfoglalni magát. Fejlesztési ismeretek 1. A tanulás és munka közötti hasonlóság és különbség. 2. Az érdemjegy, bizonyítvány és fizetés értelme, jelentése. 3. A feladatvégzés, a munkatevékenység idejének növelése. 4. A feladat, munka, minőségének javítása. 5. Tanulás és munka, képességek és pályaválasztás közötti összefüggés. 6. Tehetség, lehetőség, szorgalom, kitartás kérdése. 7. Önismeret. 8. Az egyes foglalkozáshoz szükséges tulajdonságok számbavétele, hiányok regisztrálása, célkitűzés. 9. Nemek közötti fizikai és életfeladatbeli különbségek viszonya a pályaválasztáshoz. 10. A munka nehézsége és öröme. 11. A munka és munkabér. 12. A munka és pihenés harmonikus egysége.

Tanulói tevékenységek

1. Felnőttek és tanulók hétköznapijainak feldolgozása, beszélgetés, szerepjáték keretében.
2. Valamilyen, a csoportnak és a jövőbeni szakmatanulásnak megfelelő gyakorlati tevékenység (szövéss, gyöngyfűzés, kézimunka)
3. Önértékelő feladatlapok értelmezése, kitöltése, megbeszélése.
4. Tankönyv leckéinek és tananyag feldolgozása kérdés-felelet típusú beszélgetés keretében.
5. A meglévő és hiányzó tulajdonságok listázása egyes szakmák jellemzői szerint (pl.: kézügyesség, pontosság, kitartás, felületesség, rossz látás, stb.).
6. Családról hozott fényképek nézegetése és beszélgetés a családtagok feladatairól.
7. „Amerikából jöttem“ pantomim játék alkalmazása.
8. Fizetés, pihenés, kikapcsolódás, kulturált szabadidő eltöltés.
9. Aktív pihenés.

Fogalmak	hétköznapi, munkanapi, munkaszüneti nap, ünnepnap, fizetés, munkabér, bevétel, jövedelem, kiadás, jutalom, oklevél, kitüntetés, bizonyítvány, minőség, selejt, mennyiség, tempó, hibás, hibátlan, gondos, összecsapott, sikeres, sikertelen, hanyag, lelkiismeretes, figyelem, pontosság, igényesség, szorgalom, kitartás, siker, hibázás, tökéletlenség, egyéni különbségek, adottságok, alkalmasság, fejlődés, nemekre jellemző feladatok, foglalkozások, életfeladatok, kifáradás, pihenés, nyugalom, önálló, elfoglaltság, segítség, megelégedettség.

Témakör	2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A kapott feladatot határidőre elkészíteni minimális segítséggel. 2. Tudatosan készülni a felnőtt létre és a munkavállalásra- szükség szerinti irányítással.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Kitartó, elfogadható minőségű és mennyiségű munkát végezni.
2. A feladatra készülni, és aktívan részt venni a gyűjtőmunkában.
3. Önismeretét egyre realisabban alakítani.
4. A tapasztaltakat lényegre törően megfogalmazni, munkájáról realis képet adni, és hosszabb ideig emlékezni rá.
5. A munkáról pozitív képet kialakítani. A munkamorál továbbfejlesztése.

Fejlesztési ismeretek

1. Eszközhasználat, kezűgyesség fejlesztése, kisebb darabok elkészítése egyre nagyobb önállósággal (gyöngyfűzés, varrás, kötés, agyagozás, stb.).
2. Az intézményben meglévő munkahelyek, intézményünkben működő szakképzések, tevékenységek feltérképezése.
3. A számba vett munkahelyeken rövidebb idő eltöltése, irányítással, aktív munkával. (karbantartókkal, kerti munkával, konyhai feladatokkal /terítés, leszedés/, óvodában egyéni foglalkozás a kicsikkel, fénymásolás, iratrendezés, iratmegsemmisítés stb.)
4. A tapasztalatokról szóbeli beszámoló a társaknak. (beszélni tudó tanulók esetén)
5. Közvetlen környezetében lévő felnőttek munkájának megismerése.
6. A megismert foglalkozások rendszerezése a szükséges képességek szerint (pl. jó kezűgyességre van szüksége, gyorsaságot igényel stb.) egyéni alkalmasság mérlegelése.
7. Mi szeretnék lenni?
8. Milyen munkát szeretnék végezni?
9. Munkahelyek, foglalkozások számbavétele, rendszerezése.
10. Tanulmányi kirándulások különböző munkahelyek megtekintésére (pl. kertészet, üzlet, raktár, műhely, stb.) -helyi adottságok figyelembe vételével.
11. Az intézményben folyó munkavállalói program megismerése, a program résztvevőivel beszélgetés. Amennyiben az adott intézményen belül működik ilyen program.

Tanulói tevékenységek

1. Több-kevesebb segítséggel önállóan feladatot végezni.
2. Tanulmányi séta néhány intézményben.
3. Az ott dolgozó felnőttek munkájának megismerése.
4. Kérdések alapján adatgyűjtés (mi a feladata, milyen eszközöket használ, milyen képességekre van szüksége munkájához?).
5. Az intézményben lévő munkahelyeken adott idő eltöltése aktív munkával (lehetőség szerint erőfeszítést igénylő, tényleges munkát végezzen a tanuló).
6. A feladat rövid ismertetése, milyen feladatot tudott végezni, milyen eszközöket használhatott, hogy érezte magát a munkavégzés közben.
7. Saját környezetből adatgyűjtés, rövid ismertetés elmondása.
8. Foglalkozások és képességek egymás mellé rendelése.
9. Tablók készítése a munkahelyekről, foglalkozásokról.
10. Tanulmányi sétán tapasztaltak megfogalmazása.
11. A látottak megfigyelése, alkalmanként aktív bekapcsolódás a munkavégzésbe.
12. Önértékelés.
13. Összehasonlítás, mérlegelés.
14. Prezentációk, fotók, beszélgetések a különböző munkahelyekről, foglalkozásokról segítséggel.
15. Kérdések megfogalmazása a látottakhoz kapcsolódóan.

Fogalmak	Az elvégzett munkafolyamatok és eszközök megnevezése. A felmerülő ismeretlen kifejezések, fogalmak tisztázása. Felmerülő fogalmak tisztázása. Teljesítmény, kitartás, következmény, a megismert fogalmak tisztázása.

Témakör	3. Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A legfontosabb társadalmi elvárásokat, normákat megérteni és egyre önállóbban alkalmazni a különféle kapcsolatokban. 2. Véleményt, alkotni a helyes és helytelen viselkedésről.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Önismeretét fejleszteni, önmagát és társait elfogadni valamennyi tulajdonságaival együtt (képességeit megismerni, jó és rossz tulajdonságok között dönteni). 2. A tananyagot megértetni. 3. Aktívan részt venni a szerepjátékokban. 4. Tudatosítani, hogy rokonai között kell egy bizalmasának lenni, akinek elmondja titkait, félelmeit, akinek kikéri tanácsát. Fejlesztési ismeretek 1. Munkaalkalmasság. 2. A munkavállaláshoz szükséges feltételek számbavétele: alkalmasság, életkor, egészségi állapot, erőnlét, szükséges okmányok (bizonyítvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya). 3. Munkaszerződés, bér, utasítások elfogadása. 4. Alá- és fölérendeltség a munkahelyen. 5. Munkahelyi köteleességek. 6. Jogok a munkahelyen. 7. A munkahelyi beilleszkedéshez fontos tulajdonságok megnevezése. 8. Munkatársak elfogadása, alkalmazkodás egymáshoz. 9. Baráti viszony – kollegiális viszony, szerelmi viszony (rokoni, baráti, szerelmi, munkatársi kapcsolatok) jellemzői. 10. Kamaszok és fiatal felnőttek közötti életviteli eltérések: fizikai szempontból, kötelezettségek, szórakozás, kapcsolatok mélysége terén. 11. Kamaszok és fiatal felnőttek érzelmi világa és személyisége közötti eltérések. 12. Út a felelős gondolkodásig, a jövőbeni életfeladat függvényében. 13. Kamaszok és felnőttek irreális és reális vágyai és céljai.

14. Képességbeli korlátok felismerése elfogadása.
15. Normák, elvárások, életkori különbségek a fenti kapcsolatokban.
16. Saját reális elvárások, vágyak megvalósulásához szükséges aktív tevékenységek rendszerezése.

Tanulói tevékenységek

1. Munkatevékenységek gyűjtése, csoportosítása: képes elvégezni, nem képes elvégezni.
2. Okmányok megismerése.
3. Szerepjáték: munkahely keresése, új munkatárs befogadása, beilleszkedés idegen közegben (viselkedés, öltözködés).
4. Beosztott – vezető számára meglévő kötelességek és jogok széles körű megismerése.
5. Segítőkész, hanyag, szorgalmas, tiszteletlen, nagyhangú, pontos stb.. a hasznos és kerülendő tulajdonságok kiválasztása, megnevezése.
6. A kapcsolatok tartalmának megvitatása.
7. Tankönyv tudásanyagának feldolgozása.
8. Kérdés-felelet típusú beszélgetés súlypontos alkalmazásával.
9. Drámapedagógiai módszer alkalmazása: apró történetek, életszerű szituációk eljátszása (szerepjátékok).
10. Képes folyóiratok, áru katalógusok nézegetése közben csoportos beszélgetés.
11. Sorolja fel és csoportosítsa azokat az embereket, akiket jól ismer, a hozzájuk fűződő kapcsolata alapján.
12. Képek gyűjtése, plakát és tábló készítése.
13. Ismerkedés gyakorlása (szerepjáték).

Fogalmak	Képes vagyok rá, ill. nem tudom. Kötelező, kötelesség fogalmak tisztázása. Jog, jogosult, jogszerű fogalmak tisztázása. A tulajdonságok tartalmának tisztázása. TAJ-szám, adóazonosító jel, testi fejlettség, fizikai erőnlét, egészséges életmód, tanulás, munka, szabadidő, kapcsolatok, kötődések váltakozása, tartóssága, egoizmus kérdése, jól-, rosszul esik, én és a másik, sértődés, megbocsátás, összeveszés, kibékülés, az egyén szabadsága. Önismeret. A megvalósítható cél és a sikerélmény összefüggése. Emberek szerethetősége nem függ gazdagságuktól, tehetségüktől. Rokonság, barátság, szerelem, munkatárs, (kolléga) osztálytárs, osztályközösség, társaság, szurkolók, rajongók, társasági ember, magányos ember, buli, ismerkedés színterei, rokonszenv, ellenszenv, idegen különféle csábításai (elfogadás, elutasítás), bizalom.

Összegzett tanulási eredmények a 10. évfolyam végén	A tanuló 1. látóköre bővül, közösségi és közéleti kapcsolatai erősödnek, 2. követi a társadalmi beilleszkedés, kulturált magatartás, az egészséges életmód elveit, 3. képes a környezetében megismerhető szakmák és munkalehetőségek feltérképezésére, 4. lehetőség szerint (a valós helyzethez hasonló) a munkavállaláshoz kapcsolódó adminisztratív és egyéb tennivalókat (interjú, öltözködés, önéletrajz) kipróbál.

Készségfejlesztő iskola
Kommunikáció 9-10.
(Magyar nyelv és irodalom)

A készségfejlesztő iskolai évfolyamokon a kommunikáció tantárgy felkészít a minél önállóbb életvezetéshez és egyszerű munkafolyamatok elsajátításához szükséges elsődlegesen verbális és az egyéni sajátosságoktól függően nonverbális információk, utasítások, megértésére és az adekvát, a feladathelyzetekben szükséges beszédprodukció vagy alternatív kommunikációs csatorna alkalmazására. A tantárgy tanulása során az általános iskolai ismeretekre alapozva, az elsajátított képességek szintjéből kiindulva kell különös hangsúlyt fektetni a minél érthetőbb kommunikáció kialakítására. Verbális kommunikáció esetén cél a helyes hangképzés, a minél érthetőbb beszéd, a megfelelő tartalmi mondanivaló fejlesztése, az olvasott és hallott tartalom megértésének gyakorlása, elmélyítése. A nonverbális kommunikációs csatornák alkalmazásában lehetőség szerint törekedni kell a minél pontosabb, árnyaltabb kifejezőmódok kidolgozására, a gyakorlatban lehető legegyszerűbben alkalmazható, jól érthető formában kidolgozott rendszerre. A tantárgy célja, hogy a tanulók nyitottá váljanak kommunikációs feladatok megoldására, minél nagyobb motiváció alakuljon ki a környezettel történő kapcsolatteremtésre, pozitív tapasztalatokkal éljék meg kommunikációs kompetenciájukat. Folyamatosan legyen a tanulónak igénye a környezet megismerésére, a kíváncsiság legyen része mindennapi gondolatainak, alakuljon ki, hogy a kommunikáció a megismerés egyik fontos eszköze. A tantárgy tanulása során fejlődjön a verbális kommunikáció és a metakommunikáció összhangja. A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulóban fejlődjön az igény arra, hogy környezete közléseit, információit megértse és önmagát megértesse környezetével. A tanuló képességeihez mérten kapcsolódjon be társas érintkezésekbe, alkalmazza kommunikációs ismereteit, alkalmazkodjon a különféle beszédhelyzetekhez. Kommunikációs helyzetekben ismerje fel a kapott egyszerű információk lényegét, tudja a kapott ismereteket megfelelően értelmezni és képes legyen véleményt alkotni, élményeit megosztani. Próbálja a gyakorlati tevékenységekhez szükséges ismereteit írásos kommunikációval is bővíteni, a mindennapi tevékenységekhez kapcsolódó olvasási és írási feladatokat elvégezni. Egyre bővebb szókincssel legyen képes érzéseit, kívánságait, problémáit kifejezni.

A tantárgy tanítása különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a szabályok megértésének és a társadalmilag elfogadott viselkedési normák alkalmazásának támogatásával, a közösségi lét és kommunikáció összhangjának erősítésével, a verbális és nem verbális

kommunikációs jelzések összhangjának elősegítésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén elősegíti a közvetlen környezet megismerését, a nemzeti jelképek, ünnepek kommunikációs szokásrendszerének, jelentőségének és értékeinek megértését. A tantárgy az állampolgárságra és demokráciára nevelés területén szerepet játszik a nyomtatott és elektronikus sajtó híreinek megismertetésén, figyelésén keresztül a demokratikus intézményrendszer működésének és eseményeinek értelmezésében, a demokratikus jogok és kötelezettségek gyakorlásának támogatásában.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztését a saját tapasztalatok társakkal történő megosztásával, a más személyekkel kapcsolatos események iránti érdeklődés felkeltésével támogatja.

A családi életre nevelés területét az együtt élés szabályainak, a családi eseményeken történő viselkedésnek a megerősítésével, a családi és párkapcsolatok fontosságának tudatosításával szolgálja.

A testi és lelki egészségre nevelés fejlesztési területet az érzelmi élettel és az egészséges életmóddal kapcsolatos kommunikációs kultúra megismerésével segíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területet a gyakorlati tevékenységek veszélyeinek és a balesetek elkerülésének felismertetésével támogatja. Elmélyíti a fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismereteit a tevékenységekhez szükséges eszközök, anyagok és energia felhasználásával kapcsolatos tudatosság irányításával.

A pályaorientáció területét a tantárgy a gyakorlati munkavégzés szabályainak, lehetőségeinek, fontosságának bemutatásával és az egyéni érdeklődés felismertetésével segíti.

A gazdasági és pénzügyi nevelés fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a felnőtt társadalom munkaalapú berendezkedését, a családi munkamegosztás fontosságát. Médiatudatosságra nevelés területén a tantárgy segít elsajátítani az audiovizuális eszközök helyes és mértékletes alkalmazásának szabályait, a média alkalmazását információszerzésre.

A tanulás tanítása fejlesztési területen a tantárgy segíti a változások megismerésében a kommunikációs technikák alkalmazásának elsajátítását.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	5	5
1 éves óraszám	180	180

Témakör / Évfolyam	9.	10.
Anyanyelv. Beszédfejlesztés	30	30
Olvasás - írás	60	60
Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	40	40
Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák.	50	50

Témakör	1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	Órakeret: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A tanulók ismerjék meg saját lakóhelyüket, igazodjanak el a lakóhelyük térképén, ismerjék fel a nevezetes épületeket és azok feladatát 2. Kapcsolódjanak be a társalgásba, véleményüket tudják kulturált formában megfogalmazni, előadni	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<i>Fejlesztési tevékenységek</i> 1. Megfelelő szókincs használata, folyamatos beszéd 2. Bővítse ismereteit, fokozza önállóságát 3. Írja és rajzolja le saját lakását, házát, szükség esetén segítséggel 4. A használati tárgyakat észszerűen rendezze el a lakásban. <i>Fejlesztési ismeretek</i> 1. Légző-, fűjő-, szívógyakorlatok. 2. Beszédtechnika javítása 3. Nyelvi kifejezésformák használata az olvasás, írás, beszéd során. 4. Szókincsfejlesztés. 5. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek). 6. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek. 7. Lakás alaprajza, helyiségek. 8. Használati tárgyak praktikus elhelyezése a lakásban. <i>Tanulói tevékenységek</i> 1. Helyes kiejtésre törekvés, artikulációs gyakorlatok 2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása. 3. Szógyűjtés adott hanggal, szótaggal, szóvégi hanggal. 4. A szövegértés folyamatos javítása, ellenőrzése változatos témákban és feladatokkal (Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése). 5. Beszélgetés, saját tapasztalatok megosztása családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatban 6. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése). 7. Lakóhely, lakás, otthon (alaprajz, jellemzők: helyiségek, saját lakrész, szépítése). Tárgyak csoportosítása, funkcióik	

Fogalmak	Időpont, időtartam, késés, pontosság, szükséges holmik, luxuscikkek, térkép, útkereszteződés, mellékutca, járdasziget, egyirányú utca, vizes helyiségek, lakószobák, mellékhelyiségek, szerszámok, eszközök, háztartási gépek, dísz tárgyak.

Témakör	2. Olvasás - írás	Órakeret: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Tartalommondás, az olvasottakat röviden összefoglalása 2. Hibajavítás, önellenőrzés, mondatok helyesírása	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
<i>Fejlesztési tevékenységek</i> 1. Olvasási technika fokozatos javítása 2. Egyszerű, tagolt szöveg olvasása, az olvasottak rövid összefoglalása, értelmezése. 3. Olvasható írás, rendezett külalak 4. Önellenőrzés, a hibák megtalálása, javítása 5. Pontos és tempós munkára törekvés (egyéni képességek, egyéni tempo figyelembe vételével) 6. Valós események rövid megfogalmazása. 7. A feladatok és a kérdések megértése (utasítás szerint x vagy aláhúzás). <i>Fejlesztési ismeretek</i> 1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás. 2. Évszakoknak, alkalmaknak megfelelő rövid vers, mese olvasása. 3. Mondatok értelmezése. 4. Írás gyakorlása változatos módszerekkel, írástempó fokozása. 5. Esztétikus füzetvezetés. Az írás külalakjának, rendezettségének tudatos javítása. 6. Személyi adatok ismerete, helyes leírása. 7. Naptár használata, napirend leírása, jegyzet, emlékeztető, esetleg napló készítése 8. Hallott szövegből szavak gyűjtése, írása. 9. Önellenőrzés. Hibák megtalálása és javítása. <i>Tanulói tevékenységek</i> 1. Ismet szöveg hangos olvasása megfelelő intonációval, kifejezően. 2. Olvasási tempó változtatása (lassú, gyors). 3. Néma, értő olvasás. 4. Beszámolás az olvasottakról Az olvasottak kiegészítése saját tapasztalatokkal. 5. Másolás, írás, diktálás után. 6. Szavak írása másolással, tollbamondással időre. 7. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak. Rövid üdvözlő küldése osztálytársnak (papír alapú, e-mail, sms). 8. Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban (napló, naptári bejegyzés). 9. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval. 10. Ételrecept felolvasása, hozzávalók kigyűjtése a szöveg alapján (saját tapasztalat megosztása társaival, kóstoló, kínálás). 11. Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (kölcsönzés, könyv, CD, DVD), saját hobbi megtalálása, a magányos és társas alkalmak egészséges arányának megkeresése.

Fogalmak	Betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége lakcím, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, hobbi, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, főzés, sütés, párolás, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy.

Témakör	3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	Órakeret: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Értse meg a látott történeteket, tudjon róla erkölcsi ítéletet alkotni, véleményt formálni. 2. Tudja saját véleményét őszintén, kulturáltan, az udvariassági szabályok betartásával megfogalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<i>Fejlesztési tevékenységek</i> 1. Könyvek, információhordozók rendeltetésszerű használata 2. Egyszerűbb szövegek –képességek függvényében- önálló elolvasása, értelmezése 3. Ráhangolódás versekre, művészeti alkotásokra érzelmileg: vers, zene, irodalmi alkotások, film, képzőművészet 4. Eligazodás a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között. 5. Közlekedési táblák és jelentésük biztos ismerete 6. Piktogramok jelentése, jelentéstartalmuk betartása <i>Fejlesztési ismeretek</i> 1. Magyar költők verseinke hallgatása, olvasása, rövid részletek megtanulása 2. Kapcsolat a könyvvel. Képregény, szimbólumok. 3. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás. 4. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok epizódjai). 5. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (hihető-hihetetlen) elkülönítése. 6. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja. 7. Ételreceptek, használati utasítások olvasása, értelmezése 8. Közlekedési táblák gyalogosokra vonatkozó jelzései. 9. Piktogramok a közvetlen környezetben, ezek értelmezése (mosdó, lift, számítógép, mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások). <i>Tanulói tevékenységek</i> 1. Kölcsönzés az iskolai könyvtárban, saját könyv bemutatása 2. Közös olvasmányélmény, az olvasottak megbeszélése, véleményformálás 3. Verse hallgatása. A füstbe ment terv című vers közös elolvasása. 4. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása). 5. Közös filmélmény, a látottak megbeszélése, véleményformálás 6. A filmekben látottakat és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánzás veszélyeinek tudatosítása). 7. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése).	

8. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok). 9. Receptek tanulmányozása, vásárlási lista összeállítása recept alapján. 10. Használati utasítások értelmezése, eszközök használata a használati utasítás szerint. 11. Tanulmányi séta során táblák gyűjtése, jelentése. 12. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?). 13. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálás, most mutasd meg).	
Fogalmak	mese-valóság, mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia, mozi, színház, koncert, néző, múzeumok, szabadtéri programok, szókiegészítés, piktogramok és jelentésük. (Veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok), irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése, a teletext

Témakör	4. Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák.	Órakeret: 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Helyzetnek, alkalomnak megfelelő viselkedés. Önállósodás, több program a szoros szülői felügyelet lazításával. Pl.kirándulás 2. Beilleszkedés és alkalmazkodás kisebb, nagyobb közösségekbe.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<i>Fejlesztési tevékenységek</i> 1. Telefonálási kultúra erősítése: a mondanivalónk rövid, lényegre törő megfogalmazása, 2. Az önértékelés, helyzetfelismerés folyamatos erősítése 3. Vélemény kulturált megfogalmazása	
<i>Fejlesztési ismeretek</i> 1. Telefonálási kultúra, a telefonálás technikája vonalas és mobil készüléken 2. Kapcsolatteremtési módok különböző szituációban (példák gyűjtése a mindennapok eseményeiből). 3. Szabadidőben végzett tevékenységek viselkedési szabályai. 4. Illemszabályok nyaraláskor. 5. Mindennapos élethelyzetek, viselkedési szokások feldolgozása. 6. Beszélgetés és helyzetgyakorlatok különböző témákról, különböző személyekkel. 7. Iskolai, otthoni viselkedési szokások és problémás szituációk megbeszélése. 8. Családi kapcsolatok. 9. Párkapcsolatok.	
<i>Tanulói tevékenység</i> 1. Szituációs gyakorlatok: Telefonbeszélgetés gyakorlása sokféle helyzetben (tárcsázástól a búcsúig) 2. Tájékozódás a telefonkönyvben. 3. Önmaguk elhelyezése a rendszerben, alá – fölérendeltség megértése, elfogadása. 4. Irányított beszélgetés, segítségkérés lehetősége, biztonság . Javasolt témák: Késve érkezés a munkahelyre, nincs kedve munkába menni, a rábízott feladatot nehézsége miatt nem tudja megoldani, elrontotta a munkadarabot, kigúnyolja munkatársa, beteg, szabadságra megy, nem talál valamit...	

5. Szituációs gyakorlatok: Párkapcsolatok, barátság, szerelem (a kapcsolatok helyes és helytelen kezelése) példákon keresztül helyzetelemzés, 6. Ismerős, haver, igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság. 7. Napirend, munkamegosztás otthon	
Fogalmak	Vezetékes telefon, nyilvános telefon, telefonkártya, telefonszám, mobil telefon, előfizetés, a beszélgetés díja, takarékoság. A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és bővítésük újabbakkal. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható.

Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	A tanuló 1. igényli az olvasást, 2. képes az olvasott szöveg megértésére, 3. képes olvasható írásra rendezett külalakkal, 4. képes egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 5. képes a tanultak önálló alkalmazására jó helyzetfelismeréssel, 6. képes a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából korosztályának, érdeklődésének megfelelő tartalmak kiválasztására.

Témakör	1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	Órakeret: 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Ismerjék saját lakóhelyüket, igazodjanak el a környező utcák térképén, ismerjék fel, nevezzék meg a fontosabb épületeket és azok funkcióit lakóhelyükön 2. Kezdeményezzenek társalgást, kapcsolódjanak be beszélgetésekbe, véleményüket mondják el adott témában.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Megfelelő szókincs használata képességeinek megfelelően, folyamatos beszéd, önállóság fokozása 2. Rokon értelmű szavak használata a mindennapi kommunikációban 3. Eligazodás a környék, a környező utcák térképén. 4. Saját településen a nevezetes épületeket felismerése, funkciójának megnevezése 5. Folyamatosan bővülő ismeretek a saját lakhelyről, annak felszereltségéről		
Fejlesztési ismeretek		
1. Artikulációs gyakorlatok, beszédtechnika folyamatos javítása 2. Szókincsfejlesztés. 3. Ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével 4. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek. 5. Tapasztaltszerzés a településen (utcán). Zalaegerszeg térképe 6. Térképkészítés az iskola környékéről tanári segítséggel 7. Lakás alaprajza, helyiségek.		
Tanulói tevékenységek		
1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása. 2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása. 3. Szógyűjtés adott hanggal, szótaggal, szóvégi hanggal. 4. Szógyűjtés: azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok. 5. A szövegértés javítása változatos témák felhasználásával 6. Használati utasítások értelmezése: tisztítószerek, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása, 7. Ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend, műsorújság 8. Séta, nevezetességek, kirakat nézegetése 9. Zalaegerszeg térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése. 10. Helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása. 11. Lakás, otthon (alaprajz, jellemzők: helyiségek, saját lakrész, szépítése).		
Fogalmak	Rokon értelmű szó, szinoníma, nevezetes helyek, útkereszteződés, mellékutca, járdasziget, egyirányú utca, vizes helyiségek, lakószobák, mellékhelyiségek, szerszámok, eszközök, háztartási gépek, dísztárgyak. szükséges holmik, luxuscikkek	

Témakör	2. Olvasás - írás	Órakeret: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Tartalommondás, az olvasott információk lényegre törő összefoglalása 2. Helyesírás (szavak, mondatok), önellenőrzés, hibajavítás	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
<i>Fejlesztési tevékenységek</i> 1. Olvasási technikájának folyamatos javítása 2. Egyszerű szöveg olvasása, a lényeg kiemelése, elmondása 3. Szavakat csoportosítása, leírása 4. Esztétikus füzetvezetés, rendezett külalak 5. Önellenőrzés, egyszerűbb hibák megtalálása, javítása 6. Egyéni képességekhez igazodó tempójú írásbeli munka 7. Rövid történetek olvasása, szereplők jellemzése, tartalommondás szükség esetén segítő kérdésekkel 8. Adott űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat beírni, törekedni a feladat önálló megoldására. 9. Adott időponthoz tevékenység rendelése Képeslap, levél írása, ezek útja a vásárlástól a feladásig. Boríték címezése szükség esetén segítséggel <i>Fejlesztési ismeretek</i> 1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás, rövid történetek, önálló könyv olvasása 2. Hangos értő olvasás: Petőfi: János Vitéz. A mű feldolgozása 3. Szabadon választott irodalmi mű közös feldolgozása (a tanulók képességei szerint választott hosszabb irodalmi alkotás). 4. Mondat értelmezése. 5. Írás gyakorlása, az írás tempójának fokozása. 6. Rendezett külalak, esztétikus füzetvezetés igényének kialakítása 7. Személyi adatok ismerete, helyes leírása. 8. Kérdőív, tesztlap kitöltése. 9. Önálló fogalmazás írása adott témakörben, szükség esetén tanári segítséggel 10. Levél, üdvözlőlap egyre önállóbb megírása, megcímezése. 11. Dátumozás jelentősége, értelmezése és helyes leírása. 12. Napló írása 13. Hallott szövegből szavak gyűjtése, írása. 14. Önellenőrzés. Hibák megtalálása és javítása. <i>Tanulói tevékenységek</i> 1. Kifejező hangos olvasás 2. Olvasási tempó változtatása (lassú, gyors). 3. Néma olvasás. 4. Kereső olvasás (adatok, témák, ismeretek). 5. Egymás kézírásának olvasása. 6. Egybeírt mondat szavakra bontása. 7. Mese, történet folytatása, végvariációk alkotása adott történetből. 8. A tartalommondás, szemelvények (1-1 versszak) önálló olvasása, megtanulása.	

9. Beszámolás az olvasottakról. 10. Dramatizálás. 11. Másolás, írás, diktálás után. 12. Űrlap kitöltése személyi adatokkal. 13. Másolás, tollbamondással időre. 14. Levél közös megfogalmazása 15. Napló: egy hosszabb időszak leírása 16. Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése). 17. Általános tájékozottságra, irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése. 18. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása, időrendbe állítás keltezés alapján. 19. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval. 20. Hírek gyűjtése az ország különböző tájairól (események, szereplők, helyszínek).	
Fogalmak	Hang-betű kapcsolata, betűforma, sorköz, szóköz, szó és mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás, lakcím, irányítószám, napló, megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, munka, pihenés, szórakozás, hobbi, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, külalok

Témakör	3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	Órakeret: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Erkölcsi ítéletalkotás 2. Programtervezés 3. Saját véleményét udvarias megfogalmazása, öszintesség és udvariasság	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
<i>Fejlesztési tevékenységek</i> 1. Elemi ismeretek szerzése a megismert történelmi korokról. 2. Egyszerűbb szövegek önállóan elolvasása és értelmezése 3. Nemzeti jelképeket ismerete, jelentőségének megértése. Hazafiasság 4. Ismertebb szólások, közmondások ismerete, értelmezése, adekvát használata 5. Egyszerűbb keresztrejtvény megoldása, a beillő szavak megtalálása és beírása 6. GyalogosKözlekedési táblák biztos ismerete A piktogramok információtartalmának felismerése
<i>Fejlesztési ismeretek</i> 1. Himnusz, Szózat mint nemzeti jelkép 2. A gyermekek élete a különböző korokban (Kincskereső kisködmön, Pál utcai fiúk, illetve napjainkban játszódó novellák, filmrészletek). 3. Történelmi regék, mondák megismerése (olvasás, megtekintés, eljátszás). 4. Kapcsolat a könyvvel. Képregény, szimbólumok. 5. Szólások, közmondások, szlogenek, reklámszövegek értelmezése.

6. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás.
7. Játék a betűkkel (játékos feladatok írásban), hiányos mondatok kiegészítése, keresztrejtvény.
8. Érzelmek megértése nem verbális jelzésekből, az érzelmek megfogalmazása és őszinte vállalása (arckifejezések, gesztusok értelmezése).
9. Gyalogos közlekedési táblák biztos ismerete
10. Tágabb környezetben használatos piktogramok értelmezése

Tanulói tevékenységek

1. Közös olvasmányélmény: regényrészletek, szemelvények Az olvasottak megértése, vélemény kulturált megfogalmazása
2. A szövegek értelmezése, átfogalmazása, történetbe foglalása.
3. Versek hallgatása adott témakörben, alkalomnak megfelelő vers kiválasztása, elolvasása
4. Történet elmesélése ábrák (képsorozatok) segítségével, képi ábrázolások értelmezése (időrend, összefüggések).
5. Közös filmélmény, a látottak megbeszélése. Kedvenc film, filmajánló
6. A filmekben látottakat és a valóság viszonya
7. Következtetések, reakciók, helyes, helytelen differenciálása.
8. Hosszabb, bővített mondatba megfelelő állítmány kiválasztása, beírása.
9. Tanulmányi séta során táblák gyűjtése, jelentése.
10. Piktogramok gyűjtése, értelmezése
11. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése.
12. Keresztrejtvény közös megfejtése.
13. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálás, most mutasd meg).

Fogalmak	regény, történelem, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, néző, múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szókiegészítés, folytatása, rokon értelmű szavak címzett, piktogramok és jelentésük. (Veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok). Rokont értelmű szavak, múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, nemzet, nemzeti jelképek, himnusz

Témakör	4. Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák.	Órakeret: 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Helyes viselkedési módok különböző helyzetekben 2. Beilleszkedés különféle közösségekbe, az elemi együttélés szabályai.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
<i>Fejlesztési tevékenységek</i> 1. Ítéletalkotás, véleményformálás: Saját és mások viselkedésének helyes megítélése 2. Emberi kapcsolatok magasabb szintje: Megbízható, őszinte kapcsolatok 3. Az önértékelést és helyzetfelismerést folyamatosan erősíteni. 4. Vélemény megfogalmazása, megvédése és vállalása, különös figyelemmel a családon belüli- és a munkahelyi erőszak érzékelésére, elhárítására

Fejlesztési ismeretek

1. Kapcsolatteremtési módok különböző szituációban (példák gyűjtése a mindennapok eseményeiből).
2. Szituációs gyakorlatok: Viselkedési helyzetek megoldása (példák gyűjtése és a megoldási javaslatok megbeszélése).
3. Az elemi együttélés szabályai.
4. A társadalmi együttélésre jellemző kifejezések és szólások, közmondások megértése
5. Mindennapos élethelyzetek, viselkedési szokások feldolgozása.
6. Különböző társadalmi szerepek elfogadása, összehasonlítása.
7. Reális önértékelésre törekvés: az akadályozottság elfogadása, saját lehetőségek felmérése, vágyak megtervezése, realis életcélok
8. Családi- és párkapcsolatok
9. Elfogadhatatlan helyzetek érzékelése, erőszak kezelése.

Tanulói tevékenység

1. Szituációs gyakorlatok különféle helyzetekben. Javasolt témakörök: buszon maradt a táskád, lekésted a buszt, levél, csomag feladása a postán, gyógyszer vásárlása, rendőrségi igazoltatás, ha nincs elég hely, ki üljön le, autóban ki hova üljön öltözködés, tisztálkodás, köszönés, hangoskodás, alkalmazkodás...
2. Szituációs gyakorlatok negatív élethelyzetekben: valaki elvesz a táskádból valamit, valaki helytelenül bánik a háziállatával, falra firkálást lát, kicsik játékát, le kíván szállni járműről, de áll valaki az ajtóban, rosszindulatú megjegyzést tesznek jelenlétében valakire...
3. Szólások, közmondások, hasonlatok a mindennapi beszédben: Milyen ember, - akinek a szeme sem áll jól/, - lógatja az orrát/, - vigyorog, mint a vadalma /(további példák gyűjtése, értelmezése).
4. Milyen a viszony, ha –együtt vannak sülve-főve.
5. Mit jelent – lóg a nyakán, - kellemetlenül érintette az eset, - megrázó élmény, - eltávolodtak egymástól, - távol kerültek egymástól.
6. A társadalmi hierarchikus felépítése, különböző viszonyulási módok gyakorlása, alkalmazása. (családi viszonyok, főnök, beosztott).
7. Szituációs gyakorlatok: Párkapcsolatok, barátság, szerelem
8. Igaz barátság, mint az emberi kapcsolatok fontos mérföldköve. Milyen az igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság.
9. A hazajárás ideje, munkamegosztás otthon, egyedüllét szükségessége, annak közlési módja (viselkedés az aktuális családi körülményeknek megfelelően).

Fogalmak

vélemény, ítélet, őszinteség, elemi együttélés, szólás-közmondás-hasonlat, igaz barátság, párkapcsolat, szerelem
A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak tisztázása. Családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házirend, napirend, kötelességtudó, megbízható.

Összegzett tanulási eredmények a 10. évfolyam végén	A tanuló 1. igényli az olvasást, 2. képes az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulságok levonására, 3. képes olvasható írásra rendezett külalakkal, 4. képes egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 5. képes kapcsolataiban megbízható és őszinte viselkedés tanúsítására, saját maga és mások helyes megítélésére, 6. képes nyilvános helyen feltűnés nélküli beilleszkedésre. 7. képes a tanultak önálló alkalmazására jó helyzetfelismeréssel, 8. képes a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából korosztályának, érdeklődésének megfelelő tartalmak kiválasztására.

Környezet- és egészségvédelem

(Természettudomány)

A környezet- és egészségvédelem tantárgy célja az általános iskolában elsajátított ismeretek koncepcionális folytatásaként tovább mélyíteni a tanulók ismereteit az emberi szervezet működésével kapcsolatban. A tanulók fokozatosan, egyre önállóbban figyelik meg és értékelik testük működését, felismerik az egészségre káros, veszélyes helyzeteket, védik egészségüket és ismerik a betegség esetén követendő magatartásformákat.

A tantárgy kiemelten foglalkozik az egészséges életmód témakörével, a felnőtt élet legfontosabb természetes testi, lelki folyamataival, a kulturált megjelenés, ápoltság és egészségmegtartás fontosságával. A tantárgy tanítása során különösen hangsúlyos az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel. A tantárgy tanítása során eléri, hogy a tanulók felismerjék mindennapi életükben az élő és élettelen környezet hatásait szervezetükre, feladataikra, munkájukra.

A tantárgy nagy szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természetben és az emberi létezésben előforduló másság megismerésében, elfogadásában.

Önismeret és társas kultúra fejlesztési területen az egészséges lelki egyensúly megtartásában fontos szerepet játszó érzelmi, hangulati jelek felismerésében, kontrolljának alakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló egészséges életmódra törekvését, amely alapját képezi a kiegyensúlyozott felnőtt életnek és megteremti a káros szenvedélyek kerülésének tudatosulását.

A fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismeretei bővülnek az élő és élettelen természet szépségeinek és egyensúlyának megismerése közben, amely hangsúlyozza az önálló életter kialakításának és megóvásának igényét.

A tanulók az anyanyelvi kompetenciaterületen önmaguk és környezetük megfigyelésével fejlődnek a szervezetet érő külső és belső hatások, igények megfogalmazásában, jelzésében.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületen mélyülnek a tanulók ismeretei a gyakorlatias természettudományos, különösen a mindennapi háztartásban vagy egyszerű munkavégzésben fontos jelenségek körében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tanuló nyitottá válik az őt körül vevő környezet szépségeinek befogadására.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Az emberi test	20	20
2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	22	22
3. Élő természet – Élőlények és környezetük	15	15
4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	15	15

9. évfolyam

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Felismerni, (magán) megmutatni testrészeit, segítséggel a tanult belső szervek helyét. 2. A betegséggel szembeni félelmet leküzdeni. 3. Felnőttekhez, orvosához bizalommal fordulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Megnevezni és megmutatni érzékszerveit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök megfelelő alkalmazását.
2. Felismerni magán a testrészeket, segítséggel a tanult belső szerveket.
3. Megmutatni magán a szívét, a vérnyomásmérőt ismerni, a vérnyomásmérést digitális eszközzel gyakorolni.
4. Ismerni, hogy a tüdő a mellkasban foglal helyet, a tüdőszűrésen szükség szerint részt venni.
5. Segítséggel feleleveníteni a táplálék útját.
6. A vesék, húgyhólyag, vizelet szerepét (méregtelenítés) megismerni.
7. Ismerni, hogy az agy a koponyában van, a fejet óvni kell (sportolás közben is).
8. A testen megjelenő folyamatos változást megérteni, elfogadni.,

9. Az orvosi beavatkozással szembeni félelmet leküzdeni.
10. Tudni, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások betartása - felnőtt felügyeletével).
11. Ismerni a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülni azokat.
12. Tudni, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk.

Fejlesztési ismeretek

1. Testrészeink.
2. Belső szerveink.
3. A szív.
4. A tüdő.
5. Az emésztőrendszer.
6. A kiválasztás.
7. Az agy a gondolkodás szerve.
8. Érzékszerveink és védelmük.
9. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások - újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, ...időskor).
10. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek pl. vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség stb.)
11. Orvosi ellátás.
12. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.
13. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.
14. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.

Tanulói tevékenységek

1. Orvosi ügyelet, mentőkocsi.
2. Veszélyes helyzetek elkerülése.
3. Biztonságos sportolás és munka.
4. Három fő testrész megnevezése, bemutatása.
5. Tüdő, szív, gyomor felismerése.
6. A szív helyének bemutatása magán, pulzusmérés, a vérnyomásmérő bemutatása.
7. A tüdő helyének megmutatása, beszélgetés a levegő útjáról (a dohányzás káros hatása).
8. Beszélgetés a táplálék útjáról és az emésztésről.
9. A vesék és a húgyhólyag bemutatása szemléltető figurán (ábrán).
10. Az agy helyének megbeszélése a koponyában, beszélgetés az agyról (gondolkodás szerve).
11. Beszélgetés az érzékszervekről, és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).
12. Játékos gyakorlatok a fül, illetve szem kiiktatásával – érzékenyítő gyakorlatok.
13. IKT eszközök segítségével ismeretek nyújtása a magzat méhen belüli fejlődéséről.
14. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel.
15. A tanult ismeretek rendszerezése.
16. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről.

17. Orvosi rendelőben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés). 18. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága. 19. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek. 20. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	
Fogalmak	fej, törzs, végtagok, tüdő, szív, gyomor, belek, végbél, koponya, gerincoszlop, borda, végtag, csontok, szív, vérkeringés, alacsony és magas vérnyomás, tüdő, légzés, táplálkozás, emésztés, vesék, húgyhólyag, vizelet, méregtelenítés, agy, szem (látás), szemüveg, fül (hallás), hallókészülék, orr (szaglás) veszélyhelyzetek (füst). Magzat, magzatvíz, embrió, újszülött, csecsemő, fogalmak és a felmerülő megnevezések. Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tablettá, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos,

Témakör	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Tudatosítani, hogy a testi tulajdonságok változása természetes. 2. Az egészség megőrzése érdekében a helyes táplálkozást és a kapcsolatos ismereteket, teendőket kívánatos szem előtt tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Magát és csoporttársait testalkat szempontjából jellemezni segítséggel. 2. Tudni, hogy a fertőző betegségek bizonyos tünetekkel járhatnak. 3. Tudni, hogy a menstruáció természetes folyamat és ilyenkor még nagyobb gondot kell fordítani a tisztálkodásra. 4. Megismerni a legszükségesebb kozmetikumokat, és megtanulni azok helyes használatát. 5. Ismerni, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul. 6. Irányítással összeállítani korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet pedagógus irányítása mellett (reggeli, ebéd, vacsora). 7. Tudni, hogy vannak szervezetünkre káros anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell – felnőtt útmutatása mellett. 8. Ismerni, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is veszélyezteti, tönkreteszi. 9. Tudni, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni. Fejlesztési ismeretek 1. A fertőző betegségek tünetei, megelőzés, kezelés, gyógyítás. 2. Serdülőkori változások: nemek közti különbségek. Lányok (havi ciklus), fiúk (nemi érése), fokozott higiéniai elvárások.

3. Lelki változások.
4. Testápolás
5. Testi higiénia (pattanásos bőr, hajzsírosodás). Fog és szájápolás. Hajápolás. Körömápolás- a körömvágás veszélyei. (Észrevenni, ha rendezetlen a körme és segítséget kérni körme levágásához.)
6. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre.
7. Táplálkozás - zöldség és gyümölcsfogyasztás.
8. Táplálkozás - tejtermékek.
9. Táplálkozás - húsfogyasztás.
10. Táplálkozás - édességek.
11. Elhízás – diéta. Testedzés.
12. Táplálkozási szokások. Küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással.
13. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.
14. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai, (túladagolás)
15. A gyógyszerek megfelelő tárolása –felnőtt útmutatásai mellett. (szavatosság, zárható tárlóhely).
16. Élelmiszerekben lévő tartósítószer.
17. Ételérzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység.
18. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az eddig tanult fertőző betegségekről s azok tüneteiről (láz, kiütés, hányás).
2. Beszélgetés: - a női és férfi test különbségéről, - női nem, hím nem (a nemek közötti eltérések), hormonális változások. A felnőtt kor, testünk változásai, tisztántartása.
3. Fényképek válogatása adott szempontok szerint.

4. Beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról (összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között). Szerepjáték.
5. Az ápolts külső feltétele az ápolts fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra).
6. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.
7. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.
8. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.
9. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).
10. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján.
11. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.
12. Húsárak felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.
13. Szavatosság, elkészítési módok felnőtt segítségével.
14. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek.
15. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás, diabétesz).
16. Beszélgetés az elhízásról,
17. Beszélgetés a gyomorrontásról, emésztési zavarokról.
18. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése.
19. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása.
20. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.
21. Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrással (tartósítószer-allergia).

22. Séta gyógyszertárba, gyógynövényüzletbe.

23. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.

Fogalmak

fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, kozmetikumok, pattanás, bőrápolás, arcszesz, sampon, fogkefe (krém), fodrász, körömmolló, reszelő, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, edzőterem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, nyers, főtt, sült, füstölt, friss hús, tartósítás, szavatosság, romlott, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, tartósítószer, konzerv allergia, természetes tartósító anyagok, természetes konzerválás,

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Ismerni a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért, állatokért.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A természet sokszínűségéről ismereteket szerezni.
2. Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben.

3. Tájékozottság a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszna körében.
4. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért és állatokért.
5. Lehetőségei szerint óvni környezetét élővilágát.
6. Változatos táplálkozás szükségességét megérteni.

Fejlesztési ismeretek

1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (különböző földrészekben élő emberek bőrszín és arcforma, testalkat alapján különböznek tőlünk).
2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése.
3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján.
4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.
5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok).
6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában.
7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése.
8. Összefüggések felismerése.
9. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása.
10. Tápláléklánc.
11. Az ember környezetre gyakorolt hatása.
12. Környezetvédelem.
13. Védett környezet. Nemzeti parkok.
14. Környezetvédő programok.

Tanulói tevékenységek

1. Fotóalbumok, IKT, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.
2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés: pl. szárazföldi:

tüdővel lélegzik, vízi: kopoltyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnak hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb. 3. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). 4. Képes „tápláléklánc” összeállítása. 5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás. 6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek). 7. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók). 8. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert) a helyi adottságok függvényében. 9. Rajzos, írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendezések, tablók készítése. (differenciálás egyéni képességek alapján) 10. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.	
Fogalmak	bőrszín, arcberendezés, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás,

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A tisztaságra vigyázni, környezetének védelmét, szépítését megtanulni. Alapszinten ismerni a víz szerepét a háztartásban és	

	az élet egyéb területein. Környezetében tisztaságot és rendet tartani.

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. A víz életető és romboló hatásait ismerni. 2. Az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat felismerni) és a kapcsolatos teendőket ismerni. 3. Tudni, hogy a szélnek különböző fokozatai vannak, ez lehet romboló és az embert segítő erő. 4. Ismerni és elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére. 5. Tudni, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember, és vannak olyanok, aminek saját maga az okozója. 6. Ismerni, hogy vannak a világnak olyan pontjai, ahol gyakoriak a földrengések, vulkánok. 7. Megtanulni szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani. 8. Környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetészerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát elsajátítani. 9. Észrevenni az elhasználódott levegőt, és megtanulni a szellőztetést. 10. Levegőzésre alkalmas helyeket és a közelben lévő kirándulóhelyeket ismerni lakóhelyén. 11. A szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát ismerni. Fejlesztési ismeretek 1. A természet erői: víz, szél, tűz. 2. Természeti katasztrófák, földrengés, vulkánok. 3. Küzdelem a természet erői ellen. 4. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége). 5. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés).	

6. Tiszta környezetünk.
7. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok.
8. Hulladék újrahasznosítás.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése).
2. IKT anyagok alapján beszélgetés a tűz kultúrtörténeti vonatkozásairól.
3. Tankönyv képeinek értelmezése.
4. Szemléltetés a szellő – szél – orkán - szélvész különbségeiről.
5. IKT és beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása.
6. Egy tűzhányó bemutatása képről, elemi szintű magyarázattal kísérve.
7. IKT és beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról.
8. A tankönyv képeinek értelmezése.
9. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében.
10. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása.
11. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása.
12. Beszélgetés, tábló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól.
13. A szelektív hulladékgyűjtés fontossága a gyakorlatban.
14. Hulladékok csoportosítása.
15. Néhány példa megtekintése filmről az újra felhasznált hulladék feldolgozásáról.
16. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés.
17. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.

Fogalmak	víz, árvíz, szellő, szél, orkán, szélvész, hurrikán, katasztrófa, földrengésjelző, földrengés, vulkán, láva, tűzhányó, környezetvédelem, tiszta (íható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősemlék, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz. Természeti katasztrófák: földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, Ember által okozott: vegyi katasztrófa, atomkatasztrófa, tűzvédek, természeti katasztrófák, óvintézkedések. Légszennyeződés, gőz, gáz, pára. Környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés. Hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír, fém, műanyag alapú hulladékok.

Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	A tanuló ismeri 1. az emberi test felépítését, működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 2. az egészséges táplálkozás és az egészséges életmód jelentőségét, 3. alapszinten a háztartásokban és az élet egyéb területein a víz szerepét és a természet erőit, hatását, 4. a természetvédelem alapjait, 5. a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendőket.

Környezet- és egészségvédelem

(Természettudomány)

A környezet- és egészségvédelem tantárgy célja az általános iskolában elsajátított ismeretek koncepcionális folytatásaként tovább mélyíteni a tanulók ismereteit az emberi szervezet működésével kapcsolatban. A tanulók fokozatosan, egyre önállóbban figyelik meg és értékelik testük működését, felismerik az egészségre káros, veszélyes helyzeteket, védik egészségüket és ismerik a betegség esetén követendő magatartásformákat.

A tantárgy kiemelten foglalkozik az egészséges életmód témakörével, a felnőtt élet legfontosabb természetes testi, lelki folyamataival, a kulturált megjelenés, ápoltság és egészségmegtartás fontosságával. A tantárgy tanítása során különösen hangsúlyos az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel. A tantárgy tanítása során eléri, hogy a tanulók felismerjék mindennapi életükben az élő és élettelen környezet hatásait szervezetükre, feladataikra, munkájukra.

A tantárgy nagy szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természetben és az emberi létezésben előforduló másság megismerésében, elfogadásában.

Önismeret és társas kultúra fejlesztési területen az egészséges lelki egyensúly megtartásában fontos szerepet játszó érzelmi, hangulati jelek felismerésében, kontrolljának alakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló egészséges életmódra törekvését, amely alapját képezi a kiegyensúlyozott felnőtt életnek és megteremti a káros szenvedélyek kerülésének tudatosulását.

A fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismeretei bővülnek az élő és élettelen természet szépségeinek és egyensúlyának megismerése közben, amely hangsúlyozza az önálló életter kialakításának és megóvásának igényét.

A tanulók az anyanyelvi kompetenciaterületen önmaguk és környezetük megfigyelésével fejlődnek a szervezetet érő külső és belső hatások, igények megfogalmazásában, jelzésében.

A természettudományos és technikai kompetenciaterületen mélyülnek a tanulók ismeretei a gyakorlatias természettudományos, különösen a mindennapi háztartásban vagy egyszerű munkavégzésben fontos jelenségek körében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tanuló nyitottá válik az őt körül vevő környezet szépségeinek befogadására.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Az emberi test	20	20
2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	22	22
3. Élő természet – Élőlények és környezetük	15	15
4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	15	15

10. évfolyam

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Felismerni, (magán) megmutatni testrészeit, segítséggel a tanult belső szervek helyét. 2. A betegséggel szembeni félelmet leküzdeni. 3. Felnőttekhez, orvosához bizalommal fordulni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Megnevezni és megmutatni érzékszerveit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök megfelelő alkalmazását.
2. Felismerni magán a testrészeket, segítséggel a tanult belső szerveket.
3. Kérdésre kiválasztani és megnevezni a kérdezett csontot (csigolya, borda), megmutatni magán a főbb izmokat.
4. Megmutatni magán a szívét, a vérnyomásmérőt ismerni és önállóan használni.
5. Ismerni, hogy a tüdő a mellkasban foglal helyet, a tüdőszűrésen szükség szerint részt venni.
6. Segítséggel feleleveníteni a táplálék útját.
7. A vesék, húgyhólyag, vizelet szerepét (méregtelenítés) megérteni.
8. Ismerni, hogy az agy a koponyában van, a fejet óvni kell, a védőfelszerelések ismerete és használata.
9. A testen megjelenő folyamatos változást elfogadni, tudomásul venni.

10. Az orvosi beavatkozással szembeni félelmet leküzdeni.
11. Tudni, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások betartása felnőtt jelenlétében).
12. Ismerni a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülni azokat.
13. Tudni, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez kötelességünk.

Fejlesztési ismeretek

1. Testrészeink.
2. Testünk vázrendszere, a gerinc.
3. Testünk izomrendszere.
4. Belső szerveink.
5. A szív.
6. A tüdő.
7. Az emésztőrendszer.
8. A kiválasztás.
9. Az agy a gondolkodás szerve.
10. Érzékszerveink és védelmük.
11. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, ...időskor).
12. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek pl. vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség stb.)
13. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás.
14. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.
15. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.
16. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.

Tanulói tevékenységek

1. Orvosi ügyelet, mentőkocsi.
2. Veszélyes helyzetek elkerülése.
3. Biztonságos sportolás és munka.
4. Három fő testrész megnevezése, bemutatása.
5. A csontváz, izom, tüdő, szív, gyomor felismerése.
6. Csontvázon a koponya, gerincoszlop, bordák és végtagcsontok bemutatása.
7. A gerinc megkeresése a csontvázon, egy csigolya megmutatása külön.
8. A tanult főbb izmok megmutatása először szemléltetőeszközön, majd saját magán.
9. A szív helyének bemutatása magán, pulzusmérés, a vérnyomásmérő bemutatása.
10. A tüdő helyének megmutatása, beszélgetés a levegő útvjáról (a dohányzás káros hatása).
11. Beszélgetés a táplálék útvjáról és az emésztésről.
12. A vesék és a húgyhólyag bemutatása szemléltető figurán (ábrán).
13. Az agy helyének megbeszélése a koponyában, beszélgetés az agyról (gondolkodás szerve).
14. Beszélgetés az érzékszervekről, és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).
15. Játékos gyakorlatok a fül, illetve szem kiiktatásával.
16. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése.
17. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel.
18. A tanult ismeretek rendszerezése.
19. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről.

20. Orvosi rendelőkben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés). 21. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága. 22. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek. 23. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	
Fogalmak	fej, törzs, végtagok, tüdő, szív, gyomor, belek, végbél, koponya, gerincoszlop, arckoponya, gerinc, csigolya, agykoponya, borda, végtag, csontok, izomszív, vérkeringés, alacsony és magas vérnyomás, tüdő, légzés, táplálkozás, emésztés, vesék, húgyhólyag, vizelet, méregtelenítés, agy, szem (látás), szemüveg, fül (hallás), hallókészülék, orr (szaglás) veszélyhelyzetek (füst). Magzat, magzatvíz, embrió, újszülött, csecsemő, fogalmak és a felmerülő megnevezések. Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tablett, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos,

Témakör	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 22 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Tudatosítani, hogy a testi tulajdonságok változása természetes. 2. Az egészség megőrzése érdekében a helyes táplálkozást és a kapcsolatos ismereteket, teendőket kívánatos szem előtt tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Magát és csoporttársait testalkat szempontjából jellemezni. 2. Tudni, hogy a fertőző betegségek bizonyos tünetekkel járhatnak. 3. Tudni, hogy a menstruáció természetes folyamat és ilyenkor még nagyobb gondot kell fordítani a tisztálkodásra. 4. Megismerni a legszükségesebb kozmetikumokat, és megtanulni azok helyes használatát. 5. Ismerni, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul. 6. Irányítással összeállítani korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora). 7. Tudni, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell- felnőtt útmutatása mellett. 8. Ismerni, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi. 9. Tudni, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni. Fejlesztési ismeretek 1. A fertőző betegségek tünetei, megelőzés, kezelés, gyógyítás. 2. Serdülőkori változások: nemek közti különbségek. Lányok (havi ciklus), fiúk (nemi érése), fokozott higiéniai elvárások.

3. Lelki változások.
4. Testápolás
5. Testi higiénia (pattanásos bőr, hajzsírosodás). Fog és szájápolás. Hajápolás. Körömápolás- a körömvágás veszélyei. (Észrevenni, ha rendezetlen a körme és segítséget kérni körme levágásához.)
6. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre.
7. Táplálkozás - zöldség és gyümölcsfogyasztás.
8. Táplálkozás - tejtermékek.
9. Táplálkozás - húsfogyasztás.
10. Táplálkozás - édességek.
11. Elhízás – diéta. Testedzés.
12. Táplálkozási szokások. Küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással.
13. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.
14. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai, (túladagolás)
15. A gyógyszerek megfelelő tárolása –felnőtt útmutatásai mellett. (szavatosság, zárható tárlóhely).
16. Élelmiszerekben lévő tartósítószer.
17. Ételérzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység.
18. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés az eddig tanult fertőző betegségekről s azok tüneteiről (láz, kiütés, hányás).
2. Beszélgetés: - a női és férfi test különbségéről, - női nem, hím nem (a nemek közötti eltérések), hormonális változások. A felnőtt kor, testünk változásai, tisztántartása.
3. Fényképek válogatása adott szempontok szerint.

4. Beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról (összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között). Szerepjáték.
5. Az ápolts külső feltétele az ápolts fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra).
6. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.
7. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.
8. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.
9. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).
10. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján.
11. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.
12. Húsáruk felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.
13. Szavatosság, elkészítési módok.
14. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok).
15. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás, diabétesz).
16. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról, emésztési zavarokról
17. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése.
18. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása.
19. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.
20. Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrással (tartósítószer-allergia).

21. Látogatás gyógyszerárban, gyógynövényüzletben.

22. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése és tabló készítése az adott témával kapcsolatban.

Fogalmak

fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, kozmetikumok, pattanás, bőrápolás, arcszesz, sampon, fogkefe (krém), fodrász, körömmolló, reszelő, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, edzőterem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer fajták, energia italok, gyógyszer, recept, gyógyszerár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, nyers, főtt, sült, füstölt, friss hús, tartósítás, szavatosság, romlott, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, tartósítószer, konzerv allergia, természetes tartósító anyagok, természetes konzerválás,

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Ismerni a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért, állatokért.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A természet sokszínűségéről ismereteket szerezni.
2. Tájékozódni a tanult ismeretek alapján segítséggel a térképen, könyvekben.

3. Tájékozottság a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszna körében, segítséggel következtetéseket levonni a növények, állatok életmódja alapján.
4. Felelősséget érezni a gondozására bízott növényekért és állatokért.
5. Lehetőségei szerint óvni környezete élővilágát.
6. Változatos táplálkozás szabályait megérteni, betartani.

Fejlesztési ismeretek

1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (különböző földrészekén élő emberek bőrszín és arcforma, testalkat, kultúra alapján különböznek tőlünk).
2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése, megfogalmazása.
3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján.
4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.
5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok).
6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában, harc a globalizáció ellen.
7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése.
8. Összefüggések felismerése, következtetések levonása.
9. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása.
10. Tápláléklánc.
11. Az ember környezetre gyakorolt hatása.
12. Környezetvédelem.
13. Védett környezet. Nemzeti parkok.
14. Környezetvédő programok.

Tanulói tevékenységek

1. Fotóalbumok, IKT, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.
2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés: pl. szárazföldi:

tüdővel lélegzik, vízi: kopoltyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnak hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb. 3. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). 4. Képes „tápláléklánc” összeállítása. 5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás. 6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek). 7. A tapasztalatok rendszerezése. 8. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók). 9. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert) a helyi adottságok függvényében. 10. Rajzos, írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendezések, tablók készítése. (differenciálás egyéni képességek alapján) 11. Feladatlapok megoldása. 12. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.	
Fogalmak	bőrszín, arcberendezés, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, Nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás,

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A tisztaságra vigyázni, környezetének védelmét, szépítését megtanulni. Alapszinten ismerni a víz szerepét a háztartásban és	

	az élet egyéb területein. Környezetében tisztaságot és rendet tartani.

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. A víz életető és romboló hatásait ismerni. 2. Az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat felismerni) és a kapcsolatos teendőket ismerni. 3. Tudni, hogy a szélnek különböző fokozatai vannak, ez lehet romboló és az embert segítő erő. 4. Ismerni és elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére. 5. Tudni, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember, és vannak olyanok, aminek saját maga az okozója. 6. Ismerni, hogy vannak a világnak olyan pontjai, ahol gyakoriak a földrengések, vulkánok. 7. Megtanulni szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani. 8. Környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetészerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát elsajátítani. 9. Észrevenni az elhasználódott levegőt, és megtanulni a szellőztetést. 10. Levegőzésre alkalmas helyeket és a közelben lévő kirándulóhelyeket ismerni lakóhelyén. 11. A szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát ismerni. Fejlesztési ismeretek 1. A természet erői: víz, szél, tűz. 2. Természeti katasztrófák, földrengés, vulkánok. 3. Küzdelem a természet erői ellen. 4. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége). 5. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés).	

6. Tiszta környezetünk.
7. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok.
8. Hulladék újrahasznosítás.

Tanulói tevékenységek

1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás- rajzos feladatlap kitöltése).
2. Felolvasás vagy beszélgetés kapcsán a tűz kultúrtörténeti vonatkozásainak meghallgatása.
3. Tankönyv képeinek értelmezése.
4. Szemléltetés a szellő – szél – orkán - szélvész különbségeiről.
5. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása.
6. Egy tűzhányó bemutatása képről, elemi szintű magyarázattal kísérve.
7. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról IKT alapján.
8. A tankönyv képeinek értelmezése.
9. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében.
10. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása.
11. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása.
12. Beszélgetés, tabló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól.
13. A szelektív hulladékgyűjtés fontossága a gyakorlatban.
14. Hulladékok csoportosítása.
15. Néhány példa megtekintése filmről az újra felhasznált hulladék feldolgozásáról.
16. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés.
17. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.

Fogalmak	víz, árvíz, szellő, szél, orkán, szélvész, hurrikán, katasztrófa, földrengésjelző, földrengés, vulkán, láva, tűzhányó, környezetvédelem, tiszta (íható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősemlék, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz. Természeti katasztrófák: földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, Ember által okozott: vegyi katasztrófa, atomkatasztrófa, tűzvések, természeti katasztrófák, óvintézkedések. Légszennyeződés, gőz, gáz, pára. Környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés. Hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír, fém, műanyag alapú hulladékok.

Összegzett tanulási eredmények a 10. évfolyam végén	A tanuló ismeri 1. az emberi test felépítését, működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 2. az egészséges táplálkozás és az egészséges életmód jelentőségét, 3. alapszinten a háztartásokban és az élet egyéb területein a víz szerepét és a természet erőit, hatását, 4. a természetvédelem alapjait, 5. a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendőket.

Osztályfőnöki óra
(Közösségi nevelés)
9.-10. évfolyam

Az osztályfőnöki óra célja az osztályba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében. A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fontos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése. Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

Az osztályfőnöki óra fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés területén a szabálykövető magatartás fejlesztésében és kiterjesztésében, a cselekedetek előre tervezésében és a következmények előzetes felmérésében, a választások erkölcsi meggyőződés szerinti mérlegelésében.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén felkészít az állampolgári jogok és kötelezettségek tartalmának mélyebb megismerésére, a napi élettel kapcsolatos felelős ügyintézésre.

Az önismeret és társaskultúra fejlesztése területén a tantárgy hozzájárul az emberi kapcsolatok alakításához és megtartásához nélkülözhetetlen korrekt magatartás, empátia és a reális énkép fejlődéséhez.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tanuló megismeri és egyre önállóbban, belülről fakadóan alkalmazza a felnőtt élethez kapcsolódó lakókörnyezeti és munkahelyi egészségvédelem, balesetvédelem szempontjait, tudatosan törekszik testi épségének és érzelmi egyensúlyának megőrzésére. A felelősségvállalás másokért, önkéntesség fejlesztési területen a

tanuló egyre jobban megismeri a közösségi élet színtereit és felismeri szerepét a közösségért végzett munkában, kialakul az igény a kölcsönös segítség iránt.

A fenntarthatóság és környezettudatosság területén a tantárgy segít a személyes élet tevékenységeinek idő-, anyag-, és energiatakarékos tervezésére és lebonyolítására.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	1	1
1 éves óraszám	36	36

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Aktuális témák	14	10
2. Felkészülés a felnőtt létre	10	18
3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	12	8

9.-10. évfolyam

Éves órakeret: 36/36 óra

Témakör	1. Aktuális témák	Javasolt óraszám: 14/10óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Osztályközösséget alakítani. 2. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani, mások ünnepeit megismerni, elfogadni, ünneplésének a tiszteletet megadni (tolerancia). 3. Aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Saját környezetének ismerete. 2. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történéseit figyelemmel kísérni. 3. Aktivitást és együttműködést tan9.-usítani.

4. Megegyezőssel programokat tervezni, a közös eseményeken aktív részvétel.
5. Saját véleményyt megfogalmazni, és azt bátran képviselni.
6. Toleráns viselkedést tanúsítani, vitázni, az álláspontot rugalmasan megváltoztatni meggyőzés hatására.

Fejlesztési ismeretek

1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése.
2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása.
3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok).
4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részvétel.

Tanulói tevékenységek

1. Az intézmény (iskola, munkahely) hagyományainak, történetének megismerése.
2. Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözék megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása.
3. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről).
4. Tanulmányi séta, kirándulás, múzeumlátogatás.
5. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése.
6. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok).
7. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása.
8. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.

Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

Témakör	2. Felkészülés a felnőtt létre	Javasolt óraszám: 10 /18óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A viselkedéskultúrát kialakítani. 2. „Felnőttség” felelősségét megélni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre törekedni. 2. Tudatosan cselekedni, erőfeszítést tenni a kívánt cél elérése érdekében. Norma, normakövetés (példakép). 3. Mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet felállítani. 4. Megérteni a munkafegyelem tartalmát. 5. Ismerni és betartani az általános balesetvédelmi szabályokat. 6. Téves vélemény-, megalapozatlan bizalom káros következményeit figyelembe venni (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások). 7. A pénz kezelésének fontosságát ismerni, gazdálkodásában a könnyelműséget kerülni. 8. A pihenés szükségességét és formái ismerni.

Fejlesztési ismeretek

1. A felnőtt lét előnyei, hátránya.
2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok).
3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya).
4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően.
5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele.
6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékoság, lakás tisztántartása, bezárása).
7. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása).
8. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körütekintő igénybe vétele).
9. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése).
 - Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás).

Tanulói tevékenységek

1. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok.
2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása).
3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése, következmények (példák saját élményekből, filmekből).
4. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.
5. Személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi (hajvágás) számbavétele, tudatosítása.

6. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása, idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése.
7. Saját napirend összeállítása.
8. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása. (A mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése.)
9. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele.
10. Képességlista készítése a számba jövő munkakörökről (pl. a takarító: pontos, kitartó, megbízható, rendszerető).
11. Különböző munkahelyek megismerésére tanulmányi séták (pl. boltok, raktárak, konyhák, műhelyek stb. megtekintése).
12. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása.
13. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása).
14. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban.
15. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés).
16. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása.
17. A pénz értékének tudatosítása. A takarékoság lehetőségeinek megbeszélése.
18. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek.

Fogalmak	munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés, saját érdek, választó, képviselő, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezü aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya, kölcsön, kezes, ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás

Témakör	3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	Javasolt óraszám: 12/8 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az osztályközösség tagjait megismerni. Saját képességeit ismerni, jövőjét reálisan tervezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. A szabályokat elfogadni. 2. Helyes napirendet kialakítani. 3. Érzelmileg azonosulni az elődök tetteivel. 4. Szolidaritást tanúsítani a rászorulókkal szemben. 5. Aktívan részt venni a lakóközösség és az iskolaközösség életében. 6. Bekapcsolódni a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport). Fejlesztési ismeretek 1. Tanulói jogok és kötelességek. 2. Házirend. 3. Tűz- és balesetvédelem. 4. Napirend. 5. Tanórán kívüli elfoglaltságok. 6. Tanulás és tudás. 7. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése). 8. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok. 9. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (többek között kez ügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság).

Tanulói tevékenységek 1. A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. Időbeosztás, órarend. 3. Hatékonyság ellenőrzése. 4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. 5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. 6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés.	
Fogalmak	egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység

Összegzett tanulási eredmények a 9.- 10. évfolyamok végén	A tanuló képes 1. az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, 2. saját képességeinek ismeretére, jövőjének reális tervezésére, 3. aktívan részt venni az intézmény és a lakóhely életében.

Számolás-mérés

(Matematika)

A számolás-mérés tantárgy megerősíti az általános iskolában elsajátított ismereteket, készségeket és megalapozza a minél önállóbb életkezdéshez és a gyakorlati tevékenységek elsajátításához szükséges számolási, számítási és mérési ismereteket. A tantárgy tananyagának elsajátítása során folyamatosan törekedni kell a mindennapi élethez, önellátáshoz, munkatevékenységekhez gyakorlatba ágyazottan kapcsolódó feladatmegoldásokra, kerülni kell a túlzott elméletieskedést, fontos a műveletek tapasztalati megerősítése különböző mérő- és szemléltető eszközökkel. Nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati oktatást megalapozó hossz-, súly-, terület-, kerület-, térfogatmérések megtapasztalására, a több, kevesebb mennyiségek felismerésére és a szükséges tevékenységhez az elégséges mennyiség meghatározására, az alapanyagok beosztásának megalapozására. A számolási műveletek gyakorlásán és az alapvető logikai feladatok megoldásán túl a tantárgy feladata a felnőtt lét megismerését segítő térbeli és időbeli tájékozódási ismeretek bővítése, a mindennapi feladatok tervezéséhez szükséges szempontok figyelembevételével. A térbeli tájékozódás segítése érdekében fontos a közvetlen környezetben és a tágabb környéken történő eligazodás segítése, a közlekedési útvonalak feltérképezése. Az időbeosztás és az idővel történő gazdálkodás állandó gyakorlása, a rendszeresség és a tervezés fontosságának hangsúlyozása elősegíti az önszabályozás kialakulását. A számolás-mérés tantárgy tanítása lehetőséget ad a családi pénzbeosztás szempontjainak megismerésére, a munkabér értékének felismertetésére, a jövedelmek beosztásának tervezésére, a vásárlások során a fontos és nem szükséges áruk elkülönítésére, a fölösleges költsékezés és túlköltés megelőzésére.

A számolás-mérés tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés terén a szabályok betartására, a kitartásra és pontosságra neveléssel, a takarékoság szempontjainak felismertetésével és a mennyiségek igazságos elosztására és arányos beosztására nevelésével.

A családi életre nevelés terén felkészít a lakókörnyezetben történő eligazodásra, a havi, heti és napi rend munka, tanulás, pihenés, szórakozás ésszerű beosztására és családi jövedelem beosztásának megismerésére és tervezésére. A fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen támogatja a takarékos, beosztó életvitel tervezésének és kivitelezésének elveit.

Pályaorientáció területén segíti a munkavégzéshez kapcsolódó mérési tevékenységek és számítási műveletek megismerését és elősegíti a szükséges segédeszközök tervezését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén felkészít a minél önállóbb életvitelhez szükséges gazdálkodási és takarékosági feladatok ellátására. A tanulás tanítása területen segíti az önálló tervezéshez, gondolkodáshoz szükséges adatok felismerését és gyűjtését.

A tantárgy a hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődésében az önálló ismeretszerzés és minél önállóbb következtetések levonásának támogatásával járul hozzá.

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	5	5
1 éves óraszám	180	180

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Térbeli és időbeli tájékozódás	40	40
2. Műveletek	70	70
3. Mértékegységek, mérések, a pénz	70	70

Témakör	1. Térbeli és időbeli tájékozódás	Órakeret: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A térbeli, időbeli tájékozódást fejleszteni. 2. Helyesen értelmezni a mindennapi életben használt földrajzi kifejezéseket, és beszédben helyesen használni a tanultakat.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén. 2. Ismerni az otthon - iskola útvonalát, eligazodni a környező utcákban. 3. Alapvető térképismereteit (égtájak, földrészek és néhány ország megmutatása) bővíteni. 4. Eligazodni Magyarország térképén segítségével. Érzékelni az időbeliség, és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket. 6. Időpontot pontosan meghatározni kétféle óra alapján. Önállóságra törekvés. 7. Az időt hasznosan eltölteni, és jól kihasználni. 8. Tájékozódni tágabb időhatárokon belül szemléltetés alapján. 9. Elemi szinten érdeklődni történelmi események, és személyek iránt.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén. 2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, színek értelmezése. 3. Ismerkedés Magyarország térképével. 4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). 5. Az óra, napirend, heti beosztás szemléltetéssel. 6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok). 7. Ismerkedés régmúlt korokkal, képes kiadványok segítségével. (történelmi időszakok).		
Tanulói tevékenységek		
1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése. Egyéni képességek figyelembe vételével. 2. Az iskola címének elmondása, leírása. 3. Lakóhely, iskola megmutatása a település térképén. (Zala megye, Zalaegerszeg térképén). 4. Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen, (helyi térképen), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. 5. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” játékosan (útvonal meghatározása). 6. Égtájak nevei, értelmezésük. 7. Ismerkedés a földgömbbel. 8. Távolságok becslése, lemérése. Autóutak, vasútvonalak „bejárása”. Piktogramok értelmezése. 9. Csillagok, bolygók, a Nap, a Föld fogalma, a földgömb tanulmányozása, tengerek, óceánok, földrészek helyének meghatározása. 10. Híradások, események helyszínének megkeresése rávezetéssel. 8. Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen, (helyi térképen), egyes útvonalak		

bejárása, felidézése a térképen. 9. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” játékosan (útvonal meghatározása). 10. Égtájak nevei, értelmezésük. 11. Ismerkedés a földgömbbel. 11. Távolságok becslése, lemérése. Autóutak, vasútvonalak „bejárása”. Piktogramok értelmezése. 12. Csillagok, bolygók, a Nap, a Föld fogalma, a földgömb tanulmányozása, tengerek, óceánok, földrészek helyének meghatározása. 13. Híradások, események helyszínének megkeresése rávezetéssel. 14. A Föld különböző tájairól albumok, képes újságok lapozgatása, helyszínek megkeresése térképen. 15. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor).- iránymutatással 16. Időegységekről tanultak bővítése (a másodperctől az évszázadig). 17. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése. 18. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása. 19. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása segítséggel. 20. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának 21. Napi tevékenységek időtartamai. 22. Napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása. 23. Jelenlegi időpont helyes megállapítása. 24. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkortól mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján). 25. Téli és nyári időszámítás. 26. Beszélgetés régi korokról (történelmi évszámok, értelmezésük). 27. Régi épületek, bútorok, ruhák, szerszámok megfigyelése. 28. Múzeumlátogatások, feliratok, magyarázatok olvasása, értelmezése.	
Fogalmak	helységek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, országok, természeti képződmények, időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, 19.30), másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése, régi, ócska, antik, műemlék, időszak, tömegközlekedés, átszállás, közlekedési csomópont távolsági és tömegközlekedési eszközök, Északi sark, Déli sark, Egyenlítő, földrészek, országok nevei, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő, honfoglalás, király, szabadságharc, háborúk

Témakör	2. Műveletek	Órakeret: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Képességeinek megfelelő mértékben elvégezni a műveleteket, becslési, önellenőrzési képességét fejleszteni. 2. A feladat megoldását megtervezni, és helyesen kiszámolni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni a műveletek eredményét. 2. Felismerni a számok nagyságrendjét, alaki, - és helyi értékek különbségét megérteni kevés segítséggel. 3. Egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket. 4. A feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani. 5. Helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre. 6. Megbízhatóan alkalmazni a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizni.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel). 2. Számkör bővítése. 3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés). 4. Szöveges feladatok értelmezése, válasz megfogalmazása.		
Tanulói tevékenységek		
1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. 2. Saját színvonalukon önálló számolás, közös ellenőrzés, javítás. 3. A tagok felcserélése összeadásnál. 4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felfedeztetése. 5. Ismerkedés a szorzás, osztás fogalmával. 6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással. 7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel. 8. Próbálkozás a nagy számok kiolvasásával, ezres, 10- és 100 ezres számjegyeinek megszámolása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása. 9. Helyértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és négyjegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 10. Árak nézegetése árjegyzékekben. 11. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 12. Alaki- és helyi érték differenciálása segítséggel. 13. Telefonszám lejegyzése, elolvasása segítséggel. 14. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.		

Fogalmak	egyesek, tízesek, százask helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízeztől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, a pénz	Órakeret: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. A pénzzel kapcsolatos felelős gondolkodást kialakítani. 2. Takarékoság szükségességét megérteni, elfogadni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Kiválasztani és helyesen alkalmazni a megfelelő mérőeszközt, hozzávetőlegesen mérni. 2. Ismerkedés a pénz gondos kezelésével, megőrzésének módjaival. 3. Differenciálni a szükséges és a luxuscikkeket.		
Fejlesztési ismeretek		
1.Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések. 2.A pénz, pénzkezelés, alapvető banki ismeretek.		
Tanulói tevékenységek		
1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása. 2. Mérőeszközök használatának megfigyelése különböző üzletekben. 3. Mérőeszközök adekvát használata. 4. Egymás testmagasságának mérése, összehasonlítása. 5. Egymás testsúlyának becslése, mérése, adatok feljegyzése, mérések megismétlése fél év után, változás kiszámolása. 6. Mennyiségek növelése, csökkentése, értékek önálló megállapítása, leírása. 7. Súly- és térfogat-mérések a tankonyhán. 8. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a szövással kapcsolatos nagyságrendben. 9. Mért adatok összehasonlítása, szemmérték ellenőrzése méréssel, optikai „csalódások” ellenőrzése (egyenlő, pedig eltérőnek látszik). 10. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása. 11. Összegek kiszámolása. 12. Pénzváltások. 13. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezsi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, bérlet nagyságrendje, összehasonlítása. 14. Számlabefizetés, pénzfeladás módjának megfigyelése. 15. Vásárlások. 16. Üzletekben, katalógusokban árak megfigyelése, összehasonlítása.		

17. „Mit vehetnél ennyi pénzből?” becslés, javítás. 18. Hasonló áruk keresése több katalógusban. 19. „Melyik olcsóbb?” Árak és mennyiségek összefüggése. 20. Akciós áruk, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása felnőtt segítségével. 21. Termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?” 22. Hirdetéseken, plakátokon összegek keresése. 23. Különböző szolgáltatások árai (pl. kulcsmásolás, fodrász, órás, telefon). 24. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk. 25. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat).	
Fogalmak	személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékoság, több, kevesebb, pontosan annyi, nőtt, hízott, fogyott, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás, bank, posta, csekk, bankkártya, ellenőrző szelvény

Összegzett tanulási eredmények a 9. évfolyam végén	A tanuló képes segítséggel és irányítással 1. számok (nagy számok) kiolvasására, nagyságrendjük érzékelésére, 2. mérések, mértékegységek alkalmazására, 3. több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 4. időegységek adekvát használatára 5. a számológép megbízható alkalmazására, 6. a pénz fontosságának megértésére, beosztására, megóvására.

Témakör	1. Térbeli és időbeli tájékozódás	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A térbeli, időbeli tájékozódást fejleszteni. 2. Helyesen értelmezni a mindennapi életben használt földrajzi kifejezéseket, és beszédben helyesen használni a tanultakat.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén. 2. Ismerni az otthon - iskola útvonalát, eligazodni a környező utcákban. 3. Alapvető térképismereteit (égtájak, földrészek és néhány ország megmutatása) elmélyíteni. 4. Eligazodni Magyarország térképén. Megérteni az időbeliség, és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket. 6. Időpontot pontosan meghatározni kétféle óra alapján. 7. Az időt hasznosan eltölteni, és jól kihasználni. 8. Tájékozódni tágabb időhatárokon belül. 9. Érdeklődni történelmi események, és személyek iránt.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén. 2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése. 3. Magyarország térképe. 4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). 5. Az óra, napirend, heti beosztás. 6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok). 7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok).		
Tanulói tevékenységek		
1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkamunkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése. 2. Az iskola címének elmondása, leírása. 3. Lakóhely, iskola megmutatása a település térképén. (Zala megye, Zalaegerszeg térképén). 4. Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen, (helyi térképen), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. 5. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” (útvonal meghatározása). 6. Égtájak nevei, értelmezésük, viszonyításuk. 7. A földgömb. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése. 8. Távolságok becslése, lemérése, átszámítása. Autóutak, vasútvonalak „bejárása”. Piktogramok értelmezése. 9. A csillagok, bolygók, a Nap, a Föld IKT szemléltetése, fogalmak magyarázata, a földgömb tanulmányozása, tengerek, óceánok, földrészek helyének meghatározása. 10. Híradások, események helyszínének megkeresése differenciáltan.		

11. A Föld különböző tájairól albumok, képes újságok lapozgatása, helyszínek megkeresése térképen. 12. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor). 13. Időegységekről tanultak elmélyítése (a másodperctől az évszázadig). 14. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése. 15. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása. 16. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása segítséggel. 17. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás). 18. Napi tevékenységek időtartamai. 19. Napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása. 20. Jelenlegi időpont helyes megállapítása. 21. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkorától mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani utolsó és első tanítási nap alapján). 22. Téli és nyári időszámítás. 23. Beszélgetés régi korokról (történelmi évszámok, értelmezésük). 24. Régi épületek, bútorok, ruhák, szerszámok megfigyelése. Múzeumlátogatások, feliratok, magyarázatok olvasása, értelmezése.	
Fogalmak	helységek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, országok, természeti képződmények, időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, 19.30), másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése, régi, ócska, antik, műemlék, időszak, tömegközlekedés, átszállás, közlekedési csomópont távolsági és tömegközlekedési eszközök, Északi sark, Déli sark, Egyenlítő, földrészek, országok nevei, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő, honfoglalás, király, szabadságharc, háborúk

Témakör	2. Műveletek	Órakeret 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Képességeinek megfelelő mértékben elvégezni a műveleteket, becslési, önellenőrzési képességét fejleszteni. 2. A feladat megoldását megtervezni, és helyesen kiszámolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni a műveletek eredményét.
2. Felismerni az ellentétes műveletek összefüggéseit.
3. Felismerni a számok nagyságrendjét, alaki, - és helyi értékek különbségét megérteni.
4. Egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket.
5. A feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani.
6. Helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre.
7. Megbízhatóan alkalmazni a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizni.

Fejlesztési ismeretek

1. Műveletek 100-as körben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel).
2. Számkör bővítése.
3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés).
4. Szöveges feladatok (az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása).

Tanulói tevékenységek

1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal.
2. Saját színvonalukon önálló számolás, közös ellenőrzés, törekvés önálló javításra.
3. Összetett, több műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál.
4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése.
5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben.
6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással.
7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel.
8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10- és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása.
9. Helyértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és négyjegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása.
10. Árak nézegetése árjegyzékekben.
11. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása.
12. Alaki- és helyi érték differenciálása.
13. Telefonszám lejegyzése, elolvasása.

Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.

Fogalmak	egyesek, tízesek, százask helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, a pénz	Órakeret: 70 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	3. A pénzzel kapcsolatos felelős gondolkodást kialakítani. 4. Takarékoság szükségességét megérteni, elfogadni.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Kiválasztani és helyesen alkalmazni a megfelelő mérőeszközt, pontosan mérni. 2. A pénz gondos kezelését, megőrzésének módját ismerni. 3. Differenciálni a szükséges és a luxuscikkeket.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések. 2. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek.		
Tanulói tevékenységek		
1. 1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása. 2. Mérőeszközök használatának megfigyelése különböző üzletekben. 3. Mérőeszközök helyes használata. 4. Egymás testmagasságának mérése, összehasonlítása. 5. Egymás testsúlyának becslése, mérése, adatok feljegyzése, mérések megismétlése fél év után, változás kiszámolása. 6. Mennyiségek növelése, csökkentése, értékek önálló megállapítása, leírása. 7. Súly- és térfogat-mérések a tankonyhán. 8. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a szövessel kapcsolatos nagyságrendben. 9. Mért adatok összehasonlítása, szemmérték ellenőrzése méréssel, optikai „csalódások” ellenőrzése (egyenlő, pedig eltérőnek látszik). 10. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása. 11. Összegek kiszámolása, pénzváltások. 12. Különböző jövedelemforrások számbavétele. 13. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezsi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, bérlet nagyságrendje, összehasonlítása. 14. Számlák befizetésének, pénz feladásának gyakorlása felügyelet mellett. 15. Vásárlások. 16. Üzletekben, katalógusokban árak tanulmányozása. 17. „Mit vehetnél ennyi pénzből?” becslés, javítás. 18. Hasonló áruk keresése több katalógusban. 19. „Melyik olcsóbb?” Árak és mennyiségek összefüggése. 20. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása, törekvés a feladat önálló megoldására. 21. Termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?” 22. Hirdetéseken, plakátokon összegek keresése. 23. Különböző szolgáltatások árai (pl. kulcsmásolás, fodrász, órás, telefon).		

24. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk. 25. Egyszerűbb banki fogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat).	
Fogalmak	személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, részletfizetés, takarékoság, több, kevesebb, pontosan annyi, nőtt, hízott, fogyott, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás, bank, posta, csekk, bankkártya, ellenőrző szelvény, internetes banki műveletek

Összegzett tanulási eredmények a 10. évfolyam végén	A tanuló képes 5. számok (nagy számok) kiolvasására, nagyságrendjük érzékelésére, 6. mérések, mértékegységek alkalmazására, 7. több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 8. időegységek adekvát használatára 9. a számológép megbízható alkalmazására, 10. a pénz fontosságának megértésére, beosztására, megóvására.

TESTNEVELÉS

A közép súlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola
10. évfolyamának tanterve

A tantárgy elsődleges célja a rendszeres mozgás, testedzés és az egészséges életmód iránti igény kialakítása. Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata. Az általános iskolai testnevelés során kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése, pontosítása, tudatosítása, alapmozgások gyakorlása. Ritmus és sorrend megtartása mozgásos feladatokban. Mozgásos tevékenységgel a tartási hibákat korrigálni, a motorikus képességek fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása, testi fejlődés zavarainak korrekciója. A sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képességek /figyelem/ fejlesztése. A munkatevékenység során szükséges ügyesség, erő, állóképesség, kitartás, edzettség, bátorság, akarat fejlesztése. Sportversenyek elemeinek elsajátítása, labda-biztonság növelése, felkészülés iskolai sportversenyekre. Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése. Növekvő elem és ütemszámú mozgássorok elsajátítása.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát. A testnevelés tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen hozzájárul a verbális utasítások megértéséhez, a mozgások bemutatás vagy szóbeli irányítás alapján minél pontosabban és differenciáltabban történő kivitelezéséhez. A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Vezényszavakat ismerni és követni. 2. Gyakorlatokat társakhoz és alkalomhoz illően fegyelmezetten végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Önállóan sorakozni, az irányokat ismerni. 2. A gyakorlatokat egyre pontosabban végrehajtani Fejlesztési ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tanulói tevékenységek 1. Sorakozó magasság szerint. 2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. 5. (Irányítással) 6. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 7. Vezényszavak megértése. 8. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.	
Fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Adott ritmust átvenni és követni. 2. Megtanult mozgáselemeket kitartóan végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Egyszerű utasításokat megérteni. 3. Kéziszerket megfelelően használni. Fejlesztési ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tanulói tevékenységek 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás, és ütemtartás figyelembe vételével.	
Fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek megnevezése

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Gyakorlatokat kitartóan végezni, a hibákat javítani. 2. Izmokat erősíteni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Szóbeli utasításokat megérteni. 2. Egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban. Fejlesztési ismeretek 1. Guggolás 2. Kúszás 3. Mászás 4. Függeszkedés 5. Távolugrás 6. Guruló átfordulás előre, hátra 7. Állórajt, futás 8. Egyensúlyozó járás. Tanulói tevékenységek 1. Guggoló járás, 2. kúszás padok között, 3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés), 4. egy lábról elrugaszkodás távolugrás nekifutásból, 5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre

sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra), 6. állórajtból versenyfutás, 7. helyben rugózásból elrugaszkodás, 8. mászás kötélén, bordásfalon, 9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át, 10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból, 11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.	
Fogalmak	gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter,

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Szabályokat megérteni, betartani. 2. Labdát vezetni egyre biztosabban. Fejlesztési ismeretek 1. Kislabda dobás 2. Átadások 3. Labdavezetés Tanulói tevékenységek 1. Kislabda dobás, álló helyzetből. 2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla). 3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző

feladathelyzetekben. 4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések. 5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése. 6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás, lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.	
Fogalmak	gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kíséni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Betartani a sportjátékok elemi szabályait, és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni. 2. A szabályokat minél pontosabban betartani. Fejlesztési ismeretek 1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda 2. Pingpong 3. Labdarúgás 4. Tollaslabda, szivacslobda. 5. Kidobós 6. Úszás (vízbiztonság) 7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata 8. Teke, kugli, biliárd 9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenységek

1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés, kosárra dobás, védekezés,
2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás,
3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke,
4. szivacs labda, tollas labda ütögetés, átütés a háló másik oldalára.
5. Az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása.
6. Egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó).
7. Úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása.
8. Kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.

Fogalmak

sportágak megnevezése, kosárpálánk, kosár, kosárlabda, szerva, szerválás, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellő átadás

Összegzett tanulói eredmények a 10. évfolyam végén

A tanuló képes

- a mozgásos tevékenységek rendszeres végzésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képesség szintjének emelése érdekében,
- sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára,
- sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére.
- testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat,
- egyensúlyozni változó feltételek között,
- kitartóan, javuló technikával futni,
- törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra,
- a megfelelő mozgásmintát követni.

TESTNEVELÉS

A középűlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó készségfejlesztő iskola
9. évfolyamának tanterve

A tantárgy elsődleges célja a rendszeres mozgás, testedzés és az egészséges életmód iránti igény kialakítása. Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata. Az általános iskolai testnevelés során kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése, pontosítása, tudatosítása, alapmozgások gyakorlása. Ritmus és sorrend megtartása mozgásos feladatokban. Mozgásos tevékenységgel a tartási hibákat korrigálni, a motorikus képességek fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása, testi fejlődés zavarainak korrekciója. A sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képességek /figyelem/ fejlesztése. A munkatevékenység során szükséges ügyesség, erő, állóképesség, kitartás, edzettség, bátorság, akarat fejlesztése. Sportversenyek elemeinek elsajátítása, labda-biztonság növelése, felkészülés iskolai sportversenyekre. Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése. Növekvő elem és ütemszámú mozgássorok elsajátítása.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát. A testnevelés tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületen hozzájárul a verbális utasítások megértéséhez, a mozgások bemutatás vagy szóbeli irányítás alapján minél pontosabban és differenciáltabban történő kivitelezéséhez. A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Vezényszavakat ismerni és követni. 2. Gyakorlatokat társakhoz és alkalomhoz illően fegyelmezetten végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Önállóan sorakozni, az irányokat ismerni. 2. A gyakorlatokat egyre pontosabban végrehajtani Fejlesztési ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tanulói tevékenységek 1. Sorakozó magasság szerint. 2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. 5. (Irányítással) 6. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 7. Vezényszavak megértése. 8. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.	
Fogalmak	nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Adott ritmust átvenni és követni. 2. Megtanult mozgáselemeket kitartóan végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Egyszerű utasításokat megérteni. 3. Kéziszerket megfelelően használni. Fejlesztési ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tanulói tevékenységek 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.) 3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás, és ütemtartás figyelembe vételével.	
Fogalmak	négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek megnevezése

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Gyakorlatokat kitartóan végezni, a hibákat javítani. 2. Izmokat erősíteni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Szóbeli utasításokat megérteni. 2. Egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban. Fejlesztési ismeretek 1. Guggolás 2. Kúszás 3. Mászás 4. Függeszkedés 5. Távolugrás 6. Guruló átfordulás előre, hátra 7. Állórajt, futás 8. Egyensúlyozó járás. Tanulói tevékenységek 1. Guggoló járás, 2. kúszás padok között, 3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés), 4. egy lábról elrugaszkodás távolugrás nekifutásból, 5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre

sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra), 6. állórajtból versenyfutás, 7. helyben rugózásból elrugaszkodás, 8. mászás kötélén, bordásfalon, 9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át, 10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból, 11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.	
Fogalmak	gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter,

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Szabályokat megérteni, betartani. 2. Labdát vezetni egyre biztosabban. Fejlesztési ismeretek 1. Kislabda dobás 2. Átadások 3. Labdavezetés Tanulói tevékenységek 1. Kislabda dobás, álló helyzetből. 2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla). Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben.

4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések. 5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése. 6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás, lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.	
Fogalmak	Gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kíséreni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Betartani a sportjátékok elemi szabályait, és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni. 2. A szabályokat minél pontosabban betartani. Fejlesztési ismeretek 1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda 2. Pingpong 3. Labdarúgás 4. Tollaslabda, szivacs labda. 5. Kidobós 6. Úszás (vízbiztonság) 7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata 8. Teke, kugli, biliárd 9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenységek 1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés, kosárra dobás, védekezés, 2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás, 3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke, 4. szivacs labda, tollas labda ütögetés, átütés a háló másik oldalára. 5. Az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása. 6. Egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó). 7. Úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása. 8. Kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.	
Fogalmak	Sportágak megnevezése, kosárpálánk, kosár, kosárlabda, szerva, szerválás, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellő átadás
Összegzett tanulói eredmények a 9. évfolyam végén	A tanuló képes • a mozgásos tevékenységek rendszeres végzésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képesség szintjének emelése érdekében, • sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, • sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére. • testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, • egyensúlyozni változó feltételek között, • kitartóan, javuló technikával futni, • törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, a megfelelő mozgásmintát követni.

Konyhai kisegítő készségfejlesztő

A Konyhai kisegítő szakirányban felkészíti a tanulót e terület speciális, szakmai ismereteinek megismerését teszi lehetővé elméleti - és gyakorlati síkon.

A tantárgy célja: a tanuló megismertetése a konyhai kisegítő munka ismereteivel, a fejlesztett kompetenciák mentén a teljesebb munkahelyi integráció elérése és a tanuló munkaerő-piaci felkészítésének támogatása.

Feladatok:

1. A konyhai kisegítő munka ismereteinek elsajátítása. A korszerű szakmai ismeretek nyújtása mellett, megfelelő szaktudással támogassa a gyakorlati képzés eredményességét.
2. A gyakorlat során alakuljon ki a szakmához való pozitív hozzáállás, hogy munkájuk fontos, fejlődjön a felelősségtudatos munkavállalói magatartás.
3. Érezzék, hogy tevékenységükkel a közösség érdekeit segítik, minél önállóbb munkájukat környezetük elismeri.
Felelősségvállalás másokért, önkéntességfejlesztési területen fejlődik a tanuló együttműködési képessége a munkahelyen, elfogadja a megfelelő mértékű segítségnyújtást, irányítást, probléma esetén képes segítséget kérni és adni.

Fenntarthatóság, környezettudatosság terén a készségfejlesztő kerettanterv fejleszti a környezeti szennyeződések és környezetkárosító tevékenységek elkerülésének tudatosulását, helyes szokásrend alakul ki a konyhatechnológiai eljárások során.

Pályaorientáció fejlesztési területen a tanuló megismeri a konyhai kisegítő munka tevékenységeit, a készségfejlesztő kerettanterv elsajátítása támogatja a tanuló számára a munkatevékenységekhez szükséges segítségnyújtás mértékének megismerését és elfogadását.

A konyhai kisegítő készségfejlesztő oktatásának tárgyi feltételei:

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető tanműhely szükséges, a tanulók testméretének és ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel, munkaasztalokkal felszerelve.

Eszközigény: 1. tűzhely sütővel 2. hűtőszekrény 3. mosogató 4. tisztítószeres és -eszközök 5. mosogatószerek és -eszközök 6. tárolóedények 7. csomagolóanyagok 8. főzési alapanyagok 9. konyhai eszközök

Minimális követelmény:

A tanuló konyhai kisegítő szakma ismereteinek elsajátítása során legyen képes:

- a munkához szükséges alapvető munka – és balestevédelmi szabályok betartására.
- a megfelelő higiénés – és hulladékkezelés szabályainak betartása mellett a munkavédelmi ruházat valamint eszközök használata.
- a megismert és használt termékeket beépíteni a munkafolyamatokba és megfelelően tudja tárolni.
- a konyhai előkészítő eljárások elsajátítására.

- a konyha gépek és berendezések szakszerű használatára.
- a mosogatási tevékenység folyamatának szakszerű elsajátítására.
- a takarítási tevékenység folyamatának szakszerű alkalmazására.

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	11-12.
Heti órakeret	12
2 éves órakeret	864
Ebből kötött	778
Szabadon tervezhető órakeret	86

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Munka-, tűz és balesetvédelmi ismeretek	48	24	24
2. Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek	48	24	24
3. Áruismeret – Tárolás	48	24	24
4. Konyhai előkészítő eljárások	186	93	93
5. Konyha gépei és berendezései	48	24	24
6. Mosogatási tevékenységek	200	100	100
7. Takarítási tevékenységek	200	100	100
8. Szabadon tervezhető órakeret	86	43	43

11 – 12. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Munka-, tűz és balesetvédelmi ismeretek	Órakeret 48 óra
Előzetes tudás	Alapvető ismeretek a konyhai helységekről, gépekről, folyamatokról. A munka és munkakörülmények ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A konyhában az előkészítő, sütő-főző és tisztítási eljárások során előforduló veszélyhelyzetek megelőzése, balesetforrások felismertetése, védő - óvó rendszabályok betartása. Baleset-elhárítás, munkavédelem egyes munkafolyamatnál.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek /fejlesztési követelmények	
1. Munkaruha, munkacipő, védőruházat megismerése,	<i>Ismeretek</i> 1. Munka- és védőruha tisztántartásának, tárolásának szempontjai. 2. Gépek, berendezések, eszközök	

tisztántartása. Lógó, nem megfelelő méretű felszerelés veszélyei. 2. Gépek, berendezések, kéziszerszámok, vegyszerek megismerése, biztonságos használata. 3. Tűzvédelmi szabályok, tűzriadó terv megismerése. 4. Elsősegély nyújtási alapismeretek elsajátítása.	működése, célszerűsége, veszélyhelyzetek felismerése, munkavédelmi eljárások. 3. Szűrő, vágó, aprító eszközök alkalmazásának szabályai. 4. Tűzveszélyes berendezések, érintésvédelmi szabályok és égési sérülés veszélyét rejtő lehetőségekkel történő óvatos magatartás kialakítása. 5. Vegyszerek alkalmazásának, tárolásának szabályai. 6. Elsősegélynyújtás alapjai, értesítendő köre. <i>Tevékenység</i> 1. Konyha veszélyes helyiségeinek, eszközeinek, berendezéseinek megközelítése, kezelése. 2. Ruha- és cipőgondozási feladatok, gumikesztyű, kötény, fejfedő fontossága. 3. Konyhai eszközök használata, tisztítása, előkészítése megfelelő segítséggel. 4. Tisztítási és takarítási feladatok ellátásának és a balesetek megelőzése közötti összefüggés felismertetése. 5. Vegyszerek felismerése, tárolása, biztonságos használata. 6. Elsősegély nyújtási gyakorlatok, elsősegélyláda elhelyezése, eszközei. Segítségkérés lehetőségei.
Fogalmak	munkavédelem, munkaruha, védőruha, védőfelszerelés, baleset, elsősegély, munkaalkalmasság, szakképzettség, szabályzat, munkafolyamat, baleseti forrás, védekezés módszerei, veszélyforrások, helyiségek, eszközök neve, vegyszerek elnevezése, szabályok rögzítése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek	Órakeret 48 óra
Előzetes tudás	Alapvető higiénés szabályok és a környezet tisztasági szabályainak ismerete.	

	A jó munkahelyi közérzet feltételeinek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egészség- és környezetkárosító tevékenységek és lehetőségek tudatos elkerülése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek /fejlesztési követelmények	
1. A konyhai munka során felmerülő egészségkárosító tevékenységek felismerése, megelőzése, elkerülése. 2. Környezeti károk és szennyeződések megelőzése, hulladékkezelési megoldások alkalmazása. 3. Szennyezés elkerülésének elsajátítása.	<i>Ismeretek</i> 1. A fizikai munka során jelentkező fáradtság, megerőltetés jelzése, megfelelő pihenőidő biztosításának fontossága. 2. A konyhai előkészítő munka során keletkező hulladék kezelése, szelektív hulladékgyűjtés fontossága. 3. Konyhai maradék ártalmatlanítása, gyűjtése, szállítása. 4. Hulladék és szemét közötti különbség felismerése. 5. Rendszeres és rendkívüli takarítási eljárások megismerése.	
	<i>Tevékenységek</i> 6. Munkatevékenység és pihenő idő ritmusának betartása. 7. Hulladék szelektív csoportosítása (csomagolóanyagok, alapanyagok) szerves, szervetlen válogatás. 8. Komposztálási eljárások megismerése. 9. Konyhai maradék kezelése. 10. Egészséget kímélő, megfelelő védőfelszerelésben, megfelelő anyagokkal, eszközökkel végzett takarítási eljárások.	
Fogalmak	szennyeződés, konyhai maradék, takarító vegyszerek és eszközök nevei, higiénés szabály, hulladék, szemét, hulladékkezelés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Áruismeret – Tárolás	Órakeret 48 óra
Előzetes tudás	Háztartási konyhai helységek, berendezések ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző élelmiszer alapanyagok és feldolgozott ételek tárolási	

	eljárásainak, szakszerű hőkezelésének, tároló edényeknek, helyiségeknek, berendezéseknek alkalmazása.
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek
1. Előkészített és előkészítés előtt álló élelmiszer alapanyagok szabályos tárolásának alkalmazása. 2. Az egyes áruajták számára kívánatos hőmérséklet és páratartalom biztosítása. 3. Eredeti csomagolásban és átcsomagolt formában történő tárolás különbségei, eltarthatóság idejének meghatározása. 4. Tároló helyiségek, edények célszerűsége, árucsoportok szerint. 5. Konyhai maradék szállítási, tárolási alapelvei.	<i>Ismeretek</i> 1. Előkészített és előkészítés előtt álló alapanyagok csoportosítása, tárolási eljárásaik megkülönböztetése. 2. Tárolási módok csoportosítása hőmérséklet, páratartalom, fény stb. szerint. 3. Csomagoláson feltüntetett és konyhai szabályzatban rögzített eltarthatóság betartásának fontossága. 4. Tartósítási lehetőségek. 5. Lejárt szavatosságú anyagok megsemmisítésének szabályai. Romlott, rossz minőségű, nem megfelelő állagú áru felismerése. <i>Tevékenységek</i> 1. Közreműködés minél önállóbban konyhai nyersanyagok, alapanyagok helyes tárolásában. 2. Tartósítás és alapanyagok tárolása felhasználásig hőkezeléssel, sózással, stb. 3. Nem megfelelő minőségű áru felismerése, megkülönböztetése jó minőségű alapanyagoktól. 4. Konyhai előkészítő munka során az alapanyag és hulladék helyes kezelése.
Fogalmak	Nyersanyag, tároló edények és helyiségek, berendezések nevei, szavatosság, lejárt szavatosság, eltarthatóság, tartósítás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Konyhai előkészítő eljárások	Órakeret 186 óra
Előzetes tudás	Háztartásban használt konyhai alapanyagok, sütésre-főzésre történő előkészítésének ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző élelmiszer alapanyagok szakszerű, takarékos előkészítése a feldolgozáshoz.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	
1. Konyhai alapanyagok tisztítási eljárásainak megismerése. 2. Sütés-főzési előkészítési módok megismerése, céloknak megfelelő csoportosítása.	<i>Ismeretek</i> - Konyhai nyersanyagok tisztításának, előkészítésének, darabolásának lehetőségei és kívánalmai a felhasználási célnak megfelelően. <i>Tevékenységek</i> - Konyhai nyersanyagok tisztítása (például: mosás, hámozás, tojásfeltörés) - Előkészítő munkák. (például: szeletelés, reszelés, darálás, klopfolás, sózás, áztatás, panírozás, tojások szétválasztása)	
Fogalmak	Hámozás, darabolás, reszelés, gyalulás, klopfolás, panírozás, bundázás, nyújtás, sodrás, az előkészítésben használt anyagok és eszközök nevei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Konyhai gépek, berendezések, kéziszerszámok és textíliák	Órakeret 48 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a háztartásban használt konyhai gépekről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A konyhai előkészítési és sütés, főzési eljárásokban alkalmazott eszközök, gépek megismerése, elővigyázatos alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	
1. Gépek, kézi eszközök működésének, alkatrészeinek megismerése. 2. Eszközök csoportosítása felhasználás szerint. 3. Gépek működtetésében használatos piktogramok felismerése, jelentésük	<i>Ismeretek</i> - Konyhai eszközök és alkatrészek megnevezése, csoportosítása funkció, működési elv szerint. - Eszközök biztonsági előírásai, a balesetmentes használat szempontjai. - Konyhai eszközök használatakor alkalmazott piktogramok értelmezése. - Textíliák, papíráruk célirányos, takarékos használata.	

megértése.	
4. Textilek, papíráru alkalmazásának lehetőségei.	<i>Tevékenységek</i> 1. Konyhai eszközök minél nagyobb önállósággal történő használata. 2. Biztonsági, védő-óvó rendszabályok betartása a használat és a tisztítási eljárások során. 3. Textilek, papíráru csoportosítása, célszerű használata.
Fogalmak	konyhai gép, konyhai berendezés, balesetveszélyes gépek, alkatrészek megnevezései, piktogramok értelmezései.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Mosogatási tevékenységek	Órakeret 200 óra
Előzetes tudás	Háztartási mosogatási ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A nagykonyhai mosogatási műveletek ismerete.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	
1. Mosogató helyiségek funkciójának ismerete. 2. Mosogató és tisztítószeres és eszközök megismerése. 3. Mosogató és mosogatógép tisztántartásának fontossága.	<i>Ismeretek</i> 1. Mosogató helyiségek célja, berendezései. 2. Mosogató és tisztító szerek tárolása, biztonságos alkalmazása. 3. Vegyszereken található piktogramok értelmezése. <i>Tevékenységek</i> A mosogatási tevékenységekre jellemző szakmai gyakorlat elsajátítása. 1. Edények tisztítási feladatainak szakszerű ellátása. 2. Evőeszközök mosogatása. 3. Tároló- és szállítóedények mosogatása. 4. Megfelelő óvatosság a mosogatási tevékenységek közben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mosogató eszközök és anyagok megnevezései, mosogatási tevékenység.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Takarítási tevékenységek	Órakeret 200 óra

Előzetes tudás	Háztartásban alkalmazott takarítási módok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A konyha szakszerű takarításának megismerése és alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	
1. Takarító és tisztítószeres és eszközök megismerése. 2. Takarítóeszközök tisztántartásának fontossága. 3. Takarítószereken található piktogramok értelmezése.	<i>Ismeretek</i> 1. Takarítóeszközök és tisztítószeres szakszerű és célszerű használata. 2. Biztonságos anyag és eszközhasználat módjai. <i>Tevékenységek</i> 1. Takarítási műveletek szakszerű ellátása. 2. Megfelelő óvatosság takarítás közben.	
Fogalmak	Takarító eszközök és anyagok megnevezései, takarítási tevékenységek, szakszerű használat.	

Előzetes tudás	A tanulók ismereteinek felmérése az árufeltöltésről, az áruk ismeretéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tanulók ismereteinek bővítése az árufeltöltésről, az áruk ismeretéről.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az árufeltöltő szakma megismertetése, bemutatása, megtanítása és begyakoroltatása.	<i>Ismeretek</i> Az árucikkek csoportosítása, fajtái, jellemzőik. <i>Tevékenységek</i>	<i>Kommunikáció:</i> szókincsbővítés, összetett mondatalkotás. <i>Számolás-mérés:</i> időtartam, mennyiség.
Fogalmak	takarítási tevékenységek, tisztítószer, szakszerű használat.	

Árufeltöltő készségfejlesztő

Célok

1. Az árufeltöltő tevékenységek bemutatása, megtanítása, gyakorlása, a szükséges készségek elsajátítása és önálló – részben önálló – alkalmazása.
2. Készítse fel a fiatalokat arra, hogy egyéni megsegítéssel legyenek képesek felnőttként munkát vállalni, a munkaerőpiacon segítséggel eredményesen helytállni.

Feladatok

1. A gyakorlat lehetőség szerint biztosítsa a tanulók munkatapasztalat-szerzését, a munkahelyi környezet megismerését.
2. A tanulók ismerjék meg és alkalmazzák a munkaviszonyból származó kötelezettségeiket és az ehhez fűződő jogaikat.
3. A tanulók sajátítsák el az áruk rendszerezésének, rendezésének gyakorlatát és ismerjék fel tevékenységük fontosságát.

Tárgyi feltételek:

Intézményi belső gyakorlathoz többfunkciós polcrendszer és tárolók, csomagoló és mozgató eszközök, gyakorló eladótér szükséges. A gyakorlat során biztosítani kell minél többféle árucikk és göngyöleg megismerését iskolai tanműhelyben és sokféle valódi eladótérben és raktárban.

Eszközigény:

1. Munkavédelmi felszerelések (munkaköpeny, védőkesztyű, munkacipő, stb..)
2. Különféle árucikkek
3. Polcrendszerek
4. Anyagmozgató eszközök (talicska, bevásárló kocs, „béka”...)
5. Takarító eszközök és anyagok
6. Szemléltető eszközök
7. Szakkönyvek, tankönyvek, képes lapok

8. Audiovizuális eszközök
9. Számítógép, interaktív tábla
10. Fényképezőgép, kamera

A képzés végére elvárt teljesítmény:

1. A tanuló képessé válik a munkavédelmi és balesetmegelőző szabályok betartására.
2. Megismeri a különféle árucikkeket, termékeket, képes csoportosítani őket, a kereskedelmi céloknak megfelelően elhelyezni a bemutató térben vagy raktárban.
3. Segítséggel, de a képzés során egyre önállóbban képes utasításoknak megfelelően, a szabályosságot betartva dolgozni.
4. Megismeri az elvárt udvariassági szabályokat, alkalmazkodni képes a munkahelyi hierarchiához.

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	11-12.
Heti órakeret	4
2 éves órakeret	288
Ebből kötött	260
Szabadon tervezhető órakeret	28

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	11-12.	11.	12.
1. Általános Ismeretek	8	4	4
2. Tájékozódás, árurendszerzés	16	8	8
3. Munkavállalói ismeretek	16	8	8
4. Munka-, baleset-, és környezetvédelmi ismeretek	16	8	8
5. Áruismeret	102	51	51
6. Árufeltöltési ismeretek	102	51	51
Szabadon tervezhető órakeret	28	14	14

Tematikai egység	1. Általános ismeretek	Órakeret: 16 óra/8 óra
Fejlesztési cél	A tanulók részére áru feltöltő tevékenység bemutatása, megtanítása, gyakorlása. Az ehhez szükséges készségek elsajátítása.	
Előzetes tudás	A tanulók előzetes ismerete az áru csoportokról. Előzetes tudás felmérése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Legyen képes a tanuló az alapvető munkavédelmi és baleset megelőzési szabályok felidézésre, alkalmazására, betartására. Kommunikáció (szakmai szókincs, kifejezések) fejlesztése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Fejlesztési feladat 1. Az árufeltöltési munka megismerése. 2. Változatos feladatok a tanulók számára az ismeretek elsajátításához. Ismeretek 1. Általános áru- és rendszerezési ismeretek 2. Balesetvédelem 3. Anyagismeret 4. Termékek sokféleségének ismerete 5. Helyismeret, tájékozódás az eladótéren. 6. Védőruhák, védőeszközök megismerése. 7. Biztonsági szabályok elsajátítása, megismerése.	
Fogalmak	eszközök, áru, eladótér, balesetvédelem, anyagismeret, védőruha kötény, köpeny, gumikesztyű, védősapka, védőcipő, anyagmozgatás, targonca, béka.

Tematikai egység	2. Tájékozódás, árurendszerezés	Órakeret: 16 óra
Fejlesztési cél	Tájékozódás az adott gyakorlati helyen.	
Előzetes tudás	Az árufélék és csoportosításuk.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Árufélék ismerete. Az áruk elhelyezése különféle szempontok alapján.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények

Fejlesztési feladat

1. Adott árucsoportok helyének megtalálása.
2. Kooperatív munkavégzés közben.
3. Minél önállóbb munkavégzésre való felkészítés felnőtt segítségével.
4. Az eladótér megismerése, átlátása. Téri tájékozódás fejlesztése.
Áruismeret bővítése.
5. Többféle üzlet megismerése.
6. Üzletek közötti azonosságok és különbségek felismerése.
7. Tanulmányi séta a különböző nagyságú és profilú üzletekben.

Ismeretek

1. Tájékozódási feladatok megismerése.
2. A tanultak játékos gyakorlása –IKT eszköz
 - a. makettek
 - b. képek
 - c. valós áruk
3. A termékekről szerzett ismeretek rendszerezése.
4. Az áruk sokfélesége.
5. Tájékozódás az eladótérben, az eladótér megismerése.
6. Az áruk pontos elhelyezése adott gyakorlati területen.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	eladótér, térkép, makett, áru, üzlet, különbség, hasonlóság, azonosság, árumozgatás, téri viszonyok.

Tematikai egység	3. Munkavállalói ismeretek	Órakeret: 16 óra/8ór a
Fejlesztési cél	Kooperatív munkavégzés.	
Előzetes tudás	Kommunikációs ismeretek, etika.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az eladótérben alkalmazott kapcsolattartási és udvariassági szabályok megismerése és alkalmazása. Legalapvetőbb munkavállalói ismeretek megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Fejlesztési feladat 1. Udvariassági szabályok bővítése. Szituációs játékok. 2. Kapcsolattartás vezetőkkel, kollégákkal, vásárlókkal. Ismeretek 1. Kapcsolattartás fontossága.		<u>Etika:</u> Társas kapcsolatok fontossága.
2. Udvariassági szabályok betartása.		Másokkal történő együttműködés. Osztályfőnöki óra: Kötelességek és szabályok betartása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munkavállalás, szerződés, önéletrajz, magázás-tegezés, jelenléti ív, munkaidő, pihenő idő, munkabeosztás, szabadság, betegszabadság, táppénz.	

Tematikai egység	4. Munka-, baleset-, és környezetvédelmi ismeretek	Órakeret: 16 óra
Fejlesztési cél	Az adott gyakorlati helyiségek megismerése.	
Előzetes tudás	Téri tájékozódás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A gyakorlati hely pontos megismerése, az ott használt eszközök megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények
Fejlesztési feladat 1. Az áruk tárolására használt helységekről szerzett ismeretek bővítése. 2. Az itt található áruk osztályozása, elhelyezése. 3. Helyi és szakmaspecifikus balesetvédelmi ismeretek megismertetése. 4. Veszélyek felismerése, teendők veszély esetén. 5. Áruismeret bővítése. 6. A nyugodt, átgondolt és pontos munkavégzésre nevelés. 7. Az elvégzendő munka és az eszközhasználat lépéseinek a begyakorlása. 8. Az áruk elhelyezése megadott szempontok szerint. 9. Időrend-munkarend fontossága a. Védőruha fontossága végzés helyén. b. Helyzetgyakorlatok. c. Az áruk pontos elhelyezése.

Ismeretek

1. Tájékozódás a munkavégzés helyszínén.
2. Balesetvédelem, és -megelőzés fontossága.
3. Munkavédelmi és balestvédelmi szabályok betartása.
4. A munkavégzés során használt eszközök és gépek:
 - a. létrák
 - b. targoncák
 - c. emelők
 - d. kézikocsik
 - e. rekeszek
 - f. konténerek
 - g. raklapok
5. Az áruk épségének, sértetlenségének ellenőrzése.
6. Szavatossági idő.

Fogalmak

raktárhelység, raktározás, áru osztályozása, konténerek, rámpák, raklapok, rekeszek, targoncák, létrák, emelők, balesetvédelem, munkavédelem, szavatossági idő, szabályok

Tematikai egység	5. Áruismeret	Órakeret: 102 óra
Fejlesztési cél	Árufélék elhelyezése árucsoportonként.	
Előzetes tudás	Ismeretek az árukról, az áruk osztályozása, csoportosítása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Árucsoportok részletes megismerése	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények
Fejlesztési feladat 1. A gyakorlati hely megismerése, átlátása. 2. Téri tájékozódás fejlesztése: Tanulmányi séta a különböző nagyságú és profilú üzletekben Ismeretek Árufélék osztályozása.

Fogalmak	üzletek, áruk, élelmiszerek, eladótér, napi cikkek, szavatossági idő, fogyasztási cikkek, árucsoportok

Tematikai egység	6. Árufeltöltési ismeretek	Órakeret: 102 óra
Fejlesztési cél	Alapos, szakszerű munkavégzés.	
Előzetes tudás	Az árufélék csoportjainak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Az áru kihelyezése. 2. Higiéniai szabályok betartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények
Fejlesztési feladat 1. A munkatevékenység tudatos begyakorlása. 2. A munka során használt eszközök, gépek megismerése. 3. A higiéniai szabályok megismerése, betartása. 4. A takarítás folyamatossága. 5. Az áruk esztétikus, célszerű elhelyezése.

Ismeretek 1. Az elvégzendő feladat időbeni megtervezése. Ismeretek az eladótérrel. A munkaterület higiéniai szabályainak betartása. 2. Áruk csomagolási módjának ismerete, megóvása. 3. A csomagolás sérüléseiből adódó tennivalók.	
Fogalmak	higiénia, tervezés, árucsoportok, csomagolásfajták, csomagolás, esztétikum, célszerűség, munkafolyamat.

Habilitációs célú munkavégzés integrált munkavégzésre nem képes tanulók részére

Célok

1. Megértetni a felnőtté válás és a munkavégzés „törvény- és életszerű” kapcsolatát.
2. A tanulót lehetőségeinek függvényében ösztönözni az elmélyült, kitartó feladatvégzésre.
3. Megismertetni a „munka világával”, illetve a saját munkalehetőségeivel, adottságaival, képességeivel, ezáltal hozzájárulni a reális énkép kialakításához.
4. Fejleszteni a manuális tevékenységekben az eszközhasználatot, és a feladatok végrehajtásában az igényességet.
5. A már meglévő kognitív, érzelmi és motoros funkciókra építeni és fejleszteni azokat.
6. A szociális készségeket fejleszteni iskolán belül végzett munkatevékenységeken keresztül.
7. Kialakítani az igényt a pontos munkára és a kitartó munkavégzésre.
8. Bővíteni a környezetről kialakult tárgyi és fogalmi ismeretkört.

Feladatok

1. Gyakorlati területeken a balesetvédelmi szabályok betartásával munkatevékenységek gyakorlása, munkatapasztalatok szerzése.
2. A szociális készségek és képességek (együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia) valamint az énkép és az önismeret fejlesztése, reális önértékelés kiépítése.
3. A verbális és nonverbális kommunikáció és az információ szerző, -átadó képesség fejlesztése.
4. Az eszközhasználat színvonalának emelése.
5. A munkatevékenységekhez kapcsolódó elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok körének bővítése.

A tanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyamok	11-12.
Heti órakeret	4
2 éves órakeret	288
Ebből kötött	260
Szabadon tervezhető órakeret	28

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	11-12.	11.	12.
1. A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.	20	12	8
2. A munkafolyamatokhoz tartozó anyag- és eszközismeretek.	32	20	12
3. Gyakorlati munkavégzés.	208	98	110
4. Szabadon tervezhető órakeret	28	93	93

11 – 12. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Az eddig megismert foglalkozások és munkahely ismerete. Egyéni képességek ismerete, reális énkép.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Bővíljenek a munka világához kapcsolódó ismeretek. Legyen összhang a képességek és a lehetőségek között. Felkészítés a minél önállóbb életvezetésre.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A tanult foglalkozások munkahelyi követelményeit, szabályait és a munkahelyi követelményeit. Ismerjék megképesse a munka szerepének fontosságát. A helyi	<i>Ismeretek</i> – Énkép, önismeret – személyes tulajdonságok és képességek. – Foglalkozások, munkahelyek. – Hétköznapi életben előforduló élethelyzetek adta feladatok megoldásában minél önállóbb részvétel. – <i>Megváltoztatott képességűeket foglalkoztató munkahelyek.</i> – <i>Óvó, védő munkahelyek.</i> -Az adott balesetvédelmi és	<i>Kommunikáció:</i> szókincsbővítés, összetett mondatalkotás. <i>Környezet és egészségvédelem:</i> munka, munkakörülmény. <i>Számolás-mérés:</i> időérzék, mennyiségek.

lehetőségek függvényéb en informálódj anak a megváltozott t munkaképe sségűeket foglalkoztat ó munkahelye kről. Finomuljon alakuljon a tanulók reális énképe.	<i>munkavédelmi szabályok bővítése.</i> <i>Tevékenységek</i> -Szituációs helyzetgyakorlatok. – Hétköznapi életben előforduló élethelyzetek adta feladatok megoldásában minél önállóbb részvétel a gyakorlatban. <i>-Intézménylátogatások-a helyi adottságokhoz alkalmazkodva.</i> - Témafeldolgozás beszélgetéssel, könyvekkel, feladatlapokkal, videóval, IKT eszközökkel, fejlesztő játékokkal. Az elvégzendő munkafolyamat megfelelő munkakörülmények között kevés segítséggel megfelelő munkavédelmi szabályok betartásával balesetmentesen való elvégzése.	<i>Etika: a munkahely udvariassági szabályainak alkalmazása.</i>
Fogalmak	foglalkozások, képességek, készségek, munkavégzés, reális önismeret, védő-, óvó munkahely, érdekképviselő, baleset –és munkavédelem, ügyintézés	

Tematikai egység	2. A munkafolyamatokhoz tartozó anyag- és eszközismeretek.	Órakeret: 32 óra
Előzetes tudás	Egyszerű házimunkák és a háztartásban használt berendezési tárgyak, gépek, eszközök, anyagok ismerete. Balesetvédelmi és munkavédelmi szabályok előzetes ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	1. Felkészülni az iskolai szintén történő munkavégzésre. 2. Bővíteni az ismereteket a gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó eszközök és anyagok köréről.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Fejlesztési feladat 1. Az iskolai tanműhelyek (pl.: tankonyha, iroda, könyvtár) berendezési tárgyainak, eszközeinek megismerése. 2. A gyakorlati munkavégzéshez szükséges alapanyagok, eszközök megismerése, célnak megfelelő kiválasztása.	
Ismeretek 1. Háztartási ismeretek. 2. Konyhai eszközök, alapanyagok. 3. Takarítóeszközök. 4. Mézeskalács készítés eszközei, anyagai. 5. Irodai eszközök anyagok. 6. Házi könyvtári eszközök és anyagok. 7. Udvari munkákhoz, növényápoláshoz kapcsolódó eszközök, alapanyagok.	
Tevékenység 1. Az iskolai munkahelyszínek bejárása. 2. Az eszközök, alapanyagok megtekintése, kipróbálása.	
Fogalmak	Az iskolai tanműhelyekhez, munkavégzési helyekhez és feladatokhoz kapcsolódó eszközök, alapanyagok, tevékenységek.

Kommunikáció

(Magyar nyelv és irodalom)

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a kommunikáció tantárgy felkészít a minél önállóbb életvezetéshez, az egyszerű munkafolyamatok elsajátításához és a munkavállaláshoz szükséges elsődlegesen verbális és az egyéni sajátosságoktól függően nonverbális információk, utasítások, megértésre és az adekvát, a feladathelyzetekben szükséges beszédprodukció vagy alternatív kommunikációs csatorna alkalmazására.

A tantárgy tanulása során az előkészítő évfolyamokon elsajátított ismeretekre alapozva, az egyéni képességek szintjéből kiindulva kell különös hangsúlyt fektetni a minél érthetőbb kommunikáció kialakítására. Verbális kommunikáció esetén cél a helyes hangképzés, a minél érthetőbb beszéd, a megfelelő tartalmi mondanivaló fejlesztése, az olvasott és hallott tartalom megértésének gyakorlása, elmélyítése.

A nonverbális kommunikációs csatornák alkalmazásában lehetőség szerint törekedni kell a minél pontosabb, árnyaltabb kifejezésmódok kidolgozására, a gyakorlatban lehető legegyszerűbben alkalmazható, jól érthető formában kidolgozott rendszerre. A tantárgy célja, hogy a készségfejlesztő iskolai tanulók nyitottá váljanak kommunikációs feladatok megoldására, minél nagyobb motiváció alakuljon ki a környezettel történő kapcsolatteremtésre, pozitív tapasztalatokkal éljék meg kommunikációs kompetenciájukat.

Folyamatosan legyen a tanulónak igénye a környezet megismerésére, a kíváncsiság legyen része mindennapi gondolatainak, alakuljon ki, hogy a kommunikáció a megismerés egyik fontos eszköze.

A tantárgy tanulása során fejlődjön a verbális kommunikáció és a metakommunikáció összhangja. A tantárgy feladata elérni, hogy a tanulóban fejlődjön az igény arra, hogy környezete közléseit, információit megértse és önmagát megértse környezetével. A tanuló képességeihez mértén kapcsolódjon be társas érintkezésekbe, alkalmazza kommunikációs ismereteit, vegyen részt a különféle beszédhelyzetekben.

Kommunikációs helyzetekben ismerje fel a kapott egyszerű információk lényegét, tudja a kapott ismereteket megfelelően értelmezni és képes legyen véleményt alkotni, élményeit megosztani.

Próbálja a gyakorlati tevékenységekhez szükséges ismereteit írásos kommunikációval is bővíteni, a mindennapi tevékenységekhez kapcsolódó olvasási és írási feladatokat elvégezni. Egyre bővebb szókinccsel legyen képes érzéseit, kívánságait, problémáit kifejezni.

A tantárgy tanítása különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a szabályok megértésének és a társadalmilag elfogadott viselkedési normák alkalmazásának támogatásával, a közösségi lét és kommunikáció összhangjának erősítésével, a verbális és nem verbális kommunikációs jelzések összhangjának elősegítésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területén elősegíti a közvetlen környezet megismerését, a nemzeti jelképek, ünnepek kommunikációs szokásrendszerének, jelentőségének és értékeinek megértését.

A tantárgy az állampolgárságra és demokráciára nevelés területén szerepet játszik a nyomtatott és elektronikus sajtó híreinek megismertetésén, figyelésén keresztül a demokratikus intézményrendszer működésének és eseményeinek értelmezésében, a demokratikus jogok és kötelezettségek gyakorlásának támogatásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztését a saját tapasztalatok társakkal történő megosztásával, a más személyekkel kapcsolatos események iránti érdeklődés felkeltésével támogatja.

A családi életre nevelés területét az együtt élés szabályainak, a családi eseményeken történő viselkedésnek a megerősítésével, a családi és párkapcsolatok fontosságának tudatosításával szolgálja.

A testi és lelki egészségre nevelés fejlesztési területet az érzelmi élettel és az egészséggel, életmóddal kapcsolatos kommunikációs kultúra egyre árnyaltabb alkalmazásának elérésével segíti.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség területet a gyakorlati tevékenységek veszélyeinek

és a balesetek elkerülésének felismertetésével támogatja.

Elmélyíti a fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismereteit a tevékenységekhez szükséges eszközök, anyagok és energia felhasználásával kapcsolatos tudatosság irányításával.

A pályaorientáció területét a tantárgy a gyakorlati munkavégzés és a munkavállalás szabályainak, lehetőségeinek, fontosságának bemutatásával és az egyéni érdeklődés felismertetésével segíti.

A gazdasági és pénzügyi nevelés fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a felnőtt társadalom munkaalapú berendezkedését, a családi munkamegosztás, a munkabér és más jövedelmek ésszerű beosztásának fontosságát.

Médiatudatosságra nevelés területén a tantárgy segít elsajátítani az audiovizuális eszközök helyes és mértékletes alkalmazásának szabályait, a média alkalmazását információszerzésre.

A tanulás tanítása fejlesztési területen a tantárgy segíti a változások megismerésében a kommunikációs technikák alkalmazásának elsajátítását.

Évfolyam	11.	12.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	11.	12.
1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés	20	20
2. Olvasás, írás	30	30
3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	22	22

Témakör	1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	Javasolt óraszám: 20/20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Verbális kommunikáció fejlesztése: szókincs, nyelvhelyesség bővítése. Nonverbális kommunikáció fejlesztése: képek, szimbólumok, piktogramok felismerése és használata, metakommunikáció alkalmazásának fejlesztése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Növelje ismereteit és kommunikációs késztetését
2. Képességeinek megfelelő szókinccsel és nyelvi formátumban beszéljen.
3. Ismerje fel a településén meglévő és országosan ismert nevezetes épületeket (saját település, főváros, ország) és tudja azok funkcióit.
4. Bővítse saját lakásával a lakásfenntartással kapcsolatos ismereteit.

Fejlesztési ismeretek

1. Nyelvi kifejezésformák használata a beszéd, képolvasás, olvasás, írás során.
2. Szókincsfejlesztés.
3. Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével (egészségügyi-, háztartási ismeretek, munkaügyek).
4. Szabadidő tervezése (aktív pihenés), családi események, ünnepek.
5. Tapasztalatszerzés a településen (utcán), közlekedési útvonalak.
6. Az iskola (munkahely, általa látogatott intézmények) környékéről térkép készítése.
7. Lakás használatával kapcsolatos praktikus ismeretek (fogyasztásmérő, szemétszállítás időpontjai, postaláda használata).

Tanulói tevékenység

1. Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása.
2. A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása.
3. Szavak gyűjtése (szófajok szerint azonos alakú, többjelentésű szavak, szinonim fogalmak, ellentétpárok).
4. A szövegértés folyamatos ellenőrzése változatos témákban (Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése, tisztítószerek, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása, ételreceptek, prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend, műsorújság, háztartási fogyasztásmérők számlái, a fogyasztásmérő leolvasása,

biztonsági lezárása, hibabejelentés). 5. Családi alkalmakkal, ünnepi események tervezésével, ajándékozással kapcsolatos tapasztalatok megosztása. 6. Séta, nevezetességek, kirakat nézése (alkalmas ajándék keresése). 7. Térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése, (alternatív) útvonalak tervezése, helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása. 8. Lakás, otthon (helységek, saját lakrész, szépítése), vendégfogadás (alkalmazkodás a lakóköznyezethez, kulturált zenehallgatás).	
Fogalmak	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok, felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése. Háztartási energia mérőóra, fogyasztás, számla.

Témakör	2. Olvasás - írás	Javasolt óraszám: 30/30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Olvasás útján tudjon információt szerezni, egyszerűbb rövid szöveget írni, figyelemmel a formai követelményekre (dátum, aláírás, címezés).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Olvasási technikáját fokozatosan tudja javítani. 2. Olvashatóan írjon, az egyszerű hibákat találja meg és javítsa ki. 3. Valós eseményeket tudja néhány mondattal elmondani.

4. Rövid történetet, irodalmi alkotást olvasson el, a szereplőket önállóan jellemezze, történetet képek/kérdések segítségével el tudja mondani.
5. Adott űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat írjon be, törekedjen a feladat önálló megoldására.
6. Tudjon képeslapot, levelet írni (lap vásárlásától a feladásig, borítékot megcímezni önállóan vagy segítséggel).

Fejlesztési ismeretek

1. Olvasás gyakorlása, újságolvasás.
2. Rövid novella, vers, hírlapi tudósítás olvasása.
3. Hallott, olvasott szöveg értelmezése.
4. Írás gyakorlása (írás tempójának fokozása).
5. Az írás külalakjának, rendezettségének tudatos javítása.
6. Személyi adatok ismerete, helyes leírása.
7. Kérdőív, tesztlap kitöltése.
8. Önálló fogalmazás (önéletrajz, motivációs levél) írása.
9. Levél, üdvözlőlap önálló megírása, megcímezése.
10. Keltezés értelmezése és helyes leírása.
11. Napirend leírása, jegyzet, emlékeztető, esetleg napló készítése (naptárban).
12. Önellenőrzés. Hibák megtalálása és javítása.

Tanulói tevékenység

1. Hangos olvasás megfelelő intonációval, kifejezően, néma olvasás, szövegértés.
2. Egy más kézírásának olvasása.
3. Másolás, írás, diktálás után.
4. Űrlap kitöltése személyi adatokkal.
5. Szavak írása másolással, tollbamondással.
6. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak, rövid üdvözlőlet küldése (papír alapú, e-mail, sms).
7. Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban (napló, naptári bejegyzés).
8. Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése).

9. Személyére vonatkozó kérdések elolvasása, helyes válasz 1-1 szóban.
10. Általános tájékozottságra, irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése.
11. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása, időrendbe állítás keltezés alapján.
12. Rövidebb szöveg áttekintése, saját munka összehasonlítása a társakéval.
13. Hírek gyűjtése az ország különböző tájairól (események, szereplők, helyszínek).
14. Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (kölcsönzés, könyv, CD, DVD), saját hobby megtalálása, a magányos és társas alkalmak egészséges arányának megkeresése.

Fogalmak	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. Ismeretlen fogalmak értelmezése, régi és népies kifejezések, betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, mondat, írásjelek, igazolvány, személyi szám, állampolgárság, aláírás felelőssége, lakcím, kerület, irányítószám, napló, beszámoló, e-mail, sms, megszólítás, tartalom, aláírás, címezés, bélyeg, postaláda, feladás, életkor, kedvenc étel, legjobb barát, legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum, megye, város, község, falu, tanya, országhatár, perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, lényeges és lényegtelen hibák, saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy.

Témakör	3. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	Javasolt óraszám: 22/22 óra

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Könyveket és más információhordozókat tudjon rendeltetésszerűen, kíméletesen, célorientáltan használni.
2. Legyen képes a médiából szerzett ismereteket korának és képességeinek megfelelően, az egészségre, érzékszervekre, környezetre vonatkozóan adekvátan értelmezni és használni.
3. Tudjon érzelmileg művészeti alkotásokra ráhangolódni (irodalom, film, képzőművészet, zene, színház).
4. Képességeinek megfelelően tudjon fényképezni, videózni, hangfelvételeket készíteni és visszajátszani.
5. Törekedjen a változatos, kulturált szabadidő eltöltésre (olvasás, zenehallgatás, rejtvényfejtés, internet használat).
6. Igazodjon el a tv-újságban, a teletext információi és a műsorok között.
7. A mindennapi eligazodásnál használatos piktogramok információit ismerje fel, használja, a piktogramok utasításait tartsa be.
8. A médiában megjelenő tartalmakat (hírek, riportok, reklámok) legyen képes mérlegelni.

Fejlesztési ismeretek

1. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás.
2. Tv, Videó, DVD műsorának közös megtekintése (ifjúsági filmek, filmsorozatok epizódjai).
3. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek (hihető-hihetetlen) elkülönítése.
4. TV-műsorújság átnézése, állandó műsorok időpontja.
5. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (mosdó, lift közintézményekben, számítógép -, mobiltelefon jelzései, kezelési utasítások).

Tanulói tevékenység

1. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés.
2. Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása).
3. Film(részlet) megtekintése, megbeszélése.
4. A filmekben látottak és a valóság viszonya, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánzás veszélyeinek tudatosítása).
5. Reklámok, egyes televízió műsorok (valóság-show) mögöttes tartalmának mérlegelő értelmezése.
6. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. (Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése).
7. Programfüzet átnézése (kulturális és szabadidő programok, helyi programok).
8. Következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése videofelvétel, fotó alapján), helyes - helytelen differenciálása.
9. Eszközök használata a használati utasítás szerint.
10. Fényképek készítése és visszanézése (arckifejezések értelmezése).
11. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?).
12. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése.
13. Keresztretjtvény közös megfejtése.
14. Versenyek, játékok (kvíz, szójáték, kitalálós, most mutasd meg..).
15. TV-bemondó szerepjáték.

Fogalmak

mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia. Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása, régi korok, történelmünk nagyjai, mozi, színház, koncert, múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, rokon értelmű szavak, címezett, piktogramok és jelentésük (veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok), múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész, vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata, versek szavainak értelmezése, megbeszélése

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes legyen 1. az olvasott szöveg megértésére, a tartalom rövid összefoglalására, a tanulság levonására. 2. rendezett külalakkal, olvashatóan írni, az egyszerű hibákat megtalálni, javítani, 3. a tanultakat jó helyzetfelismeréssel önállóan alkalmazni, 4. a kommunikációs eszközök és sajtótermékek kínálatából érdeklődésének megfelelő értékes tartalmakból ismereteket szerezni.

Környezet és egészségvédelem

(Természettudomány)

A környezet és egészségvédelem tantárgy célja a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain az előkészítő évfolyamokon elsajátított ismeretek koncepcionális folytatásaként tovább mélyíteni a tanulók ismereteit az emberi szervezet működésével kapcsolatban. A tanulók fokozatosan, egyre önállóbban figyelik meg és értékelik testük működését, felismerik az egészségre káros, veszélyes helyzeteket, védik egészségüket és ismerik a betegség esetén követendő magatartásformákat. A tantárgy kiemelten foglalkozik az egészséges életmód témakörével, a felnőtt élet legfontosabb természetes testi, lelki folyamataival, a kulturált megjelenés, ápoltság és egészségmegtartás fontosságával. A tantárgy tanítása során különösen hangsúlyos az élő és élettelen természeti környezet összefüggéseinek, folyamatainak elmélyítése, kapcsolatának dinamikája az emberi környezettel. A tantárgy tanítása során eléri, hogy a tanulók felismerjék mindennapi életükben az élő és élettelen környezet hatásait szervezetükre, feladataikra, munkájukra.

A tantárgy nagy szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természetben és az emberi létezésben előforduló másság megismerésében, elfogadásában.

Önismeret és társas kultúra fejlesztési területen az egészséges lelki egyensúly megtartásában fontos szerepet játszó érzelmi, hangulati jelek felismerésében, kontrolljának alakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén támogatja a tanuló egészséges életmódra törekvését, amely alapját képezi a kiegyensúlyozott felnőtt életnek és megteremti a káros szenvedélyek kerülésének tudatosulását.

A fenntarthatóság és környezettudatosság fejlesztési terület ismeretei bővülnek az élő és élettelen természet szépségeinek és egyensúlyának megismerése közben, amely hangsúlyozza az önálló élettér kialakításának és megóvásának igényét.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tanuló nyitottá válik az őt körül vevő környezet szépségeinek befogadására.

Évfolyam	11.	12.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	11.	12.
1. Az emberi test	20	20
2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	24	24
3. Élő természet – Élőlények és környezetük	14	14
4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	14	14

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 20/20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Saját testének jelzéseit figyelni, érzéseit megbízhatóan közölni, a változást jelezni, segítséget kérni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Fejlesztési tevékenységek 1. Nevezze meg a testrészeit és azok funkcióit, azok kíméletes használatát, a segédeszközök (szemüveg, hallókészülék, stb.) megfelelő alkalmazását. 2. Vegye észre a testének működésében megjelenő eltéréseket, megfigyeléseit közölje. 3. Figyelje meg és vegye tudomásul a testen megjelenő állandó változásokat. 4. Küzdje le az orvosi beavatkozással szembeni félelmet. 5. Tudja, hogy a gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások). 6. Ismerje a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülje azokat. 7. Tudja, hogy a szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és ez	

kötelességünk.

Fejlesztési ismeretek

1. Érzékszerveink és védelmük.
2. Testműködés normál és kóros formái, fellépő zavarok jelzései (rosszullét, vérnyomás eltérése, fájdalom).
3. Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek szívpanaszok, vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség)
4. Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, időskor).
5. Orvosi ellátás rendszere, körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás.
6. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei.
7. Az öngyógyszerezés elkerülése, gyógyszerek tárolása.
8. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén, elsősegélynyújtás, sebkötözés.
9. Orvosi ügyelet, mentőkocsi.
10. Veszélyes helyzetek elkerülése.
11. Biztonságos sportolás és munka.

Tanulói tevékenység

1. Beszélgetés az érzékszervekről és azok védelméről (a segédeszközök funkciója, használata, karbantartása – szemüveg, hallókészülék, fogpótlás).
2. Játékos gyakorlatok a fül, illetve a szem kiiktatásával.
3. Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése.
4. Megtörtént esetek (élmények) elmesélése, ezek megoldási módjai.
5. Könyvek, szórólapok beszerzése, tanulmányozása a betegségekről, tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről.
6. Orvosi rendelőben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés).
7. A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága.

8. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása: - csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, - iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, - felnőttkor: munkabírási, gondoskodás a családról és önmagáról, - öregkor ellátást, törődést igényel. 9. A tanult ismeretek rendszerezése. 10. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek. 11. Szerepjáték (orvosi vizsgálat, panasz megfogalmazása, baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	
Fogalmak	Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tabletta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás), vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos.

Témakör	2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 24/24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Környezeti veszélyek elkerülésének és az egészséges életmód kialakítási igényének tudatosítása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Az egészséges életmód komplexitásáról szerezzen tudást. 2. Ismerje és alkalmazza, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul. 3. Legyen korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora). 4. Tudja, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, melyek fogyasztását kerülni kell, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi.

5. Tudja, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és alkalmazni.

Fejlesztési ismeretek

1. A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre.
2. Táplálkozás – zöldség- és gyümölcsfogyasztás, tejtermékek, húsfogyasztás, édességek.
3. Elhízás – diéta, testedzés (küzdünk az elhízás ellen diétával és testmozgással).
4. Káros szenvedélyek (dohányzás, alkohol, bódító hatású szerek, játékfüggőség, testképzavarok) kialakulásának megelőzése.
5. Gyógyszerek kettős hatása, a túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai.
6. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárolóhely).
7. Élelmiszerekben lévő tartósítószer (érzékenység feltárása, tudatosítása – liszt-, tejérzékenység).
8. Egészségünkre veszélyes anyagok tudatos kerülése.

Tanulói tevékenység

1. Összefüggések megtalálása a táplálkozás, a hangulat, a közérzet között, beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról.
2. Az ápolts külső feltétele az ápolts fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj (bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra).
3. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban.
4. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása.
5. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása.
6. Képek válogatása, csoportosítása külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány), életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik).
7. Látogatás csarnokban, piacon, gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján.
8. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen, felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt.
9. Húsáruk felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés), a különböző húsfélésekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása.
10. Szavatosság, elkészítési módok.

11. Kedvenc ételek hozzávalói, elkészítési módja, ételreceptek (táplálkozási zavarok).
12. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról (hízás, fogszuvasodás).
13. Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról.
14. Az eddig tanultak átvismélése, étrend készítése.
15. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása.
16. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól, a túlzott gyógyszerfogyasztásról, és azok következményeiről.
Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrásról (tartósítószer- allergia).
18. Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben.
19. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek gyűjtése adott témával kapcsolatban.

Fogalmak	fertőzés, tünet, védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, konditerem, testmozgás, diéta, dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer, gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika, zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin, friss tej, tartós tej, hús, felvágott, tartósítás, szavatosság, romlott, elhízás, cukorbetegség, örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, diéta, hízásra való hajlam, helyes táplálkozás, megelőzés, konzerv allergia,

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 14/14 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Ismerje a növények és állatok élőhelyeit, táplálkozását, hasznát. 2. Érezzen felelősséget a növényekért, állatokért.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenység

1. Szerezzen további ismereteket a természet sokszínűségéről.
2. Tájékozódjon a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, könyvekben a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszna témákban
3. Segítséggel vonjon le következtetéseket a növények, állatok életmódja alapján.
4. Érezzen felelősséget a gondozására bízott növényekért és állatokért.
5. Lehetőségei szerint óvja környezetét élővilágát.
6. Értse meg a változatos táplálkozás szükségességét.

Fejlesztési ismeretek

1. Növények, állatok, emberek jellemző tulajdonságai (különböző földrészeken élő emberek csak bőrszín és arcforma alapján különböznek egymástól).
2. A környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése.
3. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján.
4. A föld tájainak növényei, állatai, sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.
5. Növények és állatok tartásának szabályai (hobby állatok).
6. Az ember szerepe az élő természet megóvásában.
7. Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése.
8. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása.
9. Tápláléklánc.
10. Az ember környezetre gyakorolt hatása.
11. Környezetvédelem.
12. Védett környezet. Nemzeti parkok.
13. Környezetvédő programok.

Tanulói tevékenység

1. Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása.
2. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés pl. szárazföldi: tüdővel lélegzik, vízi: kopolyával lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnak hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb.
3. Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény- állatvilág között)
4. Képes „tápláléklánc” összeállítása.
5. Anyaggyűjtés, beszélgetés, csoportosítás, válogatás.
6. Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely, és az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek).
7. A tapasztalatok rendszerezése.
8. Képek készítése, gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók).
9. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, botanikus kert, a vadas park, állatkereskedés, tanya, házi kert).
10. Rajzos írásos és egyéb alkotás „élménybeszámoló” készítése élmények alapján (képes albumok), adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendeázések, tablók készítése.
11. Feladatlapok megoldása.
12. Személyes beszámolók a házi kedvencek tartásáról.

Fogalmak	bórszín, arcberendezés, felmerülő új fogalmak és megnevezések, növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, tápláléklánc, nemzeti park, állatvédelem, állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Javasolt óraszám: 14/14 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. A tanuló vigyázzon a tisztaságra, tanulja meg környezetének védelmét, szépítését. 2. Alapszinten ismerje meg a víz szerepét a háztartásban és az élet egyéb területein. Tartson környezetében tisztaságot és rendet.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Ismerje az iható és nem iható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat (az „ivóvíz” és a” nem ivóvíz” jelző feliratokat) és a kapcsolatos teendőket
2. Ismerje és tudja elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére.
3. Tudja, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember és vannak balesetek, aminek saját maga az okozója.
4. Tanuljon meg szűkebb- és tágabb környezetében tisztaságot, rendet tartani.
5. Képességeihez mérten sajátítsa el a környezetében lévő fűtőberendezés, háztartási gépek rendeltetésszerű, balesetmentes, környezetkímélő használatát.
6. Vegye észre, ha elhasználódott a levegő, és tanulja meg a szellőztetést.
7. Ismerjen lakóhelyén levegőzésre alkalmas helyeket és közelben lévő kirándulóhelyeket.
8. Ismerje a szelektív hulladékgyűjtés szabályait és annak fontosságát.

Fejlesztési ismeretek

1. A természet erői – víz– szél – tűz.
2. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz, a szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége).
3. Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés).
4. Tiszta környezetünk.
5. Szelektív hulladékgyűjtés- veszélyes hulladékok.
6. Hulladék újrahasznosítás.

Tanulói tevékenység

1. Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben (körforgás-rajzos feladatlap kitöltése).

2. Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása. 3. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról. 4. A tankönyv képeinek értelmezése. 5. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében. 6. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása. 7. Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása. 8. Beszélgetés, tábló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól. 9. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról. 10. Hulladékok csoportosítása. 11. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására. 12. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről, gyakorlati megfigyelés az iskolában, szemétszedés. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására, képek, termékek gyűjtése.	
Fogalmak	környezetvédelem, tiszta (iható) víz, ásványvíz, esővíz, ipari víz, szennyvíz, tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, légkondicionálás, víz, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső, tűz, ősemlék, kemence, kályha, tábortűz, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz, természeti katasztrófák, földrengés, árvíz, tornádó, tájfun, lavina, erdőtűz, ciklon, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség, légszennyeződés, gőz, gáz, pára, szellőztetés, környezetvédelem, zöldek, aktivisták, tüntetés, hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír-, fém-, műanyag- alapú hulladékok.

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. ismeri az emberi test működését, az egészségmegőrzés módját és szükségességét, 2. ismeri az egészséges táplálkozás (ételek) és az egészséges életmód (káros szokások hatása) jelentőségét, 3. ismeri a természet, az általa ismert növény- és az állatvilág megóvásának jelentőségét, 4. alapszinten ismeri a természet erőit, hatását, a víz szerepét, 5. képes a tiszta, egészséges környezet megteremtése érdekében szükséges teendők szűkebb és tágabb lakóhelyén elvégezni.

Számolás-mérés

(Matematika)

A számolás-mérés tantárgy a készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain megerősíti a 9-10. évfolyamokon és a gyakorlati tevékenységek során elsajátított ismereteket, készségeket és megalapozza a minél önállóbb életkezdéshez, a gyakorlati tevékenységek elsajátításához és a munkavállaláshoz szükséges számolási, számítási és mérési ismereteket. A tantárgy tananyagának elsajátítása során folyamatosan törekedni kell a mindennapi élethez, önellátáshoz, munkatevékenységekhez gyakorlatba ágyazottan kapcsolódó feladatmegoldásokra, kerülni kell a túlzott elméletieskedést, fontos a műveletek tapasztalati megerősítése különböző mérő- és szemléltető eszközökkel. Nagy hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati oktatást megalapozó hossz, súly, terület, kerület, térfogatmérések megtapasztalására, a több, kevesebb mennyiségek felismerésére és a szükséges tevékenységhez az elégséges mennyiség meghatározására, az alapanyagok beosztásának megalapozására. A számolási műveletek gyakorlásán és az alapvető logikai feladatok megoldásán túl a tantárgy feladata a felnőtt lét megismerését segítő térbeli és időbeli tájékozódási ismeretek bővítése, a mindennapi feladatok tervezéséhez szükséges szempontok figyelembevételével. A számolás-mérés tantárgy tanítása lehetőséget ad a családi pénzbeosztás szempontjainak megismerésére, a munkabér értékének felismertetésére, a jövedelmek beosztásának tervezésére, a vásárlások során a fontos és nem szükséges áruk elkülönítésére, a fölösleges költségek és túlköltés megelőzésére.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés terén a szabályok betartására, a kitartásra és pontosságra neveléssel, a takarékoság szempontjainak felismertetésével és a mennyiségek igazságos elosztására és arányos beosztására nevelésével.

A családi életre nevelés terén felkészít a lakókörnyezetben történő eligazodásra, a havi, heti és napirend munka, tanulás, pihenés, szórakozás ésszerű beosztására és családi jövedelem beosztásának megismerésére és tervezésére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen támogatja a takarékos, beosztó életvitel tervezésének és kivitelezésének elveit.

Pályaorientáció területén segíti a munkavégzéshez kapcsolódó mérési tevékenységek és számítási műveletek megismerését és elősegíti a szükséges segédeszközök tervezését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén felkészít a minél önállóbb életvitelhez szükséges gazdálkodási és takarékosági feladatok ellátására.

A tanulás tanítása területen segíti az önálló tervezéshez, gondolkodáshoz szükséges adatok felismerését és gyűjtését.

Évfolyam	11.	12.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	11.	12.
1. Térbeli és időbeli tájékozódás	10	10
2. Műveletek	30	30
3. Mértékegységek, mérések, a pénz	32	32

Témakör	1. Térbeli és időbeli tájékozódás	Javasolt óraszám: 10/10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Térbeli relációk pontosítása, használata szempontváltásnál is. 2. Térbeli tájékozódás fejlesztése a makettektől a térképig. 3. Eltérő kijelzőről időpontot megbízhatóan leolvasni. 4. Törekvés a pontosságra, a végzett tevékenységhez szükséges időtartamot reálisan tudja megbecsülni, és az adott tevékenységet optimális időkeretekben tudja végezni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Tudjon otthonosan és felelősségteljesen mozogni az iskola és otthona környékén, ismerje az otthon és az iskola közti útvonalat, eligazodik a környező utcákban.
2. Képességeinek megfelelő formátumú térképen legyen képes eligazodni.
3. Értse meg az időbeliség és az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket.
4. Időpontot tudjon pontosan meghatározni kétféle óra alapján.
5. Fontos és időpazarló tevékenységek, időbeosztás.

Fejlesztési ismeretek

1. Tájékozódás az otthon és az iskola környékén.
2. Alapvető földrajzi ismeretek, térképolvasás, jelzések értelmezése.
3. Magyarország térképe.
4. Idő. Az időfogalom szűkebb és tágabb kiterjedése (múlt – jelen – jövő). Az idő múlása, korosodás.
5. Az óra, napirend, heti beosztás.
6. Időegységek a naptól az évig (év, évszakok, hónapok).
7. Ismerkedés régmúlt korokkal (történelmi időszakok).

Tanulói tevékenység

1. Tájékozódás szűkebb környezetben: az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkahelyeinek megismerése, lehetőség szerint azok felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése.
2. Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen, egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. Távolságok megtételének lehetőségei, módjai, eszközei (gyalog, tömegközlekedéssel, autóval, hajóval, vonattal, repülőgéppel - piktogramok az internetes térképeken.)
3. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” (útvonal meghatározása), távolságok becslése, lemérése, átszámítása.
4. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése, híradások, események helyszínének megkeresése.
5. Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor).
6. Időegységek a másodperctől az évszázadig.
7. Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése.
8. Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása.
9. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása.

10. Az év felosztása egyoldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás). 11. Napi tevékenységek időtartamai, napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra), eseményekhez megfelelő időegység megválasztása. 12. Jelenlegi időpont helyes megállapítása. 13. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból (egy éves időtartam érzékelése tavaly ilyenkortól mostanáig, a szünidő hosszát kiszámítani az utolsó és az első tanítási nap alapján).	
Fogalmak	helyiségek, munkakörök, település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek, égtájak, földrészek, Időpontok meghatározása többféle módon (fél 8, 7.30, 19.30). másodperc, stopperóra, munkaidő, szabadidő, szabadidős tevékenységek, 1 évvel ezelőtt, 1 év óta, 1 év múlva kifejezések értelmezése. Régi, ócska, antik, műemlék, időszalag, tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont, távolsági és tömegközlekedési eszközök, időegységek nevei, időtartam, tanév, naptári év, évad, szezon, tanítási szünet, szünidő.

Témakör	2. Műveletek	Javasolt óraszám: 30/30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Egyszerű szöveges feladatokat tudjon megoldani, ehhez a megfelelő műveletet tudja kiválasztani és az adott kérdésre válaszolni. 2. Tudatosítani, hogy a személyéhez kapcsolható adatok számjegyei állandóak (születési dátum, személyi szám), használatakor az ellenőrzés és pontosság elengedhetetlen.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. A műveletek eredményét legyen képes megbecsülni, kiszámítani és ellenőrizni.
2. Ismerje fel az ellentétes műveletek összefüggéseit.
3. Ismerje fel a számok nagyságrendjét, alaki és helyi értékek különbségét megérteni.
4. Tudja egyéni képességek szerint elolvasni a számokat és reálisan megkülönböztetni nagyságrendjüket.
5. Legyen képes a feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani.
6. Legyen képes helyesen megfogalmazni a választ a szöveges feladatban feltett kérdésre.
7. Megbízhatóan alkalmazza a számológépet, az eredményt becsléssel ellenőrizze.

Fejlesztési ismeretek

1. Műveletek 100-as számkörben (egyéni képességekre fokozott figyelemmel).
2. Számkör bővítése.
3. Számológép használata (ellenőrzés, önellenőrzés).
4. Szöveges feladatok (megoldási terv készítése, az eredmény értelmezése, válasz megfogalmazása).

Tanulói tevékenység

1. A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. Tízestől lépés, helyiérték gyakorlása.
2. Képességekhez mért önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás.
3. Összetett, több azonos műveletet tartalmazó feladatok végzése, tagok felcserélése összeadásnál.
4. Összeadás és kivonás – az ellentétes műveletek fogalma, ellentétes műveletek

összefüggéseinek felismerése. 5. Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben. 6. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással. 7. Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel. 8. Nagy számok kiolvasása, ezres, 10- és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása. 9. Alaki- és helyi érték differenciálása. 10. Helyiértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és 4 jegyű számok elolvasása, írása diktálás után, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása. 11. Árak nézegetése árjegyzékekben a „Túró Ruditól az Audiig”. 12. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. 13. Telefonszám lejegyzése, elolvasása. 14. Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése, a kapott eredmény értelmezése, eredmény szöveges megfogalmazása.	
Fogalmak	egyesek, tízesek, százask helye, maradék hozzáadása, számok nevei tízezertől, olcsó, drága, akció, leértékelés, sorrend, ellenőrzés, becslés, kitörlés, javítás, kérdés tisztázása, megválaszolása szóban plusz és mínusz jelentése, a számolásnál és a mindennapi életben, tízezer, százezer, millió, szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége, számológép-számítógép különbsége, tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása.

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, a pénz	Javasolt óraszám: 32/32 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Adott mennyiség minél pontosabb kimérése. 2. Banki alapfogalmak, tevékenység megismerése. A felelős pénzhasználat tudatosítása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Válassza ki és használja a megfelelő mérőeszközt, mérjen pontosan.
2. Ismerje a pénz gondos kezelését, megőrzésének módját (bank).

Fejlesztési ismeretek

1. Mérési gyakorlatok, mértékegységek, mérések.
2. A pénz, pénzkezelés, banki ismeretek.

Tanulói tevékenység

1. Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása, mérőeszközök helyes használata.
2. Hosszúság-, tömeg- és térfogat-mérések gyakorlása.
3. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony). Hosszúságmérés a gyakorlati tevékenységgel kapcsolatos nagyságrendben.
4. Papírpénzek, érmék felismerése, megnevezése, értékük összehasonlítása.
5. Összegek kiszámolása, váltások.
6. Különböző jövedelemforrások számbavétele.
7. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezsi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV-bérlet nagyságrendje, összehasonlítása.
8. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése.
9. Vásárlások, üzletekben, termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?”.
10. Katalógusokban árak megfigyelése, hasonló áruk keresése több

katalógusban. 11. Árak és mennyiségek összefüggése. Becslés, javítás. 12. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása. 13. Hirdetéseken, plakátokon összegek keresése. 14. Különböző szolgáltatások árai. 15. Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk. 16. Egyszerűbb bankfogalmak megismerése (bankszámla, bankkártya, átutalás, kamat, meghatalmazás, kód).	
Fogalmak	mértékegység, személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó, deciliter, liter, bank, bankkártya, csekk, készpénz, jövedelem, adósság, hitel, kölcsön, kamat, részletfizetés, takarékoság, több, kevesebb, pontosan annyi, papírpénzek felismerése, címletükről és színükről, megtakarítás.

Összegzett tanulói eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló 1. mértékegységeket, azok alkalmazását, 2. képes több művelettel végezhető szöveges feladatok megértésére, szükséges műveletek elvégzésére, 3. képes az időegységek adekvát használatára, 4. képes a számológép megbízható alkalmazására, 5. tisztában van a pénz fontosságával, beosztásával.

Osztályfőnöki óra

(Közösségi nevelés)

11.-12. évfolyam

A készségfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain az osztályfőnöki óra célja a gyakorlati csoportokba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek.

A **tantárgy célja** a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében. A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján.

A tantárgy fontos **szerepe** a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése. Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

Az osztályfőnöki óra fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelés területén a szabálykövető magatartás fejlesztésében és kiterjesztésében, a cselekedetek előre tervezésében és a következmények előzetes felmérésében, a választások erkölcsi meggyőződés szerinti mérlegelésében.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén felkészít az állampolgári jogok és kötelezettségek tartalmának mélyebb megismerésére, a napi élettel kapcsolatos felelős ügyintézésre.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén a tantárgy hozzájárul az emberi kapcsolatok alakításához és megtartásához nélkülözhetetlen korrekt magatartás, empátia és a reális énkép fejlődéséhez.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tanuló megismeri és egyre önállóbban, belülről fakadóan alkalmazza a felnőtt élethez kapcsolódó lakókörnyezeti és munkahelyi egészségvédelem, balesetvédelem szempontjait, tudatosan törekszik testi épségének és érzelmi egyensúlyának megőrzésére.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség fejlesztési területen a tanuló egyre jobban megismeri a

közösségi élet színtereit és felismeri szerepét a közösségért végzett munkában, kialakul az igény a kölcsönös segítség iránt.

A fenntarthatóság és környezettudatosság területén a tantárgy segít a személyes élet és a munkavégzés tevékenységeinek idő-, anyag-, és energiatakarékos tervezésében és lebonyolításában.

Évfolyam	11.	12.
Heti óraszám	1	1
1 éves óraszám	36	36

Témakör / Évfolyam	11.	12.
1. Aktuális témák	13	13
2. Felkészülés a felnőtt életre	20	20
3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	32	32

Témakör	1. Aktuális témák	Javasolt óraszám: 13/13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Az alkalomnak megfelelő külső megjelenést és viselkedési módokat alkalmazni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek - Ismerje meg a szűkebb és tágabb környezetét, annak életét, kísérje figyelemmel az ott történeteket. - Tudatos aktivitást és együttműködést alakítson ki. - Másokkal egyeztetve vegyen részt programok szervezésében, közös eseményeken aktívan vegyen részt és viselkedjen megfelelően. - Fogalmazza meg és fejtse ki saját véleményét, és képviselje azt bátran.

5. Tanúsítson toleráns viselkedést, vitázzon, az álláspontját legyen képes meggyőzés hatására rugalmasan megváltoztatni.

Fejlesztési ismeretek

1. A közösség építése érdekében saját teendőinek feltérképezése.
2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása.
3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok).
4. Tágabb közösségről szóló hírek, események követése, a megfelelő alkalmakon aktív (passzív) részvétel.

Tanulói tevékenység

1. Az intézmény (iskola, munkahely) történetének megismerése, hagyományainak ápolása.
2. Tervek készítése az aktuális időszak várható alkalmairól (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözk megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása.
3. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (meghívó, plakátkészítés, vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban, írásban az eseményről).
4. Tanulmányi séta, kirándulás, Múzeumlátogatás.
5. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése.
6. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita (programválasztás, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok).
7. Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása.
8. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.

Fogalmak

Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel, tágabb közösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

Témakör	2. Felkészülés a felnőtt életre	Javasolt óraszám: 10/10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Együttműködés erősítése, felelősségtudat mélyítése, bizalomérzetének kialakítása a közös célokért dolgozókkal.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Törekedjen reális önismeretre és valós helyzetértelmezésre. 2. Cselekedjen tudatosan, tegyen erőfeszítéseket a kívánt cél elérése érdekében. 3. Normakövetés (példakép). 4. Állítson fel a mindennapi tevékenységeiben fontossági sorrendet, ismerje a pihenés szükségességét és formáit. 5. Értse meg a munkafegyelem tartalmát. 6. Ismerje és tartsa be az általános balesetvédelmi szabályokat. 7. Tartsa szem előtt a téves vélemény, és a megalapozatlan bizalom káros következményeit (becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások). 8. Ismerje a pénz kezelésének fontosságát, gazdálkodásában a kerülje a könnyelműséget. Fejlesztési ismeretek 1. A felnőtt lét előnyei, hátránya. 2. Kötelességek, szabályok (munkahelyi-, lakóhelyi előírások, balesetvédelmi, tűzrendészeti szabályok). 3. Időbeosztás (munka, pihenés, szórakozás helyes aránya). 4. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően. 5. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele. 6. Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékoság, lakás tisztántartása, bezárása).

7. Személye körüli teendők (higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása).
8. Pályaválasztás, munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, figyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatás körülmények igénybe vétele).
9. Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése).
10. Helyes – helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása, – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás).

Tanulói tevékenység

1. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése, szituációs gyakorlatok.
2. Szembesülés reális és irreális tervekkel (vágyak és a lehetőségek tudatosítása).
3. Írott és íratlan szabályok (iskolai szabályok, közlekedési szabályok, játékszabályok) betartása, megszegése, következmények (példák saját élményekből, filmekből).
4. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.
5. A személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (hajmosás), havi (hajvágás) számbavétele, tudatosítása.
6. Lakás tisztántartása, rendje (napi-, heti-, havi teendők) és biztonsága (bezárása, idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése.
7. Saját napirend összeállítása.
8. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása (a mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása, tervezése.)
9. Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele.
10. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása.

11. Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása, stb.). 12. Pihenés: kirándulás, testedzés, tánc, kézműves tevékenységek, egyedül, együtt a családdal, társaságban. 13. Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei (életmód, életvezetés). 14. Egészségkárosító szokások számbavétele (prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok), a visszautasítás gyakorlása. 15. A pénz értékének tudatosítása. A takarékoság lehetőségeinek megbeszélése. 16. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és kapcsolatos teendők és veszélyek.	
Fogalmak	Munkafegyelem, baleset, figyelem, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke, törvény, szabály, igazságszolgáltatás, büntetés. Saját érdek, választó, képviselő, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezü aláírás, tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó, kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése, bank, folyószámla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, titkos kód, bankkártya, kölcsön, kezes, ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés, mértékletes, lustaság, jóleső fáradtság, szenvedély, visszautasítás,

Témakör	3. Beilleszkedés, alkalmazkodás	Javasolt óraszám: 13/13 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A csoportszabályok elfogadása az eltérő csoporthelyzetekben is, azok betartásával részt venni a közös tevékenységekben.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Fogadja el a szabályokat, az esetleges vitákat kulturált formában rendezze.
2. Ismerjen meg és próbáljon ki konfliktuskezelési technikákat, megoldási módokat.
3. Képes legyen saját életének szervezésére, igényeinek megfelelő helyes napirend kialakítására.
4. Tanúsítson szolidaritást a rászorulókkal szemben.
5. Aktívan vegyen részt a lakóközösség és az iskolaközösség életében.
6. Kapcsolódjon be a helyi öntevékeny csoportok munkájába (szakkör, énekkar, tánccsoport).

Fejlesztési ismeretek

1. Tanulói jogok és kötelességek.
2. Házirend, tűz- és balesetvédelem, közlekedési szabályok.
3. Napirend.
4. Bevált és új tanulási módszerek kialakítása („a tanulás tanulása”, tanulási technikák megismerése).
5. Tanórán kívüli elfoglaltságok köre, helyi lehetőségek.
6. Műhelyek, munkahelyek megismerése, munkatársi kapcsolatok.
7. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság stb.).
8. Kapcsolataiban megjelenhető konfliktusok kulturált kezelése, rendezett lezárása.

Tanulói tevékenység 1. A házirenddel, munkarenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása). 2. Időbeosztás, órarend. 3. Hatékonyság ellenőrzése. 4. Saját tanulási stratégia megkeresése, az előnyök és hátrányok mérlegelésével. 5. Beszámoló az önálló tanulásról és a tanulópárok együttműködésének tapasztalatairól. 6. Kérdések megfogalmazása az új tantárgyakkal kapcsolatban. 7. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés. 8. Felmerülő napi problémák (szimulált helyzetek) megbeszélése, saját megoldási javaslat, vitakultúra fejlesztése, agresszív fellépés leszerelése (árulkodás – segítség kérés közötti különbség tisztázása).	
Fogalmak	Egyéni tanulás, tanulócsoport, kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, legális munkavégzés, feketemunka, helytörténet, múlt, közelmúlt, együttérzés, önkéntesség, önfeláldozás, karitatív tevékenység.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. aktuális közösségeiben a tanult szabályok szerinti munkavégzésre, 2. a környezet és az értékek megismerése alapján azonosulni, elfogadni és szolidaritást vállalni adott helyzetekben, 3. saját véleményét megfogalmazni, empátikusan együttműködni beszédpartnerével, kulturáltan törekedni annak meggyőzésére.

TESTNEVELÉS

Középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó
képességfejlesztő iskola 11. évfolyamának közismereti tanterve

A képességfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a testnevelés tantárgy célja a minél önállóbb felnőtt élet tevékenységeinek megalapozásában a munkavégzéshez és az egészséges életmód folytatásához szükséges erőnlét, állóképesség, mozgásos ügyesség fejlesztése. A tantárgy segíti az egészséges testi fejlődést, a motoros képességek fokozatos ügyesedését, korrigálja az esetlegesen jelen lévő tartási és mozgási rendellenességeket. A fejlesztés játékos mozgásformákon alapul, és illeszkedik az egyéni képességekhez. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros kondicionális, a koordinációs és helyzetfelismerő képességek fejlesztése.

A tantárgy támogatja a komplex személyiségfejlesztés megvalósulását szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. A tantárgy terápiás célja, hogy az értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a gyakorlati évfolyamokon való helytállásra.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát.

A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Szabályokat betartani, utasításokat minél pontosabban követni. 2. Testi fejlesztés, téri irányok, eligazodás térben. 3. Helyes életmód kialakításának elmélyítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Felszólításokra adekvátan cselekedjen: sorakozás, irányváloztatások, testrészek mozgatása (egyéni képességeknek megfelelően) 2. Törekedjen a gyakorlatok minél pontosabb kivitelezésére 3. Legyen számára örömforrás a mozgás Fejlesztési ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tanulói tevékenység 1. Sorakozó magasság szerint. 2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. 5. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 6. Vezényszavak megértése. 7. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.

Fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 24 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Alapgyakorlatokat pontos végzése, hibák javítása. Izmok erősítése.	

Fejlesztési Ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Értse meg az egyszerű utasításokat. 3. Tudja a kéziszerket megfelelően használni. Fejlesztési ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tanulói tevékenység 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.)

3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás és ütemtartás figyelembevételével.	
Fogalmak	Négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek megnevezése.

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Gyakorlatok kitartó végzése, a hibák javítása. 2. Izmok erősítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. A szóbeli utasításokat értse meg és kövesse 2. Legyen képes egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban. Fejlesztési ismeretek 1. Guggolás 2. Kúszás 3. Mászás 4. Függeszkedés 5. Távolugrás 6. Guruló átfordulás előre, hátra 7. Állórajt, futás 8. Egyensúlyozó járás.

Tanulói tevékenység	
1. Guggoló járás, 2. kúszás padok között, 3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés), 4. egy lábról elrugaszkodás távolugrás nekifutásból, 5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra), 6. álló rajtból-versenyfutás, 7. helyben rugózásból elrugaszkodás, 8. mászás kötélén, bordásfalon (irányítással), 9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át, 10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból, 11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.	
Fogalmak	Gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, méter

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 36 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes a szabályok megértésére és a szabálykövetésre 2. Tudjon egyre biztonságosabban labdát vezetni, elkapni, célba dobni. 3. A játék jelentsen örömforrást számára

Fejlesztési ismeretek

1. Kislabda dobás
2. Átadások
3. Labdavezetés

Tanulói tevékenység

1. Kislabda dobás álló helyzetből.
2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla).
3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben.
4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések.
5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése (irányítással)
6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás.
7. lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.

Fogalmak	Gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kíséni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes betartani a sportjátékok elemi szabályait és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni. 2. A szabályokat minél pontosabban tartsa be. 3. Legyen képes a veszteség okozta frusztrációt kezelni.

Fejlesztési ismeretek

1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda
2. Pingpong
3. Labdarúgás
4. Tollaslabda, szivacs labda
5. Kidobós
6. Úszás (vízbiztonság)
7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata
8. Teke, kugli, biliárd
9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenység

1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés kosárra dobás, védekezés,
2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás,
3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke,
4. szivacs labda, tollaslabda ütögetés, átütés a háló másik oldalára,
5. az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása,
6. egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó),
7. úszás, néhány úszásmozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása.
8. kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.

Fogalmak	Sportágak megnevezése, kosárpálánk, kosár, kosárlabda, szerva, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellső átadás, szerválás

Összegzett tanulói eredmények a 11. évfolyam végén	A tanuló képes • mozgásos tevékenységek rendszeres végezésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képességek szintjének emelése érdekében, • sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, • sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére. A tanuló képes • a vezényszavakat követni, • megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, • irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. • testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, • mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, • egyensúlyozni változó feltételek között, • kitartóan, javuló technikával futni, • törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, • a megfelelő mozgásmintát követni. • aktívan részt venni sportjátékokban, • labdát vezetni, labdát továbbítani, • mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

TESTNEVELÉS

Középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelő-oktató munkáját ellátó
képességfejlesztő iskola 12. évfolyamának közismereti tanterve

A képességfejlesztő iskola gyakorlati évfolyamain a testnevelés tantárgy célja a minél önállóbb felnőtt élet tevékenységeinek megalapozásában a munkavégzéshez és az egészséges életmód folytatásához szükséges erőnlét, állóképesség, mozgásos ügyesség fejlesztése. A tantárgy segíti az egészséges testi fejlődést, a motoros képességek fokozatos ügyesedését, korrigálja az esetlegesen jelen lévő tartási és mozgási rendellenességeket. A fejlesztés játékos mozgásformákon alapul, és illeszkedik az egyéni képességekhez. A tantárgy sajátos fejlesztési céljai az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros kondicionális, a koordinációs és helyzetfelismerő képességek fejlesztése.

A tantárgy támogatja a komplex személyiségfejlesztés megvalósulását szociális és emocionális aspektus hangsúlyával. A tantárgy terápiás célja, hogy az értelmi fogyatékos fiatal kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, erősítve a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a gyakorlati évfolyamokon való helytállásra.

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén fontos szerepet játszik a szabályok, szabályosság ismeretének megerősítésében, a magatartásszabályozás befolyásolásában.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztése területén segíti az önismeret, önelfogadás képességét, a segítségnyújtásra és elfogadásra való törekvést.

A testi és lelki egészségre nevelés területén segíti az egészséges testmozgás és a fizikai aktivitás iránti igény folyamatosságát.

A tantárgy tanulása során fontos a tanulók figyelmének ráirányítása a harmonikus mozgás szépségeire és a mozgásművészet vagy a sportmozgások esztétikumának felismerésére.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is

alkalmazni kell.

12. évfolyam

ÉVES ÓRAKERET: 180 ÓRA

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Szabályokat betartani, utasításokat minél pontosabban követni. 2. Testi fejlesztés, téri irányok, eligazodás térben. 3. Helyes életmód kialakításának elmélyítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Felszólításokra adekvátan cselekedjen: sorakozás, irányváltoztatások, testrészek mozgatása (egyéni képességeknek megfelelően) 2. Törekedjen a gyakorlatok minél pontosabb kivitelezésére 3. Legyen számára örömforrás a mozgás Fejlesztési ismeretek 1. Sorakozás 2. Járások 3. Menetelés 4. Testfordulatok Tanulói tevékenység 1. Sorakozó magasság szerint. 2. Járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban, nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. 3. Járás lábujjhegyen, sarkon. 4. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra.

5. Menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás jobb, baloldal érzékelése. 6. Vezényszavak megértése. 7. Mozgásformák összekötése. 8. Menetelés zenére, ritmustartás, ritmusváltás adott jelre.	
Fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, igazodás, sorbontás, magas, alacsony

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Javasolt óraszám: 24 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Alapgyakorlatokat pontos végzése, hibák javítása. Izmok erősítése.	

Fejlesztési Ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig végezni. 2. Értse meg az egyszerű utasításokat. 3. Tudja a kéziszerket megfelelően használni. Fejlesztési ismeretek 1. Két-három mozgáselem összekapcsolása. 2. Kéziszer- és szabadgyakorlatok. 3. Szakkifejezések megértése és alkalmazása. Tanulói tevékenység 1. Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. 2. Négy ütemre végzett gyakorlatok: (alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz, stb.)

3. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó, buzogány, karika, alkalmazásával végzett négyütemű gyakorlatok vezényszavak, számolás, zene segítségével. 4. Begyakorolt gyakorlatsorok zenére, a testtartás és ütemtartás figyelembevételével.	
Fogalmak	Négyütemű gyakorlat, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magas tartás, négyütemű gyakorlat, kéziszerek megnevezése.

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Gyakorlatok kitartó végzése, a hibák javítása. 2. Izmok erősítése.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. A szóbeli utasításokat értse meg és kövesse 2. Legyen képes egyre hosszabb ideig együttműködni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban. Fejlesztési ismeretek 1. Guggolás 2. Kúszás 3. Mászás 4. Függeszkedés 5. Távolugrás 6. Guruló átfordulás előre, hátra 7. Állórajt, futás 8. Egyensúlyozó járás.

Tanulói tevékenység

1. Guggoló járás,
2. kúszás padok között,
3. bordásfal gyakorlatok (függeszkedés),
4. egy lábról elrugaszkodás távolugrás nekifutásból, ugrások, szökdelések, ugróiskola,
5. sorozatban guruló átfordulások (guruló átfordulás előre sorozatban, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra),
6. álló rajtból-versenyfutás,
7. helyben rugózásból elrugaszkodás,
8. mászás kötélén, bordásfalon (irányítással),
9. kúszás akadályok között, mászás akadályon át,
10. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból,
11. egyensúlyozás talajon, padon (gerendán) pad merevítőjén.

Fogalmak	Gyakorlatok megnevezése, sorozat, állórajt, tevékenységek megnevezése, ugróiskola, méter

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 36 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Egyre pontosabban labdát vezetni, célba juttatni (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Legyen képes a szabályok megértésére és a szabálykövetésre 2. Tudjon egyre biztonságosabban labdát vezetni, elkapni, célba dobni. 3. A játék jelentsen örömforrást számára

Fejlesztési ismeretek

1. Kislabda dobás, hajítás, lökés
2. Átadások
3. Labdavezetés

Tanulói tevékenység

1. Kislabda dobás álló helyzetből.
2. Célba dobás (kosár, kapu, céltábla).
3. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben.
4. Váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések.
5. Labdavezetés (ügyesebb) lábbal cél felé, akadályok megkerülése (irányítással)
6. Dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó felső dobás.
7. lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.

Fogalmak

gyakorlatok megnevezése, váltott kéz, dobóterpesz, labdavezetés,

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Sportjátékokat játszani, mások játékát figyelemmel kíséni. 2. Rendszeresen sportolni.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Legyen képes betartani a sportjátékok elemi szabályait és az eszközöket rendeltetésszerűen, balesetmentesen használni.
2. A szabályokat minél pontosabban tartsa be.
3. Legyen képes a veszteség okozta frusztrációt kezelni.

Fejlesztési ismeretek

1. Kosárlabda, röplabda, zsinórlabda
2. Pingpong
3. Labdarúgás
4. Tollaslabda, szivacs labda
5. Kidobós
6. Úszás (vízbiztonság)
7. Roller, kerékpár, gördeszka, görkorcsolya, szánkó használata
8. Teke, kugli, biliárd
9. Kondicionáló gépek minél szélesebb körű alkalmazása

Tanulói tevékenység

1. Alapállás – megindulás - megállás, labdavezetés kosárra dobás, védekezés,
2. pingpongozás, átütés, szerválás, ütögetés, adogatás,
3. alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kapura lövés, labda védeke,
4. szivacs labda, tollaslabda ütögetés, átütés a háló másik oldalára,
5. az időjárásnak megfelelő sporteszközök használata, az eszközök rendeltetésszerű használata, karbantartása, tárolása,
6. egyéni- és csapatversenyek rendezése, kulturált szurkolás (eredményhirdetés, cím megvédése, visszavágó),
7. úszás, néhány úszásnem mozdulatai, az úszás ritmusa, légzés javítása.
8. kondicionáló gépek célszerű és szakszerű használata, az erőnlét- és életmódjavító gyakorlatsorok elsajátítása és napirendbe építése.

Fogalmak	sportágak megnevezése, kosárpalánk, kosár, kosárlabda, szerva, kapu, gól, tevékenységek megnevezése, kétkezes mellső átadás, szerválás

Összegzett tanulói eredmények a 12. évfolyam végén	A tanuló képes • mozgásos tevékenységek rendszeres végezésére, az egészséges testi fejlődés, edzettség, teherbíró képesség, az alapvető fizikai képességek szintjének emelése érdekében, • sporteszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára, • sportjátékok játszására (egyszerűsített) szabályokkal, sportmérkőzések figyelemmel kísérésére. A tanuló képes • a vezényszavakat követni, • megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, • irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. • testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, • mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, • egyensúlyozni változó feltételek között, • kitartóan, javuló technikával futni, • törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, • a megfelelő mozgásmintát követni. • aktívan részt venni sportjátékokban, • labdát vezetni, labdát továbbítani, • mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS

(Vizuális kultúra)

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömeivel. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket.

A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

- Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
- Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
- Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
- Képolvasás, képi közlés képessége.
- Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

- Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
- Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömrzés keltése alkotó tevékenység révén.
- Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

- Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
- Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
- Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	3	3	2	2
1 éves óraszám	108	108	72	72

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Formázások különböző anyagokból	30	30	20	20
Építés	20	20	15	15
Papír formálása, alakítása	28	28	15	15
Vizuális ábrázolás	30	30	22	22

1–2. évfolyam

A nemzeti öntudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáinak a fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

Témakör	1. Formázások különböző anyagokból	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajtása együttműködéssel. Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajtása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés.
Fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	2. Építés	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Tárgyak csoportosítása segítséggel. Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására. Segítséggel próbálkozás ritmikus sor képzésére.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás.
Fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.	

Témakör	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret 28 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Olló használatának próbálgatása. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyűrész-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajítás, átlóshajítás elkészítéssel. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	
Fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.	

Témakör	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatar betartására. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékekkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Szabadfírka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás.	
Fogalmak	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (<i>törlés, kenés, festés</i>). Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani. Segítséggel képes ritmikusán váltogatni a gyöngyöket. Együtműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket.

2. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Formázások különböző anyagokból	Órakeret: 30 óra
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Adott tevékenységek végrehajtása együttműködéssel. Együtműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajtása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés. Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.	
Fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	2. Építés	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tárgyak csoportosítása segítséggel. Segítséggel gyöngyök ritmikus	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kirakás. – Fűzés.	

váltogatása. Ritmikus sor képzése.	– Nyomótechnikák. – Szűrőjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás. Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.
Fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szűr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.

Témakör	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret 28 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Segítséggel pontos illesztések. Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítséggel. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyűrész-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajítás, átlóshajítás elképzéssel. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	
Fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.	

Témakör	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatar betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. Egyszerű ember-, állat-, növényábrázolások segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékekkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.	
Fogalmak	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (<i>törlés, kenés, festés</i>). Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.	

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján tárgyakat csoportosítani. Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Papírhatarát és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket. Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.

3–4. évfolyam

A népi művészeti alkotások megismerésével, megnevezésével, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra, az együttműködő készség megalapozásával, a közös alkotások létrehozásával és a saját alkotás értékelésével kell lehetőséget teremteni a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló fejlődésére.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáinak a fejlesztéséhez a vizuális művészetek iránti érdeklődés felkeltésével és az önálló ízlés és stílus megalapozásával járul hozzá a tantárgy.

3. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Formázások különböző anyagokból	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítségével. Adott tevékenységek végzése segítségével. Egyszerű emberalak készítése segítségével. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítségével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. – Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. – Anyagok alakíthatósága. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A természetes és mesterséges környezet tárgyait összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása).	
Fogalmak	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúk), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó. Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.	

Témakör	2. Építés	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan ritmikus sor képzése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szűrőjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecsételek, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2 változó elemmel.	
Fogalmak	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégl), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).	

Témakör	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Egyszerű formák kivágása segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyűrész-simítás. – Tépes. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző papírfajták gyűrész, simítása különböző méretben. Előrajzolt formák tépése különböző méretben. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése.	

Fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák. Írányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	4. Vizuális ábrázolás		Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás. <i>Tevékenység</i> Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka.		
Fogalmak	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.		

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Irányítással tud ritmikus sort képezni. Egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit.

Témakör	1. Formázások különböző anyagokból	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítségével. Adott tevékenységek végzése segítségével. Egyszerű emberalak készítése segítségével. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítségével. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. – Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. – Anyagok alakíthatósága. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása). Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.	
Fogalmak	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó. Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.	

Témakör	2. Építés	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan ritmikus sor képzése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szűrőjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

	Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfüzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecsételek, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 3 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házikó stb. kirakása.
Fogalmak	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégl), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Építmények (ház, garázs, híd stb.), építmények részei. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).

Témakör	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Hajtások pontos illesztéssel. Egyszerű formák kivágása segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyűrész-simítás. – Tépes. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Ember, állat, növény ábrázolása.	
Fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák. Eszközök. Ember, állat, növény részei. Irányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. Színezésnél vonalhatár betartása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás. <i>Tevékenység</i> Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka. Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés. A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.	
Fogalmak	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. Önállóan tud ritmikus sort képezni. Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömeivel segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével, mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

Óratervek

	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Heti óraszám	2 óra	2óra	2 óra	2 óra
Gyermekdalok - Népdalok	24 óra	24 óra	18 óra	18 óra
Ünnepkörök dalai	15 óra	15 óra	17 óra	17 óra
Ritmus- és hallásfejlesztés	20 óra	20 óra	20 óra	20 óra
Zenehallgatás	13 óra	13 óra	17 óra	17 óra
Összes óraszám	72 óra	72 óra	72 óra	72 óra

1–2. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a féltékenység, a gátlás, a szorongás

leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

1.ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 72

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Dallamsorok utánzása. Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása, együttműködés.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együttműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Altatók. – Tenyérjátékok. – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok. – Körjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra. Rövid mondókákra lovaglás ritmusának

	érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben. Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával. Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra.
Fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágat, lovaglás, ló, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás

Témakör	2. Ünnepekörök dalai	Óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése, reprodukálása. Ünnepekörök megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Családi ünnepek dalai. (névnap, születésnap, anyák napja) – Dalok Mikulásra, karácsonyra, farsangra, húsvétra <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születésnapra, Mikulásra, karácsonyra, farsangra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyen.	
Fogalmak	család, Születésnap, Mikulás, karácsony, farsang, húsvét, anyák napja	

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes ritmus érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenység</i>	

	Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.
Fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, <i>triangulum</i> , cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (CD, pen-drive). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	
Fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló segítségével tud mozgást utánozni, végrehajtani. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.

2.ÉVFOLYAM

Éves óraszám:72

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Dallamsorok utánzása. Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása, együttműködés.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együtműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együtműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Mondókák - Simogatók. - Ujj- játékok. - Fogócskák. - Kiszámolók - Dalok. - Körjátékok. - Élőlényekről, természeti jelenségekről, időjárásról szóló dalok - Felelgetős játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Mondóka, dal ütemére tapsolás. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben. Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása, szabályok betartásával Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása
Fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás

Témakör	2. Ünnepekörök dalai	Óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése, reprodukálása. Ünnepekörök megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Családi ünnepek dalai.(névnap, születésnap, anyák napja) – Szürettel kapcsolatos dal – Dalok Mikulásra, karácsonyra, húsvétra, pünkösdre	

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születésnapra, szüretre, Mikulásra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, pünkösdre rövid dalok, versek tanulása.
Fogalmak	szüret, szőlő, őszi gyümölcsök, születésnap, Mikulás, karácsony, farsang, húsvét, anyák napja,

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes ritmus érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérezkeltető gyakorlatok. – Ritmushangszerek (dob, csörgő, fadob, cintányér, triangulum) <i>Fejlesztési tevékenység</i> Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	
Fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, <i>triangulum</i> , cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.	

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztása. A tanuló néhány percig figyel a zenére.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, metalofonon, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (pen-drive, CD).	

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.
Fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, hangos, gyors, lassú, szomorú, vidám.

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes ritmushangszert megszólaltatni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.

3–4. évfolyam

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és énekek kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és a kommunikációs kompetenciákat a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Felelgetős játékokban aktív részvételre ösztönzés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ismerni 8-10 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni. Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni. Együttműködéssel utánozni tánc lépéseket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Dalok- évszakokról, állatokról, virágokról, – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. – Körjátékok. – Kapus játék – Felelgetős játék. – Táncok énekes kísérettel. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Évszakokról, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása Csárdás lépés.	
Fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, átbújás, kézfogás, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.	

Témakör	2. Ünnepek dalai	Óraszám: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ünnepek dalai.(Mikulás, karácsony, farsang, húsvét, pünkösd), anyák napja, névnap, születésnap) – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva .	

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés dallal.
Fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker, feladat, vállalás.

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával. Hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ritmushangszerek használata. – Hangcső használata. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangcső megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.	
Fogalmak	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, <i>kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus, egyforma, egyenletes ritmus.</i> Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, <i>tompa</i>, éles, fa, fényes, csengő.	

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 17 óra

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (CD, pen – drive). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.	
Fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.	

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

4. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 72

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés. A dalkincs bővítése. Élményszerzés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ismerni 15–20 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Dalok.(gyermekdalok, népdalok) – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok	

összekötni. Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni. Együttműködéssel utánózni tánc lépéseket.	tanulása. – Körjátékok. – Hidas játék. – Felelgetős játék. – Táncok énekes kísérettel. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása Rida jobbra-balra, utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.
Fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás <i>keresztbe</i> , oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.

Témakör	2. Ünnepek dalai	Óraszám: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ünnepek dalai. (Mikulás, karácsony, farsang, húsvét, anyák napja, pünkösd) – Népszokások dalai. – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	
Fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.	

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával. Hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ritmushangszerek használata. – Egyszerű dalok megszólaltatása hangcsöveken. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.	
Fogalmak	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, <i>kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus, egyforma, egyenletes ritmus.</i> Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, <i>tompa</i>, éles, fa, fényes, csengő.	

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (CD, pendrive). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

	Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel (ha van rá lehetőség), az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (CD, pen-drive)), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.
Fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

JÁTÉKRA NEVELÉS

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszkővel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédképessége és a szókincse.

Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes lüktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzormotoros funkciókat.

Feladata:

- hang és beszéd játékos gyakorlása,
- mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,
- játéktevékenység különböző anyagokkal,
- adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- minél pontosabban figyel meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- képzelet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,
- képzelet fejlesztése,
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátás/,
- megfigyelések pontosítása,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédkészség fejlesztése,
- érzelmek egészséges elrendezése,
- játékokkal való adekvát bánásmód,
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosságot segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ismeretek pontosítása, bővítése,
- gondolkodás fejlesztése,
- térbeli elhelyezkedés megismertetése,
- időfogalom fejlesztése,
- szocializációs készség fejlesztése.

Spontán játék: szabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtnál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

Szabályjáték: különböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelemfejlesztés,
- fegyelmezettségre nevelés,
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- szocializáció fejlődésének segítése,
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

Szabadban játszható játékok: minden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	3	3	3	3
1 éves óraszám	108	108	108	108

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Gyakorló játék	15	15	-	-
Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték	15	15	-	-
Szerepjáték	15	15	19	19
Didaktikus játék	15	15	12	12
Szabályjáték	8	8	22	22
Spontán játék	15	15	22	22
Szabadban játszható játékok	25	25	33	33

1–2. évfolyam

A játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékokban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van mozgásos játékok közben a finommotorika, az ügyesség, a gyorsaság, a kitartás fejlesztésében, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásában, a lelki egészség és a saját és társai testi épségének megvédése érdekében az elővigyázatosságra felkészítésben.

A családi életre nevelést játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Témakör	1. Gyakorló játék	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járárok közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni. Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások, egyensúlygyakorlatok. – Páros lábon ugrálás játék közben. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérvé). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása.	
Fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.	

Témakör	2. Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban. Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése.	

készíteni. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni.	– Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból).
Fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.

Témakör	3. Szerepjáték	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyerekhez közel álló felnőttek munkájának, tevékenységeinek eljátszása. – Spontán bábozás. – Mese dramatizálása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	
Fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 foglalkozás, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, <i>tanult mesék szereplői</i>.	

Témakör	4. Didaktikus játék	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Differenciálni 2-3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELEST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékelték. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincs bővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Barkochba-játék játszása. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.
Fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.	

Témakör	5. Szabályjáték	Órakeret: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	
Fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.	

Témakör	6. Spontán játék	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítségével.	
Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.	

Témakör	7. Szabadban játszható játékok	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítségével. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játéka.

Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel rövidebb ideig elfoglalni magát. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

Témakör	1. Gyakorló játék	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni. Játszani hosszabb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni borszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások, egyensúlygyakorlatok. – Páros lábon ugrálás játék közben. – Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérvé). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	
Fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.	

Témakör	2. Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni. Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinak megfelelően használni. Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag megnevezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata. – Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése.
Fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.

Témakör	3. Szerepjáték	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva játszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. – Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. – Spontán bábozás. – Mese dramatizálása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása.	

	Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirákott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.
Fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 <i>foglalkozás</i> , pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, <i>tanult mesék szereplői</i> .

Témakör	4. Didaktikus játék	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Differenciálni min. 3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2-3 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékelték. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján.	

	Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Barkochba-játék játszása. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.
Fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.

Témakör	5. Szabályjáték	Órakeret: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	
Fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.	

Témakör	6. Spontán játék	Javasolt óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítséggel.
Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.	

Témakör	7. Szabadban játszható játékok	Órakeret: 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. - Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés. Kavicsok rakosgatása. Futó- és fogójátékok játssza.
Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.	

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánózni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni. Képes eljátszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelem viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igénnyé válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának segítségével a lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Témakör	1. Szerepjáték	Órakeret: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Bábozás, dramatizálás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben.	
Fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, tanult mesék új fogalmai.	

Témakör	2. Didaktikus játék	Órakeret: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Differenciálni 6 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 3-4 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELEÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során	

Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	alkalmazott didaktikai játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). 3-4 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játéka Többfelé vágott kép összerakása. Képes lottó, képes dominó kirakása, puzzle
Fogalmak	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.

Témakör	3. Szabályjáték	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelmező szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportos mozgáskészletek játéka, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játéka – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Érzékelést fejlesztő játékok játéka. Figyelmet fejlesztő játékok. Társasjátékok játéka közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színezgetéssel alapuló lépegetés).
Fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.	

Témakör	4. Spontán játék	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani,		<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játékokkal és

adekváтан játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Tevékenység</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítségével (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).
Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Témakör	5. Szabadban játszható játékok	Órakeret: 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Aszfaltra rajzolás. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játszása. Hógolyózás, szánkózás segítségével.	
Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, <i>gödör, alagút</i> , fa, ág, kavics, kő, <i>fogó</i> , futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.	

Összegzett tanulási eredmények a 3. osztály végén	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes szabályokat elfogadni, követni. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

Témakör	1. Szerepjáték	Órakeret: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet eljátszani.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Élmények eljátszása. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). 2-5 szereplős mesék dramatizálása.
Fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.	

Témakör	2. Didaktikus játék	Órakeret: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Differenciálni 8 féle hangot. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok.

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegye egyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.
Fogalmak	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.

Témakör	3. Szabályjáték	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére. Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárggyal). Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).	
Fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.	

Témakör	4. Spontán játék	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. <i>Tevékenység</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítséggel (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).
Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.	

Témakör	5. Szabadban játszható játékok	Órakeret: 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötél, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játssza. Hógolyózás, szánkózás segítséggel.
Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, <i>gödör, alagút</i> , fa, ág, kavics, kő, <i>fogó</i> , futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. osztály végén	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinezetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

KOMMUNIKÁCIÓ

(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hangleadásra, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknél megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédokban és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	4	4	4	4
1 éves óraszám	144	144	144	144

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Beszédfejlesztés, anyanyelv	34	34	10	10
Társadalmi érintkezési formák	24	24	15	15
Testünk és személyes teendőink	20	20	20	20
Tájékozódás térben	19	19	20	20
Tájékozódás időben	13	13	20	20
Élőlények	19	19	15	15
Előkészület a felnőtt életre	7	7	24	24
Ünnepek	8	8	20	20

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemlélése, megfigyelése támogatja.

1. évfolyam

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret: 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások követése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szájat csücsöríteni fúvásban. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Megnevezett tárgyat megfogni, letenni. – Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Megérteni a gesztusok jelentését.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Hangadásra készítő játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Főnevek többes száma. – Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Irányított fújás, hangadással kísért fújás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy-kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján.	

	Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).
Fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, láng, hangos – halk, bent, <i>belül</i> , <i>érintés</i> , fent, lent, kívül,

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. – Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. – Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. – Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). – Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. – Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Testkontaktus a félelem oldására. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Iskolai környezet. – Saját név. Társak neve. Nevelő neve. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. – Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Üdvözlés, belépés kopogás után, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése.	

is.	Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Fejrázás, bólogatás. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételtől a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálás, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.
Fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár, <i>üdvözlés</i>, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, <i>enyém</i>, várj, <i>majd</i>, <i>nemsokára</i>, <i>választás</i>, <i>sorra kerül</i>, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!

Témakör	3. Testünk és személyes teendőink	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Megnevezni, megmutatni testrészeit.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i>	

– Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – Megérteni és követni a le, fel utasítást. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. – A mosdói higiéniét betartani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Saját holmiját felismerni. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. – Eligazodni a jelek és fogasok között segítségével. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni. – Ismerni az alapvető higiéniés étkezési szokásokat.	– Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Téri tájékozódás. – Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítségével. <i>Öltözködés</i> – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. – Saját ruhadarab felismerése segítségével. <i>Étkezés</i> – Néhány étel felismerése, megnevezése segítségével. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítségével. Térben történő eligazodás. A WC higiéniés használata. A kézmosás pontos menete. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítségével. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése.
Fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.

Témakör	4. Tájékozódás térben	Órakeret: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Nevére reagálni. – Jelét mondani (ha képes rá). – Felismerni személyes tárgyait. – Használt jeleket a tanulótársakhoz rendelni. – Tanárát nevén szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. – Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Tájékozódni az iskola helyiségei között. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés alkalmával. – Ismerni a lámpa jelzéseit. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel. – Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. – Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. <i>Lakás</i> – A konyha, szoba berendezési tárgyai. – Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – Ház – lakás. <i>Utca, közlekedés</i> – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. . <i>Vásárlás</i> – Kirakatok nézegetése. – Piac. Közös vásárlás. <i>Tájékozódás saját test körül (két oldalon).</i> <i>Fejlesztési tevékenység</i> Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján.	

	Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbuszt, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása.
Fogalmak	<i>Előttem – mögöttem, „bele” és „rá”, jobb – bal, járművek, úttest, járda, hangos, gyors, játék járművek, igazi járművek, séta, utazás, közlekedés, zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, udvarias.</i>

Témakör	5. Tájékozódás időben	Órakeret 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két ellentétes évszakot. – Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tanóra – óráközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. – Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. <i>Fejlesztési tevékenység</i> A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása.	

	Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismételése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése.
Fogalmak	Tanóra, szünet, hamarosan, soká, <i>napszak</i>, reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús.

Témakör	6. Élőlények	Órakeret: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Felismerni a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. – Az állatok hangját utánozni. – A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények</i> – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítségével. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. <i>Állatok</i> – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Állatok tápláléka, „lakóhelye”. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítségével. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok.	

	Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikuskok, Kismalac és a farkasok).
Fogalmak	Növények, virágok, illat, <i>érzés</i> , íz, szín (alapszínek), <i>gondozás</i> , locsolás, <i>ültetés</i> , napfény, édes, savanyú, finom, élő, háziállat, vadállat, élelem, <i>táplálkozás</i> .

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 7 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. – Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek – vásárlás</i> – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. <i>Munkahelyek – foglalkozások</i> – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérdés, megköszönés gyakorlása. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldséggel, hentesel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb.	

	Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.
Fogalmak	<i>Élelmiszer, édesség, eladó, vásárló, fizetés, udvariasság, kérés, megköszönés, ismerkedés, köszöntés, búcsúzás, kérem, tessék, nem kérem, bocsánatkérés a társaktól.</i>

Témakör	8. Ünnepek	Órakeret: 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Iskolai ünnepek. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Verseket, dalokat tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Az ünnep játékos megjelenítése. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel.	
Fogalmak	Névnap, születésnap, köszöntés-gratuláció, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet, várakozás, hamarosan, nemsokára, ünnep, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, kellemes, díszes.	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására; – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni; – együttműködéssel csoportosítani; – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani; – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni; – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat, – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra; – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

2. évfolyam

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret: 68 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szájat csücsöríteni fúvásban. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. – Pontosan követni a mozgásokat. – Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni. – Hangokat eszközökhöz rendelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra készítő játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Főnevek többes száma. – Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). – Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása.	

	– Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvásás. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Irányított fújás, hangadással kísért fújás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Alap zöngé próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy-kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).
Fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, láng, hangos – halk, bent, belül, érintés, tapintás, szájtér, fent, lent, kívül, kerekítés, résesítés.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Konfliktuskerülő viselkedés. – Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. – Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. – Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Üdvözlés, belépés kopogás után, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt). A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása.	

	Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételtől a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálás, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.
Fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár, <i>üdvözlés</i>, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, <i>enyém</i>, várj, <i>majd</i>, <i>nemsokára</i>, <i>választás</i>, <i>sorra kerül</i>, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!

Témakör	3. Testünk és személyes teendőink	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Megnevezni, megmutatni testrészeit. – Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – Megérteni és követni a le, fel utasítást. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. – A mosdói higiéniát betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i> – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Téri tájékozódás. – Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. <i>Öltözködés</i> – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel.	

Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. – Önállóan fel- és levenni felsőruháit. – Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. – Társai kabátját tudja személyhez rendelni. – Eligazodni a jelek és fogások között segítséggel. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat. – Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján.	– Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. – Saját ruhadarab felismerése segítséggel. – Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése. <i>Étkezés</i> – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. – Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismételése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése.

	Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étel-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.
Fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.

Témakör	4. Tájékozódás térben	Órakeret 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Tájékozódni az iskola helyiségei között. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Ismerni az alapvető illetve a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. – Ismerni a lámpa jelzéseit. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítségével. – Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. – Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. <i>Lakás</i> – A konyha, szoba berendezési tárgyai. – Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. – Ház – lakás. <i>Utca, közlekedés</i> – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. – Utazás járművel. <i>Vásárlás</i> – Kirakatok nézegetése. – Piac. Közös vásárlás.	

	<i>Tájékozódás saját test körül (két oldalon).</i> <i>Fejlesztési tevékenység</i> Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbust, autót, kerékpárt. Hangutánczás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánczó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, árak megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.

Fogalmak	<i>Előttem – mögöttem, „bele” és „rá”, jobb – bal, járművek, úttest, járda, hangos, gyors, játék járművek, igazi járművek, séta, utazás, közlekedés, zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, udvariasság, nagy-kicsi, tömeg, zsúfoltság, várakozás, indulás, megállás.</i>

Témakör	5. Tájékozódás időben	Órakeret 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két ellentétes évszakot. – Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. – Összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni. – A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. – Tanóra – óráközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. – Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. – Végzett cselekvések időtartama. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismételése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).	

Fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, <i>napszak</i> , reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús.

Témakör	6. Élőlények	Órakeret 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. – Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. – A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények</i> – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Cserepes virág, udvari dísznövények. Élő virágok. – Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítségével. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. <i>Állatok</i> – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai. – Állatok tápláléka, „lakóhelye”. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítségével. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés.	

	Állatmesék.
Fogalmak	Növények, virágok, illat, <i>érzés, élővilág, íz, zamat, szín</i> (alapszínek), <i>gondozás, locsolás, ültetés, napfény, növekedés, elszárad, elpusztul, kibújik, édes, savanyú, finom, élő, háziállat, vadállat, élelem, táplálkozás, ól, istálló, búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, alom, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.</i>

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. – Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek – vásárlás</i> – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. <i>Munkahelyek – foglalkozások</i> – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldséggel, hentesel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.	
Fogalmak	<i>Élelmiszer, édesség, konzerváru, húсарu, eladó, pultos, pénztáros, vásárló, fizetés, kiszolgálás, udvariasság, kérés, megköszönés, ismerkedés, köszöntés, búcsúzás, kérem, tessék, nem kérem, bocsánatkérés a társaktól.</i>	

Témakör	8. Ünnepek	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Verseket, dalokat tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	
Fogalmak	Névnap, <i>születésnap</i> , köszöntés- <i>gratuláció</i> , ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet, <i>várakozás</i> , <i>hamarosan</i> , <i>nemsokára</i> , <i>ünnep</i> , zászló, <i>hangulat</i> , <i>felvonulás</i> , ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, <i>kellemes</i> , <i>díszes</i> .	

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására; – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni; – együttműködéssel csoportosítani; – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani; – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni; – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak;

	– felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat, – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra; – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást, – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

3–4. évfolyam

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Feladatokat egyre rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni. – Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mondataiban bővítményt használni. – Képről néhány mondatot mondani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizomgyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. – Személyes névmás használata. – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). <i>Fejlesztési tevékenység</i> Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánzása, zöngé hangoztatása, zenei hangokkal játék. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. Analóg mondatok alkotása segítséggel. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.	
Fogalmak	Sor, <i>soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más)</i>, eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, figyelem, kérdés	

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Megnevezni családtagjait. – Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. – A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Saját öltözkéire vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmon az elvárt módon viselkedni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). – Nagyszülő megmutatása fényképről. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése.	
Fogalmak	<i>Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni, elromlott, hibás, javítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás, győzelem, vereség, itt-ott, messze-közel, szeret-nem szeret</i>	

Témakör	3. Testünk és személyes teendők	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Időhatározókat és mellékneveket használni. – Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Az ápolt és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. – Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Főétkezéseket megnevezni, megmutatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Testünk – Testrészek megnevezése, megmutatása. – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. – Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. Öltözködés. – Az öltözködés sorrendje. – Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. Étkezés. – Főétkezések. – Terítés. – Néhány étel megnevezése. – Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Babák öltöztetése.	

	Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. A konvencionális beszédformák gyakorlása és tudatos használata: „Jó étvágyat!”, „Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”.
Fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, <i>evőeszközök, feladat</i>, terítés, <i>leszedés</i>, finom, kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, felsőtest, alsótest, sovány, kövér, nagy méret, kis méret, <i>körömápolás, arcápolás, hajápolás</i>, tiszta – piszkos, <i>egészséges</i>–beteg.

Témakör	4. Tájékozódás térben	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Analóg mondatokat alkotni. Hol? Hova? kérdéseket megérteni. – Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. – Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Megnevezni a közlekedési	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. – A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. – Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Eszközök és azok funkciói. – A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. Utca – közlekedés. – Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési szabályok, viselkedési normákkal való ismerkedés. – Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása.	

eszközöket (vonat, busz).	A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése.
Fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, <i>egészséges, egészségtelen, veszélyes, biztonságos</i>, erős, gyenge; főnt, lent, piszkos, régi, új, magas, hideg/hűvös, <i>nedves</i> Helyiségek, <i>eszközök, főzőeszközök, evőeszközök</i>, sötétítés, világítás, takarítás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.

Témakör	5. Tájékozódás időben	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. – Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. – Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. – Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. – Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. – Automatikusan sorolni a hét	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. – Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. – A négy évszak jellemzése. – Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése.	

napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. – Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történeteket.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történetekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.
Fogalmak	Napok neve, napszakok neve. Évszakok, <i>időjárás</i>, tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, napsütés, szél, szeles, viharos, hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, jég, <i>munkanap</i>, <i>hétvége</i>, <i>pihenőnap</i>, <i>program</i>, nap, <i>felkelő nap</i>, <i>lenyugvó nap</i>.

Témakör	6. Élőlények	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A növények és állatok közötti azonosságok, különbségek megmutatása, megnevezése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöltséget kép alapján. – Növényeket gondozni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények:</i> – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöltségek megfigyelése, megnevezése,	

– A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. – Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. – Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. – Érteni a rész-egész viszonyát. – Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni.	csoportosítása. Állatok: – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Néhány erdei állat bemutatása. Fejlesztési tevékenységek Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázában víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.
Fogalmak	Élő, illat, íz, ízes, nagy-kicsi, gömbölyű, ág, rész – egész, zöldségfélék, virágok, szín, forma <i>baromfiudvar</i>, háziállatok, kölyök, nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, <i>dorombol</i>, baromfi, szárnyasok, <i>emlősök</i>, lassú-gyors, veszélyes, vad.

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Biztonsággal eligazodás a boltban.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. – Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. – Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. – Megnevezni, megmutatni a látottakat.	Fejlesztési ismeretek Üzlet, vásárlás. – Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. – A környezet különböző üzletei. – Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. Foglalkozások. – A tanuló környezetében előforduló foglalkozásokkal való ismerkedés	

– Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel csoportosításokat végezni. – Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. – Köszönni, kérdezni. – Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése.
Fogalmak	Húsféle, <i>vegyi áru</i> , pékáru, konzervek, <i>papíráru</i> , ital, édesség; <i>veszélyes</i> , forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű <i>foglalkozás</i> , titkárnő, gondnok, <i>karbantartó</i>

Témakör	8. Ünnepek	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szívesen és aktívan készülni az ünnepségre. – Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. – Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. – Az ünnepek hangulatát átérezni. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Terem dekorációjához díszek készítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen versek, énekek tanulása.	
Fogalmak	Ünnep, zászló, <i>felvonulás</i> , köszöntés, öröm, <i>boldogság</i> , <i>ajándékozás</i> , ünnep, névnap, születésnap, <i>fegyelmezett</i> , vidám szomorú, <i>boldog</i> , <i>hatalmas</i> , <i>díszes</i> , ajándék, szeretet.	

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra; – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán; – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket; – megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – tájékozódni az intézmény területén; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az évszakok változásait; – ismeri a napok sorrendjét; – megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket – elvégezni alapvető csoportosításokat; – együttműködni szociális kapcsolataiban – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. – ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kíséni. Szívesen hallgat meséket.

4. évfolyam

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizomgyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. – Személyes névmás használata. – Igeragozás (jelen idő, múlt idő). – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése.	

– Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mondataiban bővítményt használni. – Képről néhány mondatot mondani.	– Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. – Tárgyak, személyek tulajdonságai. – Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. – Ok-okozati összefüggések. <i>Fejlesztési tevékenység</i> A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítségével. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.
Fogalmak	Sor, <i>soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más)</i>, eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, <i>figyelem</i>, jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Kapcsolatokat reálisan megítélni. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözkéire vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. – Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A válaszok és a valódi események összehasonlítása. – Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. – A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. – Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. – Kapcsolat első lépése:– ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. <i>Fejlesztési tevékenység</i> A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	

Fogalmak	<i>Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni, elromlott, hibás, javítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, család, győzelem, vereség, itt-ott, messze-közel, szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend, figyelem, előadás, szünet, taps, tetszett, érdekes, unalmas, szeretnék kimenni.</i>

Témakör	3. Testünk és személyes teendők	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Időhatározókat és melléknéveket használni. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. – Néhány jellemző ételt felsorolni napszakhoz rendelve. – Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Étkezés. – Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. – Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. – Ételféleségek, eszközök csoportosítása. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – Nyers és főtt ételek. – A hetes, napos munkája. Öltözködés. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján.	

	Ünnepi szokások kialakítása.
Fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, <i>evőeszközök</i> , hetes, napos, <i>feladat</i> , terítés, <i>leszedés</i> , finom, <i>flyékony</i> , <i>illatos</i> , kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, <i>kopott</i> , új, <i>divatos</i> , <i>elavult</i> , <i>régimódi</i> , felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret

Témakör	4. Tájékozódás térben	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Mellékneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. – Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Ismerni az iskola utcájának nevét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. – A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Az iskola környéke. – Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. – Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? – Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. – Balesetek megelőzésének feltételei. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját.	

	A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.
Fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, <i>egészséges, egészségtelen, veszélyes, biztonságos</i>, erős, gyenge; padlás, pince, <i>raktár</i>, fönt, lent, piszkos, régi, új, magas, hideg/hűvös, nedves, hordó, kosár, prés. Helyiségek, <i>eszközök, főzőeszközök, evőeszközök</i>, sötétítés, világítás, takarítás, <i>felújítás</i>, pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.

Témakör	5. Tájékozódás időben	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptárban is. – Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. – Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket. – Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap ... volt”, „holnap ... lesz” kifejezések használata segítséggel. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása.	

	Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.
Fogalmak	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, <i>időjárás</i> , tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, <i>viharos</i> , hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, <i>tegnap</i> , ma, holnap, elmúlt, lesz, <i>munkanap</i> , <i>hétvége</i> , <i>pihenőnap</i> , <i>program</i> , nap, <i>felkelő nap</i> , <i>lenyugvó nap</i> .

Témakör	6. Élőlények	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A növények és állatok közötti azonosságok, különbségek megmutatása, megnevezése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Növényeket gondozni. – A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. – Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. – Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánózni. – Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Növények:</i> – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok. – Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – Iskolai kert, liget, erdő, parkok megtekintése. – Növény részeinek bemutatása, megnevezése. – Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. – Zöldségfélék. – Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. <i>Állatok:</i> – Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítségével, táplálékuk, lakhelyük megismerése. – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. – Néhány erdei állat bemutatása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése.	

	Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.
Fogalmak	Élő, <i>műanyag</i>, illat, íz, <i>zamat</i>os, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, <i>hosszúkás</i>, <i>növekedés</i>, <i>hervadás</i>, elpusztul, <i>kihajt</i>, <i>hajtás</i>, ág, <i>rész</i> – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, <i>illat</i>, ehető – nem ehető, <i>baromfiudvar</i>, <i>gazdasági udvar</i>, háziállatok, <i>hasznos</i>, kölyök, ellés, fialás, <i>vemhesség</i>, nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, <i>dorombol</i>, baromfi, szárnyasok, <i>emlősök</i>, lassú-gyors – <i>fürge</i>, <i>veszélyes</i>, vad, erős-gyenge.

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Biztonsággal eligazodás a boltban.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. – Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Üzlet, vásárlás. – Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. – Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése.	

– Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. – Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. – Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel csoportosításokat végezni. – Köszönni, kérdezni. – Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. – Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. – Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. – A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni.	– Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző foglalkozású emberek munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása. – Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. – Iparosok bemutatása élőben és képekről. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek megtekintése. Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).
Fogalmak	Húsféle, vegyi áru, pékáru, konzervek, papíráru, ital, édesség; iparos, faanyag, kábel, zsinór, áram, veszélyes, forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, megrendel, ráfizet, foglalkozás, szakma, titkárnő, adminisztrátor, gondnok, karbantartó, varrónő, műhely, iroda, feladat.

Témakör	8. Ünnepek	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. – Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Verstanulás. Dalok tanulása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felkészítése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.	
Fogalmak	Ünnep, zászló, <i>felvonulás</i>, köszöntés, öröm, <i>boldogság</i>, <i>ajándékozás</i>, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, <i>fegyelmezett</i>, vidám szomorú, <i>boldog</i>, <i>hatalmas</i>, <i>díszes</i>, ajándék, szeretet.	

Összegzett tanulási eredmények a 4.évfolyam végén	A tanuló képes – a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonzyszavakat és a melléknévfokozást is használni; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten; – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát;

	– megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt; – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. – szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

MOZGÁSNEVELÉS

A tantárgy célja kialakítani az értelmileg akadályozott tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, az állóképességet, a gyorsaságot, a bátorságot, az edzettséget, a fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorlása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a mozgásnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	5	5	5	5
1 éves óraszám	180	180	180	180

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	30	30	15	15
Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	40	40	40	40
Légzőgyakorlatok	15	15	40	40
Dobások, labdás gyakorlatok	45	45	40	40
Játékos versenyek	50	50	45	45

1. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a féltékenység és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

1.évfolyam

Éves óraszám: 180 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Óraszám 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni segítséggel. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása.	

– Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása segítséggel. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.
Fogalmak	Kör, elől, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.

Témakör	2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Részvétel különféle mozgásszituációkban. – Gyakorlatok végzése utánzással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás kapaszkodással. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.	
Fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.	

Témakör	3. Légzőgyakorlatok	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Utánzással gyakorlatokat végezni. – A helyes légzést gyakorolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés.	

	<i>Tevékenység</i> Utánzással ki-be légzéskor karok felemelése-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Belégzéskor –szívás, kilégzéskor fújások. Felemelések-leengedések.
Fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. – Labdagurítás egymásnak.	
Fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös, kemény, puha, kicsi, nagy.	

Témakör	5. Játékos versenyek	Órakeret 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre egyszerű szabály felismerése, megtartása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyszerű szabályokat felismerni. – Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyakorló játékok. – egyszerű szabályjátékok. – Egyszerű, eszköz nélküli sorverseny. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ugrálás trambulínon, Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Kötélhúzás.	
Fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, kicsi, nagy	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló képes – egyhelyben állni segítséggel, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni – utánzással, – lépcsőn lefelé és felfelé kapaszkodással, utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, – törekedni az együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, – együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a féltékenység és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

2.évfolyam

Éves órakeret: 180 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alakzatok.	

– Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. – Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	– Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.
Fogalmak	Kör, oszlop, vonal; elől, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.

Témakör	2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Részvétel különféle mozgásszituációkban. – Gyakorlatok végzése utánzással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.	
Fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.	

Témakör	3. Légzőgyakorlatok	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Utánzással gyakorlatokat végezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Álló helyzetben ki-be légzés.	

– A helyes légzést gyakorolni.	– Ki-be légzés. <i>Tevékenység</i> Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.
Fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret: 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. – Labdagurítás egymásnak.	
Fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.	

Témakör	5. Játékos versenyek	Órakeret 50 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyszerű szabályokat felismerni. – Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Gyakorló játékok. – Szabályjátékok. – Sorverseny. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.	
Fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.	

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	A tanuló képes – egyhelyben állni, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, – lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzést elsajátítani, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, – együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

3. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a féltékenység, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

3. évfolyam

Éves órakeret: 180 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben. (szükség esetén irányítással)	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. – Irányokat helyesen használni. (tájékozódási pontok)	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés.	

megadásával)	– Egyszerű alakzatok kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra. Rövid utasítások végrehajtása.
Fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.

Témakör	2. Alapmozgások	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni. – Járás közben tárgyakat átlépni. – Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. (hossztengely mentén) – Statikus helyzetek. – Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés egy lábon. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járás külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre előkészítése. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn kapaszkodással. Bordásfalon függés. Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre egy lábon (egyéni megsegítés).	
Fogalmak	Pad, billeg, egyensúly, előre, emelkedő, lejtő.	

Témakör	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszor-gyakorlatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni ütem tartása a gyakorlatok közben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. – A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll segítségével. – Hasi légzés alapozását segítő gyakorlatsor.	

bemutatással és végrehajtással. – Egyszerű vezényszavakat ismerni és követni.	– Testrészekkel végezhető gyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki- és belégzés ülésben, állásban bemutatást követően. Segítséggel szabad- és kéziszer-gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása mintaadás alapján (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).
Fogalmak	Testtudat, testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fűjni, szívni.

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás. A tevékenységek előkészítése léggömbös gyakorlatokkal.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Léggömb, később labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. – Léggömb, később labdát rúgni, célba juttatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alsó, felső dobás. – Léggömbbel végzett előkészítő gyakorlatok. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egy- és kétkézes alsó és felső dobás társnak, megadott, nagyméretű célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő helyzetben.	
Fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.	

Témakör	5. Játékos versenyek	Órakeret: 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során, valamint a szabálytudat folyamatos fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű játékszabályokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabályjátékok. – Egyszerű versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozdósos népi körjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás.	

	Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutya fogó. Irányítással: „Bújj, bújj itt, megyek.., Lipem-lopom.., Héja, héja...”
Fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A tanuló képes – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni., amennyiben az egyéni adottságok lehetővé teszik. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánnézéssel egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. – felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a féltékenység, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

4. évfolyam

ves órakeret: 180 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. – Irányokat helyesen használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra. Rövid utasítások végrehajtása.	
Fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.	

Témakör	2. Alapmozgások	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. – Járás közben tárgyakat átlépni. – Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek. – Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúzás, mászás, szökdelés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járás külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással). Kúzás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre-hátra.	
Fogalmak	Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.	

Témakör	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kézyszer-gyakorlatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. – A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. – Vezényszavakat ismerni és követni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki- és belégzés körmozgással ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kézyszer-gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).	
Fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.	

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütügetése és elkapása, pattogtatás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. – Labdát rúgni, célba juttatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alsó, felső dobás. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egy- és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.	
Fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.	

Témakör	5. Játékos versenyek	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű játékszabályokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutyafogó. Bújj, bújj itt, megyek..., Lipem-lopom..., Héja, héja...	
Fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A tanuló képes – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánnézéssel egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre.
	A tanuló képes – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. – felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

OLVASÁS – ÍRÁS

(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igényné az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidőeltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	2	2	3	3
1 éves óraszám	72	72	108	108

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Beszédfejlesztés	10	10	5	5
Térorientációs gyakorlatok	10	10	10	10
Finommozgások fejlesztése	10	10	10	10
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	10	10	10	10
Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés	10	10	-	-
Íráselemek tanítása	22	22	10	10
Betűtanítás	-	-	23	23
Olvasás	-	-	20	20
Írás	-	-	20	20

1–2. évfolyam

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a megfelelő pozitív hozzáállás kialakításával, a türelem megalapozásával, a feladatok végrehajtásával, a társak próbálkozásainak kivárásával és az alkalmazkodóképességgel.

A tanulás tanítását segíti az írásos, képes információk megszerzése iránti igény kialakulása és a tanulás iránti érdeklődés.

1. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szabályos légzést kialakítani. – Utánzókétséget kialakítani. – Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. – Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. – Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. – Ritmusérzék fejlesztése	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Beszédtechnika fejlesztése. – Hallásfigyelem-fejlesztés. – Ritmusfejlesztés. – Szókincsbővítés. – Kommunikációs készségfejlesztés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Légzéstechnika fejlesztése. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása.	

együttműködéssel. – Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. – Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. – Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.	Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Versek, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás. Új szavak ismételése, alkalmazása párbeszédben.
Fogalmak	Kilégzés, belégzés. Némán, halkán, hangosan. Lassú, gyors, egyenletes. A mozgásokban részt vevő testrészek. Kérdés-felelet, <i>ki? mi? hol? miért? mikor?</i> kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. Munka, játék. <i>Kedélyállapot</i> kifejezésére szolgáló szavak. <i>Térirány-meghatározások</i>.

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A relációs fogalmakat megismerni. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Téri relációk felismerése. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Térirányok nagymozgásokkal. Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	
Fogalmak	Elöl, hátul, középen, oda, vissza, alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le. <i>Irányhatározók:</i> (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, <i>középső, szemben, háttal.</i> Könnyen érzékelhető <i>ellentétpárok:</i> hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. <i>Ki? Mi? Kérdőszó. Tárgy, személy.</i>	

Témakör	3. Finommozgások fejlesztése	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása. – Író- és rajzeszközök használata, törekedve a megfelelő nyomatékra. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. – Mozdulatok utánzása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	
Fogalmak	Ujjak, egyenes, behajlított ujj. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, görbe, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, érdes, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.	

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni. – Kitartó munkavégzés néhány percig.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása.	

– Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon.	– Gombolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.
Fogalmak	<i>Gurítás-dobás, cél. A helyváltogatás szinonimái.</i> Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találát, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.

Témakör	5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). – Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k.	

Fogalmak	Ugyanaz, <i>még egyszer</i> , ugyanolyan, <i>hasonló (részben ugyanolyan)</i> , Miért? kérdés, válasz. Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.

Témakör	6. Íráselemek tanítása	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Alapformákat egyeztetni. – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni. – Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Könyv, füzet használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése (ujjal, ecsettel). Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	
Fogalmak	Egyszerű formák: kerek, <i>szögletes</i> , <i>széles</i> , <i>keskeny</i> , rövid, hosszú, egyenes, <i>görbe</i> , kör- és <i>csigavonal</i> . Összehasonlítás: ugyanolyan, <i>ugyanúgy</i> , <i>ugyanarra</i> , <i>ugyanoda</i> . Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,... Kösd össze! <i>Kerüld ki!</i>	

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percre a feladatra irányítani. Felismeri környezet hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni.

	Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni.

2. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. – Utánzókétszséget kialakítani. – Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. – Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. – Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. – Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. – Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. – Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel. – Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. – Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. – A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Beszédtechnika fejlesztése. – Hallásfigyelem-fejlesztés. – Ritmusfejlesztés. – Szókincsbővítés. – Kommunikációs készségfejlesztés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Verse, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Írányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás. Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.	

– 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással. – Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.	
Fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkán, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. (<i>Rokon, barát, idegen.</i>) Munka, játék. <i>Kedélyállapot</i> kifejezésére szolgáló szavak. <i>Térirány-meghatározások.</i>

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Téri relációk felismerése, létrehozása. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). – Irányjelző nyilak ismerete és használata. – Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájiak megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	
Fogalmak	Elöl, hátul, <i>középen, oda, vissza, alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le.</i> <i>Írányhatározók:</i> (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, <i>középső, szemben, háttal.</i> Könnyen érzékelhető <i>ellentétpárok:</i> hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? <i>Kérdőszó. Tárgy, személy.</i>	

Témakör	3. Finommozgások fejlesztése	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. – Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. – Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. – Mozdulatok utánzása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	
Fogalmak	Ujjak, egyenes, behajlított ujj. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, görbe, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, érdes, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.	

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés.	

– Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. – Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások során a sikertelenséget elviselni.	– Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.
Fogalmak	<i>Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.</i> Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.

Témakör	5. Emlékeztet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). – Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában.	

– Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani.	Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása. Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékeztetőből, kérdések segítségével.
Fogalmak	Ugyanaz, <i>még egyszer</i> , ugyanolyan, <i>hasonló (részben ugyanolyan)</i> , Miért? kérdés, válasz. Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.

Témakör	6. Íráselemek tanítása	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyait. – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. – Az instrukciókat pontosan követni. – Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. – Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni. – A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Irányított vonal húzása, átírás. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Határok betartása. – Könyv, füzet használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése (ceruzával). Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbé.	

Fogalmak	Egyszerű formák: kerek, <i>szögletes, széles, keskeny</i> , rövid, hosszú, egyenes, <i>görbe</i> , kör- és <i>csigavonal</i> . Összehasonlítás: ugyanolyan, <i>ugyanúgy, ugyanarra, ugyanoda</i> . Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,... Kösd össze! <i>Kerüld ki!</i>

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.

3-4. évfolyam

Az alsó tagozat végéig az írás és az olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írásos betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

3. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Órakeret 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangszintézis képességének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. – Kezdőhang alapján szavakat differenciálni. – Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Ritmusfejlesztés. <i>Tevékenység</i> Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmikus tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás. Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása.	
Fogalmak	<i>Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.</i> Magánhangzó, mássalhangzó. Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. <i>Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás.</i>	

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. – A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. – Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó sorokat, oszlopokat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Lateralitás gyakorlása. – Soralkotások. – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése.	
Fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, <i>jobb és bal oldali</i> szomszédok.. <i>Pontos helymeghatározások</i> . Sor eleje, vége, közepe. Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.	

Témakör	3. Finommozgások fejlesztése	Javasolt óraszám: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban.	

– Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkaal. – Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	– Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. Színezés sötétre, halványra, forma betöltése, kihagyása.
Fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás...). Fokozás (még feljebb, legszélén...). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek <i>Fejlesztési ismeretek</i> – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	
Fogalmak	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.	

Témakör	5. Íráselemek tanítása	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Álló, fekvő egyenes. – Kör-, kapu- és csészevonal. – Hurok- és horogvonalak. – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ritmikus sor 3-4 elemből (l – l – l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása.	
Fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	

Témakör	6. Betűtanítás (a,i,í,o,ó,m,l)	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang)	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hangkihallási gyakorlatok. – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Kezdőhang leválasztása. – Ismerkedés az új betűkkel. – Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. <i>Tevékenység</i> Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok.	

szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni.	Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása neveken, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás.
Fogalmak	<i>Személyek, tárgyak meghatározása: „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre).</i> A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.

Témakör	7. Olvasás	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rész-egész észlelése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókétyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Versek, mondókák tanulása. <i>Tevékenység</i> Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	
Fogalmak	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.	

Témakör	8. Írás	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. – Szavakat kiegészíteni igekötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).	
Fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.	

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani.

	Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkel végezni. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni.

4. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Órakeret 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangszintézis képességének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni. – A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. – Ritmusfejlesztés. <i>Tevékenység</i> Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás. Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése.	
Fogalmak	<i>Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.</i> Magánhangzó, mássalhangzó. Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. <i>Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás.</i>	

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

– A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. – A hibás helymeghatározást javítani. – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a szélső és középső sorokat, oszlopokat. – Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Ismerkedés a tanterem alaprajzával. – Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.
Fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, <i>jobb és bal oldali</i> szomszédok. <i>Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.</i> Sor eleje, vége, közepe, <i>utolsó előtti</i>. Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.

Témakör	3. Finommozgások fejlesztése	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafofogással és nyomatékkel. – Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. Négyzetrácsos papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása.	

Fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás...). Fokozás (még feljebb, legszélén...). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. – Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	
Fogalmak	Fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.	

Témakör	5. Íráselemek tanítása	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. – A vonalrendszert megbízhatóan ismerni,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tanult betűelemek gyakorlása – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ritmikus sor 3-4 elemből (l l – l l – l l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása.	

íráslemek helyét biztosan ismerni.	Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.
Fogalmak	Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.

Témakör	6. Betűtanítás (e,v,u,ú,t,á,s,p)	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. – Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Ismerkedés az új betűkkel. – Betű felismerése szövegben. – Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. – A mondat (analóg mondatalkotás). <i>Tevékenység</i> Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása neveken, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	
Fogalmak	<i>Személyek, tárgyak meghatározása:</i> „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.	

Témakör	7. Olvasás	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rész-egész észlelése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókétyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. – 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. – Versmondás értelmesen, hangsúlyozva.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analízálása. – Tömondatok olvasása. – Versek, mondókák tanulása. <i>Tevékenység</i> Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.
Fogalmak	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákön. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.

Témakör	8. Írás	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása. – Írás diktálás után. – Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betűalakítás padon, táblán, írólapon.	

– Szavakat kiegészíteni igekötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. – Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás.	Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).
Fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal végezni. Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.

ÖNKISZOLGÁLÁS

A tantárgy célja a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kívánatos önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kívánatos a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltöztetés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvő kialakításával.

Évfolyam	1.	2.
Heti óraszám	3	3
1 éves óraszám	108	108

Témakör / Évfolyam	1.	2.
Öltözködés	26	26
Testápolás - személyi higiénia	38	38
Étkezés	22	22
Környezetrendeztetés – Környezetmegóvás	22	22

Témakör	1. Öltözködés	Órakeret 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Együttműködés az öltözködés során. – Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása. – A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. – Ruházarak kezelése. – Évszaknak megfelelő öltözködés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása.	
Fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, <i>ruházarak</i> , ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma.	

Témakör	2. Testápolás - személyi higiénia	Órakeret 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. – A szárazra törölközés megtanulása. – WC-használat, fokozódó önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mosakodás. – WC használata. – Fogápolás. – Zsebkendő használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kézmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.	
Fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.	

Témakör	3. Étkezés	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Betartani a kulturált étkezés szabályait. - Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Étkezés kanállal, villával. - Terítés. - Felelősi teendők ellátása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához.	
Fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, <i>abrosz</i>, mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségekre! Kérem szépen. Köszönöm szépen...	

Témakör	4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. - Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). - Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. - Saját tulajdon felismerése. - Polcok, szekrények használata. - Rendrakás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól.	

Fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpolt, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során. Képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni. Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. Étkezése kulturált, tiszta. Képes a személyi higiéniával kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból töltetni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni.

2. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Öltözködés	Órakeret 26 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása. – A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. – Ruházarak kezelése. – Évszaknak megfelelő öltözködés. – Lábbelik ápolása. – Ruhák hajtogatása. – Fogas, vállfa használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata. Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.	
Fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, <i>ruhazárak</i>, ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, <i>vállfa</i>, fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.	

Témakör	2. Testápolás - személyi higiénia	Órakeret 38 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. – A szárazra törölközés megtanulása. – WC-használat, fokozódó önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mosakodás. – WC használata. – Fogápolás. – Zsebkendő használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.	
Fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.	

Témakör	3. Étkezés	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Betartani a kulturált étkezés szabályait. – Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. – Önállóan étkezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Étkezés kanállal, villával. – Merőkanál használata. – Terítés. – Felelősi teendők ellátása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése. Terítés tüzóraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.	
Fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levestál, <i>abrosz</i> , mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségekre! Kérem szépen. Köszönöm szépen...	

Témakör	4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. – Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). – Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. – A szemetet a megfelelő helyre tenni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. – Saját tulajdon felismerése. – Polcok, szekrények használata. – Rendrakás. – Virágápolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölcsonadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.	

Fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpolt, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /hulladékgyűjtő/, partvis, lapát, <i>asztaltörlő</i> , partvis, <i>hulladék</i> , locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	Képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes cipőjét irányítással fűzni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni. Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. Étkezése kulturált, tiszta. Képes a személyi higiéniával kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból töltetni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.

SZÁMOLÁS – MÉRÉS

(Matematika)

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alpműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni.

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	2	2	3	3
1 éves óraszám	72	72	108	108

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	20	20	22	22
Tájékozódás	20	20	15	15
Mennyiségek – Műveletek	32	32	48	48
Összefüggések felismerése	-	-	23	23

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítségével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

1. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek), különbségek érzékelése, differenciálás.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Differenciálás 2 méret között segítséggel. Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. Három szín megkülönböztetése.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> Tárgyak kiterjedése. Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora. Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. Érzékelési gyakorlatok. Piros-kék-sárga; puha-kemény, meleg-hideg. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.
Fogalmak	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!	

Témakör	2. Tájékozódás	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.
Fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!	

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret: 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Relációk felismerése, értelmezése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” segítséggel felismerni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok-kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel.

Fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegyel bele! Vegyél ki! Önts ki mindet! <i>Még, több. Elég!</i> Válaszd ki! <i>Üres, teli.</i> Nagyon sok. <i>Legtöbb,</i> sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.

Összegzett tanulási eredmények az 1. évfolyam végén	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes együttműködésre. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

2. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek), különbségek érzékelése, differenciálás.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Differenciálás 3 méret között segítséggel. Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. Hat szín megkülönböztetése.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> Tárgyak kiterjedése. Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora. Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. Érzékelési gyakorlatok. Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakkól sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása.

	Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.
Fogalmak	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!

Témakör	2. Tájékozódás	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.
Fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!	

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret: 32 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Relációk felismerése, értelmezése, a relációs jelek ismerete és alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítségével felismerni, jelezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, illetve önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.
Fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegye bele! Vegye ki! Önts ki mindet! <i>Még, több. Elég!</i> Válaszd ki! <i>Üres, teli.</i> Nagyon sok. <i>Legtöbb</i>, sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.

Összegzett tanulási eredmények a 2. évfolyam végén	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

3–4. évfolyam

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A méret alapján történő differenciálás eredményét segítségével megfogalmazni. Az ellentét-párokat felismerni. A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során. Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése. Tárgyakat jellemezni minél több adattal. A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe építeni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kicsi, nagy, ugyanakkora, rövid-hosszú. – Vékony, vastag. – Keskeny, széles. – Kerek, szögletes. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása. Megfigyelések, összehasonlítások. Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.
Fogalmak	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. <i>Viszonylagosság</i>, ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, <i>mérés</i>, <i>méret</i>.	

Témakör	2. Tájékozódás	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra.

Az évszakok körforgását megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni.	– Helymeghatározások. – Évszakok, hónapok. – Életkor fogalma. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Írányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők), öreg, fiatalok, gyerekek a családban.
Fogalmak	Hely- és iránymeghatározások. Időjárással kapcsolatos kifejezések. Időt jelölő fogalmak (hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznap, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret: 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkenés logikájának megértése.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Sok, kevés, semmi – Több, kevesebb, ugyanannyi.

A tanult számjegyeket felismerése és írása. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan.	– 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig. <i>Tevékenység</i> Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása.
Fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, ritmikus sor, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”

Témakör	4. Összefüggések felismerése	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát megérteni	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékeztetfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése.	

	Memória-játék. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása.
Fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A tanuló képes – nagyság szerint önállóan differenciálni; – felismerni az ellentét-párokat; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; – (segítséggel) helyesen alkalmazni az alapvető tér- és időbeli relációkat. – megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; – alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; – elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; – eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); – megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. – tárgyakat megbízhatóan számlálni 5-ös körben. – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – felfedezni, jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra)

4. évfolyam:

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret: 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése. A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során. Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni. Tárgyakat jellemezni minél több adattal. A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe építeni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kicsi, nagy, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú. – Vékony, vastag, egyenlő vastagságú. – Kerek, szögletes. – Kocka, gömb. – Keskeny, széles, egyenlő szélességű. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel. Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel. Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyait. Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.
Fogalmak	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. <i>Viszonylagosság</i>, ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, <i>mérés</i>, <i>méret</i>.

Témakör	2. Tájékozódás	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis segítséggel. Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Alatta, fölötté, előtte, mellette, mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középén, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra. – Helymeghatározások. – Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz.	

Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során. Spontán beszédben a viszonzyszavak helyes alkalmazása.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Írányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Írányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel.
Fogalmak	Hely- és iránymeghatározások, <i>fokozatok</i> (távol, távolabb, legtávolabb). Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése. A tanult számjegyeket felismerése és írása. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. – Több, kevesebb, ugyanannyi. – 4,5 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig. – Műveletek 5-ös körben. <i>Tevékenység</i> Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon,

	mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve azok hiányával.
Fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármassor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármassával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”

Témakör	4. Összefüggések felismerése	Órakeret: 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékeztetőfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal.	

	Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.
Fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A tanuló képes – megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; – felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; – helyesen használni spontán beszédében az igeidőket, a viszonzyszavakat. – helyesen alkalmazni az alapvető tér- és időbeli relációkat. – meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi napot; – mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; – automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS

(Vizuális kultúra)

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömeivel. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket.

A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

- Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
- Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
- Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
- Képolvasás, képi közlés képessége.
- Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

- Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
- Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömmérsékeltése alkotó tevékenység révén.
- Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

- Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
- Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
- Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	2	2	2
1 éves óraszám	72	72	72	72

Témakör / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Vizuális ábrázolás	37	37	24	30
Komplex alakító tevékenység	35	35	24	30
Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	-	-	24	12

5–6. évfolyam

A tantárgyban folytatódik a nemzeti öntudat, hazafias neveléshez való kapcsolódás a nemzeti ünnepekhez köthető hagyományok felelevenítésével és a jellegzetes díszítő motívumok és elemek megismerésével.

A testi és lelki egészségre nevelés az alkotói tevékenység folyamatában történő önismereti fejlesztéssel, az érzelmek kifejezésének felismerésével a vizuális művészeti alkotások megismerésének folyamatában zajlik.

Az önkéntesség a segítségnyújtásban, a nevelésben, a másokért vállalt felelősségben, a közös tevékenységekben és a közösen kitűzött célok elérésében jelenik meg.

A médiatudatosságra nevelést a különböző médiákból megszerezhető tapasztalatok gyűjtése, a képi és téri ábrázolás támogatja.

5. osztály

Éves óraszám: 72 óra

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Órakeret 37 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges egyenesek összekapcsolása. Rajzok készítése különböző élőlényekről.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás-színezés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

	Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.). Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Virágok ábrázolása sematikusán. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása.
Fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.

Témakör	2. Komplex alakító tevékenység	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítségével.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással. Mozaikkép-készítés különböző anyagokból. Agyag- és só-liszt-edények készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból.	
Fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az elkészült tárgy és funkciója. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak.	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes – jellemző jegyeik alapján rajzot készíteni különböző élőlényekről; – irányítással összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – irányítással megfelelően használni színeket; – egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; – az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak használatára. – képességeihez mértén alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.

6. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Órakeret 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges egyenesek pontos összekapcsolása. Felismerhető rajzok készítése különböző élőlényekről, jellemző jegyek alapján. Segítségnyújtás mellett egyre nagyobb önállósággal a természet színeinek megjelenítése különböző ábrázolási technikákkal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás-színezés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.). Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltünttetése. Iránykülönbségek érzékeltetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása. Kisebb felületek színezése. Hiányos állatrajzok kiegészítése. Festékszórással képek készítése. Foltfestéssel, lenyomatokkal, zsírkrétával stb. téli, tavaszi, nyári, őszi képek készítése. Kisebb felületek, festése vízfestékkel, több színnel.	
Fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.	

Témakör	2. Komplex alakító tevékenység	Órakeret 36 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel. Képes különböző formálási, alakítási tevékenységek végzésére segítséggel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel. Különböző anyagok megmunkálása, felhasználása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján. – Papírformálás, alakítás. – Sablonok körülrajzolása. – Gyurmázás. – Agyagozás. – Természetes anyagokkal alkotás.	

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással. Mozaikkép-készítés különböző anyagokból. Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés). Agyagbaba, agyagállatok készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból. Papírhajtogatás. Sablonok segítségével színes papírból képeslapkészítés. Terményképek készítése. Montázkészítés különböző anyagokból.
Fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes – jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről; – irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – irányítással megfelelően használni színeket; – irányítással új ábrázolási, festési, díszítési technikák alkalmazása – Tudjon vonalhatárt betartva színezni. – Ismerje az évszakok jellemző színeit. – Segítséggel egyszerű formákat tud hajtogatni papírból. – Képes az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. – Képes legyen egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel. – Színezéseinél használjon több színt. – Segítséggel próbálja a színeket a valóságnak megfelelően használni. Minimum követelmény: - o Képességeihez mérten ismerje fel és nevezze meg a főbb színeket. - o Színezéseinél használjon több színt. - o Segítséggel próbálja a színeket a valóságnak megfelelően használni. - o Tudjon kisebb felületet ecsettel befesteni. - o Segítséggel tudjon egyszerű sablont körülrajzolni. - o Képességeihez mérten a különböző ábrázoló- alakító technikák elsajátítása.

7–8. évfolyam

A tantárgy – építve az előző évfolyamok fejlesztéseire – segíti a nemzeti azonosságtudat további fejlesztését a díszítő motívumok reprodukálásával, további megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését az önkifejezés lehetőségeinek kibővítésével, erősíti az érzelmi intelligenciát a testi és lelki egészségre nevelésben.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a nemzeti díszítő motívumok megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésével történik, az önkifejezés lehetőségeinek bővítése erősíti az érzelmi intelligenciát és a testi és lelki egészségre nevelést.

A pályaaorientációt a művészi foglalkozások repertoárjának megismertetésével támogatja a tantárgy, a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztéséhez a külföldi művészeti alkotások megismerésén keresztül járul hozzá.

7. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Órakeret: 24 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása. Juttassa a tanulókat olyan tapasztalati élményekhez, mely alapján fejlődjön az alkotás vágyuk. Segítse a manuális képességeik fejlesztését. Nyújtson sikerélményt az alkotás folyamata, segítse a pozitív önértékelés kialakulását.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között. Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás-színezés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétközi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakokkal, tárgyakkal, megfelelő térbeli elrendezéssel. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával. – Viaszkaparással kép készítése. – Színkeverés papírdobozba helyezett rajzlapra tett festék foltokból golyók mozgatásának segítségével. – Tárgyak, emberek ábrázolása.	
Fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	2. Komplex alakító tevékenységek	Órakeret 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása. A különböző anyag megmunkáláshoz szükséges jártasságok, készségek kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása irányítással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Komplex alakító technikák. – Anyagok tulajdonságai. – Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. – Terméskompozíciók. – Csipkeszurka. – Agyagozás. – Gyurmázás. – Gipszöntés. – Papírhajtogatás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szárított növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textilfestékekbe mártva.) Díszpárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából. Csipkeszurkával kép készítése. Só-liszt gyurmából hűtő mágnesek készítése különböző motívumokkal és színekkel. Gipszöntéssel figurák készítése, festése. Origami technikával egyszerű formák létrehozása. Ünnepekhez kapcsolódó alkotások létrehozása.	
Fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.	

Témakör	3. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Órakeret 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással. Az életkori és- fejlettségi szintnek megfelelő színvonalon az esztétikai érzék fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése. Néhány népművészeti alkotás szemlélése, megismerése irányítással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Művészeti alkotások jellemzői. – Hímzések, népi szöttesek. – Szövés. – Fonás. – Mézesbáb készítése. – Tojásfestés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról. Különböző hímzések megtekintése. Népi szöttesek megismerése. Fonástanulás. Mézeskalács készítés, díszítés. Tojásfestés: díszítés, karcolás, viaszoló – festő technikák alkalmazásával. Falumúzeum, Göcseji Múzeum kiállításainak megtekintése.	
Fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei. Hímzés, szövés, fonás, mézesbáb, tojásfestés. Népi mesterségek megnevezése, alapanyagai. Népszokások. Falumúzeum.	

Összegzett tanulási eredményei 7. évfolyam végén	A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Segítséggel és képességeihez mérten tudjon egyszerű tárgyakat rajzolni. Irányítással próbáljon meg alapszíneket összekeverni. Képes irányítással szétválogatni a különböző anyagfajtákat. Képes az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Irányítással megismer néhány népművészeti alkotást. Minimum követelmény: o Segítséggel és képességeihez mérten tudjon egyszerű tárgyakat rajzolni.

	- o Irányítással próbáljon meg alapszíneket összekeverni. - o Képes irányítással szétválogatni a különböző anyagfajtákat. - o Képes az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. - o Irányítással megismer néhány népművészeti alkotást.

8. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Vizuális ábrázolás	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között. Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában. Cselekvések, jelenségek megfigyelése a környezetben. Irányítással az élővilág és tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, többféle technikával megjelenítve.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás-színezés. – Egyszerű nyomat készítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétfégi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal, megfelelő térbeli elrendezéssel. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával. Az évszakok színeinek ábrázolása színkeveréssel, foltfestéssel. Márványozás lufival. Viaszkrétával és vízfestékekkel „varázsképek” készítése. Szabadon színkeverések gyakorlása zenehallgatás közben.	
Fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	2. Komplex alakító tevékenységek	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása. Segítse, hogy a tanulók egyre nagyobb önállósággal hozzanak létre különböző képi és formai alkotásokat. Szerezzenek egyre nagyobb jártasságokat a különböző alakítási technikák alkalmazásában.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása irányítással. Tanulók dekorációs ötleteinek megvalósítása irányítással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Komplex alakító technikák. – Anyagok tulajdonságai. – Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. – Agyagozás. – Gyurmázás. – Textilmegmunkálás. – Varrott képek készítése. – Terméskompozíciók. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Száritott növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textilfestékekbe mártva.) Díszpárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozai. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából. – Textilképek ragasztása. – Egyszerű minta varrása papírra (vastag karton) majd a minta kifestése.	
Fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.	

Témakör	3. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Órakeret: 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással. Esztétikai nevelés, igényes dekoráció kialakítása környezetükben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Irányítással művészeti, népművészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Művészeti, népművészeti alkotások jellemzői. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról. Néprajzi, népművészeti albumok szemlélése. Ismerkedés népművészeti faragásokkal. Ismerkedés népművészeti kerámiákkal. Agyag edény díszítése népi motívumokkal.	
Fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei. Klasszikus művészet. Népművészet, néphagyomány.	

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. Képességeihez mértén elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat. Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni. Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást. Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat, a neki tetszőt kiválasztja, elemzi. Minimum követelmény: ○ Képességeihez mértén növekvő önállósággal végezze el a feladatokat. ○ Képességeihez mértén képes legyen alkalmazni a különböző ábrázoló- alakító technikákat. ○ Segítséggel egyszerű tárgyakat tudjon készíteni.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK ért.ak.

A tantárgy célja bővíteni a tanulók azon ismereteit, amelyek a társadalmi környezet jobb megismerését segítik elő. Feladata, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló szerezzon gyakorlati ismereteket a szűkebb és tágabb környezetben, valamint sajátítsa el a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket. Fokozódó önállósággal tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket, fejleszti a kifejezőkészséget és bővíti a szókincset.

A pedagógusok teremtsenek lehetőséget arra, hogy a tanuló elemi szinten megismerje saját és más állampolgárok jogait és kötelességeit, bővíthesse látókörét, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje, és segítséggel tudja használni a szolgáltató- és közintézményeket.

Gyakorlási lehetőséget kell adni arra, hogy a tanuló megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben, tudja a konfliktushelyzeteket egyes szituációkban felismerni, és begyakorolt konfliktuskezelési minták segítségével igyekezzon azokat megoldani.

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	1	1	1
1 éves óraszám	36	36	36	36

Témakör / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
1. Család, a családi szocializáció	15	15	-	-
2. Településünk, lakóhelyünk megismerése	21	21	6	6
3. Mindennapi ügyintézés	-	-	6	6
4. Felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	-	-	24	24

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést az iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, az iskolai példaképek bemutatásával, a segítőkészre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.

A nemzeti öntudat fejlődését, hazafias nevelést erősíti a nemzeti ünnepek iskolai rendezvényekkel történő megemlékezéseire készülődés, és aktív részvétel során az ismeretek bővülése a nemzeti jelképekről; az ünnepek legfontosabb történelmi szereplői példamutató magatartásának és az ünnepi szimbólumoknak a megismerése.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával, a közösségért végzett vállalt feladatok kivitelezésére törekvéssel kapcsolódik. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a saját és a társak belső tulajdonságainak feltérképezése, a pozitív tulajdonságok, személyiségvonások felismerésére, megerősítésére neveléssel. A társakkal való együttműködés során segíti a közös vélemény kialakítására és a demokratikus döntések meghozatalára törekvést.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás és a toleráns viselkedés jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja.

A pályaaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak, a közösségi vállalások és az egyéni célok lehetőségeinek felismertetésével.

5. évfolyam

Éves órakeret: 36 óra

Témakör	1. Család, a családi szocializáció	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A család szerepének, saját tulajdonságainak megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Személyes adatokat ismerni. – Ismerni az iskola címét, a tanárok nevét. – Saját tulajdonságokat segítséggel megnevezni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Személyes adatok. – A család tagjai – Családi munkamegosztás. Feladatom a családban. – Szülők foglalkozása, munkahelye. – Saját tulajdonságok. – Viselkedés az iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon. – Segítés másokon. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése. A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése. Milyen vagyok én? (tulajdonságok). Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Saját élményekről rajz készítése. Beszélgetés, csoportosítás. Tulajdonságok megnevezése.	
Fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, foglalkozás, munkahely, lakcím, <i>születési anyakönyvi kivonat, személyes adatok.</i>	

Témakör	2. Településünk, lakóhelyünk megismerése	Órakeret 21 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Lakóhelyünk megismerése, a biztonságos közlekedés alapozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanuló lakóhelyének megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit leolvasni. – Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). <i>Tevékenység</i> Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Közlekedési szabályok: megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. A szabályok gyakorlása.	
Fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, veszély, baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy.	
Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye címét közölni. Ismeri a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. Képes segítséggel a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, és a tömegközlekedési járműveket használni. Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.	

Minimum követelmény:

- Képességeihez mérten ismerje személyi adatait, legyen képes lakóhelyét megnevezni.
- Segítséggel ismerje a gyalogos közlekedés főbb szabályait.

Témakör	1. Család, a családi szocializáció	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A család szerepének, saját tulajdonságainak megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Személyes adatokat ismerni. – Ismerni az iskola címét, a tanárok nevét. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, segítséggel megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, saját érzelmeinek kezelése. – Családi életre nevelés: szűk családi, rokoni kapcsolatainak erősítése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Személyes adatok. – A család tagjai – Családi munkamegosztás. Feladatom a családban. – Szülők foglalkozása, munkahelye. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon. – Segítés másokon. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése, összevetése. A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség, tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). „Portré” rajzolása tükör segítségével. Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása.	
Fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, <i>leánykori név</i> , foglalkozás, munkahely, lakcím, <i>születési anyakönyvi kivonat</i> , személyi igazolvány, <i>személyes adatok</i> .	

Témakör	2. Településünk, lakóhelyünk megismerése	Órakeret 21 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Lakóhelyünk megismerése, a biztonságos közlekedés alapozása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

– A tanuló szűkebb és tágabb lakóhelyének megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete gyalog és megfelelő járművel. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete, néhány falu és város megnevezése. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Magyarországot és néhány szomszédos országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – Közlekedési szabályok bővítése: A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – A közlekedési szabályok átisméltése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). <i>Tevékenység</i> Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.
Fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, veszély, baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség.

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája nevét, címét közölni. Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. Isméri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

Minimum követelmény:

- Segítséggel képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét közölni.
- Képességeihez mérten ismerje a közlekedés elemi szabályait, segítséggel használja a tömegközlekedési járműveket.

7–8. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, az igazságos és segítőkész magatartás kialakításával, a társas kapcsolatokban a szociális konvenciók helyes alkalmazására neveléssel, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítségével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez kapcsolódik a nemzeti ünnepek és a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás megismertetésének megerősítésével, az érdeklődés és kötődés kialakításával a társadalmi közösségekhez. A tantárgy keretében a tanuló megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, aktívan részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Kialakul benne a magyar nemzethez való tartozás érzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, az állampolgári jogok és kötelességek legfontosabb intézményeinek megismerése, érdeklődés kialakítása a közügyek iránt, a szabálykövető magatartás fejlesztése, jogkövetés megalapozása.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és -nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását.

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása.

A felelősségvállalást másokért, az önkéntességet a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti.

A tantárgy segíti a pályaorientáció támogatását a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más „felnőtt” tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével.

7. évfolyam

Éves órakeret: 36 óra

Témakör	1. Mindennapi ügyintézés	Órakeret 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Személyes adatok, azonosítás. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben. – Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és	

megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése.	viselkedés. – Empátia. Segítés másokon. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése. Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.
Fogalmak	Önismeretén, tulajdonság, viselkedés, dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, születés, temetés.

Témakör	2. Településünk, lakóhelyünk megismerése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A saját lakóhely megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Magyarország jellemzői. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum).	

nevét ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. – A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. – Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, képek gyűjtése. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.
Fogalmak	<i>Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.</i> <i>Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.</i> Segítség, tájékoztatás kérése.

Témakör	3. Felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	Órakeret 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A családi viszonyok ismerete. – Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. – A helytelen cselekedetek elítélése. – Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. – A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. – A munkafegyelem fogalmának megértése. – Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). – Viselkedés idegenekkel. – Társadalomra káros tevékenységek. – Törvény, szabályok betartásának fontossága. – Ok – okozat. – Állampolgárok vagyunk. – Munka. – Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápoltság. – A pénz szükségessége, beosztása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

sorrend felállítása. – Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Közvetlen környezetében lévő felnőttek munkája és munkaeszközei. Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékoság, pénzkezelés.
Fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, munkahely, fizetés, segítség, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, büntetés; veszekedés, kibékülés, társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Érzelmeit tudja kezelni. Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszer kialakítani. Állampolgári érzései kialakulóban vannak.

Minimum követelmény:

- o Sajátítsa el a helyes viselkedési szabályokat.
- o Ünnepeken tudjon viselkedni.
- o Képes egyszerű élethelyzetekben helyesen viselkedni.

Témakör	1. Mindennapi ügyintézés	Órakeret 6 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Személyes adatok, azonosítás. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben. – Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. – Empátia. Segítés másokon. – Szeretet, szerelem érzése, párkapcsolat. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Vélemények megfogalmazása társakról. Társak érzelmeinek felismerése, megnevezése. Beszélgetés mások elfogadásáról, segítségnyújtásról másoknak. Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.	
Fogalmak	Önismeret, <i>önértékelés</i> , én, <i>énkép</i> , tulajdonság, <i>jellemzés</i> , viselkedés, <i>bírálat</i> , dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.	

Témakör	2. Településünk, lakóhelyünk megismerése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A saját lakóhely megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. – A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. – Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni. – A Himnusz és Szózat ismerete. A magyar zászló és címer felismerése. Nemzeti ünnepek jelentősége.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Magyarország jellemzői. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – Helyünk Európában és a világban. – Földrajz és gazdaság összefüggése. – Gazdasági tevékenységek jelzése a térképen. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök – (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás.	

	A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból. Hazánk Magyarország- magyarok vagyunk. Nemzeti jelképeink felismerése - (zászló, címer, Himnusz, Szózat). Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. Koronázási jelképek megtekintése fotókon. Dallamfelismerés (Himnusz, Szózat). Tárgyak, rajzok készítése az ünnepekre. Ünnepekhez tabló készítése. Ünnepekkel kapcsolatos versek, dalok tanulása.
Fogalmak	Nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, kokárda, Himnusz, Szózat. <i>Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.</i> <i>Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.</i> Segítség, tájékoztatás kérése.

Témakör	3. Felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	Órakeret 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A családi viszonyok ismerete. – Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. – A helytelen cselekedetek elítélése. – Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. – A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. – A munkafegyelem fogalmának megértése. – Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági sorrend felállítása. – Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). – Viselkedés idegenekkel. – Társadalomra káros tevékenységek. – Törvény, szabályok betartásának fontossága. – Ok – okozat. – Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Munka, munkahely. – Pályaválasztás – szakiskola. – Az önálló közlekedés gyakorlása. – Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápoltság. – A pénz szükségessége, beosztása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok.	

	Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek. Néhány munkahely felkeresése. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékoság, pénzkezelés.
Fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, <i>családfenntartó</i>, munkahely, fizetés, segítség, <i>munkamegosztás, munkafegyelem</i>, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; <i>vita</i>, veszekedés, kibékülés, <i>bocsánat</i>; társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezü aláírás, a pénz értéke, váltópénz.

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Segítséggel ismerje fel Himnuszt, a magyar zászlót. Képes felismerni a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítik a megoldásban, érzelmeit tudja kezelni. Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszer kialakítani. Állampolgári érzései kialakulóban, elmélyülőben vannak.

Minimum követelmény:

- o Képes az alapvető viselkedési szabályokat alkalmazni.
- o Segítséggel meg tudja nevezni a falu és város közötti különbséget.
- o Képességeihez mértén ismerje fel Himnuszt, a magyar zászlót.
- o Ünnepekkor ismerje a kulturált viselkedés szabályait.
- o Szükség esetén segítséget tud kérni.

DIGITÁLIS KULTÚRA

Helyi tantárgyi tanterv

7-8. évfolyam

A képzés sajátosságai szerint: értelmileg akadályozott tanulók számára

*A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:
értelmileg akadályozott tanulók szegregált oktatásban történő oktatása: 7-8. évfolyam*

A tantárgy órakerete: heti: 1 óra
évi: 36 óra

Évfolyam	Heti órakeret	Évi órakeret	Kerettantervi órakeret	Helyi tervezésű órakeret
7.	1	36	36	0
8.	1	36	36	0

A tantárgy célja felkelteni a közép-súlyos értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.

Az digitális eszközök működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremtsen az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a digitális eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosításával és szem előtt tartásával.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az internetes médiumok által nyújtott kapcsolattartási lehetőségek megismerésének és gyakorlásának; az internethasználat veszélyforrásai és veszélyei megismerésének; a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrése és rendszerezése tudatosításának.

A tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret

7. évfolyam:			
Tematikai egység neve	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összidőkerete
Számítógép-kezelés	13	0	13

Irodatechnika	4	0	4
Dokumentumkészítés	5	0	5
Játékprogramok	14	0	14
Évfolyam összesen	36	0	36

8. évfolyam:

Tematikai egység neve	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet-óraszám (±)	Témakör összídőkerete
Számítógép-kezelés	13	0	13
Irodatechnika	4	0	4
Dokumentumkészítés	5	0	5
Játékprogramok	14	0	14
Évfolyam összesen	36	0	36

Az óraszámok tanévenkénti óraszámokat jelentenek.

7. évfolyam

Éves órakeret: 36 óra

Témakör	1. Számítógép-kezelés	Órakeret 13óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- A számítógép tartozékait megismerni. - A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Ismerkedés a számítógéppel. - Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. - A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> - Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. - Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. - A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.	
Fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).	

Témakör	2. Irodatechnika	Órakeret 4 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

– A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). – A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. – Fénymásolatot készíteni segítségével. – Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. – Fénymásoló. – Nyomtató. <i>Tevékenység</i> • Telefonálás. • Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. • Eltérő készülékek használata. • A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. • A másoló használata, saját munkáról másolat készítése. • A nyomtatóhasználat elsajátítása.
Fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpapír/toner.

Témakör	3. Dokumentumkészítés	Órakeret: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	• Eligazodás a megismert programokban.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). – Aktivitás a programok kezelésében.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Oktatási célú programok használata. – Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. <i>Tevékenység</i> • A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. • Tanulás, gyakorlás (egyéni vagy választott társsal).	
Fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.	

Témakör	4. Játékprogramok	Órakeret: 28 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	• Az ismert programok önálló használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
• Feladatot megérteni és a	<i>Fejlesztési ismeretek</i>	

• végrehajtást próbálgatni. • A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	– Memóriajáték. – Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> • Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. • Gyakorlás tanári segítséggel.
Fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	• A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. • Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. • Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. • Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni. • Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. • Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). • Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. • Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzon elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). • Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. • Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. • Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

Témakör	1. Számítógép-kezelés	Órakeret 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- A számítógép tartozékait megismerni. - A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Ismerkedés a számítógéppel. - Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. - A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> - Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. - Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. - A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.	
Fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).	

Témakör	2. Irodatechnika	Órakeret 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). - A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. - Fénymásolatot készíteni segítségével. - Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítségével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. - Fénymásoló. - Nyomtató. <i>Tevékenység</i> - Telefonálás. - Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. - Eltérő készülékek használata. - Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). - A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. - A szakszerű használat elsajátítása. - A másoló használata, saját munkáról másolat készítése.	

	A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.
Fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpapír/toner.

Témakör	3. Dokumentumkészítés	Órakeret: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). - Aktivitás a programok kezelésében.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Oktatási célú programok használata. - Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. <i>Tevékenység</i> - A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. - Tanulás, gyakorlás (egyéni vagy választott társsal).	
Fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.	

Témakör	4. Játékprogramok	Órakeret: 28 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert programok önálló használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Feladatot megérteni és a végrehajtást próbálgatni. - A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Memóriajáték. - Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> - Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. - Gyakorlás tanári segítséggel.	
Fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).	

**Összegzett
tanulási
eredmények a 8.
évfolyam végén**

- A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait.
- Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni.
- Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni.
- Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni.
- Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával.
- Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát).
- Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani.
- Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzon elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása).
- Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.
- Képes az általa használt játékprogramot megnevezni.
- Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapiak során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középúnyosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat (piktogramokat). Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

Évfolyam	3.	4.
Heti óraszám	2	2
1 éves óraszám	72	72

Témakör / Évfolyam	3.	4.
Textilmunkák	15	15
Egyszerű háztartási munkák	20	20
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	15	15
Anyagok alakítása	22	22

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelősségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

3. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Textilmunkák	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát,		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. – Ismerkedés textillel. – Olló használata. – Nyírás, vágás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>

formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Az olló használatát elsajátítani.	Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel, homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás). Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása.
Fogalmak	Termés, alapanyag, textiltípusok, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. – Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemetlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Szemétszedés, a szeméthyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Seprés, portörölés, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata).
Fogalmak	Eszközök, tevékenységek elnevezései.	

Témakör	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszereteket kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ruhák válogatása, csoportosítása. – Ruha gondozása, tárolása. – Cipőápolás. – Személyes tisztálkodás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja. Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése.	
Fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	4. Anyagok alakítása	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, alkotásokat készíteni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (tépés, sodrás, vágás, ragasztás). – Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Papírból különböző formák készítése. Tépés, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti).	
Fogalmak	Papírfajták, ragasztófajták.	

Összegzett tanulási eredmények a 3. évfolyam végén	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörleszt). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.

4. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Textilmunkák	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és meg tapasztaltatása.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókézséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján).		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. – Anyagok alakíthatósága. – Ismerkedés textillel. – Olló használata. – Nyírás, vágás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag. Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.
Fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textiltípusok, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tisztítószeres tulajdonságai és használatuk. – Növénygondozás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tisztítószeres használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.
Fogalmak	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.	

Témakör	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	
Fejlesztési feladat		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Rendszereteket kialakítani. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Cipőápolás. – Személyes tisztálkodás. – Bőrápolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószeres használata). Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja. Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el.

	Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.
Fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.

Témakör	4. Anyagok alakítása	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). – Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. – Varrás kemény papírlemezre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtés, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	
Fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.	

Összegzett tanulási eredmények a 4. évfolyam végén	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Szokásává válik a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapiak során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középúnyosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat (piktogramokat). Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfüzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	3	3	3	3
1 éves óraszám	108	108	108	108

Témakör / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Textilmunkák	30	30	25	25
Egyszerű háztartási munkák	23	23	20	20
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	15	15	25	25
Vásárlás	15	15	10	10
Piktogramok értelmezése	-	-	5	5
Anyagok alakítása	25	25	23	23

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelésben a harmonikus, esztétikus és praktikus környezetért végzett tevékenység felelősségének tudatosításával és a takarékoság és mértékletesség igényének kialakításával játszik fontos szerepet.

A testi és lelki egészségre nevelésben különös hangsúlyt helyez a háztartásban előforduló fizikai és mentális veszélyforrások megismerésére, igény kialakítására a testi épség megóvására, a munkatevékenységek végzéséhez szükséges fizikai és lelki képességek fejlesztésére.

A családi életre nevelésben fontos szerepet játszik a tantárgy a családi munkamegosztásban az érdeklődésnek, képességnek megfelelő tevékenységek gyakorlásával, a minél önállóbb önellátás megalapozásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kialakítása a családban és a társak között előforduló segítségadási lehetőségek megismerésére, szükséglet szerinti alkalmazására irányul.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztését segíti az életvitel során felhasznált anyagokkal és energiahordozókkal való takarékos bánásmód elsajátításával, a pazarló szokások felismerésével, valamint a környezetben található erőforrások szükséglet alapú felhasználásával.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Témakör	1. Textilmunkák	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. Irányítással textilt csíkokra vágni. A száröltést száلكihúzást és az előöltést segítséggel gyakorolni. Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni. Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. – Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. – Öltésformák (előöltés, száröltés, szegőöltés: pelenkaöltés). – Csomókötés. – A szövés előkészítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása. Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása. Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.	
Fogalmak	Szál, szálirány, anyagnyúlás, előöltés, szálöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés, szövással kapcsolatos eszközök.	

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Seprű, lapát használata. – Tisztító- és fertőtlenítőszerrel való ismerkedés. – Konyhai eszközök helye, rendje. – Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. – Gyümölcs- és zöldségtisztítás. – Főzést nem igénylő ételek készítése.	

Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Seprés, portörölés, felmosás, játékok lemosása. Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan. A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Étkezések előkészítése segítséggel: A kenyérkenés módjának megtanulása. A kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya). Gyümölcsturmix, pirítós, szendvics készítése.
Fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszeres használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.

Témakör	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ruházarak önálló használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Húzózár használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal. Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat, képességektől függően. A mosás eszközeinek megismerése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhanemű kezelése. Ruházarak használata. – Cipőfűzés – fűző megkötése. – Mosás: gépi, kézi mosás. – Teregetés, hajtogatás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom). Húzózár, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblán). Cipőfűzés, cipőkötés szükség szerint segítséggel, irányítással. Mosás megismerése, kézi, gépi mosás eszközei, azok használata. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás).	
Fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószeres, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).	

Témakör	4. Vásárlás	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Vásárlás körülményei. – Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. – Vásárlás – fizetés – csomagolás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése.	
Fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.	

Témakör	5. Anyagok alakítása	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. – Papír, fonal, textil tárgyak készítése. – Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék). Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház).	

Fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak.

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. A kenyér megkenésével próbálkozik. Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerkezeteket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni. Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri. Képes minta alapján elkészíteni egy alkotást.

6. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Textilmunkák	Órakeret: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata Az alapanyagok ismerete.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarni, gombolyítani. A száröltést segítséggel, a száلكihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni. Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni. Bonyolultabb gombvarrási technikákat gyakorolni. Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. – Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. – Öltésformák (előöltés, száröltés, szegőöltés: pelenkaöltés). – Varrások eldolgozása. – Csomókötés, gombfelvarrás. – A szövés előkészítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. (Válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján). Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása. Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása. Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan száلكihúzás.	

	Önállóan szalagkötés, segítséggel száröltés gyakorlása. Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.
Fogalmak	Szál, szálirány, anyagnyúlás, előöltés, szálöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés, szövással kapcsolatos eszközök.

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Órakeret: 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés. Ismerje az alapvető konyhai berendezéseket, takarítóeszközöket.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyéret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Seprű, lapát használata. – Tisztító- és fertőtlenítőszer. – Konyhai eszközök helye, rendje. – Egyszerűbb konyhai munkák. – Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpíritás, konzervbontás. – A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. – Gyümölcs- és zöldségtisztítás. – Főzést nem igénylő ételek készítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Seprés, portörletés, felmosás, játékok lemosása. Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan. Tisztító- és fertőtlenítőszer adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Étkezések előkészítése segítséggel: A kenyérkenés módjának megtanulása. A kenyérszeletelés, kenyérpíritás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre. Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya). Gyümölcsturmix, píritós, szendvics készítése.	

	Eddigi tevékenységek gyakorlása. Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.
Fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszeres használatával kapcsolatos tevékenységek köréből. Porszívó, adagolás, kenés, szeletelés, konzerv.

Témakör	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ruházarak önálló használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Húzózárr használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal. Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat. Önálló cipőfűzés. A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk segítségnyújtással	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhanemű kezelése. Ruházarak használata. – Cipőfűzés – fűző megkötése. – Mosás: gépi, kézi mosás (felügyelet mellett) – Teregetés, hajtogatás, vasalás segítségével. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom). Húzózár, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblákon). Cipőfűzés szükség szerint, cipőkötés adódó alkalmanként irányítással. Mosás megismerése, kézi, gépi mosás eszközei, azok használata segítségével. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás), vasalás (babaruhák) segítségével.	
Fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószeres, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).	

Témakör	4. Vásárlás	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértetése. Boltrendszer sokszínűségének ismerete.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Vásárlás körülményei. – Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. – Vásárlás – fizetés – csomagolás.	

önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?)- szükség esetén támogatás nyújtása		<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése. Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.	
Fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.		
Témakör	5. Anyagok alakítása		Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése. Kézügyesség különböző szinten (differenciálás igény szerint)		
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. – Papír, fonal, textil tárgyak készítése. – Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék). Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház). Textilen előrajzolt ábra kivarrása színes fonallal („terítő”, babaruha). Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése fa (léc csiszolása, festése, faragása), kő („ékszer” készítése, kavicsból állatok, tárgyak készítése festéssel, lakkozással) fém (karácsonyi díszek, „ékszer”).	
Fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.		

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes a baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során. Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. A kenyér megkenésével próbálkozik. Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerkezeteket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni. Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri. Képes segítséggel vásárolni egy tételt. Képes minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával. Minimum követelmény: - o Minél nagyobb önállósággal tudjon textilből készült tárgyakat csoportosítani. - o Segítséggel tudja használni az ollót. - o Segítséggel tudjon rendet tartani, teríteni, - o Képességeihez mérten vegyen részt a takarításban, mosogatásban, törölgetésben minél nagyobb önállósággal. - o Segítséggel vagy önállóan legyen képes kenyeret kenni. - o Segítséggel, irányítással tudjon egyszerű ételeket készíteni. - o (reszelés, hámozás, darabolás) - o Képes legyen segítséggel, önállóan vagy együttműködéssel minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a munkatevékenységek elvégzéséhez szükséges biztonságos, türelmes és kitartó magatartás szabályainak megismerésével és alkalmazásával segíti. A környezeti tevékenységek során támogatja a segítségkérés szükségességének felismerését és a tanuló képességeihez mérten másoknak segítség nyújtását.

A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a jellegzetes nemzeti, nemzetiségi ételek, italok megismerésével és a nemzeti ünnepekkor dekorációs kellékek készítésével segíti.

Az egészségre ártalmas anyagok és szokások tudatos elkerülésével, a figyelem ráirányításával a kiegyensúlyozott és harmonikus életvitelre, a pihenés, a munka és a szórakozás helyes arányainak felismerésére és az igyekezet kialakításával ezek betartására a testi és lelki egészségre nevelés céljait valósítja meg.

A családi életre nevelésben törekszik a családi munkamegosztásban az érdeklődés, képesség és igény szerinti részvételre, az önellátásban minél kevesebb segítség igénybe vételére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság céljait támogatja a környezet tudatos megfigyeltetésével, a mindennapi életben előforduló helyzetekben az egészségre ártalmas hatások elkerülésével, a természet erőforrásaival való takarékosagra neveléssel.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

7. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Textilmunkák	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tanult öltések alkalmazása. Olló, tű biztonságos használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás segítségével. Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). Körmönfonás -lehetőség szerint. Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával segítségével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. – Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. – Láncöltés megismerése. – Textil szegése, összevarrása kézzel- differenciálás. – Gombfelvarrás, gumibehúzás differenciálás. – Kötés – szövés segítségével. – Horgolás alapozása, bevezetése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tű befűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítségével. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?) Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Segítséggel. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás alapozása, önállóan fércelőöltés textilen. Irányítással szőnyegszövés rámán -lehetőség szerint.	
Fogalmak	<i>Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).</i>	

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben. Az ételek helyes tárolása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószeres, eszközök önálló használata.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szeletelés, kés használata. – Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. – Egyszerű étel készítése. – Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. – Takarítási munkák. – Nagytakarítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása felnőtt felügyeletével. Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés. Hideg és egy meleg étel elkészítésénél (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) törekedni az önállóságra (melegítés, hűtés)- felügyelet! Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	
Fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószeres, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, baleset-megelőzés.	

Témakör	3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés. Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai.	

jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. Vasalás, irányítás mellett. A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, víz hőfok, vasaló beállítása).	– Piktogramok értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.
Fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.

Témakör	4. Vásárlás	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás. Udvariassági formák vásárlás során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni. Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne)- irányítással A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor segítséggel. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni segítséggel. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás)- szükség esetén segítség nyújtás.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Vásárlás. – Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. – A termékek szavatosságának ellenőrzése. – Sajt célra ruha, cipő vásárlása. – A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése segítséggel. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható) segítséggel. Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján segítséggel. Döntés szempontjainak megbeszélése.	
Fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejárat idő, kezelési útmutató, jótállás).	

Témakör	5. Piktogramok értelmezése	Órakeret 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben. Képi emlékezet.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Törekedni az önállóságra. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. – Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószeren, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása, szükség esetén segítséggel. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószeren, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján segítséggel.	
Fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	6. Anyagok alakítása	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömeinek átélése. Anyagok alakíthatósága, tulajdonságai.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságaik alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal. Szükség esetén differenciálás.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. – Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmásé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. – Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termékek. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmásé). Szükség esetén differenciálás.	

Fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló képes – felismerni a tanult textiltípusokat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarni; – felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; – kívánságát és kifogásait megfogalmazni; – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; – értelmezni a szavatossági idő jelölését. Tudja, hogy a termékeken hol találhatóak a piktogramok, felismer közülük néhányat. A tanuló képes – tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor. Minimum követelmény: - o Képességeihez mérten felismeri a tanult textiltípusokat. - o Képes részt venni segítséggel az eddig tanult, és begyakorolt munkatevékenységekben. - o Képes részt venni a konyhai munkákban segítséggel. - o Képes megadott helyiséget segítséggel takarítani. - o Képes segítséggel vásárolni. - o Segítséggel felismeri a vasalás eszközeit. - o Képességeihez mérten válogatja a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján. - o Képes ismereteit alkalmazni segítséggel a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

8. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Textilmunkák	Órakeret: 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tanult öltések alkalmazása. Olló, tű biztonságos használata.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás. Önállóságra törekvés. Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). Körmönfonás -lehetőség szerint. Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával. Önállóságra törekvés.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. – Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. – Láncöltés megismerése. – Textil szegése, összevarrása kézzel. – Gombfelvarrás, gumibehúzás. – Kötés – horgolás – szövés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tű befűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?) Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Önállóságra törekvés. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőöltés textilen. Irányítással szőnyegszövés rámán. Önállóságra törekvés.	
Fogalmak	Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).	

Témakör	2. Egyszerű háztartási munkák	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben. Az ételek helyes tárolása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószeres, eszközök önálló használata.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Szeletelés, kés használata. – Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. – Egyszerű étel készítése. – Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. – Takarítási munkák. – Nagytakarítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása. Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés. Hideg és egy meleg étel elkészítése (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) önállóan (melegítés, hűtés). Önállóságra törekvés. Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	
Fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószeres, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, baleset-megelőzés.	

Témakör	3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai.	

jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. Vasalás, irányítás mellett. A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítségével (színek, alapanyagok, víz hőfok, vasaló beállítása).	– Piktogramok értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Önállóságra törekvés. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.
Fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.

Témakör	4. Vásárlás	Órakeret: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás. Udvariassági formák vásárlás során.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni. Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). Szükség esetén segítségnyújtás. A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor. Önállóságra törekvés. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Vásárlás. – Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. – A termékek szavatosságának ellenőrzése. – Sajt célra ruha, cipő vásárlása. – A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). Szükség esetén segítségnyújtás. Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Szükség esetén segítségnyújtás az előbbieken felsorolt tevékenységek során. Döntés szempontjainak megbeszélése.	
Fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források.	

	Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejáratí idő, kezelési útmutató, jótállás).

Témakör	5. Piktogramok értelmezése	Órakeret: 5 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben. Képi emlékezet.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. – Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószerereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószerereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján. Szükség esetén segítségnyújtás az előbbieken felsorolt tevékenységek során.	
Fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	6. Anyagok alakítása	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömeinek átélése. Anyagok alakíthatósága, tulajdonságai.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. – Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmassé, üvegfestés, gyöngyfüzés, viasz, gyurma. – Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termékek. <i>Fejlesztési tevékenységek</i>	

tulajdonságaik alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal.	Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfüzés, papírmásé). Szükség esetén segítségnyújtás az előbbieken felsorolt tevékenységek során.
Fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló képes – felismerni a tanult textilműveket, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarrni; – felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; – kívánságát és kifogásait megfogalmazni; – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; – értelmezni a szavatossági idő jelölését. Tudja, hogy a termékeken hol találhatóak a piktogramok, felismer közülük néhányat. A tanuló képes – tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor. Minimum követelmény: - o Képes felismerni segítséggel a tanult textilműveket. - o Képességeihez mérten a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tudjon alkalmazni.

	- o Képes részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben segítséggel. - o Képes részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt segítséggel. - o Képességeihez mérten ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát. - o Képes részt venni segítséggel az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben. - o Képességeihez mérten végzi a takarítási és gondozási munkákat. - o Képességeihez mérten válogatja a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján. - o Segítséggel tájékozódik az üzletekben és vásárol. - o Képes a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni segítséggel.

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömeivel segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

Óratervek

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2 óra	2óra	2 óra	2 óra
Gyermekdalok - Népdalok	18 óra	18 óra	17 óra	17 óra
Ünnepkörök dalai	15 óra	15 óra	19 óra	19óra
Ritmus- és hallásfejlesztés	20 óra	20 óra	16 óra	16 óra
Zenehallgatás	19 óra	19 óra	20 óra	20óra
Összes óraszám	72 óra	72 óra	72 óra	72 óra

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása lehetőséget teremt a közös szabályalkotás gyakorlására, az alapvető emberi értékekhez, érzelmekhez kapcsolódó zenék, dalok keresésére, kiválasztására. A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a közösségi eseményeken, ünnepeken keresztül a nemzeti hovatartozás és összetartozás szerepének felismertetésével és legfontosabb nemzeti ünnepeink zenéinek, dalainak megismerésével erősíti.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében nagy szerepet játszik, a fokozódó együttműködéssel végzett közös tevékenységgel és a reális önértékelés fejlesztésével az önbizalom megerősítésére.

A családi életre nevelésben a tantárgy nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásának kulturált gyakorlásával, a készülődés fontosságának felismertetésével, a testi és lelki egészségre nevelésben az érzelmek zenére történő, mozgással való kifejezésének fejlesztésével.

A médiatudatosságra nevelést a zenei igényeknek megfelelő médiumok kiválasztásának és elérésének megismertetésével és gyakoroltatásával éri el.

-

5. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 72

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	4-5 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása. Élményszerzés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Néhány népdalt elénekelni. Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni. Szívesen játszani körjátékot. Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékban.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – 4. évfolyamon tanult dalok – Magyar népdalok. – Magyar táncok. – Körjátékok: párválasztó, kifordulós – Felelgetős játékok. <i>Fejlesztési tevékenységek:</i> Tanult dalok ismétlése. Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal. Párválasztók, kifordulós körjátékok. Rövid szituációs gyakorlatok előadása .	
Fogalmak	A népdalokban található új fogalmak. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.	

Témakör	2. Ünnepekörök dalai	Óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közös énekelni társaival.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Családi ünnepek dalai (Mikulás, karácsony, újév, farsang, húsvét, anyák napja, pünkösd), vers. – Nemzeti ünnepek dalai: Himnusz; katonadalok <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása. katonadalok megtanulása, Himnusz megismerése.	
Fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, húsvét, pünkösd. Március 15., nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz. Katonadalok, megzenésített költemények.	

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni. Néhány hangszert megszólaltatni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Hang- és hallásfejlesztés. – Ritmushangszerek használata. – Húros-, fúvós, ütőhangszerek <i>Fejlesztési tevékenység</i> Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.	
Fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, hangcső ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés;	

	hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Szívesen hallgatni zenét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. – Részvétel zenés koncerten (Ha lehetséges!). – A zene pihentető hatásának megtapasztalása. – Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Társak előadásának meghallgatása. Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő, tempó stb.). (Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet - A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.	
Fogalmak	A szükséges zenei fogalmak: kórus, szóló, zenekar, karmester, kikapcsolódás, pihenés; szólóének, közönség, figyelmes hallgatás, taps.	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Képes megadott hangra dalt elkezdni és énekelni. Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 18 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	4-5 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Néhány népdalt elénekelni. Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni. Szívesen játszani körjátékot. Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékokban.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – 5. évfolyamon tanult dalok – Magyar népdalok. (Zalai népdal is.) – Más népek dalai – Magyar táncok. – Népi játékok (körjáték, párválsztó, felelgetős játék) <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők). Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal. Népi játékok eljátszása	
Fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.	

Témakör	2. Ünnepek dalai	Óraszám: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közösen énekelni társaival.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – 5.évfolyamon tanult dalok – Családi ünnepek dalai.(Mikulás, karácsony, farsang, húsvét, anyák napja ,pünkösöd) – Nemzeti ünnepek dalai. (48-as dalok, toborzó, Erkel: Himnusz, Egressy : Szózat) <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása. Toborzó dalok megtanulása, Himnusz gyakorlása, Szózat megismerése.	
Fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösöd. Március 15., nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz,	

	Szózat. Katonadalok, megzenésített költemények.

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni. Néhány hangszert megszólaltatni	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Hang- és hallásfejlesztés. – Ritmushangszerek használata. – Hangcsövek használata <i>Fejlesztési tevékenység</i> Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Dal megszólaltatása hangcsövön Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. daltöredékből dalt felismerni. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.	
Fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés; hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.	

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Szívesen hallgatni zenét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. – Részvétel zenés koncerten. – A zene pihentető hatásának megtapasztalása.	

	– Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Társak előadásának meghallgatása. Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.). (Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás stb.hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.
Fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Képes megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni. Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. Képes ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

7–8. évfolyam

Az előző évfolyamokhoz kapcsolódva tovább folyik a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a szabályok alkalmazásának erősítése, a közös szabályalkotás gyakorlása. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés a népi hagyományok, ünnepkörök dalain, mondókáin keresztül, a nemzeti összetartozás érzésének erősítésével történik.

Az önismeret és társas kultúra a közösségben a reális önértékelés kialakításával, csoportos produkciókban történő részvétellel, a társas kapcsolatok és közös tevékenységek segítségével, a személyiség fejlesztésével erősödik.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a különböző hangulatok, érzelmek megjelenítésével a zenére történő mozgásban, a feszültségek levezetésének segítségével, a szorongásos állapotok oldásával, zenei élmények nyújtásával segíti.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásában való aktív részvétel ösztönzésével.

A médiatudatosságra nevelést a hangulathoz, ízlésvilághoz illeszkedő zenei alkotások különféle médiumok lehetőségei közötti keresésének támogatása, és a tanuló ízlésének megfelelő választás képességének megerősítése, bátorítása segíti.

7.ÉVFOLYAM

Éves óraszám:72

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Verbális memória fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Elénekelni legalább 5 népdalt. Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. Műdalokat, kánonokat énekelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A 6. évfolyamon tanult dalok – Magyar népdalok. – Más népek dalai. – Műdalok – Kánonok <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg. Más népek dalainak megismerése és éneklése. Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.	
Fogalmak	Párosító, vidám, tréfálgató, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; zalai népdal, palóc, más népek (pl.: német, cseh, román, lengyel, francia)	

Témakör	2. Ünnepekörök dalai	Óraszám: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Családi ünnepek dalai. – Jeles napok dalai. – Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Jeles napok dalai, születésnap, névnapi köszöntők tanulása Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása. Tolcsvay: Nemzeti dal Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismételése.	
Fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, farsang, pünkösd, anyák napja, születésnap, lakodalom	

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Hallás után énekelni, kopogóst előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakítására törekvés. Különböző hangszerek hangjait felismerni. Szólamokat felismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ismerkedés hangszerekkel. – Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. – Tá, ti-ti ritmusok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Ritmuskotta –tá-ti-ti olvasása. Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése.	

	Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.
Fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, húros,- fúvós-, ütőhangszerek hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. – Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. – Ismert, népszerű darabok hallgatása. – Mozart: Varázsfuvola <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkori feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (műdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.	
Fogalmak	Zeneszerző, opera, Részlet, teljes mű.	

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 8-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1 gyermektáncot. Ismeri a Himnusz és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. Képes tá-ti-ti ritmust lejegyezni és visszaolvasni. Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. Képes hangszerral erősíteni, halkítani. Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. Felismeri a szólamokat. Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

Témakör	1. Gyermekdalok – Népdalok	Óraszám: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Verbális memória fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Elénekelni legalább 10 népdalt. Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. Műdalokat, kánonokat énekelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Magyar népdalok. (Zalai népdal is.) – Más népek dalai. – Műdalok – Kánonok <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg. Más népek dalainak megismerése és éneklése. Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.	
Fogalmak	Párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; más népek: cseh, román, palóc, francia, francia, olasz, lengyel, román, oldalt lépés, mellé lépés, kánon.	

Témakör	2. Ünnepek dalai	Óraszám: 19 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – 7. osztályban tanult dalok – Családi ünnepek dalai. – Jeles napok dalai – Ballagási dalok. – 48-as dalok – Egressy: Szózat – Ballagási dal <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Jeles napok dalai, születésnap, névnap köszöntők. Közismert ballagási dalok tanulása 48-as Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása.	

	Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismételése.
Fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható.

Témakör	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Óraszám: 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakulása. Különböző hangszerek hangjait felismerni. Szólamokat felismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ismerkedés hangszerekkel. – Tá- ti-ti ritmus – Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tá-ti-ti ritmus olvasása, grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.	
Fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.	

Témakör	4. Zenehallgatás	Óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. – Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. – Ismert, népszerű darabok hallgatása. – Kodály: Esti dal – Kodály Hány János -részletek <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkori feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (műdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.	
Fogalmak	Zeneszerző, opera, daljáték Részlet, teljes mű.	

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló képes segítséggel énekezni legalább 8-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1 - 2 gyermektáncot. Ismeri a Himnusz és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. Képes tá-ti-ti ritmust lejegyezni és visszaolvasni. Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. Kialakul a belső hallása. Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. Felismeri a szólamokat. Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

ETIKA

Az etika alapvető feladata az erkölcsi nevelés, a gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy kiemelt célja a tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése, az emberi tulajdonságok bemutatása, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése. Az érzelmek kimutatása megfelelő formáinak elsajátítása, mások érzelmeinek megértése. A nézeteltérések megvitatásában a kulturált formák iránti igény felkeltése, az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására nevelés. Önismeretre és mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, saját belső tulajdonságok fejlesztése. A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben. Az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, önmaga és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában. A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri kapcsolatoknak megértését és tiszteletben tartásuk fontosságát, a magánélet védelmét.

Évfolyam	8.
Heti óraszám	1
1 éves óraszám	36

Témakör / Évfolyam	8.
1. Éntudat – Önismeret	12
2. Társas tudatosság és társas kapcsolatok	12
3. A társas együttélés	12

Témakör	1. Éntudat – Önismeret	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló azonosítja saját személyiségének néhány elemét; ismer a testi-lelki egészséget megőrző tevékenységeket, és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
1.1.Én és mások Tolerancia. Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése. Az alapvető emberi viselkedésformák felismerése és értékelése.		
1.2.Fejlődés és szükségletek Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?		
1.3.Egészség és betegség Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?		
Tevékenységek. Gyűjtőmunka: képek, tulajdonságok, jellemzők, okok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése. Képek, rövid filmek, szituációk megbeszélése, értelmezése. Szituációs gyakorlatok, szerepjátékok. Tanulmányi séták.		
Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség.	

Témakör	2. Társas tudatosság és társas kapcsolatok	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
2.1.Kapcsolataim Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.		
2.2.Baráti kapcsolatok Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.		
2.3.A kapcsolat ápolása A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?		
Tevékenységek. Gyűjtőmunka: képek, tulajdonságok, jellemzők, okok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése. Képek, rövid filmek, szituációk megbeszélése, értelmezése. Szituációs gyakorlatok, szerepjátékok. Tanulmányi séták.		

Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás.

Témakör	3. A társas együttélés	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
3.1.Közösségeim A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.		
3.2.A család A család fogalma, tagjai, szerepek a családban.		
3.3.A mi csoportunk A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.		
3.4.Mások csoportjai Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.		
3.5.Konfliktusok a csoportban Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása.		
Tevékenységek. Gyűjtőmunka: képek, tulajdonságok, jellemzők, okok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése. Képek, rövid filmek, szituációk megbeszélése, értelmezése. Szituációs gyakorlatok, szerepjátékok. Tanulmányi séták.		
Fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.	

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.

Minimum követelmények:

- o Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét.
- o Tudja, hogy minden ember más, és elfogadásra törekszik.
- o Törekszik kapcsolatok kialakítására és megőrzésére.
- o A közösségi normákat elfogadja és igyekszik betartani.

HON- ÉS NÉPISMERET

A tantárgy oktatása során fontos szerepet kap a szűkebb és tágabb szülőföld értékeinek, hagyományainak tanári támogatással történő felfedezése, a megismert néphagyományok feldolgozása, megjelenítése. Az idősebb korosztály ismereteinek befogadása erősíti a nemzedékek közötti párbeszédet, formálja a nemzethez, a családhoz, valamint a szűkebb és tágabb közösséghez tartozás tudatát.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a sajátos nevelési igény gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával – minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének a fejlesztése.

Évfolyam	7.
Heti óraszám	1
1 éves óraszám	36

Témakör / Évfolyam	7.
1. Az én világom	12
2. Találkozás a múlttal	24

Témakör	1. Az én világom	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
1.1. <i>Családunk története</i> A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? 1.2. <i>Az én városom, falum</i> Nevezetességei. Hagyományai.		Információ gyűjtése a családról. Családtagok megnevezése, rokoni kapcsolatok feltérképezése, szűkebb és tágabb család. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása. Képgyűjtés az adott településről. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Tablókészítés.
Fogalmak	család, unokatestvér, nagyszülő, családi ünnep, település, város, falu	

Témakör	2. Találkozás a múlttal	Órakeret 24 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		Fejlesztési tevékenységek
2.1. <i>Élet régen és ma</i> Házak, ruhák, ételek, munka 2.2. <i>Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink</i> Népszokások Húsvéti ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör. 2.3. <i>Nemzeti ünnepek</i> Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz,		Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint látogatás tájházban. Régi receptek gyűjtése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötötten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti föllevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományörző játékokkal való megismerkedés. Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése.

Szózat). Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. 2.4. <i>Főbb magyar történelmi események</i> Honfoglalás (Árpád, hét vezér). Államalapítás, István király, Mátyás király. Települése történetéhez köthető esemény, uralkodó, híres ember. A XX. főbb eseményei.	Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.). Műsor összeállítása az ünnepekkel kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15., május 1., augusztus 20. Irodalmi művek, filmek kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (Regék Mátyás királyról) alapján: István király jelentősége; a leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. Kapcsolat (helyi vagy) a városi nevezetességekkel, várrom, emlékpark. Híres, hírhedt események a XX. században.
Fogalmak	nagyszülő, falu, város, háztartás, húsvét, karácsony, néphagyomány, hagyományörzés, közösség, ünnep, uralkodó, történelem

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról. Megbecsüli az idősebb családtagok tudását. Ismeri a főbb ünnepeket és az azokhoz kapcsolódó szokásokat. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, népi játékaikról. Ismeri a nemzeti ünnepeket. Tudomása van a főbb magyar történelmi eseményekről.

Minimum követelmény:

- o Legyen tisztában az alapvető családi kötelékekről, saját helyéről a családban.
- o Ismerje az alapvető családi, állami és egyházi ünnepeket.
- o Legyen tudomása a legfontosabb magyar történelmi személyekről és eseményekről.

KOMMUNIKÁCIÓ

(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hanglejtésre, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknak megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédekben és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	5	5
1 éves óraszám	144	144	180	180

Témakör / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Beszédfejlesztés, anyanyelv	27	27	30	30
Társadalmi érintkezési formák	12	12	40	40
Testünk és személyes teendőink	20	20	-	-
Tájékozódás térben	15	15	-	-
Tájékozódás időben	20	20	-	-
Élőlények	15	15	-	-
Előkészület a felnőtt életre	20	20	35	35
Ünnepek	15	15	-	-
Társas kapcsolatok	-	-	35	35
Médiaismeret	-	-	40	40

5–6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, ahol a szabályok, utasítások fokozatos bővítésével, megértésük, végrehajtásuk gyakorlásával saját tevékenységekben és a másokkal való kapcsolatokban, a felelősségtudat elmélyítésével a szituációs játékokon, meséken keresztül, a jó–rossz, pozitív–negatív példák elkülönítésével, felismerésével találkozhat a tanuló. A fejlesztési területet az iskolai élet szabályainak betartásával, a deviáns magatartás felismerésével, az irodalmi művek megismerésén keresztül az emberi értékek elismerésével, pozitív és negatív személyiségjegyek megkülönböztetésével, felismerésével, példaképek bemutatásával támogatja.

A nemzeti öntudat és a hazafias nevelés fejlődését a közösséghez tartozás érzésének kialakításával, a közösségért tenni akarás igényének fejlesztésével, népszokásokon keresztül a hagyományok ápolásával, és a nemzeti ünnepek legfontosabb jelképeinek, példaképeinek megismertetésével segíti. Eléri, hogy a tanuló aktívan működjön közre nemzeti ünnepek és megemlékezések alkalmával, ismerje a környezetében előforduló legfontosabb nemzeti emlékhelyeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a saját érzelmek felismerésével és kifejezésével, az adekvát, kulturált közösségi viselkedés alapvető szabályainak betartásával, minél kevesebb pedagógiai segítségnyújtás mellett, és az iskolai, és más intézményi környezetben a megfelelő stílusú és hangnemű kommunikáció és viselkedés alkalmazásának fejlesztésével valósul meg.

A családi életre nevelést a családi és más közösségi kapcsolatok közötti különbség felismerése, a családi ünnepek szokásainak, kommunikációs formáinak gyakorlása, az adekvát magatartás szabályainak megnevezése és az év során aktuális családi ünnepek idejének megismerése támogatja.

A testi és lelki egészségre nevelés megvalósul a higiénés szokások, tevékenységek megnevezésével, eszközök, anyagok felismerésével, kiválasztásával, az időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözködés összeállításával, a kiegészítők megnevezésével és az önálló ízlés kialakításával. Mindemellett a közlekedési szabályok ismerete és betartása, a képességeknek megfelelő méretű térben az önálló közlekedés fejlesztése játszik fontos szerepet.

A fenntarthatóságot és a környezettudatosság fejlődését a környezeti jelenségek változásainak és hatásainak megismerése, a környezet élőlényének megfigyelése, csoportosítása, megnevezése, a környezet tárgyainak a gyakorlati életben betöltött funkciói és az egészséges és káros szokások, veszélyes anyagok megismerése, megnevezése szolgálja.

A médiatudatosságra nevelést a különböző infokommunikációs technológiai eszközök megnevezése, rendeltetésszerű használatuk megismerése, a valóság és képzelet elkülönítésének kialakítása, a mértékletességre nevelés terén segíti.

5. évfolyam

Éves óraszám: 144 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret: 27 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsbővítés, aktivizálás.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat. – Használjon múlt és jövő időt. – Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. – Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. – Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. – Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. – Szókincset aktivizálni. – Rajzaihoz próbáljon meg magyarázatot, mesét rendelni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mondatbővítés kérdőszó segítségével. – Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. – Leírási, jellemzési gyakorlatok (melléknevek). – Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. – Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. – Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. – Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. – Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás. Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése. Artikulációs mozgások pontos utánzása. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal. Beszédritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok	

	mozgásos megjelenítése.
Fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Képességeihez mérten minél pontosabban megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. – Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival szemben. – Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. – Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül. – Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. – Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. – Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). – Megbízások vállalása és teljesítése. – A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. – Az étel kiválasztása és elfogyasztása. – Közintézmények főfogalmának kialakítása. – Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, (repülőtér), vasútállomás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. <i>Helyzetgyakorlatok:</i> (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízórai, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. <i>Szituációs játék:</i> (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözkünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. <i>Szerepjáték:</i> (vendégségben, vendégfogadáskor). Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb. Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények	

	meglátogatása. Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése.
Fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeret, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor

Témakör	3. Testünk és a személyes teendők	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni. – Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). – Biztonsággal tájékozódni saját testén. – Képességeihez mérten megérteni a testtel kapcsolatos fogalmakat. – Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. – A ruházatot szezonálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. – Saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit felsorolni. – Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni. – Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. – Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján. – Ismerni a menük sorrendiségét.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i> – Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkcióik. – Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). – Tisztálkodás. Testápolás. – A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai. – Az ismertebb betegségek és jellemző tünetek. A gyógyulás lehetséges módjainak ismerete. – Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. <i>Öltözködés</i> – Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. – Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint, segítséggel. – Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. Öltöztetés, vetkőztetés. – A szekrények rendje. <i>Étkezés</i> – Az egészséges táplálkozás alapelvei. – Hagyományos és ünnepi ételek. – Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. – A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tanári segítséggel a tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket. A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyzót lehetőleg önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja.	

	A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Képek segítségével az évszaknak megfelelő ruházat csoportosítása. Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat. Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Egyre önállóbb öltözés, vetkőzés. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Tankonyhán ünnepekre szendvicseket, salátákat, turmixokat készít segítséggel. Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket képek alapján.
Fogalmak	Test-testrészt, ízület, bedagadás, fájdalom, láz, betegség, kezelés, orvosság, kenőcs, recept, gyógyítás, türelem, testhelyzet, divatos, ósdi, régimódi, fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (kollekció), divatbemutató, jelmez, álarc, tankonyha, háztartási eszközök és gépek.

Témakör	4. Tájékozódás térben	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megbízható részvétel a közlekedésben.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Tud illedelmesen kérdezni, illetve segítséget kérni, ha szükséges. – Verbális és mozgáslekezelést egyre tartósabbá tenni. – Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. – Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt képességeinek megfelelő módon közölni. – Megkezdett munkáját befejezni. – Saját élményeit (beszélő tanuló esetén) mondatokban	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> – Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése, funkciójuk megfigyelése. – Környező utcák nevezetességeinek megismerése. <i>Lakás</i> – Lakóházak típusai. – Jellemző jegyek megfigyelése. – A lakás helyiségei. – Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítségével. – Egyéb épületek a környéken. <i>Utca, közlekedés</i> – Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának alakítása. – Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése,	

megfogalmazni. – Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. – Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. – Élményeit próbálja meg rajzokkal feldolgozni.	megnevezése. – Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. – Járművek, szinterek csoportosítása. – A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. – Felkészülés az önálló közlekedésre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése. Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése. A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetésszerű használata. Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása. A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Képekről, (diákról) IKT eszközökről szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Szervezett látogatás során ismerkedés a (hajó, repülő,)vonat- és autóbusz-közlekedés jellemzőivel. A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismételése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása a közös séták során. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.
Fogalmak	Hajóállomás, jegypénztár, kapitány, <i>tömeg</i>, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, helyi, önállóan, <i>körültekintően</i>.

Témakör	5. Tájékozódás időben	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő múlásának érzékelése méréssel. (Óra, naptár, okostelefon)	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Felsorolni a hónapokat, évszakokat, napszakokat. – Kapcsolatot találni helyzetek,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához.	

történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. – Az aktuális dátumot megmondani vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat. – Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. – Képességeihez mérten eligazodni az idő fogalmai között. – Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. – Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál.	– Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. – Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. – Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása. – Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. – Napok, hetek, hónapok, évszakok. – Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). – Szünet – nyaralás. – Éjszaka, nappal. – Az óra, (perc) fogalmának megismerése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése. A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük (születésnap, ünnepek). Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése. Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonyszavak és időfogalmak használatával. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percre tart a tanóra stb.
Fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs. Dátum. Az idő múlása.

Témakör	6. Élőlények	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tápláléklánc alapjainak megértése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. – Analógiákat találni a régi és az új ismeretek között. – Segítséggel megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. – Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. – Ismerni és gondozni a	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Az élő környezet. <i>Növények</i> – A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi fogyasztunk el). – A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. – A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. – Gabonafélék megismertetése, felhasználása. – Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása.	

környezetében lévő növényeket. – Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. – Igeköötös igét használni. – Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel azokat könyvekből, filmen. – Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. – Számoljon be a kedvenc háziállatról.	– Szobanövények ápolása. <i>Állatok</i> – Háziállatok fogalmának bővítése. – Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). – A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna. – Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. – Hobbiállatok. – Mesék, dalok, versek az állatokról. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít. Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.
Fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyre több áruféleséget megnevezni, főfogalom alá rendezni. – Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. – Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. – Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. – Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. – Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek, vásárlás</i> – Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. – Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. – Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. – Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. – Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. – Ismerkedés a pénz értékével. <i>Foglalkozások</i> – Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. – Szolgáltatások egymáshoz rendelése, irányítással. – Szülők, testvérek munkája, foglalkozása.	

megfogalmazni. – Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. – Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnévét). – Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	– Minden munkában van szépség és hasznosság. – Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. – Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Üzletek, áruféleségek rendszerezése, csoportosítása. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés segítségével. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász. Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása. Mesealakok foglalkozásának felismerése. Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Édesanyja külső tulajdonságait segítségével megfigyeli, megnevezi. Születésnap, névnap számontartása, felköszöntés. Érzelmait kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.
Fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.

Témakör	8. Ünnepek	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. – Himnusz hallgatása alatt vigyázban állni. – Verseket, dalokat (képességeinek megfelelően) bemutatni az iskolában és otthon. – Örülni társai sikereinek. – Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. – Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. – Társak jeles ünnepeinek számontartása. – Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. – Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítségével. Figyelmesen hallgatja a történeteket.	

fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. – Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és képességeihez mérten előad, csoportban, vagy önállóan. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat. Olvasmányok meghallgatása az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.
Fogalmak	<i>Nemzet, család, hazaszeretet, ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, ünnepélyesség, ajándék, költő, költemény, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep, egyház, történet, király, jelkép, korona, vallások, templom, szeretet, gyűlölet, hangulat.</i>

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes – bővítménnyel mondatot alkotni; – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni; – felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra; – felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat; – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit; – egyszerű terítési műveletet elvégezni; – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben; – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes – használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál; – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni; – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján; – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában; – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben; – legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím); – a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. – Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

Témakör	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret 27 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsbővítés, aktivizálás.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat. – Használjon múlt és jövő időt. – Építsen beszédébe viszonzyszavakat, következtetéseket. – Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen. – Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. – Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. – Érteni a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. – Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. – Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. – Szókincsét aktivizálni. – Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. – Élményeit összefüggő mondatokkal kifejezni. – Érthetően, lényegre törően telefonálni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Helyhatározók gyakorlása. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével. – Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása. – Igeköötők, módosító szerepük, hatásuk. – Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. – Leírási, jellemzési gyakorlatok (melléknevek). – Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. – Két állítmánnyal mondatok alkotása. – Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. – Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. – Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. – Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A viszonzyszavak önálló használata játékokban, foglalkozásokon. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás. Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Artikulációs mozgások pontos utánzása. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.). Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören).	

	A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal. Beszéddritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.
Fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. – Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival szemben. – Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. – Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni. – Ruházatát rendben tartani, észrevenni, ha cserére szorul, cipőjét letörölni. – Megpróbálni a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. – A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. – Kulturáltan étkezni. – Helyesen használni minden intézmény jellegzetes fogalmait. – Igényt kialakítani a szabadidő kulturált eltöltésére. – Szívesen visszatérni a már látogatott helyekre, élményekre emlékezni, újdonságokat felfedezni, ezekről beszámolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül. – Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor. – Igényesség a ruházatban. – Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. – Nemek közötti kapcsolat. – Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. – Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). – Megbízások vállalása és teljesítése. – Példaképek keresése környezetében, ismert hősök között stb. – A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. – Az étel kiválasztása és elfogyasztása. – Közintézmények főfogalmának kialakítása. – Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás,(repülőtér), vasútállomás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. <i>Helyzetgyakorlatok:</i> (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízóra, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. <i>Szituációs játék:</i> (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözékünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készülünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok	

	megbeszélése. <i>Szerepjáték:</i> (vendégségben, vendégfogadáskor). A kialakult jó szokások további erősítése. A másik nemmel szembeni <i>viselkedésmódok</i> összegyűjtése és megbeszélése. Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése. Leesett, otthelyezett tárgyak megőrzése, elrakása. A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat. Nyilvános helyen kulturált étkezés. Viselkedés és étkezés feltűnés nélkül (cukrászdában, gyorsétteremben). Közös megbeszélés alapján feladatvállalás, a végzett munkáról beszámolás, a bírálat meghallgatása, az elemzés elfogadása. Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése. Rövid történetek meghallgatása, filmrészletek megtekintése, és a látottak alapján állásfoglalás, indokolás, vitatkozás. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb. Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények meglátogatása. Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése. Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézéssel, szórakozással kapcsolatos intézményekről ismeretek összegzése, rendezése, eszközei, tárgyai megnevezése (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.). Az adott intézményekben zajló tevékenységek megismerése; azok funkcióiról összefüggő beszámolás, élmények elmondása (utaztam repülővel, láttam tűzoltóautót, voltunk színházban, fájt a fogam).
Fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeret, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, ambulancia, riadó, gyorssegély, sziréna, fogászat, szemészet, laboratórium, vizsgálat.

Témakör	3. Testünk és a személyes teendők	Órakeret: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Testünk</i> – Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkcióik.	

– Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). – Nagy biztonsággal tájékozódni saját testén vagy maketten. – Érteni a testtel kapcsolatos fogalmakat. – Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. – A kapott utasításokat betartani a gyógyulás érdekében. – A ruházatot szezonálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. – Saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit felsorolni. – Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni. – Saját ízlés kialakulása, öltözködési stílusát ennek alapján alakítani. – Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. – Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján. – Ismerni a menük sorrendiségét. – Egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – Érteni, és megfogalmazni az egyszerű ok-okozati összefüggéseket.	– Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). – Tisztálkodás. Testápolás. – A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai. – Az ismertebb betegségek és jellemző tünetek. A gyógyulás módja. – Kórházi tartózkodás fontossága. Néhány kezelési mód és kellékeik. – Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. – Fiú – lány eltérő fejlődése. <i>Öltözködés</i> – Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. – Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. Öltöztetés, vetkőztetés. – Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. – A szekrények rendje. <i>Étkezés</i> – Konzervek, mirelitek, megismerésük, felhasználásuk. (Gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolásuk, felhasználásuk). – Egészséges táplálkozás. – Hagyományos és ünnepi ételek. – Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése. – Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. – Az egészséges táplálkozás alapelvei. – A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket. A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyt önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja. Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket. Fertőző betegségek megnevezése, tünetek felsorolása. A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Fiú és lány testápolásának, tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag stb.). Képek segítségével az évszaknak megfelelő ruházat csoportosítása.

	Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat. Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez. Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Önálló öltözés, vetkőzés. Ruhadarabok szempontok szerinti különválasztása: divatos, régimódi; színek; anyag szerinti; fiú-, lányruhák; felsőruházat, alsóruházat. Saját ízlés szerinti válogatás újságokból, divatlapokból. Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Közértben a többi áruféleség megfigyelése mellett alaposabb tájékozódás a mirelitárak és a konzervek pultjánál. Segítséggel a tanuló megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket. Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat és bemutatót néz meg. Beszámol ismereteiről, emlékezetből és eseményképek segítségével. Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Mennyiségi és minőségi különbségeket az étkezésnél megállapít. Tankonyhán ünnepekre szendvicseket, salátákat, turmixokat készít felügyelet mellett. Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket. Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet. Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan eszerint állítja össze. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.
Fogalmak	Test-testrés, ízület, bedagadás, fájdalom, láz, betegség, kezelés, orvosság, kenőcs, recept, gyógyítás, türelem, testhelyzet, testtájak, különböző nemű, nemi jellegzetességek, divatos, ósdi, régimódi, fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (kollekció), divatbemutató, jelmez, álarc, hagyományos, ízléses-ízléstelen. Konyhai eszközök és gépek.

Témakör	4. Tájékozódás térben	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megbízható részvétel a közlekedésben.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Mondatait melléknevek, viszonyszók használatával bővíteni. – Illedelmesen kérdezni. Segítséget kérni, ha szükséges. – Verbális és mozgásemlékezetét egyre tartósabbá tenni. – Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. – Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. – Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt közölni. – Megkezdett munkáját befejezni. – Saját élményeit mondatokban megfogalmazni. – Épületeket megfigyelni, saját véleményt megfogalmazni az épületekről. – Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között. – Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. – Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. – Élményeit rajzokkal feldolgozni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Iskola</i> – Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése funkciójuk megfigyelése. – A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. – Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. – A tanterem makettjének elkészítése segítségével. – Alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon felnőtt irányítása mellett. – Környező utcák nevezetességeinek megismerése. <i>Lakás</i> – Lakóházak típusai. – Jellemző jegyek megfigyelése. – A lakás helyiségei. – Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítségével. – A lakás megóvása, gondozása, díszítése, lakóházak típusok szerinti csoportosítása. – Egyéb épületek a környéken. <i>Utca, közlekedés</i> – Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. – Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata. – Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. – Járművek, színterek csoportosítása. – A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. – Felkészülés az önálló közlekedésre. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése. Alaprajz készítése tanári segítséggel, színekkel differenciáltan az osztályok helyének megjelölése. Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése. A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetésszerű használata. Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése.	

	Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása. A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Képekről, (diákról) IKT eszközökről szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Szervezett látogatás során ismerkedés a (hajó-, repülő-,) vonat- és autóbusz-közlekedés jellemzőivel. A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel. Tágabb környezetről térkép készítése, azon tájékozódás. A metróállomások, autóbusz és a vasúti közlekedés jellemzőinek összegyűjtése. Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről új ismeretek szerzése, lehetőség szerint. A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. A tanuló differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát. Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismételése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan. Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.
Fogalmak	Hajóállomás, jegypénztár, kapitány, <i>tömeg</i>, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, nemzetközi, helyi, (<i>hangár, remíz</i>), karbantartás, önállóan, <i>körültekintően, makett, tervrajz</i>, alaprajz, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.

Témakör	5. Tájékozódás időben	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő múlásának érzékelése méréssel. (Óra, naptár, okostelefon)	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Felsorolni automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. – Kapcsolatot találni helyzetek, történetek, és az évszakok, hónapok, napszakok között. – Kiválogatni a múlta, jelenre,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához segítséggel. – Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése.	

jövőre jellemző tárgyakat, képeket. – Tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között. – Az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat, kötve a dátumokhoz segítségével. – Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. – Eligazodni az idő fogalmai között. – Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. – Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – Ismerni az elmúlással kapcsolatos történeteket.	– Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása. – Filmeken látott események időbeli elhelyezése (díszletek, jelmezek megbeszélése: régen milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma stb.). – Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. – Napok, hetek, hónapok, évszakok. – Keltezés, dátum segítséggel (évszám, hónap, nap). – Szünet – nyaralás. – Éjszaka, nappal. – Az óra, (perc) fogalmának megismerése. – Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. – Az életút. Az élet végessége. – Fiatal, öreg. Születés, halál-fogalom említése. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése. A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük(születésnap, ünnepek). Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése. Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetések levonása. Filmekből látott jövőmotívumok feldolgozása tanári segítséggel. A valóság és a mese elemeinek szétválasztása, a sci-fit tartalmazó képek, történetek megismerése, a félelem legyőzése. Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonzyszavak és időfogalmak használatával. Hagyományos és digitális órákon az idő leolvasása. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés. Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.
Fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs. Dátum (termékeken gyártási idő és szavatosság). Az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.

Témakör	6. Élőlények	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tápláléklánc alapjainak megértése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. – Analógiákat találni a régi és az új ismeretek között. – Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. – Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. – Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. – Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. – Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. – Igeközös igét használni. – Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. – Gondolatait érthető mondatokkal kifejezni. – Hosszan figyelni egy-egy dologra. – Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel azokat könyvekből, filmen. – Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. – Számoljon be a kedvenc háziállatról.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Az élő környezet. <i>Növények</i> – A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). – A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. – A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. – Gabonafélék megismertetése, felhasználása. – Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. – Szobanövények ápolása. – Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. – Földünkön élő változatos növényvilág. – A növények létfontosságú tulajdonságai (oxigéntermelés). <i>Állatok</i> – Háziállatok fogalmának bővítése. – Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). – A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna. – Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. – Hobbiállatok. – Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. – Más földrészek állatai. – Mesék, dalok, versek az állatokról. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít. A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy	

	üzemlátogatás során megfigyeli. Filmről, képről az élelmiszerek gyártási és felhasználási módjait is megismeri. Távoli földrészek növényvilága, képek, filmek megtekintése a témában. Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Állatkerti séta (állatsimogató) vagy kirándulás alkalmával közeli ismerkedik az állatokkal. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, tápláléklánc). Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.
Fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.

Témakör	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyre több áruféleséget megnevezni, főfogalom alá rendezni önállóan is. – Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. – Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. – Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. – A látottakat önállóan, emlékezete alapján rendszerezni. – Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. – A tanultakat készség szintjén, a gyakorlatban alkalmazni. – Türelemmel, érdeklődéssel és megfelelő magatartással részt venni a látogatásokon. – Szókincse, mondatai	<i>Fejlesztési ismeretek</i> <i>Üzletek, vásárlás</i> – Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. – Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. – Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. – Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. – Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. – Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. – Megfelel-e az áru minősége? (Csere). – A pénz értéke. <i>Foglalkozások</i> – Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. – Szolgáltatások egymáshoz rendelése, irányítással. – További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Szülők, testvérek munkája, foglalkozása. – TV-rádió-szerelő, varrónő, ács, villanyszerelő, hangszerjavító, cipész.	

tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. – Saját véleményt kialakítani a foglalkozásokról (jó, rossz, nehéz, könnyű). – Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni. – Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. – Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnévét). – Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	– Minden munkában van szépség és hasznosság. – Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. – Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hasonlóságok és különbözőségek sorolása a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között. Üzletek, áruféleségek rendszerezése, csoportosítása, minőségi kifogás megfogalmazása. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász. Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása. Mesealakok foglalkozásának felismerése. Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által. A költekezés megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése. Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit, megfigyeli munkájukat és eszközeiket, kipróbálja, megtapasztalja a mozdulatokat. Kér, kérdez, megnevezi a látottakat. Képeken egyezteteti, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat. Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Édesanyja külső tulajdonságait segítséggel megfigyeli, megnevezi. (Születésnap, névnap számontartása, felkészöntés). Érzelmait kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.
Fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.

Témakör	8. Ünnepek	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. – Önálló feladattal készülni az ünnepre. – Himnusz hallgatása alatt vigyázzban állni. – Verseket, dalokat örömmel bemutatni az iskolában és otthon. – Örülni társai sikereinek. – Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánózni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. – Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepségek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. – Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyszeretét, és a fogalmait gazdagítani. – Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. – Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. – Nemzeti ünnep. Augusztus 20 (Szent István). Március 15. (Petőfi Sándor). – Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. – Társak jeles ünnepeinek számontartása. – Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. – Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítségével. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan. Versenyeke, vetélkedőkre készül. Nemzeti nagyjaink és az eseményekhez kapcsolódó történeteket ismer meg. Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről, helyzetből hallgatja, nézi. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat. Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.	
Fogalmak	<i>Nemzet, család, hazaszeretet, ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, megváltó, ünnepélyesség, ajándék, költő, költemény, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep, egyház, társadalom, nemzet, történet, király, papság, kép, jelkép, korona, szent, vallások, templom, szeretet, gyűlölet, hangulat.</i>	

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes – kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan irányítani; – bővítménnyel mondatot alkotni; – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni; – felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra; – a hangulati elemeket megjeleníteni beszédében; – felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat; – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit; – egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni; – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben; – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes – segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál; – az elmúlással kapcsolatos történéseket megérteni; – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni; – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján; – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában; – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben; – legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím); – a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. - Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

7. évfolyam

Éves órakeret: 180 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata. Bővített mondatokat használ, tud kérdést föltenni, adekvát választ adni	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Hangerőt szabályozni, suttozni, sügni. – Szókincs bővítése és pontosítása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. – A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés. <i>Hangtan:</i>	

– Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben. – Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése.	– Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok). – Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú. <i>Szótan:</i> – Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok). – Határozószó (viszonzavak). – Melléknevek fokozása. Alap- és közép fok. Három változó jellemzése, a felső fok gyakorlása. <i>Igeragozás:</i> – Egyes szám, többes szám. Igeidők: jelen-, múlt- idő. <i>Mondattan:</i> – Kijelentő mondat, kérdő mondatok. – Bővített és összetett mondatok. – Állító és tagadó mondatok. – A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezőmódjuk. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete. Cselekvések megnevezése. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen összefüggéseinek felismerése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Két tárgy, személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása kérdővé, válasz a kérdésre. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és (magnetofonról) IKT eszközről hallgatott beszéd módok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.
Fogalmak	Hanghordozás, kiabálás, suttogás, sűgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési	Törekvés a kulturált, ápoltság megjelenésére, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	

céljai	Tulajdonságokat felismer, megnevez, beszédében hangulati elemeket megjelenít.
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
– Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. – Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. – Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. – Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) – Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) – Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. – Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). – Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. – Gesztikulálás. – Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személlynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). – Érintés: az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.). – Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. – Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. – Kézfogás. Puszi. – Bemutatkozás – bemutatás. – Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). – Vendégségben. – Ajándék átadás és átvétel. – Ajándék kiválasztásának szempontjai. – Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. – Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszédal).

Fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.

Témakör	3. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során. Ismeri és megbecsüli a felnőttek munkáját. Ismeri legfontosabb személyi adatait. Elkülöníti a helyest a helytelentől.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tárgyalt eseteket megérteni. – Észrevenni a helytelen viselkedést. Személyes véleményt alkotni. – Öszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. – Gondjait megosztani. – Törekvés arra, hogy ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát válasszon.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. – Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?). – Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). – Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). – Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. – Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése. – Ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság. – Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) – Személyes adatok és iratok kezelésének módja. – Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? – Segítségkérés – személyi segítő. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása (Ismert sorozatokból részletek, Bogyó és Babóca, a Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása segítséggel.	
Fogalmak	Irigység, föllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	

Témakör	4. Társas kapcsolatok	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben. Tulajdonságok megjelenítése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. – Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. – Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai). – Önuralom alakítása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Kapcsolatok az osztályközösségben: – Barát – haragos. – Felnőtt – tanuló. – Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel: – Tanárok, irodai dolgozók (könyvtárhasználat, üzenet átadása). – Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). A nemek közötti kapcsolat: – A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. – Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: – Arcmimika differenciált észlelése. – Lélekiállapot kitalálása arckifejezésből. Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézjellel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. – Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. – Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). – Különböző társasági körök. – Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. – A telefonálás illemszabályai. – Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). – Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözködés (sporthoz, ünnepre stb.). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések	

	megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvételek alapján. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.
Fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.

Témakör	5. Médiaismeret	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során. Helyes, helytelen elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek– tevékenységek	
– Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kísérni. – Helyesen viselkedni a könyvtárban. – A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. – Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! – Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. – Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. – Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). – Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). – Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. – Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. – Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. – Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). – A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). <i>Fejlesztési tevékenység</i> Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek, családi hírek.	

	Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.). A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása.

Fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.
Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló képes – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra); – mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán beszédében; – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni; – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést; – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni; – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait; – önmagát és környezetét egyre reálisabban értékelni; – verbális és nonverbális közlési formákat használni; – rávezetéssel személyes véleményalkotásra; – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit; – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, és a gyakorlatban alkalmazni; – őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel; A testbeszéd információközlő értékét felismeri, képes válaszreakciókra, felnőtt irányításával érzelmein uralkodik. A tanuló képes – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben; – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényegét megérteni segítségével; – az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök

	használatakor, és az életkori kööttségeket figyelembe venni műsorválasztás során; – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát; – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

Témakör	1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata. Képes verbális, nonverbális közlésre, beszédében mondatbővítményeket használ	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Hangerőt szabályozni, suttogni, sügni. – Szókincs bővítése és pontosítása. – Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben. – Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. – Analóg mondatokat alkotni. – Önmagát és környezetét reálisan értékelni. – Törekvés érthető, összefüggő beszédre.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. – A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés. <i>Hangtan:</i> – Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok). – Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú. <i>Szótan:</i> – Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok). – Határozószó (viszonyszavak). – Melléznevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó jellemzése, a felsőfok gyakorlása. <i>Igeragozás:</i> – Egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok. – Igeidők: jelen-, múlt- és jövő idő. A „fog” ige használata. <i>Mondattan:</i> – Kijelentő mondat, kérdő mondatok. – Bővített és összetett mondatok. – Állító és tagadó mondatok. – A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezőmódjuk. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek (emberek neve, városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása.	

	Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy vagy személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása kérdővé, válasz a kérdésre. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és (magnetofonról) IKT eszközökről hallgatott beszédmodok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.
Fogalmak	Hanghordozás, kiabálás, suttogás, sűgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.

Témakör	2. Társadalmi érintkezési formák	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a kulturált, ápoltság megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra. Helyes, helytelen viselkedés megkülönböztetése, véleményformálás. Segítségkérés, hasznosítás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. – Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – Megítélni a látott helyzetek motivációját. – A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. – Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. – Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) – Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) – Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. – Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). – Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. – Gesztikulálás. – Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). – Érintés: az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.). – Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. – Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. – Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma.	

	– Kézfogás. Puszi. – Bemutatkozás – bemutatás. – Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). – Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. – Vendégségben. – Vendég hívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. – Ajándék átadás és átvétel. – Ajándék kiválasztásának szempontjai. – Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. – Felkérés táncra, elkészítés, udvarias visszautasítás, a visszautasítás kulturált elfogadása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó, film) a témákkal összefüggésben. A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszédal).
Fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.

Témakör	3. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret: 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során. Képes őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel. Képes a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tárgyalt eseteket megérteni. – A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. – Észrevenni a helytelen	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. – Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru	

viselkedést, indokolni a választott megoldást. – Személyes véleményt alkotni. – Őszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. – Gondjait megosztani. – Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani.	megvásárlására (mit tegyen?). – Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). – Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). – Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. – Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. – Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése. – Ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság. – Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) – Személyes adatok és iratok kezelésének módja. – Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? – Segítségkérés – személyi segítő. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. (Ismert sorozatokból részletek, Bogyó és Babóca, Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.
Fogalmak	Irigység, föllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.

Témakör	4. Társas kapcsolatok	Órakeret: 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben. Képes legyen az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására. Kerülje a helyzethez nem illő viselkedést	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. – Törekedni a nyílt, őszinte	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Kapcsolatok az osztályközösségben: – Barát – haragos. – Felnőtt – tanuló.	

kommunikációra. – Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai). – Tanult udvariassági formulák önálló alkalmazása. – Alkalmazkodó képesség fejlesztése, egymás megértésének segítése.	– Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel: – Tanárok, irodai dolgozók (könyvtárhasználat, üzenet átadása). – Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). A nemek közötti kapcsolat: – A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. – Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: – Arcmimika differenciált észlelése. – Lelkiállapot kitalálása arckifejezésből, az esetleges okok feltárása. – Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézzel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. – Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. – Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben, hivatalos ügyintézés során). – Különböző társasági körök. – Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. – A telefonálás illemszabályai. – Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). – Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözködés (sporthoz, ünnepre stb.). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvételek alapján. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése.

	Elfogadható és nem megengedhető tényezők elemzése egy kapcsolatban. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.
Fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolat, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.

Témakör	5. Médiaismeret	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során. Képes a valóságot és virtuális valóságot elkülöníteni	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek– tevékenységek	
– Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeg megérteni. – Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kíséni. – Helyesen viselkedni a könyvtárban. – A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. – Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! – Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. – Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. – Törekedni az önkorlátozásra.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. – Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). – Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). – Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. – Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. – Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. – Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). – A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). – Véleményalkotás, vitakészség alakítása. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek, családi hírek. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.). Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak	

	rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, mérlegelés megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).
Fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló képes – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra); – mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán beszédében; – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni; – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult; – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani; – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait; – ön maga és mások viselkedését igazságosan megítélni; – önmagát és környezetét reálisan értékelni; – önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni; – személyes véleményalkotásra; – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit; – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni; – őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel; – az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést. A testbeszéd információközlő értékét felismeri, képes válaszreakciókra, felnőtt irányításával, érzelmein uralkodik. A tanuló képes – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben; – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni;

	– az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök használatakor, és az életkori kötöttségeket figyelembe venni műsorválasztás során; – a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni; – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát; – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

KÖRNYEZETISMERET

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelemére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízletes, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segítségkérés technikáit elsajátíttatni.

	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Heti óraszám	2 óra	2óra	2 óra	2 óra
Az emberi test	20	20	20	20
Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	20	20	15	15
Élő természet – élőlények és környezetük	20	20	17	17
Élettelen környezet – Környezeti ártalmak	12	12	20	20
Összes óraszám	72 óra	72 óra	72 óra	72 óra

5–6. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését. Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.

A tantárgy tanítása a személyes és társas kapcsolati kompetenciák alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.

5. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Az emberi test	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A testrészek nevét, funkcióját ismerni. – Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai). – Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk. – Meglévő ismeretek rendszerezése. – Az érzékszervek funkciója, védelmük. – Ismerkedés a segédeszközökkel. – Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. – Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza. – Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. – Gyógyszer elfogadása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tükörképen ismerkedés a saját testtel. Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése. <i>A birtokos ragok használatának gyakorlása.</i> Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötösd). Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz! Fül: zajártalom kerülése. A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata. Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszertárban. Betegségek megelőzése. Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása. Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel.	
Fogalmak	Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása, fáj, <i>hányinger</i> , köptető, gyógyszer, borogatás, láz, <i>diéta</i> , gyomorrontás, <i>fertőző, fertőzés</i> .	

Témakör	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. – A rendszeres testedzést bevezetni. – A tanuló tudja panaszait képességei szerint minél tömörebben, érthetőbben megfogalmazni. – Az orvos utasításait, tanácsait követni. – A játék, munka és a közlekedés során kíváncsi magatartást tudatosítani. – Telefonálás, segítségkérés. – Önfegyelem gyakorlása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. – A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. – A vitaminforrások megismerése. – Az iskolások orvosi vizsgálata. – Egészség – betegségek. – Orvosi rendelő, házi orvos. – Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. – Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. – A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás). Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözők, panasz részletes elmondása). Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása. Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete.	
Fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerai (száraz, zsíros). Orvosi vizsgálattal, gyógyszereléssel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitátása [miért?], <i>hallgató</i>, gyógyszer, védőoltás, <i>steril</i>, gáz, <i>vérvétel</i>, <i>vizeletvizsgálat</i>, <i>lelet</i>, beutaló, fűró, fogtömés, fogkő, <i>röntgen</i>, foghúzás). Egészséges életmóddal kapcsolatos fogalmak.	

Témakör	3. Élő természet – élőlények és környezetük	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. - A megszerzett ismereteket képességeik függvényében segítséggel vagy önállóan alkalmazni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Az élő természet nagy csoportjai: <i>növény, állat</i>, tulajdonságai, életmódja, haszna. - Időjárás hatása a növényekre, állatokra. - A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.	
Fogalmak	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, <i>életfeltétel</i> , gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; <i>szaporítás</i> , születés, növekedés, <i>elmúlás</i> .	

Témakör	4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- A halmazállapotokat megismerni. - Településén található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. - Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Az élő és élettelen természet megfigyelése. - Az élet alapvető feltételei. - A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). - A víz halmazállapotai. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése).	
Fogalmak	Halmazállapot, levegő, <i>láthatatlan</i> , gőz, csapadék, térkép, földgömb, <i>atlasz</i> .	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes – felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; – érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; – testét ápolni, öltözkését képességeihez mértén rendezetten, tisztán tartani, gondozni; – őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; – főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. – felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, életető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára);

6. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Az emberi test	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése. Testrészek megnevezése, megmutatása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A testrészek nevét, funkcióját ismerni. – Ismerni a belső szervek (szív, tüdő, máj, vese) működését. – Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai). – Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését. – Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk. – Meglévő ismeretek rendszerezése. – Az érzékszervek funkciója, védelmük. – Ismerkedés a segédeszközökkel. – Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. – Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. – Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. – Gyógyszer elfogadása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tükörképen ismerkedés a saját testtel. Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése. <i>A birtokos ragok használatának gyakorlása.</i> Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötösd). Képösszerakás, csoportosítás, makettek összerakása, szervek felismerése, megnevezése, funkciója. Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz! Fül: zajártalom kerülése. A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata. Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszertárban.	

	Betegségek megelőzése. Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása. Diéta előírásai különböző betegségek esetében: gyomorrontás, influenza, cukorbetegség, ételérzékenység, ekcéma, allergia. Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel. Maketten, képen a szerveket megfigyelni (elhelyezkedés, alak, szín, funkció).
Fogalmak	Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása, fáj, <i>hányinger</i> , köptető, gyógyszer, borogatás, láz, <i>diéta</i> , gyomorrontás, <i>fertőző, fertőzés</i> .

Témakör	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése. A jó közérzet feltételeinek ismerete	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. – A rendszeres testedzést bevezetni. – A vitaminok szerepét megismerni. – A napozószerek, bőrvédő- és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. – A tanuló tudja panaszait tömören, lényegre törően megfogalmazni. – Az orvos utasításait, tanácsait követni. – A játék, munka és a közlekedés során kíváncsi magatartást tudatosítani. – Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. – Telefonálás, segítségkérés. – Önfegyelem gyakorlása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. – A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. – A vitaminforrások megismerése. – Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). – Az iskolások orvosi vizsgálata. – Egészség – betegségek. – Orvosi rendelő, házi orvos. – Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. – Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. – A mentőláda tartalma. – A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás). Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége.	

	A tavaszi és nyári napozás szabályai, rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószer. Védekezés kullancscsípés ellen. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözék, panasz részletes elmondása). Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása. A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának megismerése (kötszer, fertőtlenítő). Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete felnőtt irányításával.
Fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerai (száraz, zsíros). Orvosi vizsgálat, gyógyszerrel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitátása [miért?] <i>hallgató</i>, gyógyszer, védőoltás, <i>steril</i>, gáz, <i>vérvétel</i>, <i>vizeletvizsgálat</i>, <i>lelet</i>, beutaló, fűró, fogtömés, fogkő, <i>röntgen</i>, foghúzás). Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.

Témakör	3. Élő természet – élőlények és környezetük	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk. Élő és élettelen biztos elkülönítése	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. - A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Az élő természet nagy csoportjai: <i>növény, állat</i>, tulajdonságai, életmódja, haszna. - Időjárás hatása a növényekre, állatokra. - A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). <i>Fejlesztési tevékenységek</i> A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések.	

	Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.
Fogalmak	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, <i>életfeltétel</i> , gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; <i>szaporítás</i> , születés, növekedés, <i>elmúlás</i> .

Témakör	4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak	Órakeret 12 óra
A témakör nevelési- fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei. A víz és a levegő nélkülözhetetlen az élethez.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A halmazállapotokat felismerni és megnevezni. – Településén található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. – Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Az élet alapvető feltételei. – Levegő, víz, napfény összetevői, ártalmai. – A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). – A víz halmazállapotai. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek. Élmények, képek a magas vízállású , helyi folyókról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése). Kísérletek a víz halmazállapotával kapcsolatban. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése.	
Fogalmak	Halmazállapot, levegő, <i>láthatatlan</i> , gőz, csapadék, pára, köd, dér, <i>zúzmara</i> , <i>harmat</i> , árvíz, híd, gát, <i>menekülés</i> , <i>életveszély</i> , mentés, térkép, földgömb, <i>atlasz</i> .	

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes – felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; – érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; – teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni, panaszait megfogalmazni;

	– testét ápolni, öltözkését rendezetten, tisztán tartani, gondozni; – őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; – főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. – a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni, rendszerezni; – felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, életető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait; – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); – halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.

7–8. évfolyam

A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén, a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel, az állat- és növényvilág nyugalmanak megőrzése érdekében, és a felelős viselkedés kialakításában a közösségi környezetben.

A nemzeti öntudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és a tanuló értelmi képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.

A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel.

7. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Az emberi test	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben. Leküzdhető a félelem az orvosi vizsgálatról	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. – Érzések, tapasztalatok megfogalmazása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük. – Segédeszközök védelme és fontossága.	

– Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban. – Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére.	– Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. – Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. – Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén-segítség kérése felnőttől. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Testrészek megnevezése, megmutatása. Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése. Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása. Lázmérés, vérnyomásmérés. digitális eszközzel. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia megbeszélése. Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.
Fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.

Témakör	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése. Serdülőkori változások jellegzeteségei.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Az egészséges életmód fontosságának ismerete. – Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. – Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. – Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. – Szükséges esetekben használni a telefont. – Néhány fontos telefonszámot ismerni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A test tisztán tartása. – A serdülőkor jellemzői. – A test edzése. – Helyes, helytelen táplálkozás. – Kerülendő élelmiszerek és üdítők. – Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, drogok). – Iskolai, háztartási és utcai balesetek. – Balesetek megelőzésének lehetőségei. – Baleset esetén felnőtt értesítése, mentő hívása. – A mentők munkája. – A mentőláda szerepe. – A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept) felügyelet mellett. – Szexualitással kapcsolatos ismeretek alapjai. – A súlyfelesleg káros hatásai.	

– Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás-szükség esetén felnőtt segítségével. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). Beszélgetés, saját élmények a káros szokásokkal kapcsolatban. Eseményképek, filmek megtekintése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkben.
Fogalmak	<i>Súlyfelesleg, önfegyelem, körültekintő, nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, serdülés, nemi jellemzők, önfegyelem. Személyes adat, igazolvány, telefonszám.</i>

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük		Órakeret 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása. Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.		
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
– Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. – Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. – Felismerni a fűszereket illatokról. – Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Növények, állatok, emberek. – Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). – A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors stb.). – Az ember szerepe az élő természet megóvásában. – Lehetőség szerint tájvédelmi terület megtekintése. – A védett növények (kockás liliom, őszi kikerics, azálea) és védett állatok fogalmának megismerése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján. Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).		
Fogalmak	kamilla, hársfa, <i>bodza</i>, tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé; bőrszín, arcberendezés.		

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése. Időjárással kapcsolatos ismeretek.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Alkalmazni a tanult ismereteket. – Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. – A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. – Törekedni a tiszta környezet megtartására. – Ismerkedés a térképen alkalmazott legfontosabb színekkel és jelzésekkel. – Kísérletek végzésében aktívan részt venni- felügyelet mellett. – A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Csapadékfajták megfigyelése. – Ismerkedés a víz körforgásának témakörével. – A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). – Felszíni formák (hegy, síkság). – Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. – Víz, levegő, talaj védelme. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színeztése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása elemi szinten. Terepasztalon felszíni formák kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése. Változások megfigyelése (olvadás, párolgás, oldódás, égés,).	
Fogalmak	Híd, térkép, földgömb, <i>atlasz</i> , jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, <i>környezeti ártalom, környezetvédelem, tűzhányó, vulkán, földrengés.</i>	

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni rávezetéssel; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes – néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni;

	– elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról. – tájékozódni segítségével a térképen és a könyvekben. Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat szemléltetés segítségével. A tanuló képes – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét;

8. évfolyam

Éves órakeret: 72 óra

Témakör	1. Az emberi test	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben. Egészség fontosságának tudatosítása, törekvés az egészséges életmódra.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. – Érzések, tapasztalatok megfogalmazása. – Jó helyzetfelismerési képesség kialakulása, kívánságok megfogalmazása. – Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban. – Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük. – Segédeszközök védelme és fontossága. – Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. – Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. – Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása. – Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Testrészek megnevezése, megmutatása. Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése. Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása. Lázmérés, vérnyomásmérés – digitális eszközzel. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia. Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.	
Fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.	

Témakör	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése A serdülőkor változásainak elfogadása	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Az egészséges életmód fontosságának ismerete. – Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. – Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. – Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. – Szükséges esetekben használni a telefont. – Néhány fontos telefonszámot ismerni. – Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. – A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások megértése, pontos betartása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – A test tisztán tartása. – A serdülőkor jellemzői. – A test edzése. – Ideális testsúly. – Helyes, helytelen táplálkozás. – Kerülendő élelmiszerek és üdítők. – Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, drogok, a nemi úton terjedő betegségek). – Iskolai, háztartási és utcai balesetek. – Balesetek megelőzésének lehetőségei. – Baleset estén felnőtt értesítése, mentő hívása. – A mentők munkája. – A mentőláda szerepe. – Az orvosi vizsgálatához szükséges dokumentáció. – A gyógyszerek használata felügyelet mellett (gyógyszer, adagolás, recept). – Szexualitással kapcsolatos ismeretek. – A súlyfelesleg káros hatásai. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás – indokolt esetben felnőtt jelenlétében. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). Beszélgetés, saját élmények a káros szokásokkal kapcsolatban. A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése. Eseményképek, filmek megtekintése, elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkből.	
Fogalmak	<i>Súlyfelesleg, önfegyelem, körültekintő, nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, serdülés, nemi jellemzők, önfegyelem.</i> Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, TB-kártya, telefonszám.	

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Órakeret: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása. Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. – Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. – Felismerni a fűszereket illatukról, tájékozódni élettani hatásukról, használatukról. – Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Növények, állatok, emberek. – Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). – A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors stb.). – A föld tájainak növényei, állatai (sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő). – Az ember szerepe az élő természet megóvásában. – Lehetőség szerint tájvédelmi terület megtekintése. – A védett növények (kockás liliom, őszikikerics, azálea) és védett – állatok fogalmának megismerése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumibroncs stb.).	
Fogalmak	Tápláléklánc, kamilla, hársfa, bodza, tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé; borszín, arcberendezés.	

Témakör	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése. Időjárással kapcsolatos ismeretek.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

– Alkalmazni a tanult ismereteket. – Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. – A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. – Törekedni a tiszta környezet megtartására. – Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb színeket és jelzéseket. – Saját megfigyeléseiről beszámolni. – Kísérletek végzésében aktívan részt venni. – A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Csapadékfajták megfigyelése. – A víz körforgása. – A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). – Felszíni formák (hegy, síkság). – Összefüggés a felszíni és időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között. – Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. – Víz, levegő, talaj védelme. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása. Terepasztalon felszíni formák kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kísérése, következtetések levonása. Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, párolgás égés).
Fogalmak	Híd, térkép, földgömb, <i>atlasz</i> , jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, <i>környezeti ártalom, környezetvédelem, tűzhányó, vulkán, földrengés.</i>

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes – néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni; – elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről, felismerni az élőlények és környezetük kölcsönhatásait; – tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben.

	Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat. A tanuló képes – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; – alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.

MOZGÁSNEVELÉS

(Testnevelés)

A tantárgy célja kialakítani az értelmileg akadályozott tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, az állóképességet, a gyorsaságot, a bátorságot, az edzettséget, a fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a mozgásnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Évfolyam	5.	6.
Heti óraszám	5	5
1 éves óraszám	180	180

Témakör / Évfolyam	5.	6.
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	20	20
Alapmozgások	35	35
Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	30	30
Dobások, labdás gyakorlatok	45	45
Játékos versenyek	50	50

5. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és az önfegyelem kialakításában.

A nemzeti öntudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a féltékenység, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

5. évfolyam

Éves óraszám: 180 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Nagyság szerint sorakozni. – Egyszerű utasítást	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Sorakozások.	

végrehajtani. – Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	– Térérzékelés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, sorakozó magasság szerint, elhelyezkedés szóbeli utasításra. Segítséggel: térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra. Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás kartávolságra.
Fogalmak	Nyit, kartávolság, zsámoly, dobogó, tornapad, tornaszekrény.

Témakör	2. Alapmozgások	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre különböző ritmusú mozgások végrehajtása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Támaszok. – Járások. – Szökdelések. – Gurulások. – Járások. – Mászások. – Függeszkedés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Térdelő támasz. Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás. Előre akadályon átszökdelés. Oldalra gurulás. Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre. Segítséggel: egyensúlyozó járás padon. Lépés ritmusának változtatása, lépcsőn járás, törekedve kapaszkodás nélkül. Bordásfalra fel-lemászás, függeszkedés térdfelhúzással.	
Fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés, tempó	

Témakör	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszerezgyakorlatok	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, egyszerű gyakorlatok önálló végezése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. - Helyes légzéstechnikát gyakorolni. - Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Kéziszerezgyakorlatok. - Szabadgyakorlatok. - Légzéstechnika. - Összetett gyakorlatok. - Versenyszeredatok. <i>Tevékenységek</i> Irányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. Zenére két mozgáselem összekapcsolása: - karkörzés, karhúzás, - karfordulatok: oldalsó, magas. Irányítással: levegővétel, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés. Segítséggel: négyütemű kar-, lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar- és lábtartások. Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda-fújás.	
Fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-belégzés, négy ütem, balesetmegelőzés, balesetvédelem.	

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játssza irányítással.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Célba dobás kétkezes alsó és felső dobással. - Célba rúgás. - Labdavezetés (lábbal).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Labdagyakorlatok. <i>Tevékenységek</i> Önállóan: kétkezes alsó és felső dobás. Nagylabda-dobás, -elkapás. Páros labdagyakorlatok. Önállóan: célba dobás, játék kosárra dobás, álló helyzetű labda elrúgása.	
Fogalmak	Gurul, cél, labda fajták, kétkezes, .	

Témakör	5. Játékos versenyek	Órakeret 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködésre törekvés a társakkal, az eredmény elfogadása. (kudarctűrés)	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. – Versenyszellem kialakulása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. – Versenyjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héja, héja...). Társsal végezhető versenyek: labdaviadal. Állatok mozgását utánzó gyakorlatok, akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.	
Fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny, küzdőjátékok, népi játékok	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes – nagyság szerint sorakozni. – vezényszóra egyszerű sorakozási gyakorlatokat elvégezni. – felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. – egyszerűbb testhelyzeteket utánozni. – segítséggel bordásfalon függeszkedni. – gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – segítséggel, utánzással négyütemű gyakorlatokat végezni. – kétkézes alsó és felső dobással célba dobni. – domináns lábbal irányt tartva labdát vezetni, cél felé elrúgni. – csapatahoz alkalmazkodni, örülni mások sikerének. A versenyszellem alapjainak alakítása.

6. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és az önfegyelem kialakításában.

A nemzeti öntudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a félénkség, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

6. évfolyam

Éves óraszám: 180 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Nagyság szerint sorakozni. – Utasítást végrehajtani. – Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Sorakozások. – Testfordulatok. – Térérzékelés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, záródás, sorakozó magasság szerint, elhelyezkedés szóbeli utasításra. Testfordulatok vezényszóra. Segítséggel: térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra. Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás, záródás, kartávolság.	
Fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.	

Témakör	2. Alapmozgások	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Támaszok. – Járások. – Szökdelések. – Gurulások. – Járások. – Mászások. – Függeszkedés. – Távolugrás.	

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Térdelő támasz. Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás. Előre, hátra, akadályon átszökdelés. Nyújtott ülésből guruló átfordulás hátra, oldalra gurulás. Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre. Segítséggel: egyensúlyozó járás megfordított padon. Lépés ritmusának változtatása, lépcsőn járás, kapaszkodás nélkül. Bordásfalra fel-lemászás, függeszkedés térdfelhúzással, lábemelgetéssel. Helyből távolugrás.
Fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.

Témakör	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Órakeret 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végezése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – Helyes légzéstechnikát gyakorolni. – Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kéziszer-gyakorlatok. – Szabadgyakorlatok. – Légzéstechnika. – Összetett gyakorlatok. – Versenyfeladatok. <i>Tevékenység</i> Irányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. Zenére két mozgáselem összekapcsolása: – karkörzés, karhúzás, – karfordulatok: oldalsó, mellső, magas. Irányítással: levegővétel, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés – törekedni a megkülönböztetésére. Segítséggel: négyütemű kar-, törzs-, lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar- és lábtartások. Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda-fújás.	
Fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-belégzés, négy ütem.	

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Labdajáték játszása irányítással.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. – Célba rúgás. – Labdavezetés (kézzel, lábbal).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> Labdagyakorlatok. <i>Tevékenység</i> Önállóan: labdapattogtatás, egykezes alsó és felső dobás. Nagylabda-dobás, -elkapás. Páros labdagyakorlatok. Önállóan: labdavezetés folyamatosan, célba dobás, kosárra dobás, mozgó labda elrúgása.	
Fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.	

Témakör	5. Játékos versenyek	Órakeret 50 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. – Versenyszellem kialakulása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. – Versenyjátékok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héja, héja...). Társsal végezhető versenyek: talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.	
Fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.	

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes – nagyság szerint sorakozni. – vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni. – felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. – egyszerűbb testhelyzeteket utánozni. – segítséggel bordásfalon függeszkedni. – gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – segítséggel, utánzással négyütemű gyakorlatokat végezni. – légzését szabályozni. – egykezes alsó és felső dobással célba dobni. – lábbal irányt tartva labdát vezetni (mindkét lábbal), cél felé elrúgni. – csapatához alkalmazkodni, örül mások sikerének. – Kialakul benne a versenyszellem.

TESTNEVELÉS

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labdabiztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, az erőt, az állóképességet, a kitartást, az edzettséget, a bátorságot, az akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelemre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önelfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti.

A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly

megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Évfolyam	7.	8.
Heti óraszám	5	5
1 éves óraszám	180	180

Témakör / Évfolyam	7.	8.
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	25	25
Gimnasztikai gyakorlatok	35	35
Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	40	40
Labdás gyakorlatok	45	45
Sportjátékok elemei	35	35

7. évfolyam

Éves órakeret: 180 óra

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. – A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Sorakozás. – Járások. – Menetelés. – Testfordulatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban. Helyben járással igazodás, sorbontás, jobb-, baloldal érzékelése.	

	Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. Mozgásformák összekötése.
Fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyszerű utasítások megértése. – A feladatok sorrendjének megtartása. – Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. – Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozgáselemek összekapcsolása. – Szakkifejezések megértése. – Kéziszer- és szabadgyakorlatok. – Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.	
Fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.	

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szóbeli utasításokat megérteni. – Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. – A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Guggolás. – Kúszás. – Függeszkedés. – Távolugrás. – Állórajt. Futás. – Guruló átfordulás. – Kúszás. Mászás. – Egyensúlyozó járás. – Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata.	

	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélén vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaszkodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Írányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át. Pad merevítőjén egyensúlyozás. A sporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.
Fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek <i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kislabdadobás, hajítás, lökés. – Átadások. – Labdavezetés. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Írányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás. Célba dobás: helyből, lendületből. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.	
Fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.	

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játssza.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. - Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. - Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Kosárlabda. - Pingpong. - Tollaslabda. - Labdarúgás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, védekezés. Asztalitenisz, átütés, szerválás. Szivacslabda ütögetése. Labdavezetés, kapura lövés.	
Fogalmak	Kosárpalánk, kapu, gól, kétkeszes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.	

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló képes - a vezényszavakat követni, - megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, - irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát, esetenként segítséggel. A tanuló képes - testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, - mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, - egyensúlyozni változó feltételek között, - kitartóan, javuló technikával futni, - törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, - a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelően végez labdás gyakorlatokat A tanuló képes - aktívan részt venni sportjátékokban, - labdát vezetni, labdát továbbítani, - mérkőzés játsszára egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

Témakör	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. – A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Sorakozás. – Járások. – Menetelés. – Testfordulatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban. Helyben járással igazodás, sorbontás, jobb-, baloldal érzékelése. Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. Mozdásformák összekötése.	
Fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.	

Témakör	2. Gimnasztikai gyakorlatok	Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyszerű utasítások megértése. – A feladatok sorrendjének megtartása. – Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. – Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mozdáselemek összekapcsolása. – Szakkifejezések megértése. – Kéziszer- és szabadgyakorlatok. – Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Begyakorolt mozdáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.	
Fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.	

Témakör	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Órakeret 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szóbeli utasításokat megérteni. – Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. – A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Guggolás. – Kúszás. – Függeszkedés. – Távolugrás. – Állórajt. Futás. – Guruló átfordulás. – Kúszás. Mászás. – Egyensúlyozó járás. – Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélén vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaskodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Irányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át. Pad merevítőjén egyensúlyozás. A sporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.	
Fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.	

Témakör	4. Labdás gyakorlatok	Órakeret 45 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Szabályok megértése és betartása. – Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kislabdadobás, hajítás, lökés. – Átadások. – Labdavezetés.	

– Legalább 2-3 pattoztatás végezni. – Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal).	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás. Célba dobás: helyből, lendületből. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.
Fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.

Témakör	5. Sportjátékok elemei	Órakeret: 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játssza.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. – Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. – Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Kosárlabda. – Pingpong. – Tollaslabda. – Labdarúgás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Irányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, védekezés. Pingpongozás, átütés, szerválás. Szivacslabda ütögetése. Labdavezetés, kapura lövés.	
Fogalmak	Kosárpalánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.	

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló képes – a vezényszavakat követni, – megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, – irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. A tanuló képes – testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, – mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, – egyensúlyozni változó feltételek között, – kitartóan, javuló technikával futni, – törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, – a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelő ügyességgel végez labdás gyakorlatokat, vesz részt csapatjátékban, mely feladatok végrehajtásának együttes feltétele a megfelelő együttműködési készség. A tanuló képes – aktívan részt venni sportjátékokban, – labdát vezetni, labdát továbbítani, – mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

OLVASÁS – ÍRÁS

(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középсúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igényné az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidőeltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	3	3
1 éves óraszám	144	144	108	108

Témakör / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Beszédfejlesztés	8	8	-	-
Térorientációs gyakorlatok	7	7	-	-
Betűtanítás	44	44	23	23
Olvasás	25	25	30	30
Írás	35	35	22	22
Értő olvasás	25	25	33	33

5–6. évfolyam

A tantárgy jelentős szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a feladattudat és a feladattartás fejlesztésében, a helyes viselkedési szabályok megerősítésében és megtartásában, a tanuló saját és mások munkájának megóvására vonatkozó törekvésének kialakulásában, megbecsülésére nevelésében, valamint türelemre és kitartásra ösztönzésében.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését a magyar és az idegen nyelv közötti különbség felismerése, a téri orientációs ismeretek bővítése, a magyar népi mondókák és közmondások megismerése segíti.

A családi életre nevelést segíti a saját név felismerése, a családtagok nevének ismerete, vezetéknév és utónév azonosságainak és különbségének és ezek okainak tisztázása, valamint egyszerű köszöntő szöveg írásával felkészülés az aktuális családi ünnepekre.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést megalapozza a tanuló hivatalos személyi adatainak és azok alkalmazásának megismerése, az aláírás jelentőségének megtanítása.

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Órakeret 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása. – Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. – Beszámoló átélt eseményekről. – Legfontosabb adatait ismerni. – A kérdés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani. – Mondanivalót minél pontosabban kifejezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus. – Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. – Szókincsbővítés. – Személyi adatok gyakorlása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakkal. Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes névnek, lakcímének ismerete.	
Fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdés és felelés, társalgás.	

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. – Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. – Téri relációkat megfogalmazni többféleképpen. – Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Téri helyzetek transzformálása síkra. – Puzzle kirakása. – Távolság becslése, ellenőrzése. – Játékos feladatok. <i>Tevékenység</i> Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	

Fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl...

Témakör	3. Betűtanítás (ö, ő, c, é, k, ü, ú, f, b,)	Órakeret: 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. – Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. – Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítségével. – Szavak jelentésmódosulásait észlelni	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Új betű ismertetése. – Szótagok, szavak kirakása. – Hiányzó betűk, szótagok pótlása. – Két szótagú szavak írása. – Játék a betűkkel. <i>Tevékenység</i> Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása. Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása). Kérdő mondatok alkotása.	
Fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.).	

Témakör	4. Olvasás	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérdés, kérdés megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– 3-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. – Tőmondatokat (szükség esetén segítségével) olvasni. – Szövegeket megtanulni, felmondani. – Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hangok és betűk egyeztetése. – Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. – Versek, mondókák, szövegek tanulása. – Rövid mondatok olvasása, értelmezése. – Eseményképek sorba rendezése, magyarázása.	

– Képsorról összefüggő mondatokat alkotni.	<i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel.
Fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol? kérdésre, helymeghatározások – szövégzördések (helyragok).

Témakör	5. Írás		Órakeret 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).		
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációkészségét fejleszteni. – Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzésre. – Türelmes, kitartó feladatmegoldás.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. – Szavak másolása. – Írás, diktálás után. – Rövid mondatok másolása. – Puzzle kirakása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan.	
Fogalmak	Névelő. Mondat eleje, vége. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!		

Témakör	6. Értő olvasás		Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.		
Fejlesztési feladat		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

– Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. – Feliratokat értelmezni kis segítséggel.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Rövid történet olvasása, értelmezése. – Utcai feliratok, eligazító táblák. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása. Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása.
Fogalmak	Termékek, események, időpontok.

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és másolni. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni.

6. évfolyam

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Beszédfejlesztés	Órakeret 8 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása. – Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. – Beszámoló átélt eseményekről. – Legfontosabb adatait ismerni. – A kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus. – Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. – Szókincsbővítés. – Személyi adatok gyakorlása. – Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. – Mondat befejezése, kiegészítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból.	

– Mondanivalót minél pontosabban kifejezni.	Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése. Versek, mondókák hangsúlyozása.
Fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdezés és felelés, társalgás.

Témakör	2. Térorientációs gyakorlatok	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. – Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. – Térrelációkat megfogalmazni többféleképpen. – Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva. – Szabályokat megérteni, keresztrejtvényt önállóan kitölteni. – Függőlegesen írt feliratot felismerni, összeolvasni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Térrelhelyzetek transzformálása síkra. – Puzzle kirakása. – Távolság becslése, ellenőrzése. – Játékos feladatok. – Helymeghatározások. – Tájékozódás 4×4-es táblázatban. <i>Tevékenység</i> Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	
Fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl... Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztrejtvény.	

Témakör	3. Betűtanítás	Órakeret 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

– Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. – Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. – Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítségével. – Szavak jelentésmódosulásait észlelni, és a változást megfogalmazni. – Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. – Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. – Érdeklődni a környezet iránt, önállóan tájékozódni; „felfedezések” a térképen. – Fejtörőket, rejtvényeket megoldani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Új betű ismertetése. – Szótagok, szavak kirakása. – Hiányzó betűk, szótagok pótlása. – Két szótagú szavak írása. – Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. – Mondatvégi írásjel. – Játék a betűkkel. <i>Tevékenység</i> Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása. Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása). Újságban, könyvben nagybetűk keresése. Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása. Felkiáltójel, kettőspont alkalmazása, írása. Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről. Anagramma kirakása (retek, teker, keret stb.), valamennyi változat leírása emlékeztetből. Keresztrejtvény, találós kérdés stb.
Fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igeikötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írunk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Mondat meghatározása, fajtái. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.

Témakör	4. Olvasás	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérdés, kérdés megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– 3-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. – Tőmondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. – Szövegeket megtanulni, felmondani. – Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hangok és betűk egyeztetése. – Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. – Versek, mondókák, szövegek tanulása. – Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, óhajtó, kérdő mondat. – Eseményképek sorba rendezése, magyarázása.	

– Pont, kérdőjel, felkiáltójel értelmezése. – Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés, reális önértékelés. – Ok-okozati viszonyokat, összefüggéseket felismerni. – A település, lakóhely ismert épületeinek feliratait elolvasni.	– Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. – Feliratok olvasása az utcán. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása, félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.
Fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol? kérdésre, helymeghatározások – szövégzördések (helyragok)).

Témakör	5. Írás	Órakeret: 35 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációkészségét fejleszteni. – Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzésre. – Türelmes, kitartó feladatmegoldás. – Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. – Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. – Szavak másolása. – Írás, diktálás után. – Rövid mondatok másolása. – Puzzle kirakása. – Kezdőbetűk jelölése. – Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban.	

	Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan. Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása. Több mondatos olvasmány váltott olvasása.
Fogalmak	Névelő. Mondat fajtái: . ? ! alkalmazásai. Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!

Témakör	6. Értő olvasás	Órakeret 25 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. – Feliratokat értelmezni kis segítséggel. – Az áruajták értékét összehasonlítani segítséggel. – Ételreceptből alapanyagokat, mennyiségeket kiemelni rákérdezésre.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Rövid történet olvasása, értelmezése. – Utcai feliratok, eligazító táblák. – Információk, hirdetések. – Ételreceptek. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása. Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása. Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.	
Fogalmak	Termékek, események, időpontok, olcsó, drága, hozzávaló, főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.	

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes rövid mondatokat alkotni és leírni azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni. Képes egyszerű szöveget elolvasni, értelmezni. Képes utcai tájékoztató táblákat értelmezni.

7–8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az ismeretsajátításhoz és a koncentrált figyelem fenntartásához szükséges viselkedés automatizmussá válásának segítségével, a feladattudat, feladattartás és a feladatok helyes megoldása iránti igény megerősítésével, a pontos, precíz munkavégzésre, a tanszerek és taneszközök megóvására való törekvésre neveléssel.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés a magyar irodalmi művek és történelmi események megismerésével, a nemzeti ünnepek jelképeinek, jelszavainak, hőseinek tiszteletével valósul meg.

A tantárgynak fontos szerepe van az állampolgárságra és demokráciára nevelésben. A diákönkormányzat tevékenysége és szabályainak megismerése, a tanulói jogok és kötelességek elfogadása szorosan kapcsolódik a fejlesztési területéhez.

A tantárgy a helyes önismeretet és énképet a társas kapcsolati kultúra erősítésével, önellenőrzéssel és hibajavítással fejleszti. A tevékenységek során a társakkal szembeni türelem, megértés erősödik.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az írásos anyagokban történő egyre biztosabb eligazodásnak, a kommunikációs technológiák és tartalmak közötti helyes választás segítségével, és a valóságos és fiktív tartalmak megkülönböztetési képességének fejlesztésében.

A tanulás tanítását támogatja az egyéni tanulási módok hatékonyságának megismerése, az olvasási technikák különböző fokú és tartalmú elsajátítása, és az értő olvasás gyakorlásának fejlesztése.

7. évfolyam

Éves óraszám: 108 óra

Témakör	1. Betűtanítás	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni. – Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása. – Hibakeresés rosszul kirakott szóban. – Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Új betű ismertetése, kapcsolása. – Hiányzó betűk pótlása. – Szavak kirakása, másolása. – Játék a betűkkel. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás. Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén.	

– Gyakrabban használt tulajdonneveket írni. – Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb helyeket megkeresni kevés segítséggel. – 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.	Tematikus szógyűjtés az új betűkkel. Másolás, szavak írása tetszés szerint. Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék. Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?
Fogalmak	Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok, Köznevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.

Témakör	2. Olvasás	Óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. – Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni. – Verseket, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. – Aktivitás közös feladatmegoldásban.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Olvasmány olvasása tankönyvből. – Versek, énekek tanulása. – Mondatok olvasása, értelmezése segítséggel. – Tájékoztató szöveg olvasása. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Olvasmány folyamatos végig olvasása. Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása. Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése segítséggel.	
Fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, <i>rím</i>, ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, <i>szavatossági idő</i>.	

Témakör	3. Írás	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek tevékenységek	
– Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. – A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. – Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. – A kettős betűket biztosan alkalmazni. – Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. – Az olvasott információkat segítséggel értelmezni, alkalmazni. –	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűírás füzetbe, vonalközbe. – Hosszú mássalhangzók. – Kettős betűk gyakorlása. – Üdvözlőlap írása. – Zs és sz differenciálása. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása. Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből. Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba. Plakát készítése.	
Fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmazokra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.	

Témakör	4. Értő olvasás	Órakeret 33 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása, rövid tartalom elmondása segítséggel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Képalírások olvasása, értelmezése. – A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. – Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. – Rövid híreket elmondani néhány szóban. – Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel,	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Rövid hírek, események olvasása újságból. – Hiányzó betűk pótlása szavakban. – Feladatok írásban. – Meseolvasás. – Újságot olvasás. – Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. – Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése segítséggel. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Olvasottak megbeszélése.	

eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. – Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből segítségével.	Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végig hallgatása, megbeszélése. Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe segítségével.
Fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet segítségével.

8. évfolyam

Éves órakeret: 108 óra

Témakör	1. Betűtanítás	Órakeret 23 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni. – Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása. – Hibakeresés rosszul kirakott szóban. – Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is. – Gyakrabban használt tulajdonneveket írni. – Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Új betű ismertetése, kapcsolása. – Hiányzó betűk pótlása. – Szavak kirakása, másolása. – Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel. – Írás számítógépen, billentyűzet. – Tulajdonnevek írása, olvasása. – Játék a betűkkel. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás. Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén.	

helyeket megkeresni kevés segítséggel. – 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.	Tematikus szógyűjtés az új betűkkel. Nagybetűk írása vonalközbé. Másolás, szavak írása tetszés szerint. Betűk keresése, szavak írása billentyűzeten. Város-, személy-, utca- és intézménynevek másolása térképről, telefonkönyvből. Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék. Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?
Fogalmak	Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.

Témakör	2. Olvasás	Órakeret: 30 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek <i>Fejlesztési ismeretek</i> – Olvasmány olvasása tankönyvből. – Nehéz szavak elolvasása. – Néma olvasás. – Versek, énekek tanulása. – Mondatok olvasása, értelmezése. – Tájékoztató szöveg olvasása. – Eligazodás a gyermeklexikonban. <i>Fejlesztési tevékenység</i> Olvasmány folyamatos végig olvasása. Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése. Némán elolvasott kérdésre hangos válasz. Válasz alapján következtetés a kérdésre. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása. Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése. Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.	
Fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, <i>rím</i>, ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, <i>szavatossági idő</i>.	

Témakör	3. Írás	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek tevékenységek	
– Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. – A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. – Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. – Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján, önállóan. – A kettős betűket biztosan alkalmazni. – Kis- és nagybetűket egyeztetni. – Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. – Plakát tervezése, a fontos információk felismerése és kiemelése (nagybetűkkel). – Az olvasott információkat önállóan értelmezni, alkalmazni. – A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is nagybetűvel írni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Betűírás füzetbe, vonalközbe. – Hosszú mássalhangzók. – Kettős betűk gyakorlása. – Üdvözlőlap írása. – Zs és sz differenciálása. – Nagybetűk írása sorközbe. – Nevek másolása naptárból. – Szó kiemelése nagybetűvel. – Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. – Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása. Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből. Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba. Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása. Kinek van névnapja... ? (dátumok alapján név keresése, másolása). Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása. Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.). Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló felismerése, írása.	
Fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.	

Témakör	4. Értő olvasás	Órakeret: 23 óra
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
– Képalírások önálló olvasása, értelmezése. – A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. – Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. – Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. – Rövid híreket elmondani néhány szóban. – Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. – Közkeletű idegen szavakat felismerni és helyesen kiejteni. – Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Rövid hírek, események olvasása újságból. – Hiányzó betűk pótlása szavakban. – Feladatok írásban. – Meseolvasás. – Újságot olvasás. – Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. – Közkeletű idegen szavak elolvasása, értelmezése. – Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Olvasottak megbeszélése. Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végig hallgatása csendben. Felidézésük ellenőrzése, videóval. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola, HBO, Corvin stb.). Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.	
Fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.	

Összegzett tanulási eredmények a 8. évfolyam végén	A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet. Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. Képes a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel feladatot megoldani.

	Olvasási gyakorlata spontán módon a szabadidős-tevékenységek sorába illeszkedik, képes olvasás-írás készségét információszerzésre, szórakozásra alkalmazni. Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírási szavakat olvasni, írni.

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRA

(Közösségi nevelés)

Az osztályfőnöki óra célja az osztályba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében.

A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fontos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése.

Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	1	1	1
1 éves óraszám	36	36	36	36

Témakör / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Beilleszkedés – Alkalmazkodás	16	16	15	15
Önismeret – Testi és lelki egészség	10	10	21	21
Aktuális témák	10	10	-	-

5. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra

Témakör	1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás	Órakeret 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok, helyes napirend ismerete, kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. A szabályok elfogadása.		
2. Helyes napirend kialakítása.		
3. Veszélyes helyzetek elkerülése.		

Fejlesztési ismeretek

1. Házirend.
2. Tűz- és balesetvédelem.
3. Napirend.

Tanulói tevékenység

1. Beszélgetés a házirenddel kapcsolatban.
2. A szabályok, viselkedési normák megbeszélése.
3. Iskolai napirend, ezzel kapcsolatos tevékenységek, órarend.
4. Kapcsolatépítés – barátok, barátkozás.
5. Veszélyforrások felismertetése.

Fogalmak	szabály, veszély, tűz, baleset, óra, tanóra, hiányzás, szabadidő

Témakör	2. Önismeret – Testi és lelki egészség	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Mondanivaló kifejezése segítségével 2. Önismereti játékok.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Külső, belső tulajdonságok felismertetése, megnevezése - segítségével. 2. Helyes-helytelen, jó és rossz Megkülönböztetése. 3. Saját tulajdonságok játékos felismertetése, „kitalálós játékok”.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Önjellemzés, reális önértékelésre való törekvés. 2. Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem? 3. Tulajdonságok összehasonlítása.		
Tanulói tevékenység		
1. Saját külső- és belső tulajdonságok összegyűjtése irányítással. Fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? 2. Képességektől függően önállóan vagy segítséggel önjellemzés készítése (önelemzés). 3. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bemutatása helyzetgyakorlatokban.		
Fogalmak	jó, rossz, tulajdonság, helyes, helytelen, elemzés, önelemzés.	

Témakör	3. Aktuális témák	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	1. Osztályközösséget alakítani. 2. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történéseit figyelemmel kísérni. 2. Aktivitást és együttműködést tanúsítani. 3. A közös eseményeken aktív részvétel - lehetőség szerint, a habitus figyelembe vételével -.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Saját teendőinek megismertetése. 2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása. Konfliktuskezelés. 3. Egyéni és közösségi ünnepek, események tartalmának megértetése a fogyatékoság mértékét figyelembe véve. 4. Ünnepeken, külső programokon való helyes, kulturált viselkedés		
Tanulói tevékenységek		
1. Dekoráció készítése, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, Beszélgetés a látottakról - élmények. 2. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás). 3. A közösség életében felmerülő problémák megfogalmazása. 4. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.		
Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes 1. az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, 2. a veszélyforrások felsorolására és elkerülésére, 3. a szabályok alapvető betartására. 4. aktívan részt venni képességeihez mérten az intézmény és a lakóhely életében.

Témakör	1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás	Órakeret: 16 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok, helyes napirend ismerete, kialakítása.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
4. A szabályok ismerete, elfogadása. 5. Helyes napirend kialakítása. 6. Veszélyes helyzetek elkerülése.		
Fejlesztési ismeretek		
4. Házi rend. 5. Tűz- és balesetvédelem. 6. Napirend. Tanórán kívüli elfoglaltságok.		
Tanulói tevékenység		
6. Beszélgetés a házirenddel kapcsolatban. 7. A szabályok, viselkedési normák megbeszélése. (helyes, nem helyes) 8. Iskolai napirend, ezzel kapcsolatos tevékenységek, órarend. 9. Kapcsolatépítés – barátkozás. 10. Veszélyforrások felismertetése, megnevezése – balesetmegelőzés.		
Fogalmak	szabály, veszély, tűz, baleset, óra, tanóra, hiányzás, szabadidő	

Témakör	2. Önismeret – Testi és lelki egészség	Órakeret: 10 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	3. Mondanivaló kifejezése segítségével 4. Önismereti játékok.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
4. Külső, belső tulajdonságok felismertetése, megnevezése. 5. Helyes-helytelen, jó és rossz elkülönítése. 6. Saját tulajdonságok játékos felismertetése.		
Fejlesztési ismeretek		
4. Önjellemzés, reális önértékelésre való törekvés támpontok adásával. 5. Milyenek látom társaimat, ők hogy látnak engem? (egyszerű, elvontabb fogalom, tulajdonság megbeszélése) 6. Tulajdonságok összehasonlítása.		

<i>Tanulói tevékenység</i>	
4. Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése (külső- és belső tulajdonságok), fénykép nézegetése: régi – új, mi változott? 5. Képességektől függően önállóan vagy segítséggel önjellemzés készítése (önelemzés). 6. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bemutatása helyzetgyakorlatokban.	
Fogalmak	jó, rossz, tulajdonság, helyes, helytelen, elemzés, önelemzés.

Témakör	3. Aktuális témák	Órakeret 10 óra
A témakör nevelési- fejlesztési céljai	Osztályközösséget alakítani, formálni. 3. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
4. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történeteit figyelemmel kísérni. 5. Aktivitást és együttműködést tanúsítani. 6. A közös eseményeken aktív, alkalmazkodó részvétel.		
Fejlesztési ismeretek		
5. Saját teendőinek tudatos elvégzése. 6. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának tudatosítása. Konfliktus- kerülés, alkalmazkodás. 7. Egyéni és közösségi ünnepek, események különbözősége, felismerésük (ünnepélyek, ünneplés, külső programok).		
Tanulói tevékenységek		
5. Dekoráció készítése, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megbeszélése. 6. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás). 7. A közösség életében felmerülő problémák felismerése rávezetéssel. 8. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.		
Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.	

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes 5. az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, 6. a veszélyforrások elkerülésére, 7. a szabályok alapvető betartására. 8. aktívan részt venni képességeihez mérten az intézmény és a lakóhely életében.

7.évfolyam

Éves órakeret: 36 óra

Témakör	1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás	Órakeret 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok ismerete és betartása, veszélyhelyzetek felismerése, előkészület a pályaválasztásra.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
<i>Fejlesztési tevékenységek</i>		
1. Az iskolai és otthoni szabályok követésének alakítása. 2. Veszélyhelyzetek felismerésére és azok elkerülésére törekvés. 3. Tájékozódás a készségfejlesztő iskolai képzésekkel kapcsolatban.		
<i>Fejlesztési ismeretek</i>		
1. Iskolai és otthoni szabályok. 2. Tanulói jogok és kötelezettségek, A Házirend tartalma – értelmezése segítséggel 3. Tűz- és balesetvédelem. 4. A továbbtanulással kapcsolatos ismeretek. 5. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos alapképességek (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság).		
<i>Tanulói tevékenység</i>		
1. A házirenddel kapcsolatos kérdések megbeszélése (kérdések megfogalmazása támpontok adásával és kevés segítséggel). 2. A szabályok megbeszélése. 3. Segítségkérés veszélyhelyzetben. Fontos tudnivalók. 4. Kérdések a továbbtanulással kapcsolatban rávezetéssel (pályaorientáció, alkalmasság). 5. Saját képességek tudatosítása a pályaválasztás érdekében.		
Fogalmak	Kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, szabály, veszély, mentők, tűzoltó, rendőrség, továbbtanulás.	

Témakör	2. Önismeret – Testi és lelki egészség	Órakeret: 21 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Reális önismeretre törekvés. Törekvés a káros szokások elkerülésére.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
1. Reális önismeretre törekvés. 2. Az egészség fogalmának ismerete, fontosságának felismerése. 3. A káros szenvedélyek - kialakulásuk elkerülése.		
Fejlesztési ismeretek		
1. Önjellemzés, az egyre reálisabb önértékelésre törekvés. 2. Testi, lelki bántalmak, sérelmek – következményeik felismerése rávezetéssel. 3. Az emberi természet megnyilvánulása, a helyes életvezetés kialakítása. 4. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése. 5. Dohányzás. 6. Alkoholizmus. 7. Tudatmódosító szerek. 8. Káros közösségek hatása.		
Tanulói tevékenység		
1. Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önelemzés). 2. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról. 3. Hogyan lehet kikerülni a fenti helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), 4. Napirend és az egészséges életmód.		
Fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, függőség, elkerülés, megelőzés.	

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló képes -kéességeihez mérten az egyre reálisabb önértékelésre, -az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására támpontok mentén, -a káros szokások felismerésére, -a veszélyforrások elkerülésére, -a szabályok alapvető betartására.

Témakör	1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás	Órakeret: 15 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok ismerete és betartása, veszélyhelyzetek felismerése, előkészület a pályaválasztásra.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
4. Az iskolai és otthoni szabályok követésének kialakítása.		
5. Veszélyhelyzetek felismerése és azok elkerülése.		
6. Ismeretek a készségfejlesztő iskolai képzésekkel kapcsolatban.		
Fejlesztési ismeretek		
6. Iskolai és otthoni szabályok.		
7. Tanulói jogok és kötelezettségek.		
8. Tűz- és balesetvédelem.		
9. A továbbtanulással kapcsolatos ismeretek.		
10. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság).		
Tanulói tevékenység		
6. A házirenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása).		
7. A szabályok megvitatása.		
8. Segítségkérés veszélyhelyzetben.		
9. Kérdések megfogalmazása a továbbtanulással kapcsolatban (pályaorientáció, alkalmasság).		
10. Saját képességek tudatosítása a pályaválasztás érdekében.		
Fogalmak	Kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, szabály, veszély, mentők, tűzoltó, rendőrség, továbbtanulás.	

Témakör	2. Önismeret – Testi és lelki egészség	Órakeret 21 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Reális önismeret. Törekvés a káros szokások elkerülésére.	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Fejlesztési tevékenységek		
4. Reális önismeret. 5. Az egészség fogalmának ismerete, fontosságának felismerése. 6. A káros szenvedélyek kialakulásának elkerülése.		
Fejlesztési ismeretek		
9. Öniellemzés, reális önértékelés.		

10. Testi, lelki bántalmak, sérelmek következményei.
11. Az emberi természet megnyilvánulása, a helyes életvezetés kialakítása.
12. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése.
13. Dohányzás.
14. Alkoholizmus.
15. Káros közösségek hatása.

Tanulói tevékenység

5. Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önelemzés).
6. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni a fenti helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével.

Fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, függőség, elkerülés, megelőzés.

**Összegzett
tanulási
eredmények a 8.
évfolyam végén**

A tanuló képes

- képeségeihez mértén a reális önértékelésre
- az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására,
- a káros szokások felismerésére,
- a veszélyforrások elkerülésére,
- a szabályok alapvető betartására.

SZÁMOLÁS – MÉRÉS

(Matematika)

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alpműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzürméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségeket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén az alkalmazkodó képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a szabályok együttes létrehozásának megtapasztalásával járul hozzá.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg.

Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	4	4
1 éves óraszám	144	144	144	144

Témakör / Évfolyam	5.	6.	7.	8.
Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	13	13	-	-
Tájékozódás	13	13	17	17
Mennyiségek – Műveletek	53	53	60	60
Mértékegységek, méretek, pénz	43	43	47	47
Összefüggések felismerése	22	22	20	20

5. osztály

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
- Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. - Minta után felismerhető formákat másolni. - Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Formai tulajdonságok bővítése. - Síkidomok és mértani testek körének bővítése. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Kocka, gömb, téglatest, henger megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása. Tevékenységek logikai játék elemeivel.	
Fogalmak	Alap-, közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, csillag, kereszt, henger, téglatest, túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak.	

Témakör	2. Tájékozódás	Órakeret 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alaprajzon segítséggel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán. A naptár funkciójának, beosztásának megismerése. Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni. Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. A bal és jobb irány megkülönböztetése készségszinten. Élménybeszámoló helyes sorrendben 2-3 eseményről.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgyak pontos helyének meghatározása. – Tájékozódás a tanterem alaprajzán. – Eligazodás a naptárban. – Életkor. – Térirányok. – Események időbeli sorrendje. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük. Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.
Fogalmak	<i>Tükörkép, alaprajz, felülnézet, irány, utolsó előtti, innenső és túloldal, haladási irány, közben, alatt, 1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt.</i>

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 53 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Számsor megbízható ismerete (0-10), a növelés és csökkentés folyamatának, eredményének megértése. Számjegyeket megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni. Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel 5-ös számkörben.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. – Számkörbővítés 10-ig. – Számjegyek írása 10-ig. – Műveletek 5-ös számkörben. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel.	

	Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok.
Fogalmak	Növekedés, csökkenés, meg, + plusz, -ból, – mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése. Maradék, előlről, hátulról, középről, két széléről. Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.

Témakör	4. Mértékegységek, méretek, pénz	Órakeret 43 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között. Nehezebb, könnyebb súlyt differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. A pénzürmék egymáshoz viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hosszúság mérése. – Súly mérése. – Pénz. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta). Összeadások, kivonások hosszmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzürmék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzürmék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Szöveges feladatok.	
Fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzürmék értéke, darabszám és érték viszonya.	

Témakör	5. Összefüggések felismerése	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során. Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Számok a mindennapi életben. – Megfigyelések az utcán. – Figyelemfejlesztő játékok. – Logikai feladatok. <i>Tevékenység</i> Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés. Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle. Növekvő, csökkenő számsor folytatása.	
Fogalmak	<i>Szabály, oda illik, sorrend. Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai. Tőszámnevek.</i>	

Összegzett tanulási eredmények az 5. évfolyam végén	A tanuló képes – felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és megfogalmazni az aránytalanságokat; – érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; – eseményképeket sorba rendezni, beszámozni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; – megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket végezni 5-ös körön belül segítséggel; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket.

6. évfolyam

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret: 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok		Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
- Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. - Minta után felismerhető formákat másolni. - Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. - Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során. Az eddig tanultak alkalmazása, kúp, félkör, körcikk, körív tulajdonságai, megnevezésük.		<i>Fejlesztési ismeretek</i> - Formai tulajdonságok bővítése. - Síkidomok és mértani testek körének bővítése. - Méretetek, arányok. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása. Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása. Tevékenységek logikai játék elemeivel. Különböző formák létrehozása. Csoportosítások, válogatások, megfogalmazások, sorozatok alkotása. - Manipuláció, megfigyelés, jellemzők megfogalmazása, hasonló keresése. - Formák megfigyelése, keresése a környezet tárgyait, megnevezésük - Feladatlapon a formák egyeztetése.
Fogalmak	Alap-, közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest, túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja, leghosszabb, legrövidebb, legmagasabb, legalacsonyabb, egyforma nehéz, egyforma, ugyanolyan, más, különböző, henger, két irányba gurul, felállítható, kúp, félkör, körcikk, körív, egyenes, görbe.	

Témakör	2. Tájékozódás	Órakeret: 13 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alaprajzon segítséggel. A környezet tárgyainak egymáshoz való viszonyát megfogalmazza, megmutatja.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán. A térkép lényegét, funkcióját megismerni. A naptár funkciójának, beosztásának megismerése. Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni. Különböző órákról időpontok leolvasása egész és fél órák esetében (mutatós, digitális). Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. A bal és jobb irány megkülönböztetése készségi szinten. Élménybeszámoló helyes sorrendben 5-6 eseményről.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tárgyak pontos helyének meghatározása. – Tájékozódás a tanterem alaprajzán. – Ismerkedés a térképpel. – Eligazodás a naptárban. – Életkor. – Óra. – Térirányok. – Események időbeli sorrendje. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Megfigyelések az iskola környékének térképén, séták alkalmával látottak felidézése. Környező utcák, terek megkeresése a térképen. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek, szülők, nagyszülők életkora, képen szereplők életkorának becslése. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órákor, nevezetes időpontok beállítása az órán. Másodpercmutató megfigyelése, egy percre tartó cselekvés (kar felemelése). Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.
Fogalmak	<i>Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány, utolsó előtti, innenső és túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutak, terek, közben, alatt, 1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt, analóg-, és digitális óra. Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.</i>

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 53 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Számsor megbízható ismerete (0-10), a növelés és csökkentés folyamatának, eredményének megértése. Számjegyeket megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni. Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel. Páros és páratlan mennyiségeket felismerni. A sorszámneveket helyesen alkalmazni a spontán tevékenységek során.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. – Számkörbővítés 10-ig. – Számjegyek írása. – Műveletek. – Páros és páratlan számok. – Sorszámnevek. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok. Műveletek írása diktálás után. Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma. Sorszámnevek jelölése. – Számlálás személyeken, életszerű tárgyakon érintéssel, rámutatással. – Számkártyákkal táblai közös és asztali egyéni feladatok, feladatlapos gyakorlás. – Számsorozatok összeállítása, számlálás párosítás után páros számokkal. – Dátum megfigyelése, sorszámnevek tanulása, használata életszerű helyzetekben. – Számjegy, számkép egyeztetések, szemléltető, gyakorló eszközök készítése közösen. – Tárgyakkal, tárgyképpel, szóbeli megfogalmazással, lejegyzéssel bontás közösen, önállóan. – Tanár által végzett cselekvés elmondása, lejegyzése számjegyekkel, műveleti jellel – Táblára írt művelet önálló elvégzése tárgyi segítséggel, eredmény lejegyzése.	

	– Eseményképekről műveletek alkotása /összeadás és kivonás/ önállóan.
Fogalmak	Növekedés, csökkenés, meg, + plusz, -ból, – mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése. Páros, páratlan, maradék, előlről, hátulról, középről, két széléről. Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás, összeadás, kivonás, lesz, marad.

Témakör	4. Mértékegységek, méretek, pénz	Órakeret 43 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között. Nehezebb, könnyebb súlyt differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. A pénzürmék egymáshoz viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése. Számtani műveleteket végezni a pénzhasználat területén. A hallott meteorológiai jelentések értelmezése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hosszúság mérése. – Súly mérése. – Térfogat mérése, mértékegységei. – Pénz. – Hőmérséklet. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta). Összeadások, kivonások hosszmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Saját súly mérése személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Gramm, dekagramm, kilogramm nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése. Liter, deciliter nagyságrendjének érzékelése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzürmék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzürmék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása. Szöveges feladatok.	
Fogalmak	Becslés, mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzürmék értéke, darabszám és érték viszonya, a vásárlás fogalmai.	

Témakör	5. Összefüggések felismerése	Órakeret 22 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során. Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal. Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása. Emlékezet és figyelem fejlesztése, gondolkodási műveletek elemi szintű fejlesztése.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Számok a mindennapi életben. – Megfigyelések az utcán. – Figyelemfejlesztő játékok. – Logikai feladatok. – Figyelemfejlesztő feladatok. – Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképekről. – Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések értelmezése. – Igaz és hamis állítások. – Azonosság felismerése – didaktikai játék a logikai készlettel. – Találós kérdések. <i>Tevékenység</i> Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Hátszámok növekedése, csökkenése, páros és páratlan oldal. Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, árak (akciós ár, negatív szám). Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása. Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. Miért kérdésekre válaszadás képek alapján következtetések megfogalmazása. Jelenségekről, történetekről tett állításokról eldönteni, hogy igaz-e, vagy hamis. Két szempontú azonosságok alapján közös játékok. Részek felsorolásával az egész felismerése, kire, mire gondoltam, körülírás-kitalálás. Növekvő, csökkenő számsor folytatása.	
Fogalmak	<i>Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai. Tő- és sorszámnevek.</i>	

Összegzett tanulási eredmények a 6. évfolyam végén	A tanuló képes – felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és megfogalmazni az aránytalanságokat; – felismerni lakóhelye, Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat segítséggel meghatározni; – felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között, érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; – eseményképeket (ötnél többet) sorba rendezni, beszámozni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; – megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 10-es körön belül; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket; – a sorszámneveket helyesen alkalmazni spontán tevékenysége során; – eligazodni segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában, méréseket tudatosan és pontosan végezni; – viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; – felismerni direkt összefüggéseket, logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődik; – rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát; – biztosan eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.

7–8. évfolyam

A tantárgy a fejlesztési feladatok közül fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodási képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a társak feladatvégzése és próbálkozásai közben a türelmes várakozásra neveléssel.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a kitartó együttműködéssel történő munkavégzés megerősítésével; a gazdasági és pénzügyi nevelést játékokon keresztül, vásárlások segítségével, a pénz értékének, szerepének megismerésével; a pénz használatával kapcsolatos feladatokkal segíti a matematikai ismeretek alkalmazását.

A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljesül.

7. évfolyam

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Tájékozódás	Órakeret: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani. Felismerni lakóhelye térképét. Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit. Segítséggel megnevezni az égtájakat. Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket. Érzékelni az időegységek különböző nagyságrendjét. Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan, egyéni szempontrendszer alapján.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tájékozódás a közvetlen környezetben. – Tájékozódás az iskola területén. – Irányok gyakorlása. – Ismerkedés a tágabb környezettel. – Földrajzi atlasz – térkép. – Égtájak. – Időmérés, az óra. – Eligazodás a naptárban. – A hét napjai. Napirend. – Életkor. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Fénykép nézegetése különböző nagytításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése. Saját település térképének tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása.	

	Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai. A négy égtáj megnevezése segítségével. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről támpontok alapján.
Fogalmak	Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy hete, két hónapja.

Témakör	2. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel, kevés hibával. Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket megállapítani. Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges). Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízestlépés nélkül). Elvégezni a négy alapműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. – Számkör bővítése 20-ig. – Műveletek 20-as körben. – Kitekintés 100-ig. – A számológép. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások tízesátlépéssel, több tényező összeadások egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlézése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Szöveges feladatok.	
Fogalmak	Ismétlés, gyakorlás, számok, <i>kétjegyű szám, helyi érték, összeg, maradék, kivonás, összeadás, számológép billentyűi</i>, körülbelül, becslés, számjegyek, kerek 10-esek.	

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, pénz	Órakeret 47 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
A tanuló környezetében található tárgyakon megközelítő mérést végezni segítséggel. A mennyiség állandóságának megértése. Az árakat nagyságrendileg differenciálni, egyéni készségek szerint. Odafigyelés a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságára. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hosszmértékek: méter, centiméter. – Űrmértékek: liter, deciliter. – Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. – A pénz. – Jövedelem, takarékoskodás. – Időmérés: naptár, óra. <i>Tevékenység</i> Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése. Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen. 5, 10, 20 Ft-os pénzürmék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen - segítséggel. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.	
Fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, terület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, fizetnivalók.	

Témakör	4. Összefüggések felismerése	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése rávezetéssel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Feladatot segítséggel megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. – Szöveges feladatok. <i>Tevékenység</i> Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása. Részletek felsorolása- egész megfogalmazása Mire gondoltam? Hiányok felfedezése képeken számsorokban. Folytasd a mondatot... „Lehullottak a falevelek mert...” Mi lehet a szabály? Ritmikus sorozatok folytatása eseményképekkel, vagy számsorral. Logikai hiba felfedezése rajzon, történetben. Egyszerű műveletek felismerése, megfogalmazása életszerű helyzetekben, képről, lejegyzés, megoldás.	
Fogalmak	<i>Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes, időtartam;</i> <i>olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, létszám, mennyiség, méret, időtartam fogalmak megfogalmazása, részeredmények, ellentétes műveletek (+,-).</i>	

Összegzett tanulási eredmények a 7. évfolyam végén	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. Felismeri saját települése és Magyarország térképét. Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, felismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; – egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon megközelítő mérést végezni, a tanult mértékegységeket adekvátan választja ki; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes – odafigyelni a pénz gondos megőrzésére. Megbecsüli, a gyakorlatban használja (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – irányítással az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek); – a közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével.

8. évfolyam

Éves órakeret: 144 óra

Témakör	1. Tájékozódás	Órakeret: 17 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani. Felismerni lakóhelye térképét. Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit. Ismerni az égtájakat.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Tájékozódás a közvetlen környezetben. – Tájékozódás az iskola területén. – Irányok gyakorlása. – Ismerkedés a tágabb környezettel. – Földrajzi atlasz – térkép.	

Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket. Érteni az időegységek különböző nagyságrendjét. Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan, egyéni szempontrendszer alapján.	– Égtájak. – Időmérés, az óra. – Eligazodás a naptárban. – A hét napjai. Napirend. – Életkor. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Tanterem alaprajzának lerajzolása. Fénykép nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése. Saját település térképének tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása. Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai. Térkép méretének összehasonlítása, arányok, lépték. A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása, játékos iránykövetéssel. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.
Fogalmak	Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.

Témakör	2. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel, kevés hibával. Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket megállapítani.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. – Számkör bővítése 20-ig. – Műveletek 20-as körben. – Számkör bővítése 100-ig. – Műveletek 100-as körben, kerek tízesekkel.	

Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges). Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízestlépés nélkül). Elvégezni a négy alpműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).	– A számológép. <i>Fejlesztési tevékenységek</i> Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások tízesátlépéssel, több tényező összeadások egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlézése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Tízestlépés. Helyi érték jelentése! Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Számlálás 10-esével 100-ig, növekvő és csökkenő számsor alkotása 10-esével. Kétjegyű számjegyek leolvasása, elhelyezése 100-as számtáblán, vagy számsorban. Több-kevesebb megállapítása 100-as számkörben kerek tízesekkel, majd a többi kétjegyű számmal. Tájékozódás számegyenesen Házszámok, sorszámok leolvasása életszerű szituációkban, szerepjátékokkal. Diktálás utáni lejegyzés, önellenőrzés Tárgyakkal, számegyenessel végzett műveletek végzése, lejegyzése segítséggel, vagy önállóan. Számológép használatának megtanulása Számítások számológéppel. Segítséggel műveletvégzés írásban, 100-as körben. Műveletvégzés az ismert számkörben segédeszközzel, szorzás művelete számológépen. Táblánál és a füzetbe írt műveletekkel, segítséggel. Szerepjátékok, vásárlási szituációkban történő gyakorlás. Szöveges feladatok.
Fogalmak	Ismétlés, gyakorlás, számok, <i>kétjegyű szám</i>, <i>helyi érték</i>, <i>összeg</i>, <i>maradék</i>, <i>kivonás</i>, <i>összeadás</i>, <i>számológép billentyűi</i>, körülbelül, becslés, számjegyek, 10-es, 100-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.

Témakör	3. Mértékegységek, mérések, pénz	Órakeret 47 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.	
Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	

A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. A mennyiség állandóságának megértése. Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül összefüggés (könnyű és nehéz). Az árakat nagyságrendileg differenciálni. Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. – Űrmértékek: liter, deciliter. – Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. – A pénz. – Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. – Időmérés: naptár, óra. <i>Tevékenység</i> Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése, km-es távolságok autóstérképen és a valóságban (sebesség és távolság összefüggései). Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételtkor háztartási mérlegen. Becslések, mérések, lejegyzések. Nagyobb távolságok becslése, mérése lépéssel, mérőszalaggal. Kislabda dobás, folyosó hossza, kerítés stb. Saját testtömeg mérése a tanév folyamán többször, adatok táblázatba jegyzése, összehasonlítása. Életszerű szituációkban mérések, leolvasások dkg-mal 100-as körben. Önálló kikeresések, névnapok, születésnapok, várható események bejelölése, kikeresése. 5, 10, 20, 50, 100, 200 forintos érmék felismerése, kifizetések gyakorlása vásárlási szituációkban. Segítséggel átváltások. Műveletek végzése pénzérmékkel, segítséggel. Életszerű helyzetekben való mérések, liter, dl. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.
Fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.

Témakör	4. Összefüggések felismerése	Órakeret 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése. szükség esetén segítséggel.	
Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek	
Felnőtt passzív jelenlétében közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	<i>Fejlesztési ismeretek</i> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. – Szöveges feladatok. <i>Tevékenység</i> Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, részeredmények értelmezése.	
Fogalmak	<i>Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes, időtartam;</i> <i>olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, létszám, mennyiség, méret, időtartam fogalmak megfogalmazása, részeredmények, ellentétes műveletek (+,–).</i>	

Összegzett tanulási eredmények a 8.évfolyam végén	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. Felismeri saját települése és Magyarország térképét. Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – reális terveket, elképzeléseket alakítani a jövőre vonatkozóan; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; – egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – eladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes – megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek)); – felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; – keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. Az egyéni haladási ütem és a sérültség mértéke meghatározza a differenciálás módját és mértékét!

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok értak 1-8

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3	4	4	2+1	2+1
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2	2	2+1	2+1	3+1	3+1	3+1	3+1
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon- és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1+1	1+1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	-	-	1	1
Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés (Testnevelés)	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki (Közösségi nevelés)	-	-	-	-	1	1	1	1
Egyéb	Önkiszolgálás	2+1	2+1	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2+1	2+1	3	3
	Játékra nevelés	2+1	2+1	2+1	2+1	-	-	-	-
Szabadon tervezhető órakeret		2	2	2	3	3	3	2	2
Összesen		24	24	24	25	28	28	30	30

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok érték 9-10

Műveltségi terület	Tantárgy	Heti óraszám		2 tanéves óraszám
		9. évfolyam	10. évfolyam	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	5	5	360
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	5	5	360
Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári ismeretek	1+1	1+1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	2	2	144
Művészetek	Ének-zene	2	2	144
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	2	2	144
Technológia	Digitális kultúra	2	2	144
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
	Életvitel és gyakorlat	4	4	288

Egyéb	Gyakorlati képzés előkészítése	2+1	2+1	144
	Szabad időkeret	3	3	216
Összesen		34	34	

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.

A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	11. évfolyam	12. évfolyam	
		Heti	Heti	
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	144
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	1+1	1+1	72
Természettudomány és földrajz	Környezet- és egészségvédelem (Természettudomány)	1+1	1+1	72
Testnevelés és egészségfejlesztés	Testnevelés	5	5	360
	Osztályfőnöki óra (Közösségi nevelés)	1	1	72
Szabad időkeret		2	2	108
Közismeret összesen		12	12	864

Gyakorlati tevékenység	Készségfejlesztő kerettantervek	20	20	1440
Szabad készségfejlesztő időkeret		2	2	144
Készségfejlesztő időkeret összesen		22	22	1 584
Összesen		34	34	2 448

A kerettantervek által előírt tartalmakra jelzett javasolt óraszámok az adott tantárgyon belül a tanulók egyéni képességeinek megfelelően átcsoportosíthatóak.